Jules Verne

Indiile negre
Goana după meteor

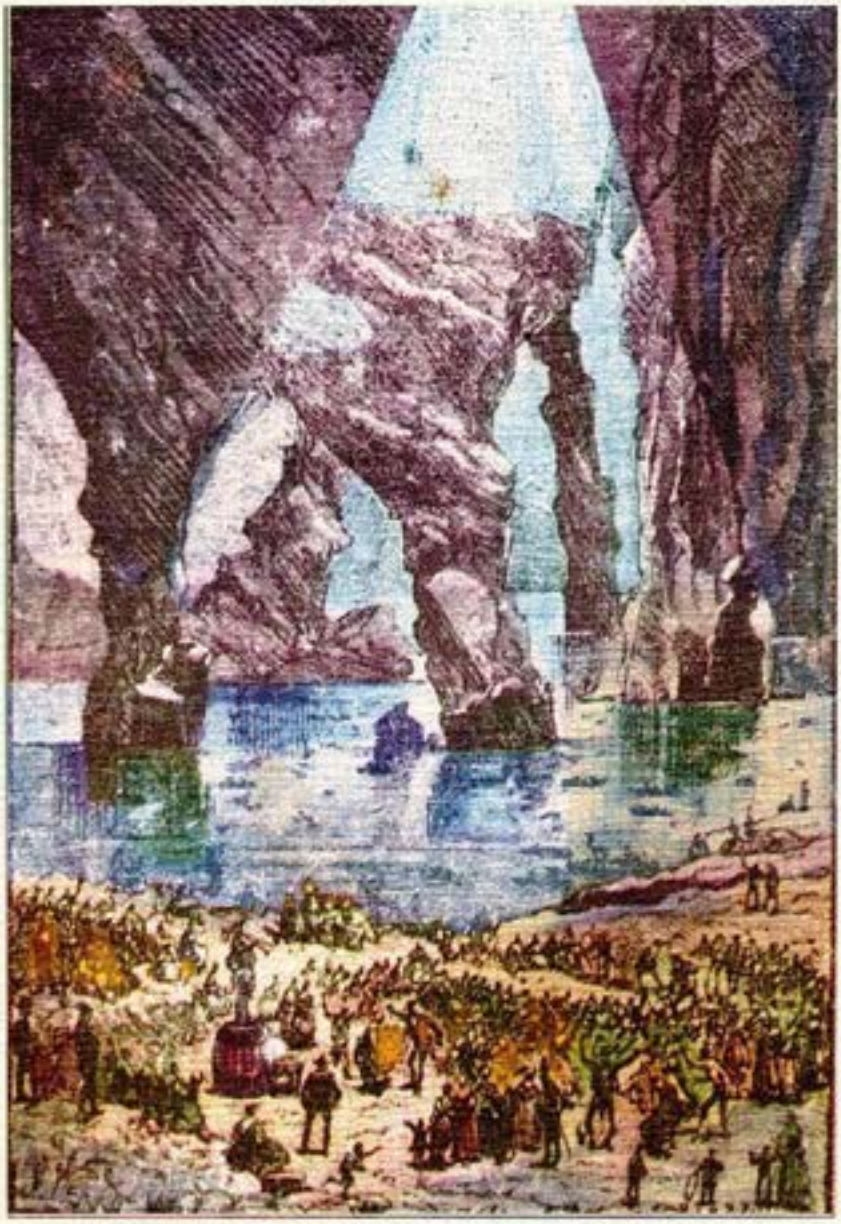

EDITURA ION CREANGĂ

Proiectul RI - Jules Verne 2010

Prezentarea grafică:
VAL MUNTEANU

Proiect RI 2010

JULES VERNE 19

Colecţia Editurii Ion Creangă

JULES VERNE

Les Indes noires
La chasse au météore

Edition Hetzel

Jules Verne

19

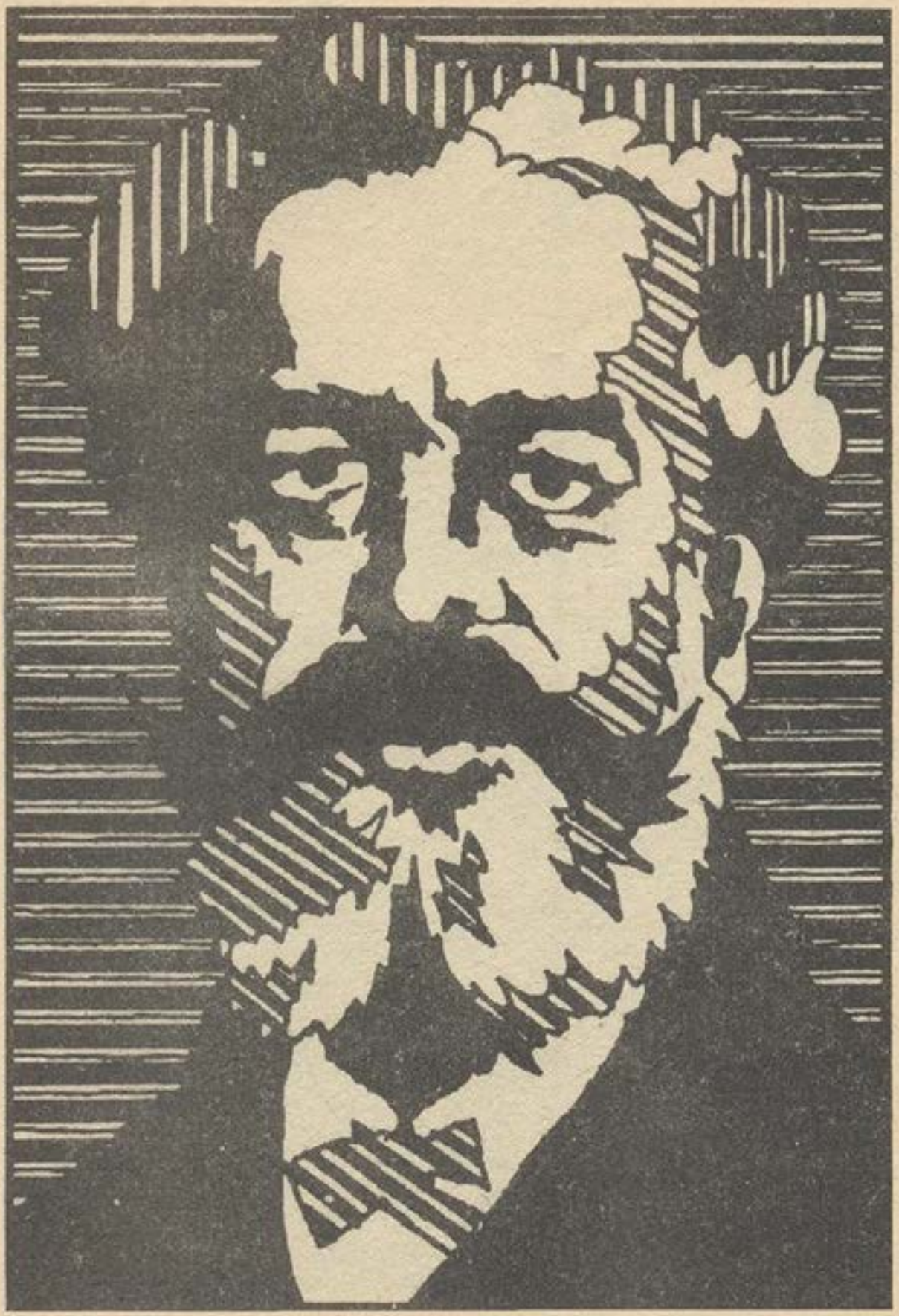

Jules Verne

INDIILE NEGRE

ÎN ROMÂNEŞTE DE ECATERINA MICU

•

Goana după meteor

ÎN ROMÂNEŞTE DE GELLU NAUM

EDITURA ION CREANGĂ — BUCUREŞTI, 1979

INDIILE NEGRE

I

DOUĂ SCRISORI CONTRADICTORII

DOMNULUI J.R. STARR, INGINER
Canongate
Edinburgh

În cazul cînd domnul James Starr este de acord să vină mîine la exploatarea de huilă de la Aberfoyle, mina Dochart, puțul Yarow, i se va face o comunicare de natură să-l intereseze.

Domnul Starr va fi așteptat toată ziua la gara din Callander de către Harry Ford, fiul fostului maistru Ford. Domnul Starr este rugat să țină secretă această invitație.

James Starr primise scrisoarea cu prima distribuire a poștei, la data de 3 decembrie 18... Scrisoarea purta ștampila poștei din Aberfoyle, comitatul Stirling, Scoția.

Inginerul deveni foarte curios. Nici nu-i trecu prin minte că scrisoarea putea fi o farsă. Îl cunoștea de mult pe Simon Ford, unul din foștii maiștri din minele de la Aberfoyle, unde fusese el timp de douăzeci de ani director — ceea ce în minele de huilă din Anglia se numește *viewer*, adică supraveghetor.

James Starr era un bărbat robust, în vîrstă de cincizeci și cinci de ani, dar arăta ca de patruzeci, Era unul dintre cei mai distinși membri ai unei vechi familii din Edinburgh. Lucrările sale făceau cinste onorabilei corporații de ingineri. care epuizau, încet, încet subsolul carbonifer al Regatului Unit, la Cardiff, la Newcastle, ca și în comitatele din sudul Scoției. Dar numele lui James Starr cucerise stima generală, mai ales în adîncimile acelor misterioase exploatări de huilă de la Aberfoyle, învecinate cu minele de la Alloa, care ocupau o parte a comitatului Stirling. Acolo și-a desfășurat aproape întreaga sa existență de inginer. În afară de aceasta, James Starr era și președintele Societății anticarilor scoțieni, membru al celei mai importante societăți

* Proiectul R.I. – 2010 * * Colectia Jules Verne *

științifice, *Royal Institution*, iar «Revista din Edinburgh» publica adesea articole remarcabile semnate de el.

După cum se vede, James Starr era unul din acei savanți cu spirit practic, cărora li se datorează prosperitatea Angliei. El se bucura de o mare considerație în vechea capitală a Scoției, căreia pe drept i se spunea «Atena Nordului».

Este cunoscut că englezii au dat ansamblului vastelor mine de huilă un nume foarte semnificativ. Ei le spuneau, în mod justificat, «Indiile negre», deoarece aceste mine au contribuit, se pare mai mult decît Indiile Orientale, la sporirea surprinzătoarelor bogății ale Regatului Unit. Acolo, în subteran, un întreg popor de mineri muncea zi și noapte pentru a extrage din subsolul britanic cărbunele, acest prețios combustibil, element indispensabil vieții industriale.

În epoca respectivă, durata de exploatare a minelor, calculată de specialiști, era foarte îndelungată și nu se temeau de epuizarea lor într-un viitor apropiat. După părerea lor, zăcămintele carbonifere ale celor două lumi puteau fi exploatate în mod intens încă mult timp. Fabricile adaptate la diverse produse industriale, locomotivele, locomobilele, vapoarele, uzinele de gaz nu duceau încă lipsă de combustibil mineral.

În ultimii ani, însă, odată cu dezvoltarea industriei, consumul de cărbune crescuse atît de mult încît unele zăcăminte de huilă fuseseră epuizate pînă la straturile cele mai sărace. Părăsite acum, aceste foste mine găureau și brăzdau în mod inutil solul, cu puțurile lor nefolosite și galeriile pustii.

Aceasta era situația minelor de la Aberfoyle.

În urmă cu zece ani, ultimul vagonet transportase ultima tonă de huilă a acestui zăcămînt.

Utilajele din subteran, mașinile destinate tracțiunii mecanice pe șinele din galerii, vagonetele formînd trenuri, locomotivele de mină, coliviile ce deserveau puțurile de extracție, conductele de aer comprimat pentru acționarea perforatoarelor, într-un cuvînt tot ce constituia utilaj pentru exploatare fusese scos din galerii și părăsit la suprafața solului. Minele secătuite erau asemenea cadavrului unui mastodont de proporții fantastice, căruia i s-ar fi amputat organele vitale și i s-ar fi lăsat doar scheletul.

Mai existau niște scări lungi de lemn care deserveau galeriile minelor, prin puțul Yarow. De cînd încetase exploatarea, aceasta era singura cale de acces către galeriile minei Dochart.

În exterior, clădirile care altădată deserveau lucrul la suprafață indicau încă locul unde fuseseră săpate puțurile minelor ce formaseră laolaltă exploatarea de huilă de la Aberfoyle, astăzi pustie.

Tristă fu ziua în care minerii părăsiră zăcămîntul unde munciseră atîția ani.

James Starr adunase cele cîteva mii de lucrători ce alcătuiau populația activă și curajoasă a minelor — mineri, vagonetari, conductori, rambleiori, dulgheri, cantonieri, recepționeri, fierari, tîmplari, pe toți, bărbați, femei, bătrîni, copii, lucrători de subteran și de suprafață. Cu toții se aflau în imensa curte a minei Dochart, care altădată era plină de stocurile de producție.

Acești oameni de treabă, pe care nevoile existenței aveau să-i împrăștie, ei care ani îndelungați s-au succedat din tată în fiu în bătrîna Aberfoyle, așteptau, înainte de a o părăsi pentru totdeauna, ultimele cuvinte de rămas bun ale inginerului lor. Compania le distribuise ca gratificație beneficiile anului curent. La drept vorbind, prea puțin, pentru că valoarea calitativă slabă a straturilor depășise cu puțin cheltuielile exploatării. Acest modest ajutor trebuia să le permită să reziste pînă vor fi din nou angajați fie la minele vecine, fie la fermele sau uzinele comitatului.

James Starr stătea în picioare în fața vastei hale unde funcționaseră timp îndelungat mașinile cu aburi ale puțului de extracție.

Simon Ford, maistrul minei Dochart, și alți cîțiva șefi de echipă îl înconjurau.

James Starr își scoase pălăria; minerii, cu capul descoperit, păstrau o liniște profundă.

Această scenă de rămas bun era emoționantă și, în același timp, plină de măreție.

— Prieteni, spuse James Starr, a sosit momentul despărțirii! Minele de huilă de la Aberfoyle, care atîția ani ne-au reunit într-o muncă comună, sînt astăzi epuizate... Cercetările noastre n-au descoperit un nou strat, astfel că din mina Dochart a fost extrasă ultima bucată de huilă.

În sprijinul cuvintelor sale, James Starr arătă minerilor un bloc de cărbune păstrat pe fundul unui vagonet...

— Această bucată de huilă, dragii mei, continuă Starr, e ca și ultima globulă de sînge care mai circulă prin vinele minei! O vom păstra așa cum am păstrat primul fragment de cărbune extras acum cincizeci de ani din zăcămintele de la Aberfoyle. Între aceste două bucăți s-au succedat multe generații în minele noastre! Acum s-a terminat! Ultimele cuvinte pe care vi le adresează inginerul vostru sînt cuvinte de rămas bun. Mina care s-a golit sub mîinile voastre v-a dat posibilitate să trăiți. Munca a fost grea, dar nu fără folos pentru voi. Marea noastră familie se va împrăștia și nu cred că viitorul va mai reuni vreodată pe membrii ei răspîndiți... Dar să nu uitați că am trăit

mulți ani laolaltă și că la minerii din Aberfoyle e o datorie de onoare de a se într-ajutora. Nici foștii voștri șefi nu vor uita acest lucru. Cînd ai muncit împreună, nu poți fi străin unul de altul. Vom veghea asupra voastră și, oriunde veți merge, ca niște oameni cinstiți ce sînteți, vă vor urma recomandările noastre. Rămîneți cu bine, dragi prieteni! Vă doresc noroc!

Spunînd acestea, James Starr strînse în brațele sale pe cel mai în vîrstă dintre lucrători, care avea ochii plini de lacrimi. Apoi, maiștrii diverselor mine veniră să strîngă mîna inginerului, în timp ce minerii agitau pălăriile strigînd:

— Adio, James Starr, șeful și prietenul nostru!

Această despărțire avea să lase o amintire veșnică în inimile lor viteze. Încet, încet, toată populația părăsi cu tristețe curtea vastă a minei. În jurul lui James Starr se făcu un gol.

Solul negru al cărărilor ce duceau la mina Dochart răsună pentru ultima oară sub pasul minerilor, iar tăcerea urmă animației care pînă atunci înviorase mina. Un singur bărbat rămase lîngă James Starr. Era maistrul Simon Ford. Alături de acesta stătea un tînăr în vîrstă de cincisprezece ani, fiul său Harry, care de cîțiva ani era folosit la lucrările de subteran.

James Starr și Simon Ford se cunoșteau și, cunoscîndu-se, se stimau reciproc...

— Adio, Simon, spuse inginerul.

— Adio, domnule Starr, răspunse maistrul, sau mai bine lăsați-mă să vă spun: la revedere!

— Da, la revedere, Simon! Știi că voi fi totdeauna fericit să te întîlnesc și să putem vorbi de trecutul bătrînei noastre Aberfoyle!

— Știu, domnule James.

— Casa mea din Edinburgh te așteaptă, Simon!

— E departe Edinburgh-ul! răspunse maistrul dînd din cap. Da, da, e departe de mina Dochart.

— Departe, Simon! Unde vei locui?

— Aici, domnule James. Nu vom părăsi mina, pe bătrîna noastră doică, pentru că i-a secat laptele. Împreună cu soția și fiul meu, îi vom rămîne credincioși!

— Adio, Simon, mai spuse o dată inginerul, iar vocea, fără voia lui, îi trăda emoția.

— Nu adio, vă repet, la revedere, domnule James! Pe cuvîntul lui Simon Ford, Aberfoyle vă va revedea!

Inginerul nu voi să spulbere această ultimă iluzie a maistrului. Îl îmbrățișă pe tînărul Harry care îl privea cu ochii săi mari, plini de emoție. Strînse încă o dată mîna lui Simon Ford și părăsi mina.

Iată ce se întîmplase cu zece ani în urmă!

Cu toată dorința exprimată de a se revedea într-o bună zi, James Starr nu mai auzise vorbindu-se despre maistrul său.

După zece ani de la despărțire, iată că primește o scrisoare de la Simon Ford, care îl invită să reia fără întîrziere drumul fostelor mine de la Aberfoyle. «O comunicare de natură să-l intereseze». Ce să fie oare? Mina Dochart! Puțul Yarow! Cîte amintiri din trecut răscoliseră în inima sa aceste denumiri! Da, erau timpuri bune de muncă și de luptă. Cea mai bună perioadă din viața lui de inginer.

James Starr recitea scrisoarea, întorcînd-o pe toate părțile. Îi părea rău că Simon Ford nu mai adăugase măcar un rînd. «De ce așa laconic? gîndea el cu ciudă. Bătrînul maistru să fi descoperit vreun nou strat? E oare cu putință? Nu!»

James Starr își amintea cu ce grijă minuțioasă fuseseră explorate perimetrele minei înainte de a înceta definitiv lucrările. El însuși efectuase ultimele sondaje, fără a găsi nici urmă de zăcămînt în solul secătuit de o exploatare împinsă la exces. S-au făcut încercări și în terenul de sub ultimele straturi, chiar și în gresia roșie devoniană, dar fără rezultat. James Starr a părăsit mina cu convingerea fermă că ea nu mai poseda nici o bucată de cărbune.

«Nu, își spunea el, nu. Cum să admit că ceea ce n-au reușit cercetările mele ar fi putut să reușească cercetările lui Ford? Totuși, bătrînul maistru știe bine că un singur lucru pe lume mă poate interesa. Dar de ce îmi cere să tăinuiesc invitația de a mă duce la mina Dochart?»

James Starr revenea mereu la același gînd. Inginerul îl cunoștea însă pe Simon Ford ca pe un miner priceput și dotat în mod special cu instinctul meseriei. Nu-l revăzuse de pe vremea cînd exploatarea minelor de la Aberfoyle fusese abandonată.

Ce-o fi devenit bătrînul maistru? Habar nu avea cu ce se ocupa și unde locuia cu soția și fiul său. Tot ce știa acum era că i-a fixat o întîlnire, la puțul Yarow, și că fiul său Harry îl va aștepta la gara din Callander mîine, toată ziua. De bună seamă, era vorba de o vizită la mina Dochart.

«Mă voi duce, da, mă voi duce!» hotărî James Starr care simțea cum îi crește nerăbdarea pe măsură ce treceau orele.

Merituosul inginer aparținea acelei categorii de oameni pasionați al căror creier este în continuă efervescență, ca un ceainic așezat pe o flacără. Există creiere în care ideile clocotesc, altele în care ele mocnesc liniștit. În acea zi, ideile lui James Starr clocoteau din plin.

Un incident neprevăzut se produse în cursul zilei. Aceasta fu picătura de apă care, pe moment, avea să condenseze toți aburii acestui creier.

După-masă, pe la orele şase, servitorul lui James Starr îi aduse o a doua scrisoare ce sosise cu a treia poştă. Scrisoarea era pusă într-un plic grosolan, iar scrisul arăta că autorul ei nu era obişnuit să mînuiască condeiul.

James Starr deschise plicul care conţinea doar o bucată de hîrtie îngălbenită de vreme, ruptă dintr-un caiet ieşit din uz. Pe această hîrtie era o singură frază care spunea:

Este inutil să se deranjeze inginerul James Starr — scrisoarea lui Simon Ford este acum fără obiect.

Scrisoarea nu era semnată.

II

LA DRUM!

Cînd primi a doua scrisoare care o contrazicea pe prima, cursul ideilor lui James Starr se opri brusc.

«Ce-o fi însemnînd aceasta?» se întreba inginerul privind plicul pe jumătate rupt care purta, ca şi primul, ştampila poştei din Aberfoyle. Scrisoarea fusese deci expediată din acelaşi punct al comitatului Stirling. Evident, nu era scrisă de bătrînul maistru, dar tot atît de evident era că autorul acestei scrisori cunoştea secretul lui Ford, deoarece el contramanda în mod formal invitaţia făcută lui Starr de a se duce la puţul Yarow.

Să fie adevărat că prima comunicare nu mai avea obiect?

Cineva era interesat să-l împiedice pe James Starr de a răspunde în mod util sau inutil invitaţiei făcute de Ford?

S-ar putea să fie o intenţie răuvoitoare de a contracara proiectele maistrului. Asta i se păru mai plauzibil inginerului.

Contradicţia dintre cele două scrisori avu ca rezultat dorinţa şi mai vie a lui James Starr de a se duce la mina Dochart. Dealtfel, dacă totul nu era decît o mistificare, mai bine să afle adevărul. Aşa hotărî James Starr după o matură chibzuinţă. El simţea că se cuvine să acorde o mai mare încredere primei scrisori decît celei de-a doua, cu alte cuvinte chemării unui om ca Simon Ford mai curînd decît cuvintelor unui anonim oarecare.

«Într-adevăr, deoarece cineva caută să influenţeze hotărîrea mea, înseamnă că ceea ce vrea să-mi comunice Ford trebuie să aibă o importanţă extremă. Mîine, la ora cuvenită, mă voi afla la întîlnirea indicată».

Seara James Starr se pregăti de drum.

Prevăzînd că absența sa s-ar putea prelungi cîteva zile, el preveni printr-o scrisoare pe domnul W. Elphiston, președintele societății *Royal Institution*, că nu va putea asista la următoarea ședință. Se eliberă, de asemenea, de două-trei probleme de care trebuia să se ocupe în timpul săptămînii. După ce dădu dispoziții servitorului său să-i pregătească bagajul, se culcă, mai impresionat decît merita, poate, de toată această întîmplare.

A doua zi dimineața, la orele cinci, James Starr sări din pat, se îmbrăcă cu haine călduroase, deoarece cădea o ploaie rece, și părăsi locuința sa din Canongate* pentru a se îmbarca la Granton-pier pe vaporul care parcurge în trei ore fluviul Forth pînă la Stirling.

Pentru prima dată, poate, i se întîmpla lui James Starr ca, traversînd Canongate, să nu se întoarcă spre a privi Holyrood, palatul foștilor suverani ai Scoției, să nu se uite nici la santinelele din fața fortificațiilor, îmbrăcate în anticele lor costume scoțiene alcătuite dintr-o fustă de stofă verde, manta cu pătrățele și o geantă din piele de capră, cu peri lungi, atîrnînd pe șold. Cu toate că era un cititor fanatic al lui Walter Scott, așa cum e orice adevărat vlăstar al Caledoniei, inginerul nu aruncă nici o privire, cum ar fi făcut de obicei, hanului unde a tras Waverley și unde croitorul îi adusese acel costum din tartan**, pentru bătălie, pe care-l admira cu atîta naivitate văduva Flockhart. Nici nu salută piața cea mică unde muntenii își descărcaseră puștile după victoria Pretendentului, cu riscul de a o ucide pe Flora Mac Ivor. Orologiul închisorii își arăta în mijlocul străzii cadranul dezolant. Îl privi doar, ca să fie sigur că nu e în întîrziere pentru plecare. Trebuie să mărturisim că nu întrezărise în Nelher-Bow casa marelui reformator John Knox, singurul bărbat pe care nu l-au putut seduce zîmbetele Mariei Stuart. O luă pe High Street, strada populară, atît de minuțios descrisă în romanul «Abatele»***, și se îndreptă către podul uriaș de pe Bridge Street, care unește cele trei coline ale Edinburgh-ului. După cîteva minute ajunse la Genera! Railway****, iar după o jumătate de oră coborî din tren la Newhaven, un frumos sat de pescari situat la o milă de Leith, unde se află portul Edinburgh-ului. Fluxul acoperea plaja negricioasă și pietroasă a litoralului. Primele valuri scăldau estacada — un soi de dig susținut cu lanțuri. La stînga, unul din vapoarele care fac cursa Edinburgh-Stirling era ancorat la țărm.

---

* Stradă principală, vestită, din vechiul Edinburgh (n.a.)

** Tartan — țesătură din lînă în carouri mari, divers colorate, folosită în Scoția.

*** «Abatele», roman de Walter Scott, al cărui subiect este evadarea Mariei Stuart din Lochleven (1568).

**** Gara din Edinburgh.

În acel moment, coşul vaporului *Prinţul de Galles* scotea nori negri de fum, iar cazanul său duduia înăbuşit.

La sunetul clopotului care bătu de cîteva ori, călătorii întîrziaţi alergară grăbiţi. Erau acolo o mulţime de negustori, fermieri, pastori — uşor de recunoscut după pantalonii lor cam scurţi şi redingotele lungi, cu un tiv alb în jurul gîtului. James Starr se îmbarcă printre primii. El sări sprinten pe puntea vaporului. Deşi ploua torenţial, nici unul dintre călători nu se gîndea să se adăpostească în saloanele vaporului. Toţi stăteau nemişcaţi pe punte, înfăşuraţi în pledurile lor de călătorie, unii dintre ei înviorîndu-se din cînd în cînd din sticla lor cu gin sau whisky, ceea ce ei numeau «a se îmbrăca pe dinăuntru». Se auzi o ultimă bătaie de clopot, ancorele fură ridicate, iar vaporul înaintă spre ieşirea din micul bazin care îl adăpostea de valurile Mării Nordului.

Firth of Forth, astfel e denumit golful săpat între malurile comitatului Fife, la nord, şi ale comitatelor Lililhgow, Edinburgh şi Haddington la sud. El formează estuarul lui Forth, un fluviu puţin important, cum e Tamisa sau Mersey, cu ape adînci care, coborînd din partea vestică a Ben Lamond-ului, se varsă în mare la Kincardine. De fapt, ar fi o traversare scurtă de la Granton-pier pînă în extremitatea golfului, dacă necesitatea de a face escale la diversele staţiuni de pe ambele maluri n-ar obliga la numeroase ocoluri. Oraşele, satele, vilele se înşiră pe malul Forth-ului printre arborii unei cîmpii fertile. James Starr, adăpostit de pasarela lată dintre tamburi nu privea peisajul ce se întrezărea cu greu printre şiroaiele de ploaie. El era preocupat să observe dacă nu atrage în mod special atenţia vreunui pasager. Poate că autorul anonim al celei de-a doua scrisori era şi el pe vapor. Dar inginerul nu surprinse nici o privire suspectă.

Părăsind Granton-pier, *Prinţul de Galles* se îndreptă spre strîmtoarea îngustă dintre cele două limbi de pămînt ale lui South-Queensferry şi North-Queensferry, după care fluviul Forth formează un fel de lac navigabil pentru vasele de o sută de tone.

Prin ceaţă se zăreau, în timpul scurtelor înseninări, vîrfurile înzăpezite ale munţilor Grampiani. Curînd vaporul pierdu din vedere satul Aberdour, insula Colm încununată de ruinele unei mănăstiri din secolul XII, vestigiile castelului Barnbough, Donibristle unde a fost asasinat ginerele regentului Murray, apoi ostrovul fortificat din Garvie. Ajunse la strîmtoarea Queensferry, lăsă pe stînga castelul de la Rosyth unde pe vremuri îşi avea reşedinţa o ramură a Stuarţilor înrudită cu mama lui Cromwell, depăşi Blackness-Castle fortificat şi la această dată, conform unui articol din Tratatul Uniunii, şi o luă de-a lungul cheiului micului port Charleston de unde se exportă varul din carierele lordului Elgin.

În sfîrşit, clopotul *Prinţului de Galles* semnală staţiunea Crombie-Point.

Timpul continua să fie foarte nefavorabil. Ploaia, biciuită de o briză violentă, era pulverizată printre rafalele care vuiau.

James Starr era cam îngrijorat. Va fi oare fiul lui Simon Ford la locul de întîlnire? Din experienţă ştia că minerii, obişnuiţi cu liniştea profundă a minelor, înfruntau tulburările atmosferice mai greu decît lucrătorii din uzine sau plugarii de pe ogoare. De la Callander la mina Dochart şi la puţul Yarow era o distanţă de circa patru mile. «Se poate ca furtuna să întîrzie venirea lui Harry», îşi spunea inginerul, preocupat mai cu seamă de gîndul ca întîlnirea fixată în prima scrisoare să nu fi fost contramandată de cea de-a doua. Aceasta era grija lui cea mai mare. În orice caz, dacă nu-l va găsi pe Harry, Starr era ferm hotărît să se ducă singur la mina Dochart şi, dacă va fi nevoie, chiar pînă în satul Aberfoyle. Acolo va avea fără îndoială ştiri despre Simon Ford şi va afla unde locuieşte în momentul de faţă bătrînul maistru.

Între timp, *Prinţul de Galles* continua să ridice valuri mari cu forţa paletelor sale. Din cauza ploii şi a ceţii nu se vedea nimic de pe cele două maluri ale fluviului, nici satul Crombie, nici Torryburn, nici Torry-house, nici Newmills, nici Carriden-house, nici Kirkgrange, nici Salt-Pans, pe dreapta. Micul port Bowness, portul Grangemouth, construit la gurile canalului rîului Clyde, dispăreau în negura umedă. Culross, străvechiul burg şi ruinele mănăstirii sale de la Citeaux, Kinkardine şi şantierele sale de construcţii unde *steam-boatul* făcu escală, Ayrth-Castle cu turnul său pătrat din secolul al XIII-lea, Clackmannan şi castelul său înălţat de Robert Bruce nici nu se zăreau prin şiroaiele oblice de ploaie.

Prinţul de Galles se opri la debarcaderul Alloa pentru a lăsa cîţiva călători. Lui James Starr i se strînse inima cînd trecu, după o absenţă de zece ani, pe lîngă acest orăşel, sediul exploatării unor importante mine de huilă, care mai hrăneau încă o numeroasă populaţie de lucrători... Gîndul îl ducea la subsolul în care tîrnăcoapele minerilor continuau să lovească în plin. Minele din Alloa, vecine cu cele din Aberfoyle, continuau să îmbogăţească comitatul, pe cînd zăcămintele alăturate, epuizate de mulţi ani, nu mai aveau nici un miner.

Plecînd din Alloa, vaporul urmă numeroasele ocolişuri pe care le face fluviul Forth pe un parcurs de nouăsprezece mile. El circula cu viteză prin şirul de arbori mari de pe cele două maluri. O clipă numai, într-un moment de înseninare, apărură ruinele mănăstirii Cambuskenneth care datează din secolul al XII-lea, apoi castelul Stirling şi burgul regal cu acelaşi nume, unde fluviul Forth, traversat de două poduri, nu mai e navigabil pentru vasele de mare tonaj.

De îndată ce vaporul acostă, inginerul sări sprinten pe chei. După cinci minute ajunse la gara din Stirling, iar după o oră coborî din tren la Callander, un sat mare situat pe malul stîng al rîului Teith. În fața gării aştepta un tînăr care se îndreptă imediat către inginer. Era Harry, fiul lui Simon Ford.

III

SUBSOLUL REGATULUI UNIT

Pentru a se înțelege mai bine cele ce urmează, vom aminti în cîteva cuvinte care e originea huilei.

În perioada erelor geologice, pe cînd sferoidul terestru se afla în curs de formare, el era înconjurat de o atmosferă densă, saturată cu vapori de apă şi impregnată cu acid carbonic. Încet, încet, vaporii s-au condensat în ploi diluviene, ce cădeau de parcă ar fi fost proiectate din gîturile a milioane şi miliarde de sticle de apă minerală. Era într-adevăr un lichid încărcat cu acid carbonic ce se răspîndea torențial pe un sol cleios, neconsolidat şi supus unor deformări cînd mai bruşte, cînd mai lente. Solul era menținut în această stare semifluidă atît sub influența căldurii soarelui cît şi a căldurii masei interioare. Căldura interioară a Pămîntului nu era încă înmagazinată în centrul lui. Învelişul terestru, nu prea gros şi incomplet întărit, o lăsa să-i treacă prin pori. Consecința fu o vegetație fenomenală, aşa cum se produce poate şi astăzi la suprafața unor planete inferioare* — Venus sau Mercur, mai apropiate de Soare decît Pămîntul. Solul continentelor, încă nu bine fixat, se acoperi cu păduri imense. Acidul carbonic, atît de necesar dezvoltării regnului vegetal, era din abundență, încît vegetalele se dezvoltau numai sub formă de arbori. Nu existau plante ierbacee. Peste tot masive de arbori cu un aspect monoton, fără flori şi fără fructe,care n-ar fi putut nutri o ființă vie. Pămîntul nu era încă pregătit pentru apariția regnului animal.

Iată care era compoziția acelor păduri antediluviene.

Clasa cryptogamelor vasculare era dominantă. Calamitele, o varietate arborescentă de barba-ursului, lepidondendronul, un soi de licopodiu uriaş, înalt de douăzeci şi cinci-treizeci de metri, cu baza largă de un metru, asterofili, ferigi, arbori fosili de proporții gigantice, ale căror amprente au fost găsite în minele de huilă de la Saint-Etienne. Plante uriaşe cărora nu li se pot găsi urmaşi decît printre cele mai umile specimene ce se găsesc astăzi pe pămîntul locuit, acestea erau

* J. Verne foloseşte datele pe care i le putea furniza ştiința vremii sale, unele dintre ele fiind astăzi depăşite.

vegetalele, puțin variate ca specie, dar enorme în dezvoltarea lor, care populau în mod exclusiv pădurile din acea epocă. Aceşti arbori îşi aveau rădăcinile adînc înfipte într-un fel de lagună imensă, umedă în profunzime printr-un amestec de apă dulce şi apă marină. Ei asimilau cu aviditate carbonul pe care îl extrăgeau treptat din atmosfera încă improprie funcționării vieții. Se poate spune că arborii erau destinați să-l înmagazineze sub formă de huilă în înseşi măruntaiele Pămîntului.

Era epoca cutremurelor de pămînt, acele zguduiri ale solului, provocate de perturbările interne şi fierberile plutonice, care modificau brusc contururile încă neconsolidate ale suprafeței terestre. Aici protuberanțe care se transformau în munți, colo abisuri care vor fi umplute de mări sau oceane. Pădurile se afundau în întregime în scoarța pămîntului printre straturile mişcătoare, pînă cînd găseau un punct de sprijin, cum era solul primitiv al stîncilor granitice, sau formau un bloc rezistent prin îngrămădire.

Edificiul geologic se prezenta în ordinea următoare în profunzimea globului pămîntesc: solul primitiv peste care s-au suprapus ca o umplutură straturile primare, apoi straturile secundare unde zăcămintele de huilă ocupă partea inferioară, apoi straturile terțiare şi deasupra lor aluviuni vechi şi noi.

În acea perioadă, apele, pe care nu le reținea nici o albie şi pe care procesul de condensare le genera în toate punctele globului, loveau stîncile abia formate, smulgînd particule ce se transformau în şisturi, gresii, calcare. Apele ajungeau peste pădurile ce aveau să devină turbă, depunînd aceste particule deasupra zonelor de huilă. Cu timpul — perioade ce se cifrează la milioane de ani — aceste terenuri se întăreau, se stratificau şi închideau ca într-o carapace groasă — aglomerări de şisturi, de gresie mai compactă sau mai friabilă, pietre şi grohotiş — toată masa pădurilor scufundate.

Ce s-a întîmplat în acest creuzet gigantic în care se acumulase materia vegetală înfiptă la diferite adîncimi? O adevărată reacție chimică, un fel de distilare. Tot carbonul conținut de vegetale se aglomera şi, încet, încet, sub dubla influență a unei enorme presiuni şi a unei temperaturi înalte furnizată de combustia internă a globului pămîntesc, pe atunci încă destul de aproape de straturile superioare, se forma huila. În timpul reacției lente, dar continue, un regn se substituia altuia. Vegetalul se transforma în mineral. Toate plantele, care au trăit o viață vegetativă sub seva activă de la începutul existenței lor, se pietrificau. Unele dintre acestea, închise în acest vast ierbar, incomplet deformate, îşi lăsau amprentele pe alte elemente ce se mineralizau mai repede şi care le presau ca o presă hidraulică

de o forță incalculabilă. În același timp, scoici, zoofite, ca stelele de mare, polipii, spririferele și altele, pînă și șopîrle sau pești, antrenați de ape, lăsau în huila, moale încă, amprente atît de clare de parcă ar fi fost desenate.* Se pare că presiunea a jucat un rol considerabil în formarea zăcămintelor carbonifere. Dealtfel, diversele sorturi de huilă folosite în industrie sînt rezultatul gradului de presiune ce s-a exercitat asupra lor. Astfel, în straturile cele mai adînci ale zonelor miniere apare antracitul care, aproape cu totul lipsit de substanțe volatile, conține cea mai mare cantitate de carbon. În straturile superioare găsim lignitul și lemnul fosilă, mai sărace în carbon. Între aceste două straturi, în funcție de presiunea exercitată, se găsesc filoane de grafit și huilă grasă sau slabă. Se poate chiar afirma că, din cauza unei presiuni insuficiente, straturile mlăștinoase de turbă n-au fost complet modificate. Așadar, originea minelor de huilă, ori în ce parte a globului ar fi descoperite, este următoarea: scufundarea în învelișul terestru a marilor păduri din erele geologice anterioare, apoi mineralizarea lor în timp, sub influența presiunii, a căldurii și a acidului carbonic.

Totuși, natura, de obicei atît de generoasă, n-a îngropat destule păduri pentru a asigura un consum de cîteva mii de ani.

Într-o zi huila se va termina, acest lucru este sigur. Atunci va fi impus un șomaj mașinilor din lumea întreagă, dacă un nou combustibil nu va înlocui cărbunele. Într-o epocă mai mult sau mai puțin îndepărtată nu vor mai exista zăcăminte carbonifere, cu excepția celor din Groenlanda, în apropiere de Marea Baffin, acoperite cu un strat veșnic de gheață și a căror exploatare este aproape imposibilă. Acest fapt este inevitabil. Bazinele carbonifere din America, foarte bogate încă, cele de la Salt Lake, de la Oregon, din California, vor avea și ele într-o zi un randament insuficient. Asta se va întîmpla cu minele de huilă de la capul Breton și din Saint-Laurent, cu zăcămintele de la Alleghanis, cu cele din Pennsylvania, din Virginia, din Illinois, din Indiana, din Missouri.

Deși terenurile carbonifere din America de Nord sînt de zece ori mai bogate decît toate zăcămintele din lume, nu vor trece o sută de secole și monstrul milioanelor de guri ale industriei va fi devorat ultima bucată de huilă de pe glob.

---

* Trebuie să remarcăm că toate aceste plante, ale căror amprente au fost regăsite, aparțin speciilor astăzi rezervate zonelor ecuatoriale ale globului. Se poate deci trage concluzia că în acea perioadă căldura era egală pe tot globul, fie că era antrenată de curenții de apă caldă, fie că focul lăuntric pătrundea la suprafață prin crusta poroasă. Astfel se explică formarea zăcămintelor carbonifere la toate latitudinile terestre (n.a.).

Secătuirea, se înțelege, se va face mai repede în lumea Veche. Există destule straturi de mineral combustibil în Abisinia, la Natal, în Zambezi, Mozambic, Madagascar, dar exploatarea lor regulată prezintă cele mai mari dificultăți. Cele din Birmania, China, Manciuria, Japonia, Asia Centrală se vor epuiza în scurt timp. Englezii vor goli Australia de producția de huilă destul de abundent acumulată în subsolul ei, încă înainte de ziua cînd cărbunele va lipsi în Regatul Unit. La acea epocă rezervele carbonifere ale Europei, stoarse pînă la ultimele strate, vor fi fost părăsite. Judecînd după cifrele următoare ne putem da seama de cantitățile de huilă ce au fost exploatate de la descoperirea primelor zăcăminte. Bazinele carbonifere ale Rusiei, ale Saxoniei și ale Bavariei cuprind șase sute de mii de hectare; cele ale Spaniei, o sută cincizeci de mii; ale Boemiei și Austriei, o sută cincizeci de mii. Bazinele carbonifere ale Belgiei, lungi de patruzeci de leghe și largi de trei leghe, respectiv o sută cincizeci de mii de hectare, se întind sub teritoriul orașului Liège, Namur, Mons și Charleroi. În Franța bazinul carbonifer, situat între fluviul Loire și Rhône, Rivede-Gier, Saint-Etienne, Givors, Epinac, Blanzy, le Creuzot — exploatările de la Gard, Alais, la Grand-Combe — cele de la Aveyron la Aubin — zăcămintele de la Carmaux, de la Bassac, de la Graissessac — cele din Nord, la Anzin, Valenciennes, Lens, Béthune, acoperă aproximativ trei sute cincizeci de mii de hectare.

Țara cea mai bogată în cărbune este incontestabil Regatul Unit. Acesta, cu excepția Irlandei, care e lipsită aproape complet de combustibil mineral, posedă enorme bogății carbonifere — dar epuizabile ca și orice bogății.

Cel mai important dintre aceste bazine, cel de la Newcastle, care ocupă subsolul comitatului Northumberland, produce anual pînă la treizeci de milioane de tone, deci aproape o treime a consumului englez și mai mult decît dublul producției franceze. Bazinul din Țara Galilor, care a concentrat o întreagă populație de mineri la Cardiff, la Swansea, la Newport, produce anual zece milioane de tone din acea huilă căutată care îi poartă numele. În centru sînt exploatate bazinele comitatelor de York, Lancester, Derby, Stafford, mai puțin productive, dar care au încă un randament considerabil. În sfîrșit, în acea porțiune a Scoției situată între Edinburgh și Glasgow, între cele două mări care o sapă adînc, se dezvoltă unul din cele mai vaste zăcăminte ale Regatului Unit. Totalul diverselor bazine cuprinde peste o mie șase sute de mii de hectare și produce anual pînă la o sută de milioane de tone de combustibil negru.

Dar, cu toate acestea, consumul va crește în așa măsură pentru a satisface necesitățile industriei și comerțului, încît aceste bogății

vor fi secătuite. Al treilea mileniu al erei noastre nu se va fi încheiat şi mîna minerului va fi golit în Europa acele magazii în care, folosind o imagine reală, a fost concentrată căldura solară a primelor zile*.

În epoca în care se întîmplă cele povestite, una dintre cele mai importante mine ale bazinului scoţian fusese epuizată printr-o exploatare prea intensă. Pe acest teritoriu, care se întinde între Edinburgh şi Glasgow pe o lungime medie de zece-douăsprezece mile, se aflau şi minele Aberfoyle ale căror lucrări le-a condus James Starr un timp atît de îndelungat. În urmă cu zece ani această exploatare a fost părăsită. N-au fost descoperite noi zăcăminte, deşi s-au făcut sondaje pînă la o adîncime de o mie cinci sute — două mii de picioare. James Starr s-a retras cu certitudinea că au fost exploatate şi cele mai slabe strate pînă la completa lor epuizare. Era evident că, în asemenea condiţiuni, descoperirea unui nou bazin carbonifer în adîncimile subsolului englez ar fi constituit un eveniment considerabil.

Comunicarea lui Simon Ford se referea oare la un fapt de această natură? James Starr îşi punea mereu această întrebare, sperînd să găsească un răspuns afirmativ. El nădăjduia că e chemat să cucerească un nou colţ al bogatelor Indii Negre.

A doua scrisoare derutase un moment gîndurile sale cu privire la acest subiect, dar acum nu mai ţinea seamă de ea. Dealtfel, fiul bătrînului maistru era acolo, îl aştepta la locul indicat, deci scrisoarea anonimă nu mai conta.

În momentul cînd tînărul se îndrepta spre el, James Starr îl întrebă de-a dreptul şi cu vioiciune:

— Tu eşti Harry Ford?

— Da, domnule Starr.

— Nu te-aş fi recunoscut, băiatule! În cei zece ani care au trecut ai devenit un bărbat!

— Eu v-am recunoscut imediat, răspunse tînărul miner, ţinîndu-şi pălăria în mînă. Dumneavoastră nu v-aţi schimbat. Sînteţi la fel cum eraţi cînd m-aţi îmbrăţişat în ziua de rămas bun la mina Dochart. Acestea sînt momente care nu se uită!

---

* Iată, ţinînd seama de progresia consumului de huilă, cît indică ultimele calcule pînă la epuizarea combustibilului mineral în Europa

Franţa	în	1140 ani
Anglia	în	800 "
Belgia	în	750 "
Germania	în	300 "

În America, unde se produc 500 milioane de tone pe an, zăcămintele vor mai putea fi exploatate timp de 6000 de ani (n.a.).

— Pune-ți pălăria, Harry, spuse inginerul, plouă cu găleata și politețea nu trebuie să meargă pînă la un guturai.

— Vreți să ne adăpostim, domnule Starr?

— Nu, Harry. Va ploua toată ziua și eu sînt grăbit. Să mergem!

— La ordinele dumneavoastră.

— Spune-mi, Harry, tatăl tău e sănătos?

— E foarte bine, domnule Starr.

— Dar mama?

— Și mama.

— Tatăl tău mi-a scris pentru a-mi da întîlnire la puțul Yarow?

— Nu, eu v-am scris.

— Dar nu cumva Simon Ford mi-a trimis o a doua scrisoare pentru a contramanda această întîlnire?

— Nu, domnule Starr.

— Bine! răspunse inginerul și nu mai pomeni de scrisoarea anonimă.

Apoi reluă:

— Ai putea să-mi spui, Harry, ce o fi vrînd să-mi comunice bătrînul Simon?

— Domnule Starr, tatăl meu și-a rezervat dreptul de a v-o spune el însuși.

— Dar tu știi despre ce e vorba?

— Da, știu.

— Ei bine, Harry, nu te mai întreb nimic. La drum! Abia aștept să vorbesc cu Simon Ford. Unde locuiți?

— În mină.

— În mina Dochart?

— Da, domnule Starr.

— Cum așa? Familia ta n-a părăsit vechea mină de cînd au încetat lucrările?

— Nici o singură zi. Îl cunoașteți pe tata. Acolo s-a născut, acolo vrea să moară!

— Înțeleg, Harry, înțeleg! E mina sa natală. N-a vrut s-o părăsească. Vă simțiți bine acolo?

— Da, domnule Starr, pentru că ne iubim unii pe alții și nevoile noastre sînt mici.

— Bine, Harry, să ne grăbim!

Și James Starr, urmîndu-l pe tînărul miner, se îndreptă spre mină străbătînd străzile din Callander. După zece minute ieșiră din oraș.

IV

MINA DOCHART

Harry Ford era un tînăr de douăzeci şi cinci de ani, viguros şi bine făcut. Încă din copilărie s-a remarcat printre tovarăşii săi de mină prin chipul său puţin prea serios, prin firea sa gînditoare. Trăsăturile regulate, ochii profunzi cu privirea lor blîndă, părul mai degrabă castaniu decît blond, farmecul natural al persoanei sale, totul concorda pentru a face din el tipul specific din Lowlander, cu alte cuvinte, un specimen superb al scoţienilor de la şes. Călit aproape din fragedă copilărie la munca din mină, era în acelaşi timp un tovarăş de nădejde, curajos şi bun la suflet. Călăuzit de tatăl său şi stimulat de propriile însuşiri, a muncit şi a învăţat repede meseria. Încă la vîrsta uceniciei ajunsese să fie cineva printre ai săi, într-o regiune unde sînt puţini neştiutori, întrucît se face totul pentru lichidarea ignoranţei. Deşi în primii ani ai adolescenţei Harry Ford nu a lăsat tîrnăcopul din mînă, aceasta nu l-a împiedicat să acumuleze cunoştinţe suficiente pentru a se ridica în ierarhia minieră unde ar fi devenit cu siguranţă urmaşul tatălui său în postul de maistru la mina Dochart, dacă mina n-ar fi fost părăsită.

James Starr mergea încă destul de repede pentru vîrsta lui, dar n-ar fi putut ţine pasul cu călăuza sa dacă acesta nu şi-ar fi încetinit mersul.

Ploaia se mai potolise. Picăturile erau pulverizate înainte de a atinge solul. Erau mai curînd rafale umede care străbăteau aerul, ridicate de o briză răcoroasă.

James Starr şi Harry Ford, care ducea bagajul uşor al inginerului, parcurseră cam o milă pe malul stîng al fluviului. După ce lăsară în urmă meandrele plajei, o luară pe un drum ce se înfunda în terenurile de sub arborii mari şiroind de apă. De o parte şi de alta se întindeau ogoarele în jurul fermelor izolate. Cîteva cirezi păşteau liniştite iarba totdeauna verde pe acele cîmpii din sudul Scoţiei. Erau vaci fără coarne şi nişte turme de oi mici cu lîna mătăsoasă, care semănau cu jucăriile de copii. Nu se vedea nici un păstor — aceştia se adăpostiseră prin scorburile copacilor — în schimb cîinii numiţi *colley*, specifici acestei regiuni şi renumiţi pentru pază, dădeau tîrcoale turmelor.

Puţul Yarow era situat la circa patru mile de satul Callander. Fără a se opri din mers, James Starr privea în jur foarte impresionat. Nu revăzuse aceste locuri din ziua cînd ultima tonă de huilă din minele Aberfoyle fusese încărcată în vagoanele căilor ferate din Glasgow.

Viața agricolă înlocuia acum viața industrială care, firește, e mai activă, mai zgomotoasă.

Contrastul părea cu atît mai izbitor iarna, cînd lucrările agricole intră într-un fel de șomaj. Altădată, în orice sezon, populația minelor, fie la suprafață, fie în subteran, înviora acest teritoriu. Convoaiele de care ce transportau cărbunele treceau zi și noapte. Șinele, acum îngropate în traversele putrezite, scîrțîiau sub povara vagoanelor. Acum drumul de piatră și pămînt înlocuia vechile șine ale exploatării. James Starr avea impresia că traversează un pustiu. Privea cu tristețe în jurul său. Din cînd în cînd se oprea să răsufle. Trăgea cu urechea, dar văzduhul nu mai răsuna de fluierăturile îndepărtate și de zgomotul mașinilor. La orizont nu se mai zărea aburul negru — la care se uită cu plăcere cel care lucrează în industrie — îmbibîndu-se cu norii groși. Nici un cuptor înalt nu mai funcționa, vărsînd trîmbe de fum după ce se alimentase de-a dreptul din zăcămînt, nici o țeavă de eșapament nu-și mai scuipa aburii albi.

Solul, altădată înnegrit de pulberea de huilă, era acum curat, cum nu era obișnuit să-l vadă inginerul. Cînd se oprea Starr, se oprea și Harry, aștepta și tăcea. Simțea ce se petrece în sufletul acestuia și împărtășea întru totul impresiile tovarășului său de drum, el, copil al minei, care trăise tot timpul în profunzimea acestui pămînt.

— Da, Harry, totul s-a schimbat, dar, ce vrei, tot scoțînd mereu trebuia să se termine odată comoara de huilă! Regreți acele timpuri?

— Le regret, domnule Starr. Munca era grea, dar interesantă ca orice luptă.

— Fără îndoială, fiule! Lupta de fiecare clipă, pericolul prăbușirilor, incendiile, inundațiile, exploziile de grizu lovind ca trăsnetul! Trebuiau luate măsuri pentru a evita aceste pericole! Bine zici! Era o luptă continuă și prin urmare și o viață plină de emoții.

— Minerii din Aloa au fost mai norocoși decît cei din Aberfoyle, domnule Starr!

— Da, Harry, așa e.

— Păcat că tot globul pămîntesc n-a fost compus în întregime din cărbune, domnule Starr, ar fi ajuns pentru cîteva milioane de ani.

— Fără îndoială, Harry, dar trebuie să recunoaștem că natura s-a dovedit a fi prevăzătoare formînd globul nostru mai ales din gresie, calcar și granit, care nu pot fi mistuite de foc!

— Vreți să spuneți că omenirea ar fi sfîrșit prin a arde tot globul?

— Da, Harry, în întregime, răspunse inginerul. Furnalele, coșurile locomotivelor, ale locomobilelor, vapoarelor, uzinelor ar fi înghițit și ultima bucățică de pămînt și astfel s-ar fi sfîrșit lumea noastră într-o bună zi!

— Acest lucru nu mai e de temut acum, domnule Starr, dar minele de cărbune vor fi totuşi secătuite mai repede decît stabilesc statisticile!

— Aşa se va întîmpla, Harry, şi, după părerea mea, Anglia greşeşte schimbînd combustibilul său cu aurul altor naţiuni!

— Adevărat, răspunse Harry.

— Ştiu, adăugă inginerul, că nici hidraulica, nici electricitatea nu şi-au spus încă ultimul cuvînt şi că aceste forţe vor fi utilizate din ce în ce mai mult. Dar ce are a face! Huila are o întrebuinţare foarte practică şi răspunde cu uşurinţă diverselor necesităţi ale industriei. Din nefericire oamenii nu o pot produce după voinţa lor! Dacă pădurile cresc încontinuu pe sol sub influenţa căldurii şi a apei, cele din interiorul solului nu se mai pot reproduce şi Pămîntul nu se va mai găsi niciodată în condiţiile necesare pentru a le reface!

James Starr şi însoţitorul său, tot vorbind, îşi reluară mersul grăbit. O oră după ce ieşiră din Callander, ajunseseră la mina Dochart.

Oricine ar fi fost mişcat de aspectul trist al întreprinderii părăsite. Avea înfăţişarea unui schelet, al unui organism ce fusese plin de viaţă altădată.

Un teren întins, înconjurat de cîţiva arbori firavi, cu solul încă acoperit cu pulberea neagră a combustibilului mineral. Nu se mai zărea însă nici o scînteie, nici un tăciune, nici un bulgăre, nici un fragment de huilă. Totul fusese ridicat şi consumat de multă vreme.

Pe o colină nu prea înaltă se distingea scheletul unei construcţii enorme din lemn, deteriorată încetul cu încetul de soare şi de ploi. În vîrful construcţiei se vedea o roată mare de fontă şi mai jos acei tamburi pe care se rulau cablurile care aduceau coliviile la suprafaţa solului. La etajul inferior se putea recunoaşte hala deteriorată a maşinilor, ale căror mecanisme din oţel şi cupru străluceau pe vremuri. Bucăţi de zid zăceau pe jos în mijlocul grinzilor sfărîmate şi mucegăite. Resturi de balansiere la care se articulau tijele pompelor de secare, cuzineţi stricaţi sau îmbîcsiţi cu murdărie, pinioane fără dinţi, culbutoare pentru bascularea vagonetelor, cîteva tije fixate pe suporţi, închipuind oase mari de ihtiozauri, şine puse pe cîte o traversă ruptă, susţinute încă de doi-trei pari ce se clătinau, locomotive de mină care n-ar fi remorcat nici greutatea unui vagonet gol — acesta era aspectul dezolant al minei Dochart.

Armăturile puţurilor cu pietrele dislocate dispăreau sub muşchiul des. Aci puteai recunoaşte rămăşiţele unei colivii, colo resturile unui siloz unde se înmagazina cărbunele ce trebuia triat după calitate şi mărime. În sfîrşit, resturile unor butoaie mari de care atîrnau bucăţi de lanţ, fragmente de armături gigantice, bucăţi de tablă de la cazane

găurite, pistoane răsucite, balansiere lungi care se aplecau deasupra puțurilor de asecare, punți ce tremurau în vînt, podețe ce se clătinau cînd puneai piciorul pe ele, ziduri crăpate, acoperișuri pe jumătate prăbușite ce dominau coșurile cu cărămizi dislocate, asemănătoare tunurilor moderne a căror chiulasă este prevăzută cu inele cilindrice — din toate acestea se degaja o puternică impresie de părăsire, de mizerie, de tristețe pe care nu ți-o dau nici ruinele unui vechi castel din piatră, nici vestigiile unei fortărețe năruite.

— Ce jale! făcu inginerul, privindu-l pe tînărul miner care nu răspunse.

Amîndoi pătrunseră sub șopronul care proteja gura puțului Yarow, ale cărui scări duceau spre galeriile inferioare ale minei. Inginerul se aplecă deasupra puțului. Pe acolo ieșea pe vremuri suflul puternic al aerului aspirat de ventilatoare. Acum era doar un abis tăcut. Aveai impresia că te afli la gura unui vulcan stins.

James Starr și Harry păşiră pe prima platformă.

În timpul exploatării, agregate ingenioase deserveau unele puțuri ale minelor Aberfoyle, care sub acest aspect erau foarte bine utilate: colivii înzestrate cu paraşute automate care alunecau pe glisoare de lemn, scări oscilante, numite *engine-men*, care printr-o simplă mișcare de oscilație permiteau minerilor să coboare fără pericol sau să urce fără a se obosi. Dar aceste aparate perfecționate au fost ridicate cînd au încetat lucrările. Lungul șir de scări, despărțite prin platforme înguste din 50 în 50 de picioare, era tot ce rămăsese la puțul Yarow. Treizeci din aceste scări, puse cap la cap, permiteau coborîşul pînă la talpa galeriei inferioare, la o adîncime de o mie cinci sute de picioare. Era singura cale de legătură între fundul minei Dochart și suprafață. Aerisirea se făcea prin puțul Yarow, care comunica prin galeriile sale cu un alt puț a cărui gură se deschidea la un orizont superior. Aerul cald se degaja prin acest soi de sifon răsturnat.

— Te urmez, Harry! spuse inginerul, făcîndu-i semn băiatului s-o ia înainte.

— La ordinele dumneavoastră, domnule Starr.

— Ai o lampă?

— Da, și măcar de-ar fi lampa de siguranță de care ne serveam altădată.

— Într-adevăr, exploziile de grizu nu mai sînt de temut acum.

Harry avea o lampă obișnuită cu ulei, al cărei fitil îl aprinse. În mina golită de cărbune nu se mai puteau produce scurgeri de gaz inflamabil, deci nu era necesar să izolezi flacăra de aerul ambiant printr-o pînză metalică, pentru a evita aprinderea gazului explo-

zibil. Lampa lui Davy, atît de perfecționată, nu mai era necesară aici. Pericolul nu mai exista pentru că dispăruse cauza, deci combustibilul care constituia pe vremuri bogăția minei Dochart.

Harry coborî primele trepte ale scării superioare. James Starr îl urmă. Amîndoi se găsiră curînd într-un întuneric profund, întrerupt numai de licărirea slabă a lămpii. Pentru a lumina mai bine drumul lui James Starr, Harry ridică lampa deasupra capului. Coborîră astfel vreo zece scări, cu pasul măsurat, obișnuit minerului. Scările erau încă în bună stare. James Starr se uita la ceea ce lumina slabă îi permitea să vadă din pereții puțului întunecat, încă acoperit cu o căptușeală din lemn pe jumătate putredă. Ajunși la a cincisprezecea platformă, deci la jumătatea drumului, se opriră pentru cîteva momente.

— Ei, n-am eu picioarele tale, băiatule, spuse inginerul răsuflînd adînc, dar, în fine, mai merge!

— Sînteți voinic, domnule Starr, e ceva să fi trăit atîția ani în mină!

— Ai dreptate, Harry, dar cînd aveam douăzeci de ani aș fi coborît toate scările dintr-o suflare. Hai, mai departe!

În momentul cînd erau gata să părăsească platforma, o voce încă îndepărtată se auzi în profunzimea puțului. Ea venea ca o undă sonoră amplificîndu-se în mod progresiv și devenind din ce în ce mai clară:

— Ei! Cine strigă de acolo? întrebă inginerul oprindu-l pe Harry.

— N-aș putea spune, răspunse tînărul miner.

— Nu e bătrînul tău tată?

— Nu, domnule Starr, nu e el.

— Poate e vreun vecin?

— Nu avem vecini în fundul gropii, sîntem singuri, foarte singuri.

— Bine! Să lăsăm să treacă acest nepoftit, spuse Starr. Cei ce coboară trebuie să cedeze pasul celor ce urcă.

Așteptară.

Vocea răsuna atît de puternic în acel moment de parcă ar fi trecut printr-un tub acustic și curînd cîteva cuvinte dintr-un cîntec scoțian ajunseră cu claritate la urechile tînărului miner.

— Cîntecul lacurilor! exclamă Harry. Ah! M-aș mira dacă n-ar fi Jack Ryan cel care-l cîntă.

— Cine e acest Jack Ryan care cîntă atît de frumos?

— Un fost tovarăș de muncă din mină.

Apoi, aplecîndu-se deasupra platformei, Harry strigă:

— Ei, Jack!

— Tu ești, Harry? i se răspunse. Așteaptă-mă, vin imediat!

Cîntecul continuă mai cu foc.

După cîteva minute, un tînăr de vreo douăzeci și cinci de ani,

înalt, cu o față veselă, cu ochii surîzători, cu gura zîmbitoare, cu părul de un blond strălucitor, apăru din fundul conului luminat de lanterna sa și puse piciorul pe platforma celei de a cincisprezecea scări.

În primul rînd strînse mîna ce i-o întinse Harry.

— Încîntat să te întîlnesc exclamă el, dar, să mă păzească sfîntul Mungo, dacă știam că vii astăzi sus, m-aș fi scutit de coborîșul la puțul Yarow.

— Domnul James Starr, spuse Harry întorcînd lampa către inginer, care rămăsese în întuneric.

— Domnul Starr? spuse mirat Jack Ryan. Ah, domnule inginer, aproape că nu v-aș fi recunoscut. De cînd am părăsit mina, ochii mei nu mai sînt obișnuiți, ca altădată, să vadă prin întuneric.

— Și eu îmi amintesc acum de un puști care cînta tot timpul în mină. Sînt mai bine de zece ani de atunci, băiatule! Fără îndoială că tu erai.

— Chiar eu, domnule Starr și, cu toate că mi-am schimbat meseria, nu mi-am schimbat firea, după cum vedeți. Eu cred că e mai bine să rîzi și să cînți decît să gemi și să plîngi.

— Desigur, Jack, dar cu ce te ocupi de cînd ai plecat din mină?

— Lucrez la ferma Melrose de lîngă Irvin, în comitatul Renfrew, la patruzeci de mile de aici. Ei, dar nu se compară cu minele Aberfoyle! Tîrnăcopul se potrivea mai bine cu mîna mea decît sapa sau bîta cu care mîn vitele. Apoi, în bătrîna mină existau colțuri sonore, ecouri vesele, care-ți trimiteau înapoi cu voioșie cîntecele, pe cînd colo, sus... Vă duceți să-l vizitați pe bătrînul Simon Ford?

— Da, Jack, spuse inginerul.

— Să nu vă mai reții.

— Spune-mi, Jack, întrebă Harry, ce te-a făcut să vii astăzi aici?

— Voiam să te văd și să te poftesc la serbarea clanului* din Irvin. Știi doară că eu sînt *piperul*** din partea locului. Vom cînta, vom dansa...

— Mulțumesc, Jack, dar îmi este imposibil.

— Imposibil? De ce?

— Pentru că vizita domnului Starr s-ar putea prelungi și eu trebuie să-l conduc la Callander.

— Ei, Harry, serbarea clanului din Irvin va avea loc abia peste opt zile. Pînă atunci presupun că vizita domnului Starr se va termina, deci nimic nu te va mai reține.

— Chiar așa, Harry, spuse inginerul, trebuie să profiți de invitația pe care ți-o face prietenul tău Jack.

---

* Clan — grup de familii înrudite, la popoarele celtice.

** Piper — cîntăreț din cimpoi în Scoția.

— Bine, primesc, Jack, spuse Harry. Ne vom revedea peste opt zile la serbarea de la Irvin.

— Deci ne-am înțeles, peste opt zile. La revedere, Harry. Vă salut, domnule Starr. Sînt foarte bucuros că v-am revăzut! Voi duce veşti despre dumneavoastră prietenilor noştri. Nimeni nu v-a uitat, domnule inginer.

— Nici eu n-am uitat pe nimeni.

— Vă mulțumesc în numele tuturor.

— La revedere, Jack, spuse Harry, strîngînd încă o dată mîna prietenului său.

Reluîndu-şi cîntecul, Jack Ryan dispăru curînd în înălțimea puțului, slab luminat de lanterna sa.

După un sfert de oră, James Starr şi Harry coborau ultima treaptă şi păşeau pe solul ultimului orizont al minei.

Din rondul format de fundul puțului Yarow porneau diverse galerii care serviseră exploatării ultimului strat al minei. Ele se înfundau în masivul de şist şi gresie, unele proptite cu nişte armături din bîrne groase, altele dublate cu o zidărie solidă din pietre. Peste tot rambleul înlocuia straturile devorate de exploatare. Pilierii artificiali erau construiți din pietre smulse din carierele vecine; ei susțineau dublul etaj al zonelor terțiare şi cvaternare, care altădată se sprijineau chiar pe zăcăminte. Galeriile, luminate pe vremuri fie de lampa minerului, fie de lumina electrică introdusă în ultimii ani în mine, erau acum cufundate în întuneric. Dar galeriile întunecate nu mai răsunau de scîrțîitul vagonetelor alunecînd pe şine, nici de zgomotul uşilor de aeraj ce se închideau brusc din cauza curentului de aer, nici de vocile vagonetarilor, nici de nechezatul cailor şi al catîrilor, nici de loviturile de tîrnăcop ale minerului, nici de bubuitul exploziei ce spărgea masivul.

— Vreți să vă odihniți puțin, domnule Starr?

— Nu, vreau să ajung mai repede la casa bătrînului Simon.

— Mergeți după mine, domnule Starr. Vă voi călăuzi, cu toate că sînt convins că ați găsi şi singur drumul prin acest labirint de galerii.

— Oh! Da, desigur! Am încă în memorie tot planul vechii mine.

Intrară într-o galerie înaltă, asemănătoare cu naosul unei catedrale. Mergînd, ei atingeau cu piciorul traversele de lemn pe care erau fixate şinele în perioada exploatării. Abia făcură vreo cincizeci de paşi, cînd un bolovan enorm se prăvăli la picioarele lui James Starr.

— Atenție, domnule Starr! strigă Harry apucînd brațul inginerului.

— Un pietroi, Harry! Ah, armăturile acestea vechi nu mai sînt destul de solide, fără îndoială, şi...

— Domnule Starr, mi se pare că bolovanul a fost aruncat de cineva, şi încă de o mînă bărbătească! spuse Harry.

— Aruncat? Ce vrei să spui, băiatul meu?

— Nimic, nimic, răspunse evaziv Harry, a cărui privire încordată ar fi vrut să străpungă zidurile groase. Să mergem mai departe. Luați brațul meu, vă rog, și nu vă temeți că vă veți împiedica.

— Bine, Harry.

Merseră înainte, iar Harry privea mereu în urmă, proiectînd lumina în profunzimea galeriei.

— Mai avem mult de mers?

— Cel mult zece minute, domnule inginer. Da, murmură Harry ca pentru sine, e totuși straniu. Așa ceva mi se întîmplă pentru prima oară. Cum de a căzut bolovanul tocmai cînd treceam noi?...

— E o simplă întîmplare, Harry!

— Da... o întîmplare... Harry se opri și ascultă.

— Ce este, Harry?

— Mi s-a părut că merge cineva în urma noastră. Ascultă mai atent. Nu cred că mi s-a părut. Sprijiniți-vă de mine, domnule Starr, serviți-vă de mine ca de un baston.

— Un baston zdravăn, Harry. Nu există nimic mai bun pe lume decît un băiat de treabă ca tine!

Ambii își continuară drumul în tăcere, prin naosul întunecat. Adesea, Harry, preocupat, întorcea capul încercînd să surprindă fie vreun zgomot îndepărtat, fie vreo licărire pe undeva, dar atît în urma cît și înaintea lor nu era decît tăcere și întuneric.

V

FAMILIA FORD

După încă zece minute de mers, James Starr și Harry Ford ieșeau în sfîrșit din galeria principală. Tînărul miner și inginerul ajunseră într-un luminiș, dacă se poate numi astfel o excavație vastă și întunecoasă. Totuși această excavație nu era cu totul neluminată. Prin gura unui puț de aeraj părăsit, săpat la un orizont superior, pătrundeau cîteva raze de lumină. Prin acest puț se făcea și aerisirea minei Dochart. Datorită slabei densități, aerul cald din interior era antrenat către puțul Yarow. Așadar, puțină lumină și puțin aer pătrundeau prin bolta groasă de șist pînă la acel luminiș. Acolo locuia de zece ani Simon Ford cu familia sa, într-o casă subterană săpată în masivul de șist, chiar pe locul unde altădată funcționau mașinile puternice

destinate să efectueze tracțiunea mecanică în mina Dochart. Aceasta era locuința bătrînului maistru, căreia îi dădea bucuros denumirea de *cottage*.

Simon Ford avea unele mici economii agonisite în anii îndelungați de muncă și ar fi putut trăi modest în orice oraș al regatului, la aer, la soare; totuși, atît el cît și familia sa au preferat să nu părăsească mina. Aici trăiau fericiți avînd aceleași gînduri, aceleași gusturi. Da! Ei iubeau acest *cottage*, înfundat la o mie cinci sute de picioare sub solul Scoției. Aici aveau și avantajul de a nu se teme că agenții fiscului, acei *stentmaters* însărcinați să stabilească impozitele, ar veni să-i deranjeze.

În acea epocă, Simon Ford, fostul maistru al minei Dochart, își purta încă voinicește cei șaizeci și cinci de ani ai săi. Înalt, robust, bine făcut, ai fi spus privindu-l că este unul din cei mai remarcabili *sawnyes** ai cantonului care dădea atîția bărbați frumoși regimentelor de Highlanders.

Simon Ford se trăgea dintr-o veche familie de mineri și genealogia sa mergea pînă la primele timpuri ale exploatării zăcămintelor carbonifere ale Scoției.

Fără a face cercetări arheologice pentru a stabili dacă grecii sau romanii foloseau huila, dacă chinezii exploatau minele de cărbuni înaintea erei noastre, fără a discuta dacă într-adevăr combustibilul mineral își datorează numele potcovarului Houillos care trăise în Belgia în secolul al XII-lea, putem afirma că bazinele carbonifere ale Marii Britanii au fost primele date în exploatare continuă. Încă în secolul al XI-lea Wilhelm Cuceritorul împărțea cu tovarășii săi de arme produsele bazinului carbonifer din Newcastle. În secolul al XIII-lea, o licență de exploatare a «cărbunelui marin» i-a fost concesionată lui Henric al III-lea. În sfîrșit, la finele aceluiași secol se menționează zăcăminte carbonifere în Scoția și în Țara Galilor. Cam în acea epocă, străbunii lui Simon Ford au pătruns în măruntaiele solului caledonian și n-au mai ieșit, succedîndu-se din tată în fiu ca simpli mineri, trudind ca ocnașii la extragerea prețiosului combustibil. Se pare că lucrătorii din minele de cărbuni și cei din minele de sare erau în epoca respectivă adevărați sclavi. În secolul al XVIII-lea, această opinie era atît de bine stabilită în Scoția, încît în timpul războiului Pretendentului** era de temut o răscoală a celor douăzeci de mii de mineri din Newcastle pentru a-și recuceri libertatea pe care nu

---

* Sawney, adică scoțian, similar cu John Bull — englez și Paddy — irlandez (n.a.)

** Este vorba de Iacob III Stuart (1688—1766), supranumit «Pretendentul» din pricină că a încercat, fără succes, să obțină, cu sprijinul Franței, succesiunea la tronul Angliei.

păreau s-o aibă. Oricum, Simon Ford era mîndru că aparține acelei mari familii de mineri scoțieni. El a muncit cu mîinile sale chiar acolo unde strămoșii săi au mînuit ciocanul de mină, cleștele, tîrnăcopul și hîrletul. La treizeci de ani era maistrul minei Dochart, cea mai importantă din minele de la Aberfoyle. Își iubea cu pasiune meseria pe care și-a exercitat-o mulți ani cu avînt. Singurul său necaz era că stratul de cărbune scădea văzînd cu ochii și prevedea ceasul foarte apropiat cînd zăcămîntul se va epuiza. Încă de pe atunci a început să caute noi strate în toate minele de la Aberfoyle, care comunicau între ele în subteran. În ultima perioadă a exploatării a avut norocul să descopere cîteva. Instinctul său de miner îl ajuta de minune și inginerul James Starr îl aprecia foarte mult. S-ar fi spus că detecta zăcămintele în măruntaiele minei, așa cum un hidroscop detectează sursele de apă sub învelișul solului. Dar, așa cum s-a mai spus, veni și momentul cînd materia combustibilă lipsi cu desăvîrșire în mină. Sondajele n-au mai dat nici un rezultat. Era evident că zăcămîntul carbonifer fusese în întregime epuizat. Exploatarea încetă, minerii se retraseră. Cei mai mulți erau desperați. Toți cei care știu că omul își iubește de fapt truda nu se vor mira. Cel mai lovit era fără îndoială Simon Ford. El era prin excelență tipul de miner a cărui existență este indisolubil legată cu aceea a minei sale. Locuise acolo de cînd s-a născut și n-a vrut să părăsească locul nici cînd exploatarea a încetat. Rămăsese deci. Harry, fiul său, fu însărcinat cu aprovizionarea locuinței subterane. El, Simon Ford, nu urcase la suprafață nici de zece ori în cei zece ani.

«Să mă duc sus? La ce bun?» spunea el mereu și nu părăsea lăcașul său întunecat.

În acest mediu, dealtfel sănătos, deoarece avea o temperatură medie constantă, bătrînul maistru nu cunoștea nici arșițele verii, nici gerurile iernii. Ai lui se simțeau bine. Ce-și mai putea dori? De fapt, însă, era foarte trist. Regreta însufletirea, mișcarea, viața de altădată care anima atît de intens exploatarea. O idee fixă îl susținea totuși.

«Nu, nu! Mina nu e epuizată», își spunea el tot timpul, și cel care și-ar fi exprimat față de Simon Ford îndoiala că într-o zi bătrîna Aberfoyle va învia dintre morți s-ar fi pus rău cu bătrînul maistru. Speranța de a descoperi un nou zăcămînt care să redea minei vechea ei splendoare nu-l părăsise niciodată.

Da! Dacă ar fi trebuit, ar fi pus din nou mîna pe tîrnăcop și bătrînele sale brațe, încă puternice, ar fi atacat cu forță stînca. Mergea, așadar, prin galeriile întunecoase, uneori singur, alteori cu fiul său, observînd, cercetînd, și se întorcea acasă obosit, dar nu descurajat.

Madge era demna soție a lui Simon Ford. Înaltă și voinică, *goodwife*

după expresia scoțiană, adică o soție bună. Ca și soțul ei, Madge n-ar fi părăsit mina Dochart. Ea împărtășea în această privință toate nădejdile și toate regretele lui Simon. Îl încuraja și îl stimula, vorbindu-i atît de convingător încît încălzea inima bătrînului maistru.

«Aberfoyle e numai adormită, Simon, îi spunea ea. E în repaus, dar nu e moartă.»

Madge știa de asemeni să se lipsească de lumea exterioară și să concentreze fericirea unei existențe în trei în întunecosul lor *cottage*. Acolo sosi James Starr. Simon Ford îl aștepta în fața casei de cînd zărise de departe lampa lui Harry care îi anunța sosirea fostului său *viewer*, și îi ieși în întîmpinare.

— Bine ați venit, domnule James, îi strigă el cu un glas ce răsuna sub bolta de șist. Fiți binevenit în casa bătrînului maistru! Deși se află la o mie cinci sute de picioare sub pămînt, casa familiei Ford nu e mai puțin ospitalieră!

— Ce mai faci, bravul meu Simon? întrebă James Starr strîngînd mîna gazdei sale.

— Foarte bine, domnule Starr. Cum s-ar putea să fie altfel aici, la adăpost de toate intemperiile? Doamnele dumneavoastră, care se duc în timpul verii să respire aerul din Newhaven sau din Porto-Bello*, ar face mai bine să petreacă aici, la mina din Aberfoyle, cîteva luni! Ele n-ar risca să răcească, așa cum se întîmplă pe străzile umede ale bătrînei capitale.

— Nu te contrazic, Simon, răspunse Starr, fericit de a-l fi regăsit pe maistru așa cum era pe vremuri. Într-adevăr, mă întreb de ce nu schimb casa mea din Canongate pe vreun *cottage* vecin cu al dumitale!

— Ce plăcere, domnule Starr! Cunosc eu pe unul din foștii dumneavoastră maiștri care ar fi foarte încîntat dacă între el și dumneavoastră n-ar exista decît un zid despărțitor.

— Dar Madge?

— Nevasta se simte și mai bine decît mine, dacă acest lucru este posibil, răspunse Simon Ford. E o mare bucurie pentru ea de a vă avea ca oaspete. Cred că s-a întrecut pe sine ca să vă primească.

— Vom vedea, Simon, vom vedea, răspunse inginerul, care după un drum atît de lung nu privea cu indiferență perspectiva unui prînz bun.

— Vă e foame, domnule Starr?

— Mi-e tare foame. Drumul mi-a făcut poftă de mîncare. Am sosit pe un timp îngrozitor.

---

* Stațiuni climaterice din apropierea Edinburgh-ului. (n.a.)

— Ah! Plouă acolo sus? spuse Ford cu un ton accentuat de milă.

— Da, Simon, şi apele fluviului Forth sînt agitate astăzi de parcă ar fi valurile mării.

— Ei bine, domnule James, aici nu plouă niciodată. Dar ce să vă vorbesc dumneavoastră despre unele avantaje pe care le cunoaşteţi la fel de bine ca şi mine! Iată-vă sosit la *cottage*. Acesta este principalul şi vă spun încă o dată: bine aţi venit!

Simon Ford şi Harry îl invitară pe Starr în casă. El se pomeni într-o încăpere spaţioasă, luminată de mai multe lămpi, dintre care una era suspendată de grinzile colorate ale tavanului. Masa era acoperită cu o faţă de masă împodobită cu culori vii şi nu aştepta decît oaspeţii cărora le erau pregătite patru scaune tapisate cu piele.

— Bună ziua, Madge, spuse inginerul.

— Bună ziua, domnule James, răspunse buna scoţiană, care se ridică spre a-l întîmpina pe oaspete.

— Îmi face plăcere să vă revăd.

— Aveţi dreptate, domnule James, e plăcut să-i regăseşti pe cei pentru care ai fost totdeauna bun.

— Supa aşteaptă, nevastă, spuse Simon. Nu trebuie s-o lăsăm să aştepte, şi nici pe domnul James, care are o adevărată foame de miner şi va avea prilejul să se convingă că fiul nostru are grijă să nu ne lipsească nimic aici, la *cottage!* Harry, adăugă bătrînul maistru adresîndu-se fiului său, ştii că Jack Ryan a venit să te vadă?

— Ştiu, tată, l-am întîlnit în puţul Yarow.

— E un prieten bun şi vesel, spuse Ford, dar lui îi place acolo sus. Nu are adevărat sînge de miner în vine. Poftim la masă, domnule James, şi să mîncăm pe săturate, căci e posibil să cinăm foarte tîrziu.

— Ei bine, pentru asta aş dori să nu mă preocupe nimic. Aş vrea să-ţi pun două întrebări.

— Puneţi-le, domnule James!

— În scrisoarea dumitale îmi vorbeşti de o comunicare de natură să mă intereseze.

— Este într-adevăr foarte interesantă.

— Pentru dumneata?

— Pentru dumneavoastră şi pentru mine, domnule James. Dar doresc să vă fac comunicarea după-masă şi anume la locul respectiv, altfel risc să nu mă credeţi.

— Simon, spuse din nou inginerul, uită-te în ochii mei. O comunicare interesantă? Da, bine!... Nu te mai întreb nimic, spuse James, parcă citind în ochii bătrînului maistru răspunsul pe care îl nădăjduia.

— Şi a doua întrebare? spuse Ford.

— Ştii cumva cine e persoana care mi-a scris această scrisoare?

rosti inginerul arătîndu-i scrisoarea anonimă pe care o primise.

Simon Ford citi cu atenție scrisoarea și o arătă fiului său:

— Cunoști scrisul acesta?

— Nu, tată.

— Scrisoarea avea ștampila poștei din Aberfoyle? îl întrebă Simon pe inginer.

— Da, ca și a dumitale.

— Ce părere ai despre asta, Harry? spuse Simon a cărui față se întunecă un moment.

— Cred, tată, că cineva avea un interes oarecare de a-l împiedica pe domnul James să vină la întîlnirea pe care i-ai fixat-o.

— Dar cine? exclamă cu enervare bătrînul miner. Cine putea să pătrundă atît de adînc în gîndurile mele?

Simon Ford căzu pe gînduri, dar vocea lui Madge îi aduse la realitate:

— Luați loc, domnule Starr. Supa se răcește. Să nu ne mai gîndim acum la această scrisoare.

La invitația bătrînei femei se așezară la masă, James Starr în fața lui Madge, pentru a-i face cinste, și tatăl în fața fiului. Madge pregătise un prînz bun, scoțian. Începură cu un *hotchpotch*, o supă excelentă în care înotau bucăți de carne și, cum spunea Simon, în arta de a pregăti această supă Madge nu avea pereche. Același lucru se putea spune despre *cockyleeky*, un fel de tocană de cocoș cu praz, care merita numai laude. Totul fu stropit cu o bere care venea din cele mai bune fabrici din Edinburgh. Dar felul principal era o budincă națională numită *haggis*, preparată din carne și făină de orz. Acest fel de mîncare excepțional, care inspirase poetului Burns una dintre cele mai bune ode ale sale, avu soarta rezervată tuturor lucrurilor frumoase din lume: trecu ca un vis. Madge primi sincere complimente de la musafirul său. Dejunul se termină cu un desert compus din brînză și *cakes*, prăjituri din ovăz, fin preparate, la care serviră și cîteva păhărele de *usquebaugh*, un rachiu foarte bun din grîne care avea douăzeci și cinci de ani, exact vîrsta lui Harry. Dejunul dură mai bine de o oră. James Starr și Simon Ford mîncau cu poftă, dar, în același timp, vorbeau mai ales de trecutul bătrînei mine Aberfoyle. Harry nu vorbea deloc. De două ori se ridică de la masă și ieși din casă. Era foarte îngrijorat din pricina accidentului cu bolovanul și voia să observe împrejurimile *cottage*-ului. Nici scrisoarea anonimă nu-i dădea pace. În timpul uneia din absențele sale, inginerul spuse părinților lui:

— Aveți un băiat de treabă, dragii mei!

— Da, domnule James, e o fire bună și devotată, răspunse maistrul.

— Îi place aici cu voi, la *cottage*?

La revedere, Madge! rosti inginerul

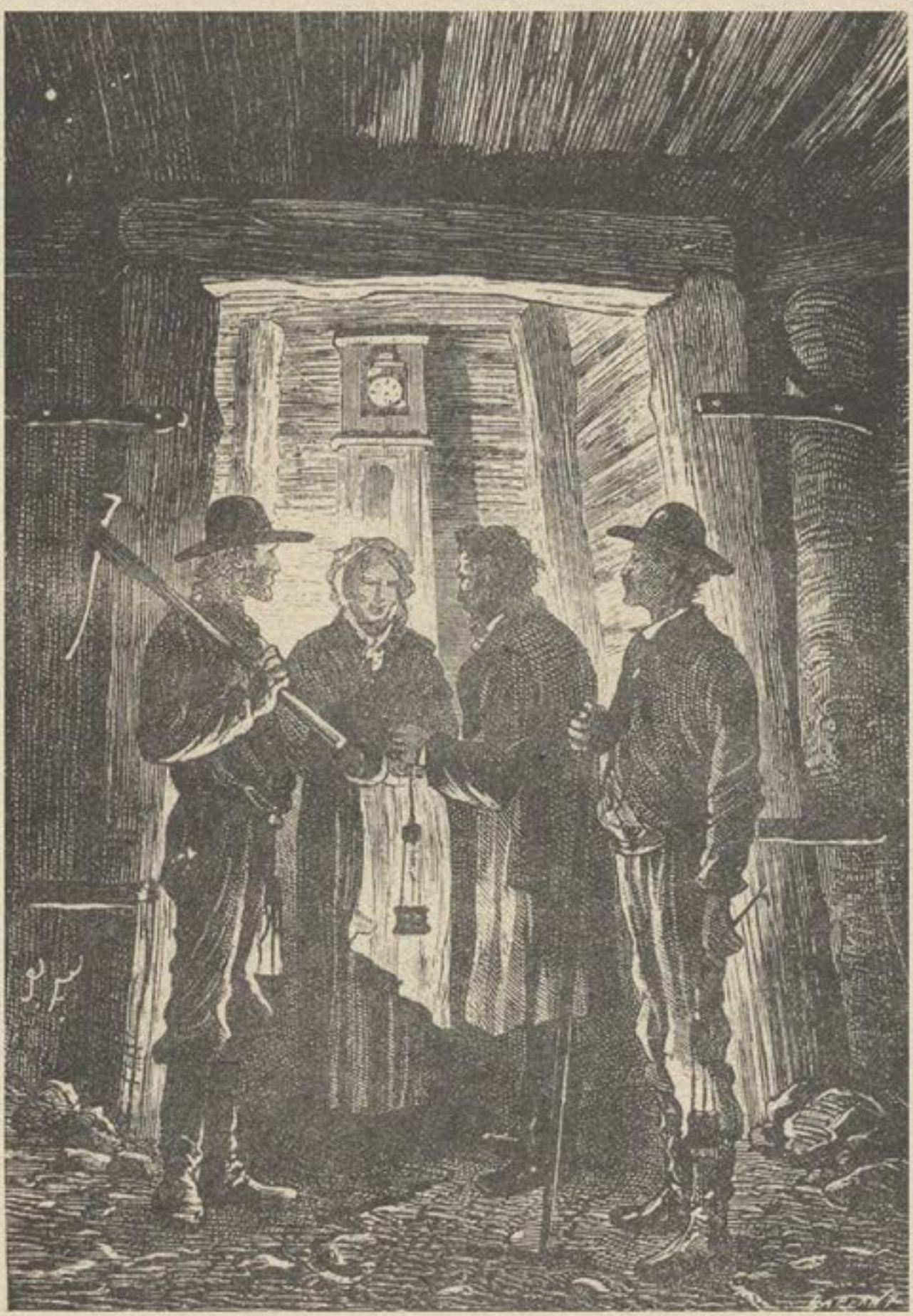

— N-ar dori să ne părăsească.

— Totuşi, nu vă gîndiţi să-l însuraţi?

— Să-l însurăm pe Harry! exclamă Ford. Cu cine? Cu o fată de acolo de sus, căreia i-ar place dansul şi petrecerile? Care ar prefera clanul ei minei noastre? Harry n-ar vrea aşa ceva!

— Simon, interveni Madge, doar n-ai să pretinzi ca Harry al nostru să nu se însoare niciodată!

— N-am să pretind nimic, răspunse bătrînul miner, dar mai avem timp. Cine ştie, poate îi vom găsi....

Harry intră pe uşă, astfel că Simon Ford nu mai termină fraza.

Cînd Madge se ridică de la masă, toţi o imitară şi se aşezară un moment în faţa casei.

— Ei bine, Simon, spuse inginerul, te ascult!

— Domnule James, spuse Ford, nu am nevoie de urechile ci de picioarele dumneavoastră. V-aţi odihnit bine?

— M-am odihnit şi m-am refăcut, Simon. Sînt gata să te însoţesc oriunde doreşti.

— Harry, spuse Simon, aprinde lămpile de siguranţă.

— Luaţi lămpi de siguranţă? exclamă Starr foarte mirat, deoarece exploziile de grizu nu mai erau de temut într-o mină cu totul golită de cărbune.

— Da, domnule Starr, din prudenţă.

— Doar n-ai să-mi propui, bravul meu Simon, să îmbrac şi o haină de miner?

— Nu încă, domnule Starr, nu încă, răspunse bătrînul maistru ai cărui ochi luceau într-un mod deosebit în orbitele lor adînci.

Harry, care intrase în *cottage*, veni imediat cu trei lămpi de siguranţă. Dădu una inginerului, una tatălui său şi a treia o păstră pentru el, suspendată în mîna stîngă, în timp ce cu dreapta ţinea un baston lung.

— La drum! spuse Simon apucînd un tîrnăcop zdravăn de lîngă uşa casei.

— La drum! răspunse inginerul. La revedere, Madge!

— Dumnezeu să vă ajute, le ură scoţiana.

— Să ne pregăteşti o cină bună, nevastă, auzi? strigă Ford. Ne va fi foame la întoarcere şi îi vom face cinste!

VI

CÎTEVA FENOMENE INEXPLICABILE

Sînt cunoscute credinţele superstiţioase din nordul şi sudul Scoţiei. În unele clanuri fermierii, adunaţi la clacă, povestesc cu plăcere basme luate din repertoriul mitologic hiperborean. Ştiinţa de carte, deşi larg răspîndită în regiune, n-a reuşit să reducă la starea de ficţiune aceste legende care par inerente însuşi solului vechei Caledonii. Acolo e încă ţara spiritelor, a fantomelor, a spiriduşilor şi a zînelor. Acolo mai apare încă geniul rău care nu dispare decît dacă îi dai bani; aşa numitul *Seer* din Highlands, care datorită unui anumit har prezice moartea apropiată; *May Moullach* care apare în chip de fată tînără cu braţe păroase şi previne familiile de nenorocirile ce le ameninţă; zîna *Branshie* care anunţă evenimentele funeste; *brawnies* cărora li se încredinţează paza bunurilor domestice; *Urisk* care frecventează mai ales trecătorile sălbatice ale lacului Katrine şi multe altele.

Se înţelege de la sine că populaţia minelor scoţiene a furnizat şi ea repertoriului mitologic legendele şi fabulele sale... Dacă munţii la suprafaţa pămîntului sînt populaţi de fiinţe himerice — bune sau rele — cu atît mai mult întunecoasele mine de huilă trebuiau să fie bîntuite de acestea pînă în locurile lor cele mai adînci. Cine provoacă cutremurele zăcămintelor în timpul nopţilor cu furtună? Cine te pune pe urma unui strat încă neexploatat? Cine provoacă explozii dezastruoase, aprinzînd gazul grizu, dacă nu un geniu al minei? Aceste păreri erau răspîndite printre scoţienii superstiţioşi. Într-adevăr, majoritatea minerilor credeau în fantastic, deşi era vorba de fenomene pur fizice, şi în zadar căutai să-i convingi explicîndu-le fenomenul şi arătîndu-le eroarea lor. Unde s-ar fi putut dezvolta mai liber credinţele naive decît în fundul acestor abisuri?

Minele Aberfoyle, tocmai pentru că se aflau într-o ţară a legendelor, se pretau şi mai bine tuturor incidentelor supranaturalului. Aşadar, şi aici legendele abundau. Trebuie să spunem, dealtfel, că existenţa unor fenomene neexplicate încă alimentau credulitatea publică.

În primele rînduri ale superstiţioşilor minei Dochart era Jack Ryan, prietenul lui Harry. El era cel mai mare partizan al supranaturalului. Toate povestirile fantastice le transforma în cîntece care îi aduceau succese la clăcile de iarnă. Dar nu numai Jack Ryan, ci toţi prietenii lui afirmau sus şi tare că în minele de la Aberfoyle umblau fantome, că fiinţe imateriale apăreau adesea acolo, aşa cum se întîmplă şi la suprafaţă. Dacă stăteai să-i asculţi, ai fi spus că tocmai inexistenţa acestora ar fi fost ceva extraordinar. Ce mediu mai prielnic puteai

găsi pentru desfăşurarea geniilor, a spiriduşilor şi a altor actori ai dramelor fantastice decît o mină atît de adîncă şi întunecoasă? Decorul exista, de ce n-ar veni să-şi joace rolul personajele supranaturale? Astfel gîndeau Jack Ryan şi prietenii săi din mina de la Aberfoyle.

Aşa cum s-a mai spus, diferitele zone ale minei comunicau între ele prin galerii lungi subterane, amenajate între strate. Comitatul Stirling era aşezat pe un masiv enorm brăzdat de tunele,de excavaţii, de puţuri, un labirint subteran care avea aspectul unui uriaş furnicar.

Minerii diverselor mine se întîlneau adesea, fie cînd se duceau, fie cînd se întorceau de la lucru. Ei aveau prilejul să stea de vorbă şi să vehiculeze de la mină la mină poveştile care îşi aveau originea în subteran. Cele povestite se transmiteau cu o repeziciune uluitoare, trecînd din gură în gură, şi, bineînţeles, cu amplificările respective.

Totuşi, doi bărbaţi cu mai multă cultură şi cu o fire mai pozitivistă decît ceilalţi nu s-au lăsat antrenaţi. Ei respingeau categoric amestecul în viaţa minei a spiritelor, a fantomelor, a duhurilor sau a zînelor. Aceşti bărbaţi erau Simon Ford şi fiul său Harry. Dealtfel, au şi dovedit acest lucru continuînd să locuiască în cripta întunecoasă şi după încetarea lucrărilor la mina Dochart. Poate că buna Madge avea o oarecare înclinare spre superstiţii, ca şi celelalte femei din Scoţia, dar aceste poveşti fantastice şi le povestea doar sieşi, în mod conştiincios, pentru a nu renunţa la vechile tradiţii. Simon Ford şi Harry, chiar dacă ar fi împărtăşit credinţa celorlalţi mineri, n-ar fi lăsat mina nici în stăpînirea zînelor, nici a geniilor. Speranţa de a descoperi un nou strat i-ar fi făcut să înfrunte toată cohorta fantastică de spiriduşi. Ei nu erau superstiţioşi, ci credeau una şi bună: nu puteau admite că zăcămîntul carbonifer din Aberfoyle a fost complet secătuit. Se poate spune cu drept cuvînt că Simon Ford şi fiul său aveau în această privinţă «credinţa cărbunarului», o credinţă de neclintit.

Iată de ce, de zece ani, zi de zi, fără întrerupere, fermi în convingerile lor, tatăl şi fiul luau tîrnăcopul, bastonul şi lampa. Ei mergeau astfel amîndoi cercetînd roca, lovind în ea şi ascultînd dacă nu cumva sună favorabil.

Atîta timp cît sondajele nu ajunseseră pînă la granitul stratului primar, Simon Ford şi Harry erau de acord că cercetarea, inutilă astăzi, ar putea fi utilă mîine şi că ea trebuie reluată. Întreaga lor viaţă şi-o treceau încercînd să redea minei Aberfoyle vechea ei prosperitate. Dacă tatăl ar fi dispărut înaintea succesului, fiul ar fi continuat de unul singur.

În acelaşi timp, aceşti doi paznici pasionaţi ai minei o vizitau şi pentru a verifica gradul ei de conservare. Controlau soliditatea rambleului şi a armăturilor. Cercetau dacă e vreun pericol de prăbuşire

şi dacă nu era necesar să se blocheze de urgenţă unele părţi ale minei. Examinau de asemenea urmele de infiltrare a apelor de la suprafaţă. Ei canalizau şi îndreptau apele spre anumite *jompuri*, pentru scurgere. De bună voie s-au constituit în protectori şi conservatori ai acestui domeniu neproductiv, care furnizase atîtea bogăţii, astăzi consumate. Într-una din aceste excursii, Harry Ford a fost surprins de unele fenomene observate, pe care nu le putea explica. Astfel, de mai multe ori, pe cînd străbătea o galerie îngustă, i se păru că aude zgomote ce semănau cu lovituri puternice de tîrnăcop în peretele rambleiat. Harry, pe care nici naturalul, nici supranaturalul nu-l înfricoşau, grăbi pasul pentru a surprinde cauza acestor misterioase lovituri. Galeria era pustie. Lumina lămpii proiectată pe pereţi nu scotea la iveală nici o urmă recentă de tîrnăcop sau de cleşte. Harry se întreba dacă nu e cumva jocul unei iluzii acustice sau al unui ecou bizar sau fantastic. Altă dată, proiectînd subit o lumină puternică spre o adîncitură suspectă, i se păru că vede o umbră trecînd. Se repezi.... nimic, deşi nici o ieşire nu putea permite unei fiinţe omeneşti să scape urmăririi sale! De două ori în ultima lună, vizitînd partea de apus a minei, Harry auzi în mod clar explozii îndepărtate, ca şi cum un miner ar fi făcut să explodeze un cartuş de dinamită.

Ultima dată, după cercetări amănunţite, el constată că un stîlp fusese retezat cu explozibil. La lumina lămpii sale, Harry examină cu atenţie peretele atacat de explozibil şi observă că acesta nu era un simplu zid din pietre, ci un bloc de şist care pătrunsese la această adîncime, chiar în orizontul zăcămîntului carbonifer. Oare explozia avea ca scop descoperirea unui nou strat? se întreba Harry. Nu cumva se urmărea prăbuşirea acelei părţi a minei? Harry îşi puse aceste întrebări şi cînd îi povesti tatălui său cele descoperite, nici acesta nu găsi un răspuns satisfăcător.

«E foarte curios, repeta adesea Harry, prezenţa în mină a unui necunoscut mi se pare imposibilă, şi totuşi nu se poate pune la îndoială.

Să mai fie cineva afară de noi care vrea să descopere un nou strat de exploatat? Sau poate încearcă să nimicească ceea ce a mai rămas din mina de la Aberfoyle? Dar cu ce scop? Trebuie să aflu, chiar dacă ar fi să-mi pierd viaţa.»

Cu vreo cincisprezece zile în urma celei în care Harry Ford îl călăuzea pe inginer prin labirintul minei Dochart, era pe punctul de a atinge scopul cercetărilor sale. El parcurgea extremitatea de sud-vest a minei, avînd în mînă un felinar puternic. Deodată i se păru că la cîteva sute de picioare înaintea lui se stinsese o lumină în fundul unei breşe înguste care tăia de-a curmezişul masivul. Se repezi către lumina suspectă... nimic. Cercetare inutilă.

Cum Harry nu admitea explicații supranaturale pentru niște lucruri concrete, el ajunse la concluzia că un necunoscut dădea tîrcoale minei. Totuși, în pofida investigațiilor sale, întrucît cercetarea celor mai mici adînciturі ale galeriilor nu-i aduse nici o dovadă, el nu se alese cu nimic, nu ajunse la o certitudine. Harry lăsă deci pe seama întîmplării descoperirea misterului. Din timp în timp, mai văzu licăriri ce zburau dintr-un punct în altul ca Focurile sf. Elm*, dar apariția lor dura doar o clipă. Trebui să renunțe la descoperirea cauzei lor.

Fără îndoială că Jack Ryan sau alți superstițioși, zărind acele flăcări fantastice, ar fi pus totul pe seama supranaturalului, dar lui Harry nici prin gînd nu-i trecea, dealtfel ca și lui Simon Ford. Cînd discutau amîndoi despre aceste fenomene datorate evident unei cauze pur fizice, bătrînul spunea:

«Să așteptăm, fiule. Într-o zi totul se va explica.»

Totuși trebuie să remarcăm că, pînă în ziua sosirii inginerului, nici Harry, nici tatăl său nu fuseseră ținta unui act de violență.

Dacă bolovanul ce căzuse la picioarele lui James Starr fusese aruncat de mîna unui răufăcător, acesta era primul act criminal de acest fel. Întrebat, James Starr fu de părere că piatra se desprinsese din bolta galeriei. Harry nu admitea o explicație atît de simplă. După el, piatra nu se desprinsese, ci fusese aruncată. După opinia lui traiectoria descrisă de piatră dovedea că ea fusese impulsionată de o forță străină. Harry vedea deci o tentativă directă de atac împotriva sa, a tatălui său sau chiar a inginerului. După tot ce cunoaștem, poate că Harry avea motive întemeiate să gîndească astfel.

VII

O EXPERIENȚĂ A LUI SIMON FORD

Vechiul orologiu de lemn din sală bătea ora douăsprezece cînd James Starr și gazdele sale părăseau *cottage*-ul. Lumina ce pătrundea prin puțul de aerisire licărea slab, făcînd deocamdată inutilă lampa lui Harry. După puțin timp însă, înaintînd către extremitatea minei Dochart, unde Simon Ford îl conducea pe Starr, întunericul din ce în

* Focurile sf. Elm — egretă luminoasă ce apare uneori la extremitatea unei vergele sau a unui semnalizator.

ce mai profund făcu necesară lumina lămpii. După ce parcurseră o distanță de vreo două mile prin galeria principală, cei trei exploratori — vom vedea că era vorba de o adevărată explorare — ajunseră la deschizătura unei galerii înguste, asemănătoare unui pronaos a cărui cupolă se sprijinea pe o schelărie din lemn pe care crescuse un mușchi albicios. Galeria urma aproximativ cursul trasat de fluviul Forth la o mie cinci sute de picioare mai sus. Gîndind că James Starr era mai puțin familiarizat ca altădată cu labirintul minei Dochart, Simon Ford îi amintea dispoziția planului general al minei, comparîndu-l tot timpul cu traseul geografic de pe sol. James Starr și Simon Ford mergeau discutînd. Harry pășea înaintea lor luminîndu-le calea. Din cînd în cînd, el proiecta brusc lumina lămpii spre întortocherile întunecoase, căutînd să surprindă vreo umbră suspectă.

— Mai mergem mult, Simon? întrebă inginerul.

— Încă o jumătate de milă, domnule James. Ei, altădată am fi făcut acest drum în vagonete tractate mecanic! Dar ce departe sînt aceste vremuri!

— Ne îndreptăm deci către extremitatea ultimului strat?

— Da. Văd că mai cunoașteți încă bine mina!

— Simon, spuse inginerul, dacă nu mă înșel, cred că ar fi cam greu să mergem mai departe.

— Într-adevăr, domnule James. De acolo au smuls tîrnăcoapele noastre ultima bucată de huilă. Parcă văd și acuma! Eu am dat ultima lovitură, care a răsunat în pieptul meu mai puternic decît în rocă. Peste tot în jurul nostru era numai șist și gresie, iar cînd vagonetul a pornit către puțul de extracție, l-am urmat cu inima grea, așa cum mergi după dricul unui sărac. Mi se părea că însuși sufletul minei se duce odată cu vagonetul.

Tonul grav cu care bătrînul maistru pronunță acele cuvinte îl impresionă pe inginer care împărtășea sentimentele lui Simon, asemănătoare cu ale unui marinar care e silit să-și părăsească nava avariată, sau cu ale unui fermier scoțian care vede prăbușindu-i-se casa strămoșească! James Starr apucă mîna lui Simon Ford. La rîndul său, acesta, strîngîndu-i-o cu putere, spuse:

— În acea zi ne-am înșelat cu toții. Nu! Bătrîna noastră mină nu era moartă! Minerii nu părăseau un cadavru și îndrăznesc să afirm, domnule James, că inima ei mai bate încă.

— Spune-mi odată, Simon! strigă inginerul care nu mai era stăpîn pe sine. Ai descoperit un nou strat? Știam eu! Scrisoarea dumitale nu putea să însemne altceva! Voiai să-mi faci o comunicare, și unde? La mina Dochart! Ce altă descoperire mă putea interesa în afara unui nou zăcămînt de huilă?

— Domnule James, răspunse Simon Ford, numai pe dumneavoastră am vrut să vă previn.

— Bine ai făcut, Simon! Dar spune-mi cum, prin ce mijloace te-ai asigurat că există?

— Ascultați-mă, domnule James, răspunse Simon Ford, n-am găsit un zăcămînt....

— Dar ce atunci?

— Avem numai dovada materială că acest zăcămînt există.

— Ce dovadă....?

— Puteți admite degajarea din adîncul pămîntului a gazului grizu dacă nu există acolo huilă care să-l producă?!

— Nu, firește! răspunse inginerul. Cînd nu-i cărbune, nu e nici grizu. Nu există efect fără cauză...!

— Așa cum nu există fum fără foc!

— Și ați constatat din nou prezența hidrogenului protocarbonat?

— Un miner bătrîn nu se înșeală, răspunse Simon Ford. L-am recunoscut eu acolo pe vechiul nostru dușman — grizu!

— Dar dacă e cumva alt gaz? spuse James Starr. Gazul grizu este aproape inodor și incolor. El nu-și trădează prezența decît prin explozii...

— Domnule James, permiteți-mi să vă povestesc ce am făcut... și cum am procedat.... așa cum mă pricep, și să mă iertați dacă mă voi pierde în amănunte.

James Starr îl cunoștea pe maistru și știa că cel mai bun lucru era să-l lase să povestească.

— Domnule James, de zece ani n-a trecut nici o zi fără ca Harry și cu mine să nu ne fi gîndit să redăm minei vechea ei prosperitate. Nu, nici o singură zi. Dacă mai exista vreun zăcămînt, eram hotărîți să-l descoperim. Cu ce mijloace? Sondaje? Nu aveam posibilitatea să le facem. Dar aveam instinctul de miner, și de multe ori ajungi mai direct la țintă prin instinct decît prin rațiune. Cel puțin aceasta e părerea mea.

— Nu te contrazic, spuse inginerul.

— Să vedeți ce a observat Harry de cîteva ori în timpul excursiilor sale în partea de apus a minei. Niște mici flăcări care apăreau străbătînd șistul sau rambleul galeriilor din margine și care se stingeau tot atît de brusc cum apăreau. Din ce cauză apăreau aceste focuri? Nu puteam și nici acum nu pot spune încă. Dar, după părerea mea, aceste flăcări nu se datorează decît prezenței gazului grizu și, după cum știm, grizul înseamnă prezența unui strat de huilă.

— Aceste flăcări nu produceau explozii? întrebă cu vioiciune inginerul.

— Da, explozii de proporţii foarte reduse şi parţiale, răspunse Simon Ford, asemenea acelora pe care le provocam eu însumi cînd voiam să mă conving de prezenţa gazului. Vă amintiţi cum se evitau altădată exploziile în mine, înainte ca geniul nostru bun, Humphry Davy, să fi inventat lampa de siguranţă?

— Da, răspunse James Starr. Vorbeşti despre «penitent»? Eu nu l-am văzut niciodată în exerciţiul funcţiunii.

— Da, într-adevăr, domnule James, sînteţi prea tînăr cu toţi cei cincizeci şi cinci de ani ai dumneavoastră şi n-aţi avut prilejul să-l vedeţi. Eu, însă, care am zece ani mai mult, l-am văzut acţionînd pe ultimul «penitent» al minei noastre. Era numit astfel pentru că purta o rasă de călugăr. Adevăratul său nume era *fireman*, adică omul cu focul. În acea perioadă nu exista altă posibilitate de a distruge gazul dăunător decît descompunîndu-l prin mici explozii, înainte de a se acumula, uşor fiind, în cantităţi mari, la înălţimea galeriilor. Aşadar, «penitentul», cu o mască pe faţă şi cu capul învelit în gluga sa groasă, cu corpul înfăşurat în mantaua de postav, înainta tîrîndu-se şi respirînd la nivelul solului unde aerul era pur. Cu mîna dreaptă ridica deasupra capului o torţă aprinsă pe care o plimba din loc în loc. Cînd flacăra întîlnea gazul, care cu aerul formează un amestec exploziv, se produceau explozii de proporţii reduse care nu erau periculoase. Repetînd operaţiunea, gazul era descompus şi astfel se evitau catastrofele. Uneori se întîmpla ca «penitentul» să cadă victimă unei explozii puternice şi să moară la datorie. Atunci... un altul îi lua locul. Aşa a fost pînă cînd lampa lui Davy a fost introdusă la toate minele. Cunoscînd procedeul, l-am folosit şi astfel am recunoscut prezenţa gazului grizu, deci şi prezenţa unui nou strat de cărbune în mina Dochart!

Tot ce povestise maistrul despre «penitent» era foarte adevărat. În felul acesta se proceda pe vremuri în mine pentru a se purifica aerul din galerii. Gazul grizu, căruia i se mai spune şi hidrogen protocarbonat sau gazul mlaştinelor, incolor, aproape inodor şi care dă o lumină foarte slabă, este cu totul impropriu respiraţiei. Minerul n-ar putea trăi într-un mediu impregnat cu acest gaz dăunător, aşa cum n-ar putea trăi într-un gazometru cu gaz de iluminat. Dealtfel, ca şi acesta care este hidrogen bicarbonat, grizul formează un amestec exploziv în contact cu o proporţie de 8% şi chiar de 5% aer. Dacă dintr-o cauză oarecare acest gaz se aprinde, se produc explozii catastrofale. În lampa lui Davy flacăra fiind izolată într-un tub din pînză metalică, nu permite aprinderea gazului ce s-ar afla în aer şi evită exploziile. Această lampă a fost incontinuu perfecţionată. Dacă se sparge, se stinge automat. Dacă, în pofida interzicerii formale, minerul o deschide, ea se stinge de asemenea automat. De ce totuşi se produc explozii? Uneori

din cauza imprudenței inevitabile a unui muncitor care vrea să-și aprindă țigara, sau prin producerea unei scîntei în timpul mînuirii uneltelor pentru extragerea cărbunelui.

Nu toate minele de cărbuni sînt infestate de gazul grizu. În acele mine unde nu există gaze inflamabile, se permite utilizarea lămpii obișnuite. Cînd avem de-a face cu un zăcămînt de huilă grasă — acesta este cazul minei Thiers din exploatarea Anzin — acesta conține o anumită cantitate de substanță volatilă și grizul se poate degaja din abundență. Aici numai lampa de siguranță poate evita exploziile care sînt cu atît mai periculoase, cu cît minerii care n-au fost atinși de explozia de grizu riscă să moară asfixiați în galeriile unde pătrunde gazul nociv ce se formează în procesul arderii, cu alte cuvinte acidul carbonic.

Mergînd mai departe, Simon Ford îi povestea inginerului cum a procedat pentru a-și atinge scopul, cum s-a asigurat că degajarea gazului grizu se făcea la adîncimea galeriei extreme a minei, în partea de apus. Îi explică cum, nivelînd unele straturi de șist, a provocat mici explozii parțiale, sau mai curînd unele aprinderi, fapt care nu lasă îndoială asupra naturii gazului ce se emană continuu, dar în doze mici.

O oră după ce părăsiră *cottage*-ul, James Starr și însoțitorii săi parcurseseră o distanță de patru mile. Inginerul, antrenat de dorința și de speranța de a descoperi ceva, nici nu observă lungimea drumului. El reflecta la tot ce spunea maistrul. Cîntărea în mintea sa argumentele aduse de acesta în sprijinul tezei sale. Era și el de părere că emanarea permanentă de grizu indica în mod sigur existența unui zăcămînt carbonifer. Dacă ar fi fost doar o pungă cu gaz acumulat între straturile de șist — cum se întîmplă uneori —ea s-ar fi golit repede și fenomenul ar fi încetat să se producă. Dar nici vorbă de așa ceva. După cele spuse de Simon Ford, gazul se degaja incontinuu și se putea deci ajunge la concluzia existenței unui strat important. În consecință, era posibil ca bogățiile minei Dochart să nu fi fost în întregime epuizate. Totuși, să fie vorba de un strat cu randament mediocru, sau de un zăcămînt care să ocupe un orizont carbonifer important? Aceasta era întrebarea!

Harry, care mergea înaintea celor doi, se opri.

— Am ajuns! strigă bătrînul miner. În sfîrșit, slavă domnului! Sînteți aici, domnule James, și vom afla... Vocea fermă a bătrînului maistru tremura ușor.

— Bravul meu Simon, îi spuse inginerul, liniștește-te! Sînt la fel de emoționat ca și dumneata, dar să nu pierdem vremea!

În acel loc, galeria extremă a minei se lărgea și forma un fel de grotă

«Penitentul», cu o mască pe față, înainta tîrîndu-se...

întunecoasă. Nici un puț nu fusese săpat în acea porțiune a masivului, iar galeria deschisă adînc în interiorul solului nu comunica direct cu suprafața comitatului Stirling.

James Starr, foarte interesat, examina cu gravitate locul unde se afla.

Pe peretele din marginea acelei breșe se mai vedeau urmele loviturilor de tîrnăcop și chiar găuri de cartușe de mine care provocaseră explozia stîncii spre finele exploatării. Terenul de șist fiind foarte rezistent, nu a fost necesar să se pună armături în această fundătură unde se sistaseră lucrările. Aici se epuizase stratul carbonifer, între șisturile și gresia terenului terțiar. Aici, chiar în acest loc, fusese scoasă ultima bucată de huilă din mina Dochart.

— Domnule James, spuse Ford ridicînd tîrnăcopul, aici vom ataca falia*, pentru că în spatele acestui perete, la o adîncime mai mică sau mai mare, se află cu siguranță stratul despre care v-am vorbit.

— Aici, la suprafața acestor stînci, ați constatat prezența gazului grizu? întrebă James Starr.

— Chiar aici, domnule James, răspunse Simon Ford, și l-am putut aprinde doar atingînd cu lampa straturile. Harry a procedat la fel.

— La ce înălțime? întrebă James Starr.

— Cam la zece picioare deasupra solului, răspunse Harry.

James Starr se așezase pe o piatră. S-ar putea spune că, după ce adulmecase aerul excavației, el îi privea pe cei doi mineri ca și cum ar fi început să se îndoiască de afirmațiile lor, totuși atît de convingătoare. Care era cauza acestei îndoieli?

James Starr știa că gazul grizu nu e complet inodor. El era foarte mirat că, deși avea simțul mirosului foarte dezvoltat, nu percepea prezența gazului exploziv. În orice caz, gîndea el, chiar dacă gazul era prezent în aerul ambiant, el se afla într-o proporție foarte mică. Deci nu era pericol de explozie, astfel că fu de acord să se deschidă lampa de siguranță și să se reia experiența pe care bătrînul miner o făcuse. Ceea ce îl îngrijora pe James Starr nu era prezența unei cantități mari de gaz în aer ci, dimpotrivă, a unei cantități neînsemnate sau poate lipsa lui completă.

«Să se fi înșelat ei? gîndea Starr. Nu! Oamenii aceștia știu ce spun. Și totuși...»

Aștepta deci oarecum neliniștit ca fenomenul anunțat de Simon Ford să aibă loc și în prezența sa.

---

* Falie — o portiune din masivul carbonifer unde stratul de cărbune lipsește și care e formată, de obicei, din gresie sau șist (n.a.)

În acel moment observă şi Harry, ca şi James Starr, lipsa mirosului caracteristic al gazului şi spuse cu o voce schimbată:

— Tată, se pare că scurgerea de gaz prin straturile de şist a încetat!

— Cum? A încetat? strigă bătrînul miner şi, strîngînd puternic buzele,aspiră de cîteva ori cu nasul. Apoi, cu o mişcare bruscă, spuse: Dă-mi lampa ta, Harry!

Cu o mînă care tremura nervos, Simon Ford desfăcu învelişul de pînză metalică din jurul fitilului, iar flacăra ardea acum în aer liber. Aşa cum se aşteptau, nu numai că nu se produse nici o explozie, dar — ceea ce era mai grav — nici acel slab sfîrîit care indica prezenţa unor doze slabe de gaz nu mai era perceptibil. Simon Ford luă bastonul lui Harry şi legă de el lampa ridicînd-o pînă la straturile superioare, gîndind că, în cantităţi oricît de slabe, gazul uşor se va fi acumulat acolo. Flacăra lămpii nu detectă nici urmă de grizu.

— Încearcă la zid! spuse inginerul.

— Da, răspunse Simon Ford ducînd lampa în acea parte a zidului prin care şi el şi Harry constataseră chiar în ajun emanaţii de gaz.

Braţul lui Ford tremura de enervare în timp ce plimba lampa pe crăpăturile stratului de şist.

— Treci în locul meu, Harry! spuse el.

Harry plimbă succesiv lampa pe diverse puncte ale zidului, ale cărui straturi păreau că se dedublează, dar dădu necăjit din cap pentru că sfîrîitul uşor, specific emanaţiei de grizu, nu-i parvenea la ureche. Aprinderea nu se făcea, era deci evident că nici o moleculă de gaz nu trecea prin zid.

— Nimic! strigă Simon Ford care strînse pumnii mai mult de ciudă decît din dezamăgire.

Deodată, Harry scoase un strigăt.

— Ce ai? îl întrebă mirat James Starr.

— Au fost astupate crăpăturile şistului!

— Ce spui? exclamă bătrînul miner.

— Priveşte şi tu, tată!

Harry nu se înşelase. La lumina lămpii obturarea fisurilor apărea foarte clar. O lipitură recentă făcută cu var lăsa să se vadă o dîră lungă albicioasă, camuflată cu un strat de pulbere de cărbune.

— El trebuie să fie! strigă Harry. Nu poate fi decît el!

— El?... repetă James Starr.

— Da, răspunse tînărul, acea fiinţă misterioasă care dă tîrcoale domeniului nostru, acela pe care l-am pîndit de o sută de ori fără să-l pot prinde, autorul sigur al acelei scrisori care voia să vă împiedice să veniţi la întîlnirea fixată de tata şi, în sfîrşit, domnule Starr, acela care a aruncat bolovanul în galeria puţului Yarow! Da! Nu-ncape

îndoială! În toate acestea e mîna unui om!

Convingerea cu care vorbea Harry cuprinse spiritul lui James Starr. Bătrînul Ford nu avea nevoie să fie convins. Dealtfel, se găseau în prezența unui fapt de netăgăduit, astuparea fisurilor prin care chiar în ajun gazul emana liber.

— Ia tîrnăcopul, Harry, spuse Ford. Urcă-te pe umerii mei, fiule. Sînt încă destul de puternic ca să te țin.

Harry înțelesese. Simon se sprijini de perete, iar Harry se urcă pe umerii săi, astfel că tîrnăcopul putea atinge urmele destul de vizibile ale lipiturii. Apoi, cu lovituri repetate atacă partea de șist astupată. De îndată se produse o pîrîitură asemănătoare cu aceea a șampaniei cînd iese din sticlă, zgomot cunoscut în minele engleze sub denumirea onomatopeică de «puff». Harry apropie lampa de crăpătură... Se auzi o ușoară detunătură urmată de o mică flacără roșie cu contur albastru, care alerga încoace și încolo pe peretele de șist ca o flăcăruie a sfîntului Elm.

Harry sări imediat pe pămînt. Bătrînul Simon nu-și mai putea stăpîni bucuria. El apucă mîinile inginerului strigînd:

— Ura! Ura! Ura! Domnule James, grizul arde, deci stratul se află acolo!

VIII

O EXPLOZIE DE DINAMITĂ

Experiența anunțată de bătrînul maistru reușise. După cum se știe, hidrogenul protocarbonat nu se dezvoltă decît în zăcămintele de huilă. Deci, incontestabil, nu se mai punea la îndoială existenta unui strat al prețiosului mineral. Proporțiile și calitatea combustibilului vor fi stabilite mai tîrziu. Acestea erau concluziile trase de James Starr după ce observase fenomenul și ele erau identice cu cele ale lui Simon Ford.

«Da, își spuse James Starr, în spatele acestei stînci se află un zăcămînt carbonifer pe care sondajele noastre nu l-au atins. Din păcate, tot utilajul minei, părăsit de zece ani, trebuie refăcut. Dar asta nu are nici o importanță! Am regăsit stratul pe care îl credeam epuizat și de data aceasta îl vom exploata pînă la capăt!»

— Ei bine, domnule James, întrebă Simon Ford, ce gîndiți de descoperirea noastră? Am greșit că v-am deranjat? Regretați cumva această vizită la mina Dochart?

— Nu, nu, bătrînul meu tovarăș de muncă, răspunse James Starr. N-am pierdut timpul, dar l-am pierde acum dacă nu ne-am întoarce

imediat la *cottage*. Mîine vom reveni aici. Vom provoca o explozie cu dinamită în acest perete, vom scoate la iveală noul strat şi, dacă zăcămîntul ni se va părea important, voi reconstitui societatea noii Aberfoyle spre marea satisfacţie a foştilor acţionari! În cel mult trei luni vom extrage primele vagonete de huilă din noul zăcămînt!

— Bine ziceţi, domnule James! strigă Ford. Bătrîna noastră mină va întineri ca şi o văduvă după ce se recăsătoreşte! Va reîncepe animaţia de pe timpuri cu loviturile de tîrnăcop, de lopată, cu exploziile abatajelor, zgomotul vagonetelor, nechezatul cailor, scîrţîitul şinelor, zgomotul maşinilor! Voi mai vedea şi eu toate acestea! Nădăjduiesc, domnule James, că nu mă veţi considera prea bătrîn pentru a-mi relua funcţia de maistru!

— Nu, bravul meu Simon, fireşte că nu, ai rămas mai tînăr decît mine, bătrînul meu prieten!

— Ei, sfîntul Mungo să ne apere! Dumneavoastră veţi fi din nou *viewer*-ul nostru. Fie ca noua exploatare să dureze încă ani îndelungaţi şi să dea Domnul să am mîngîierea de a muri fără să-i văd sfîrşitul!

Bucuria bătrînului miner nu mai avea margini. James Starr o împărtăşea în întregime, dar îl lăsă pe Ford să se entuziasmeze pentru amîndoi. Harry era tot timpul dus pe gînduri. În amintirea sa stăruia succesiunea fenomenelor stranii, inexplicabile, în care s-a desfăşurat descoperirea noului zăcămînt. El era îngrijorat pentru viitor.

După o oră toţi trei se întoarseră la *cottage*.

Inginerul cină cu mare poftă, aprobînd planurile expuse de bătrînul maistru. Dacă n-ar fi fost animat de dorinţa de a vedea venind mai repede dimineaţa, ar fi dormit ca niciodată în liniştea perfectă a *cottage*-ului.

A doua zi, după un dejun substanţial, toţi patru — căci de data aceasta li se alătură şi Madge — reluară drumul parcurs în ajun. Mergeau ca nişte adevăraţi mineri. Duceau cu ei diferite unelte şi cartuşe cu dinamită pentru a arunca în aer peretele din margine. Harry luă, în afara unui felinar mare, şi o lampă mare de siguranţă care putea arde douăsprezece ore în şir. Era mai mult decît trebuia pentru drum, dus şi întors, precum şi pentru opririle necesare explorării — dacă o explorare devenea posibilă.

— La treabă! strigă Simon Ford, cînd ajunseră la extremitatea galeriei. El apucă o rangă mare şi-o ridică cu putere deasupra capului, gata să lovească.

— Un moment, spuse James Starr oprindu-l, să vedem dacă nu s-a produs vreo schimbare şi dacă gazul mai trece prin straturi.

— Aveţi dreptate, domnule Starr, spuse Harry. Ce a fost astupat ieri s-ar putea să fie şi astăzi!

Madge se aşezase pe o piatră şi privea cu atenţie excavaţia şi zidul ce trebuia găurit.

Constatară că nu s-a produs nici o schimbare. Crăpăturile straturilor nu suferiseră nici o alterare. Existau emanaţii de hidrogen protocarbonat, dar slabe. Aceasta, fără îndoială, se datora faptului că, din ajun, gazul putea trece liber pentru a se împrăştia. Totuşi, această emanaţie era atît de puţin importantă încît nu putea forma cu aerul din interior un amestec exploziv.

James Starr şi tovarăşii săi puteau proceda fără nici un pericol. Dealtfel, acest aer se purifica încetul cu încetul urcînd spre straturile înalte ale minei Dochart, iar grizul pierdut în această atmosferă nu putea produce nici o explozie.

— Ei, acum la treabă! spuse din nou Simon Ford.

Curînd stînca se sfărîmă sub loviturile puternice de rangă date de el. Falia era alcătuită, în principal, din pietriş interpus între straturile de gresie şi şist, aşa cum se întîlneşte la apariţia stratelor carbonifere.

James Starr examina cu grijă bucăţile ce cădeau, nădăjduind să găsească urme de cărbune.

Lucrară cam o oră şi făcură o scobitură adîncă în peretele terminal. James Starr indica locurile unde trebuiau făcute găurile pentru introducerea explozibilului. Această muncă o efectuă repede Harry, cu un sfredel şi cu barosul. Introduseră în găuri cartuşele cu dinamită. Fixară un fitil lung, gudronat, anexat la o capsă cu conţinut fulminant. Îl aprinseră la nivelul solului şi se îndepărtară.

— Ah, domnule James, spuse Simon Ford cuprins de o mare emoţie pe care nu încerca s-o ascundă, niciodată, da, niciodată bătrîna mea inimă n-a bătut mai tare! Aş dori să atac mai repede stratul!

— Răbdare, Simon! răspunse inginerul. Doar n-ai vrea să găseşti în spatele acestui perete o galerie gata construită?

— Domnule James, scuzaţi-mă, dar am toate pretenţiile posibile. Dacă am avut norocul să descoperim zăcămîntul, de ce n-am avea noroc pînă la capăt?

Explozia se produse. Un bubuit înfundat se propagă prin reţeaua de galerii subterane.

James Starr, Madge, Simon Ford, Harry se apropiară de peretele cavernei.

— Domnule James, domnule James, strigă bătrînul maistru, priviţi, uşa a fost deschisă!

Comparaţia lui Simon Ford era justificată de apariţia unei excavaţii a cărei adîncime nu putea fi apreciată. Harry era gata să se avînte prin deschizătură. Inginerul, foarte surprins de a găsi acolo o cavitate, îl reţinu.

* Proiectul R.I. – 2010 * * Colectia Jules Verne *

— Aşteaptă să se purifice aerul din interior.

— Da, păzeşte-te de mofete!* strigă Simon Ford.

Aşteptară încordaţi un sfert de oră.

Introduseră un felinar legat de un baston. Flacăra acestuia ardea nealterată.

— Acum te poţi duce, Harry. Venim şi noi în urma ta, spuse James Starr.

Prin deschizătura făcută de dinamită, un om putea trece cu uşurinţă. Harry, cu felinarul în mînă, intră fără să ezite şi dispăru în întuneric. James Starr, Simon Ford şi Madge aşteptau nemişcaţi. Trecu un minut care li se păru nesfîrşit. Harry nu dădea nici un semn de viaţă. Apropiindu-se de orificiu, James Starr nu zări licărirea lămpii care ar fi trebuit să lumineze cavitatea. Să-i fi fugit pămîntul de sub picioare? Să fi căzut cumva Harry în vreo groapă şi glasul lui să nu mai poată ajunge pînă la ei? Bătrînul maistru nu mai voia să asculte de nimeni şi era gata să intre la rîndul său cînd apăru o lumină vagă care devenea din ce în ce mai clară, apoi se auzi vocea lui Harry strigînd:

— Veniţi, domnule Starr! Vino, tată! Calea e liberă spre Noua Aberfoyle!

IX

NOUA ABERFOYLE

Dacă printr-o forţă supraomenească nişte ingineri ar fi putut ridica dintr-o dată şi pe o grosime de o mie de picioare toată porţiunea de înveliş terestru pe care se aflau lacuri, fluvii, golfuri şi teritoriile riverane ale comitatului Stirling, Dumbarton şi Renfrew, ar fi găsit sub acest enorm acoperiş o excavaţie imensă cum nu mai exista pe lume decît una cu care s-ar fi putut compara şi anume, celebra Grotă a Mamutului din Kentucky.

Excavaţia se compunea din multe sute de alveole de cele mai diverse forme şi dimensiuni. Un fel de stup cu numeroase etaje de celule, dispuse neregulat, dar un stup construit la vaste proporţii, în care, în loc de albine, s-ar fi putut plasa cu uşurinţă ihtiozauri, megaterii pterodactili, din epoca geologică! Un labirint de galerii, unele mai înalte decît bolţile catedralelor, altele ca nişte pronaosuri înguste şi întortocheate. Unele urmau o linie orizontală, altele urcau sau coborau oblic în toate direcţiile, reunind cavităţile şi lăsînd liberă comunicaţia între ele.

---

* Mofete — nume dat emanaţiilor dăunătoare din mine (n.a.)

Stîlpii care susţineau bolţile, a căror curbă admitea toate stilurile, zidurile groase aşezate trainic între galerii, înseşi bolţile erau, în această zonă de teren secundar, formate din gresie şi roci de şist. Dar între aceste straturi inutilizabile, se aflau, puternic presate, admirabile strate de cărbune. Ca şi cum sîngele negru al acestei mine stranii ar fi circulat prin reţeaua lor încîlcită.

Zăcămîntul se desfăşura pe o suprafaţă de patruzeci de mile de la nord la sud şi se înfunda sub Canalul Nordului.

Importanţa bazinului putea fi evaluată numai după sondaje, dar ea depăşea, cu siguranţă, pe aceea a straturilor carbonifere din Cardiff, în Ţara Galilor, şi a zăcămintelor din Newcastle în comitatul Northumberland.

Trebuie să spunem că exploatarea acestei mine avea să fie mult uşurată deoarece, printr-o dispoziţie curioasă a terenurilor secundare. printr-o inexplicabilă retragere a substanţelor minerale în epoca geologică, pe cînd acest masiv se solidifica, natura însăşi a multiplicat galeriile şi tunelurile Noii Aberfoyle.

Da, însăşi natura!

La prima vedere s-ar fi putut crede că e vorba de o exploatare părăsită de secole. Nici vorbă! Cine părăseşte o asemenea bogăţie?

Termitele umane n-au ros niciodată această porţiune a subsolului Scoţiei, deci totul era opera naturii. Nici un labirint din epoca egipteană, nici o catacombă din epoca romană nu se puteau compara ca mărime cu această grotă, ci numai Grotele Mamutului care, pe o lungime de mai bine de 20 de mile, numărau două sute douăzeci şi şase de alei, unsprezece lacuri, şapte rîuri, opt cataracte, treizeci şi două de puţuri insondabile şi cincizeci şi şapte de domuri dintre care unele suspendate la peste patru sute cincizeci de picioare înălţime. La fel cu aceste grote, Noua Aberfoyle nu era opera oamenilor, ci opera naturii.

Astfel se prezenta noul domeniu, de o bogăţie fără seamăn, a cărui descoperire aparţinea bătrînului maistru. Zece ani petrecuţi în vechea mină, o rară perseverenţă de a cerceta, o încredere absolută susţinută de un minunat instinct de miner, iată întrunite toate condiţiile pentru a reuşi, acolo unde mulţi alţii ar fi dat greş. De ce sondajele efectuate sub conducerea lui James Starr, în ultimii ani ai exploatării, s-au oprit tocmai la graniţa noii mine? Aceasta se datora întîmplării care şi ea ocupă un loc important în acest soi de cercetări. Oricum, exista acolo, în subsolul scoţian, un fel de comitat subteran, căruia nu-i lipsea pentru a fi locuibil decît razele soarelui sau, în lipsa lor, lumina unui astru special.

Apa era localizată în unele depresiuni formînd bălţi mari şi chiar

lacuri, mai mari decît lacul Katrine situat chiar deasupra, pe sol. Fără îndoială că aceste lacuri nu aveau mişcarea apelor de pe sol, curenţi sau valuri. Ele nu reflectau siluetele vechilor castele gotice. Pe malurile lor nu se aplecau mestecenii nici stejarii, iar în oglinda lor nu se întrezăreau umbrele munţilor înalţi. Aceste ape nu erau brăzdate de nave şi nici o lumină nu se oglindea în ele. Razele strălucitoare ale soarelui nu pătrundeau în ele, după cum nici luna nu răsărea niciodată la orizontul lor.

Totuşi, aceste lacuri adînci, a căror oglindă nu era tulburată de brize, ar fi avut farmecul lor dacă ar fi fost luminate fie şi de un astru electric, iar reunite printr-o reţea de canale ar fi completat geografia acelui domeniu straniu. Deşi impropriu oricărei producţii vegetale, acest subsol ar fi putut servi ca lăcaş unei întregi populaţii. Cine ştie dacă în aceste locuri cu temperatura constantă, în adîncimea acestor mine, fie la Aberfoyle, la Newcastle, la Alloa sau la Cardiff, cînd zăcămintele lor vor fi epuizate, clasele sărace ale Regatului Unit nu-şi vor găsi într-o zi refugiul!

X

DUS ŞI ÎNTORS

La chemarea lui Harry, James Starr, Simon Ford şi Madge intrară la rîndul lor prin orificiul îngust care lega acum mina Dochart de noua mină. Ei se găseau la capătul unei largi galerii care parcă ar fi fost găurită de mîna omului, deschisă cu tîrnăcopul şi lopata în vederea exploatării unui nou zăcămînt. Exploratorii se întrebau, desigur, dacă printr-o întîmplare neobişnuită n-au fost cumva transportaţi într-o veche mină a cărei existenţă nu era cunoscută nici de cei mai bătrîni mineri ai comitatului.

Nu! Straturile geologice au «cruţat» această galerie în perioada cînd terenurile secundare se îngrămădeau. Poate că pe acolo să fi trecut cîndva vreun torent pe vremea cînd apele de pe sol se amestecau cu vegetalele împotmolite. Acum, însă, galeria era la fel de uscată ca şi cum ar fi fost săpată la o adîncime de cîteva mii de picioare în etajul rocilor granitoide. În acelaşi timp, aerul circula cu uşurinţă, ceea ce arăta că unele «ventilatoare» naturale o puneau în comunicaţie cu atmosfera exterioară. Această observaţie făcută de inginer era justă şi se simţea că aerisirea se realiza cu uşurinţă în noua mină. Cît despre acel grizu care se scurgea altădată prin şistul peretelui, se părea că nu fusese concentrat decît într-o pungă, acum goală, şi era sigur că

atmosfera galeriei nu păstrase nici cea mai mică urmă. Din prudență, însă, Harry nu luase cu sine decît lampa de siguranță care asigura lumina timp de douăsprezece ore. Cu toții erau cuprinși de o mare bucurie. Era satisfacția deplină a dorințelor lor. În jurul lor totul era numai huilă. De emoție, nimeni nu vorbea. Chiar și Simon Ford se stăpînea. Bucuria sa se manifestase nu prin fraze lungi, ci numai prin interjecții.

Poate că era imprudent din partea lor de a înainta atît de adînc în criptă. Dar nimeni nu se gîndea să se întoarcă. Galeria era practicabilă și fără prea multe întortocheri. Nici o crăpătură nu bara trecerea. Nici un reziduu nu împrăștia vreo duhoare dăunătoare. Nu exista nici un motiv să se oprească și, timp de o oră, James Starr, Madge, Harry și Simon Ford merseră astfel, fără a găsi vreun indiciu despre orientarea precisă a acelui tunel necunoscut. Fără îndoială că ei ar fi mers mai departe dacă n-ar fi ajuns chiar la extremitatea acelei căi largi pe care o urmau de la intrarea în mină.

Galeria ducea la o cavernă enormă, a cărei înălțime și adîncime nu puteau fi evaluate. Ce altitudine avea bolta acestei excavații și la ce distanță se găsea peretele opus? Întunericul ce o umplea nu permitea o apreciere. La lumina lămpii, exploratorii putură constata că domul acoperea o întindere mare de apă liniștită — baltă sau lac — ale cărei maluri pitorești, cu stînci înalte, se pierdeau în întuneric.

— Stați pe loc! strigă Simon Ford, oprindu-se brusc. Încă un pas și am fi nimerit poate într-un abis!

— Să ne odihnim, prieteni, răspunse inginerul. Dealtfel, ar trebui să ne întoarcem la *cottage*.

— Lampa noastră mai poate lumina încă zece ore, domnule Starr, spuse Harry.

— Totuși, să ne oprim, reluă Starr. Mărturisesc că picioarele mele simt nevoia! Madge, dumneata nu resimți oboseala acestui drum lung?

— Nu prea, domnule James, răspunse robusta scoțiană. Aveam obișnuința de a explora zile întregi vechea mină Aberfoyle.

— Ei, adăugă Simon Ford, Madge ar face de zece ori acest drum dacă ar fi nevoie! Dar vă întreb din nou, domnule James, merita să vă fac această comunicare? Aveți curajul să spuneți că nu? Hai! Îndrăzniți să spuneți că nu!

— Hei, vechiul meu prieten, de mult n-am avut o asemenea bucurie! răspunse inginerul. Puținul ce am putut explora din această minunată mină pare să ne indice că întinderea ei este considerabilă, cel puțin în lungime.

— Și în lățime, și în adîncime, domnule James, răspunse Simon.

— Vom vedea noi asta mai tîrziu.

— Eu garantez că aşa e! Vă rog să vă bazaţi pe instinctul meu de miner bătrîn. Niciodată nu m-am înşelat.

— Sînt dispus să te cred, Simon, răspunse surîzînd inginerul. Dealtfel, în măsura în care îmi pot da seama după această scurtă explorare, avem elementele unei exploatări care va dura secole!

— Secole? exclamă Simon Ford. Cred şi eu, domnule James. Vor trece peste o mie de ani înainte de a se extrage ultima bucată de cărbune din noua noastră mină!

— Să te audă Dumnezeu! răspunse James Starr. Cît despre calitatea huilei ce o scot la iveală aceşti pereţi...

— E minunată, domnule James, e minunată! răspunse Simon Ford. Priviţi şi dumneavoastră...

Spunînd acestea, el desprinse cu o lovitură de tîrnăcop un fragment de rocă neagră.

— Priviţi! Priviţi! repetă el, apropiind fragmentul de lumina lămpii. Suprafeţele acestei bucăţi de cărbune sînt lucioase. Aceasta e huila grasă, bogată în substanţe bituminoase! Ea se va despărţi în sorturi aproape fără praf. Ah, domnule James, cu douăzeci de ani în urmă acest zăcămînt ar fi constituit o mare concurenţă pentru Swansea şi pentru Cardiff! Ei bine, fochiştii se bat încă pentru această huilă, şi dacă extragerea ei din mină costă puţin, în schimb se va vinde scump afară!

— Într-adevăr, spuse Madge examinînd ca o cunoscătoare bucata de huilă. Acesta e cărbune de bună calitate. S-o luăm cu noi la *cottage*, Simon. Vreau ca această primă bucată de huilă să ardă sub ceainicul nostru!

— Bine zici, nevastă, răspunse bătrînul maistru, şi vei vedea că nu m-am înşelat!

— Domnule Starr, întrebă Harry, aveţi cumva vreo idee cu privire la orientarea posibilă a acestei lungi galerii pe care am străbătut-o de la intrarea noastră în noua mină?

— Nu, băiatul meu, răspunse inginerul. Poate cu ajutorul unei busole aş fi putut stabili direcţia generală. Dar fără busolă sînt ca un marinar în largul mării, înconjurat de ceaţă, cînd absenţa soarelui nu permite precizarea poziţiei.

— Fără îndoială, domnule James, interveni Simon Ford, dar vă rog nu comparaţi poziţia noastră cu aceea a unui marinar care totdeauna şi peste tot are abisul sub picioare. Noi ne aflăm pe pămînt ferm aici şi n-avem teamă că ne scufundăm.

— N-am de gînd să te necăjesc, bătrîne Simon, răspunse James Starr, departe de mine gîndul de a dispreţui Noua Aberfoyle printr-o

comparație nepotrivită. Am vrut numai să spun că nu știm unde ne aflăm.

— Ne aflăm în subsolul comitatului Stirling, domnule James, și afirm aceasta ca și cum...

— Ascultați! spuse Harry întrerupîndu-l pe bătrînul maistru.

Toți își încordară auzul, așa cum făcea Harry. Urechea lui foarte fină percepuse un zgomot înăbușit, ca un fel de murmur îndepărtat. James Starr, Simon și Madge, ascultînd cu atenție, auziră și ei. Zgomotul ce se producea în straturile superioare ale masivului era un fel de rostogolire al cărei crescendo și descrescendo succesiv, deși slab, se deslușea acum destul de clar. Toți patru rămaseră cîteva minute încordați, fără a rosti nici un cuvînt. Deodată, Simon exclamă:

— Pe sfîntul Mungo! Nu cumva vagonetele aleargă de-acum pe șinele Noii Aberfoyle?

— Tată, spuse Harry, mi se pare că e zgomotul pe care îl fac apele cînd se rostogolesc pe un litoral.

— Doar nu sîntem sub mare! exclamă bătrînul maistru.

— Nu, răspunse inginerul, dar s-ar putea să fim sub matca lacului Katrine.

— Atunci e de presupus că bolta nu e prea groasă în acest loc, de vreme ce percepem zgomotul apei?

— Da, într-adevăr, nu e prea groasă, răspunse James Starr, și de aceea excavația este atît de vastă.

— Cred că aveți dreptate, domnule Starr, spuse Harry.

— În afară de aceasta, continuă Starr, e un timp atît de furtunos afară încît apele lacului sînt desigur tot atît de agitate ca și cele ale golfului Forth.

— Ce importanță are! spuse Simon Ford. Stratul de cărbune nu va fi mai puțin bun pentru că s-a dezvoltat sub matca unui lac. Nu e pentru prima oară cînd huila ar fi căutată sub apă, chiar sub fundul oceanului. Și dacă ar fi să explorăm tot fundul și străfundul Canalului Nordului, ce rău ați vedea în asta?

— Bine zici, Simon, spuse inginerul care, privind entuziasmul lui Simon, nu-și putu stăpîni un zîmbet. Știi ce? Hai să împingem galeriile noastre sub apele mării. Să găurim fundul Atlanticului ca pe o lingură de spumat supa. Să ne întîlnim cu frații noștri din Statele Unite, traversînd subsolul oceanului! Să ajungem, dacă trebuie, pînă în centrul globului și să-i smulgem ultima bucată de huilă!

— Rîdeți de mine, domnule James? întrebă Simon Ford cu un aer oarecum ironic.

— Eu să rîd? Nu, bătrîne Simon! Nu! Dar entuziasmul dumitale mă face și pe mine să imaginez pînă și imposibilul. Hai să revenim la

realitate, care este destul de frumoasă. Eu aş spune să lăsăm uneltele aici şi să ne întoarcem la *cottage*.

Pentru moment nu era altceva de făcut. Mai tîrziu, inginerul, cu o echipă de mineri şi uneltele necesare, va relua explorarea Noii Aberfoyle. Acum era urgent să se întoarcă la mina Dochart.

Dealtfel, drumul era uşor: Galeria traversa aproape în linie dreaptă masivul pînă la orificiul deschis cu dinamită. Deci nu riscau să se rătăcească. În momentul cînd James Starr se îndrepta către galerie, Simon Ford îl opri:

— Domnule James, îi spuse el, vedeţi această boltă imensă, acest lac subteran pe care îl acoperă acest pietriş scăldat de ape la picioarele noastre? Ei bine, aici îmi voi transporta locuinţa, aici voi construi un nou *cottage*, şi dacă şi alţi oameni de treabă vor urma exemplul meu, nu va trece un an şi în masivul bătrînei noastre Anglii va exista un nou burg!

James Starr, aprobînd cu un surîs proiectele lui Simon, îi strînse mîna şi toţi trei, urmaţi de Madge, se afundară în galerie pentru a ajunge la mina Dochart. Merseră vreo milă fără să se producă vreun incident. Harry păşea înainte, ridicînd lampa deasupra capului. El urma cu grijă galeria principală, fără a se abate în tunelurile înguste ce se deschideau la dreapta şi la stînga. Se părea că se vor întoarce tot atît de lesne cum au plecat, dar surveni o complicaţie care îi puse într-o situaţie foarte gravă. La un moment dat, cînd Harry ridică lampa, se produse o deplasare puternică de aer ca şi cum ar fi fost provocată de bătăile unor aripi invizibile. Lampa, lovită de-a curmezişul, scăpă din mîinile lui Harry, căzu pe solul stîncos al galeriei şi se sparse. James Starr şi tovarăşii săi fură cufundaţi într-un întuneric absolut. Lampa, al cărei ulei se răspîndise pe sol, nu le mai putea servi la nimic.

— Ei bine, Harry, strigă Simon Ford, vrei să ne rupem gîtul înainte de a ajunge la *cottage?*

Harry nu răspunse. El se gîndea: «Să fie şi de data asta mîna acelei fiinţe misterioase? Există deci în aceste adîncimi un duşman a cărui ură inexplicabilă ar putea crea într-o zi greutăţi serioase? Cineva are interesul să apere noul zăcămînt carbonifer împotriva oricărei tentative de exploatare?» La drept vorbind, acest lucru părea absurd, dar faptele vorbeau de la sine şi ele se acumulau astfel încît simple presupuneri se transformau în certitudini.

Deocamdată situaţia exploratorilor era destul de grea. Erau nevoiţi să meargă vreo cinci mile prin întuneric profund, traversînd galeria care ducea spre mina Dochart, apoi încă o oră pînă la *cottage* prin vechea mină.

— Să ne continuăm drumul! spuse Simon Ford. Să nu pierdem nici un moment. Vom merge pipăind ca orbii. Nu e posibil să ne rătăcim. Tunelele ce se deschid pe margini sînt doar nişte coridoraşe ca ale muşuroaielor de cîrtiţă... Urmînd cu atenţie galeria principală, vom ajunge cu siguranţă la orificiul pe care l-am deschis noi. Apoi vom fi în mina noastră veche. Noi o cunoaştem şi nu va fi pentru prima dată cînd Harry şi cu mine o traversăm prin întuneric. Dealtfel, acolo vom găsi lămpile pe care le-am lăsat la plecare. La drum, deci! Harry, mergi înainte, domnule James, mergeţi după Harry, apoi tu, Madge, iar eu voi încheia convoiul. Să nu ne îndepărtăm unul de altul. Să fim talpă după talpă dacă nu putem fi cot la cot!

Nu rămînea altceva de făcut decît de urmat instrucţiunile bătrînului maistru. Aşa cum spunea el, pipăind nu te puteai rătăci. Trebuia numai să înlocuieşti ochii cu mîinile şi să te laşi în seama instinctului de orientare care pentru Simon Ford şi pentru fiul său devenise o a doua natură.

Porniră deci, James Starr şi ceilalţi, în ordinea indicată. Nu vorbeau, dar gîndeau tot timpul. Era evident că aveau de-a face cu un adversar. Dar cine era acesta şi cum să te aperi de atacurile sale pregătite atît de misterios? Deşi aceste gînduri îi preocupau şi erau cu toţii îngrijoraţi, nu era momentul să se lase cuprinşi de descurajare.

Harry, cu braţele întinse, înainta cu un pas sigur. El mergea, în mod succesiv, de la un perete al galeriei la celălalt. De îndată ce pipăia un orificiu lateral sau o adîncitură, o recunoştea cu mîna şi o ocolea — fie că adîncitura era prea mică, sau orificiul prea îngust — şi astfel se menţinea pe drumul drept al galeriei.

Înconjuraţi de întunericul cu care ochii nu se puteau obişnui într-atît era de profund, întoarcerea dură aproape două ore.

Apreciind cu aproximaţie timpul ce trecuse de cînd mergeau şi ţinînd cont că mersul nu fusese rapid, James Starr gîndea că ei se găseau aproape de ieşirea din noua mină.

Într-adevăr, după puţin timp Harry se opri.

— Am ajuns în sfîrşit la capătul galeriei? întrebă Simon Ford.

— Da, răspunse tînărul miner.

— Ei, acum trebuie să găseşti orificiul care leagă Noua Aberfoyle de mina Dochart!

— Nu-l găsesc, spuse Harry, ale cărui mîini crispate întîlneau doar suprafaţa unui perete, fără urmă de orificiu.

Bătrînul maistru înaintă şi pipăi el însuşi roca de şist. Scoase un strigăt: sau exploratorii s-au rătăcit la întoarcere, sau deschizătura în perete a fost astupată de curînd. Oricum, James Starr şi tovarăşii săi se găseau închişi în Noua Aberfoyle.

XI

DOAMNELE DE FOC

Trecură opt zile de la aceste evenimente. Prietenii lui James Starr erau foarte îngrijorați. Inginerul dispăruse şi nimic nu explica dispariția sa. De la servitorul lui aflaseră că Starr se îmbarcase la Granton-pier şi se ştia de la căpitanul vasului *Prinţul de Galles* că el debarcase la Stirling. De atunci, nici urmă de James Starr.

Deoarece Simon Ford îi ceruse în scrisoare să țină secretă invitația, el nu anunțase pe nimeni că pleacă la fostele mine din Aberfoyle.

La Edinburgh nu se vorbea decît de absența inexplicabilă a inginerului. Sir Elphiston, preşedintele societății *Royal Institution*, comunică colegilor săi conținutul scrisorii lui James Starr, prin care acesta se scuza că nu poate asista la următoarea şedință a societății. Încă două-trei persoane primiseră scrisori asemănătoare. Dar dacă aceste scrisori dovedeau că James Starr plecase din Edinburgh, ceea ce, dealtfel, se ştia, nimic nu indica unde anume se află. O absență inexplicabilă din partea unui asemenea om, lucru care nu intra în obiceiurile sale, îi surprinse la început, apoi, văzînd că absența se prelungeşte, ei fură cuprinşi de îngrijorare. Nici unul dintre prietenii inginerului n-ar fi bănuit că el s-a dus la minele de la Aberfoyle. Se ştia că nu i-ar fi plăcut să revadă vechiul teatru al activității sale. El nu mai călcase pe acolo din ziua în care ultimul vagonet fusese urcat la suprafață. Totuşi, deoarece vaporul îl depusese la debarcaderul din Stirling, se hotărîră să-l caute prin partea locului. Cercetările nu duseră la nici un rezultat. Nimeni nu-şi amintea să-l fi văzut pe James Starr.

Singurul care ar fi putut satisface curiozitatea publică era Jack Ryan, care îl întîlnise în tovărăşia lui Harry în puțul Yarow. Dar după cum ştim, veselul nostru tînăr lucra la ferma din Melrose, la patruzeci de mile distanță, în sud-vestul comitatului Renfrew, şi el habar nu avea că dispariția lui James Starr provocase o asemenea îngrijorare.

Opt zile după vizita sa la *cottage*, Jack Ryan ar fi continuat să cînte şi mai cu foc la clăcile clanului din Irvin, dacă n-ar fi fost cuprins de o mare nelinişte.

Dar despre aceasta vom vorbi mai tîrziu.

James Starr era o persoană importantă şi se bucura de o mare considerație nu numai la Edinburgh, ci în toată Scoția, astfel că orice fapt în legătură cu el nu putea trece neobservat.

Lordul judecător, prim-magistrat al Edinburgh-ului, judecătorii,

consilierii, dintre care mulți erau prietenii intimi ai inginerului, întreprinseră cercetări active pentru a-i da de urmă. Agenții trimiși peste tot nu aflaseră nimic. Au fost publicate anunțuri în principalele ziare ale Regatului Unit cu privire la dispariția sa, indicîndu-se semnalmentele inginerului și data plecării din Edinburgh.

Toată lumea aștepta cu mare neliniște o știre despre James Starr, iar cercurile științifice din Anglia se temeau de dispariția definitivă a unuia dintre cei mai strălucițI membri ai lor.

În timp ce mulți se îngrijorau pentru soarta lui James Starr, Harry era și el subiectul unei preocupări la fel de vii. Numai că, în loc să preocupe opinia publică, fiul bătrînului maistru tulburase doar buna dispoziție a prietenului său Jack Ryan.

Ne amintim că, atunci cînd s-au întîlnit în puțul Yarow, Jack Ryan l-a invitat pe Harry să vină peste opt zile la serbarea clanului din Irvin. Harry acceptase și promisese să se ducă la această ceremonie.

Jack Ryan știa, căci o constatase cu nenumărate prilejuri, că prietenul lui era om de cuvînt. La el o făgăduială însemna un lucru îndeplinit.

La serbarea din Irvin n-a lipsit nimic, nici cîntecele, nici dansurile, nici veselia generală, nimic în afară de Harry Ford. Mai întîi Jack fu supărat pe Harry pentru că absența lui influența buna sa dispoziție în așa măsură încît își pierduse memoria și, pentru prima dată, i se întîmplă să uite cuvintele unui cîntec pe care îl cunoștea foarte bine; apoi se poticni în timpul unui dans care îi aducea la șezători aplauze binemeritate.

Trebuie să spunem că nota publicată în ziare relativ la James Starr nu căzuse sub ochii lui Jack Ryan. Acest băiat de treabă nu era deci preocupat decît de lipsa lui Harry, spunîndu-și că, desigur, numai o întîmplare gravă l-a putut împiedica de a se ține de cuvînt. Astfel, a doua zi după serbarea de la Irvin, Jack Ryan se pregătea să ia trenul la Glasgow pentru a se duce la mina Dochart, și așa ar fi făcut dacă n-ar fi fost reținut de un accident care era să-l coste viața.

Iată ce s-a întîmplat în noaptea de 12 decembrie. Într-adevăr, faptul era de natură să dea dreptate tuturor superstițioșilor, și aceștia nu erau puțini la număr la ferma de la Melrose.

Irvin, mic orășel maritim din comitatul Renfrew, număra cam șapte mii de locuitori și era situat într-o cotitură bruscă a coastei scoțiene, în apropiere de gura golfului Clyde. Portul său era destul de bine adăpostit împotriva vînturilor din larg și era luminat de un far important care indica vapoarelor locul de acostare, astfel că un marinar imprudent nu se putea înșela. De aceea naufragiile erau rare pe acea porțiune a litoralului și vasele de cursă lungă, ce voiau să

intre în golful Clyde pentru a merge la Glasgow sau să intre în rada de la Irvin, puteau manevra fără pericol chiar în nopțile întunecoase.

Un oraş oricît de mic, cu un trecut istoric, cu un castel care a aparținut cîndva unui Robert Stuart, poseda desigur şi ceva ruine. În Scoția, toate ruinele sînt vizitate de stafii. Această credință superstițioasă este răspîndită în părțile din nordul şi sudul Scoției. Ruinele cele mai vechi şi cu renumele cel mai rău din acest punct de vedere, situate pe acea parte a litoralului, erau tocmai acelea ale castelului lui Robert Stuart, care poartă numele de Dundonald-Castle. În acea epocă, Dundonald-Castle, refugiul tuturor spiriduşilor rătăcitori din regiune, era cu totul părăsit. Fiind situat pe o stîncă înaltă deasupra mării, la două mile de oraş, nu prea era vizitat. Unii străini, care se interesau de vestigii istorice, se duceau să-l viziteze, dar singuri. Locuitorii din Irvin nu i-ar fi însoțit cu nici un preț de frica unor ființe fantastice pe care le numeau «Doamnele de foc» şi despre care se spunea că umblă printre ruine. Cei mai superstițioşi afirmau că au văzut cu ochii lor aceste ființe fantastice. Printre aceştia era, desigur, şi Jack Ryan.

Adevărul e că, din cînd în cînd, apăreau, fie pe un perete jumătate prăbuşit, fie în vîrful turnului care domina ansamblul ruinelor castelului, nişte limbi mari de foc. Aveau aceste flăcări înfățişare omenească, aşa cum se afirma? Li se potrivea denumirea de «Doamnele de foc», dată de scoțienii de pe litoral? Fără îndoială că aceasta era doar o închipuire a minții celor înclinați spre superstiții. Ştiința putea să explice acest fenomen.

Doamnele de foc aveau însă o reputație, bine stabilită în toată regiunea, de a frecventa ruinele vechiului castel şi de a executa nişte dansuri stranii mai ales în nopțile întunecoase. Jack Ryan, deşi era un tînăr curajos, nu s-ar fi încumetat să le acompanieze cu sunetele cimpoiului său. «Bătrînul Nick le ajunge, spunea Jack, el n-are nevoie de mine pentru a completa orchestra sa infernală». Bineînțeles, aceste apariții bizare constituiau textul obligatoriu al povestirilor din timpul clăcilor. Astfel, Jack Ryan poseda un repertoriu bogat de legende cu privire la «Doamnele de foc» şi nu se afla niciodată în impas cînd era vorba să povestească despre ele.

Deci, în timpul acelei ultime clăci care încheiase serbarea de la Irvin şi la care se băuse din belşug rachiu, brandy şi whisky, Jack Ryan reluase tema sa favorită, spre marea plăcere şi poate şi spre groaza auditorilor săi. Claca avea loc într-o şură mare a fermei de la Melrose, pe marginea litoralului. Într-un vas de tablă ardea un foc bun de cocs, în jurul căruia se aşezaseră invitații. Afară era furtună şi o ceață groasă era adusă de valurile mînate de un vînt puternic

din sud-vest, din largul mării. Noaptea era foarte întunecoasă, nori negri acopereau cerul, pămîntul şi apa erau cufundate în beznă. Dacă vreun vapor s-ar fi aventurat pe acea vreme, cu greu ar fi ancorat în golful Irvin, din cauza vîntului ce bătea din coastă. Micul port de la Irvin nu prea era frecventat, mai ales de vasele cu tonaj mare. Vasele comerciale, cu pînze sau cu aburi, care mergeau la golful Clyde, treceau mai la nord pentru a ancora. În acea seară, un pescar întîrziat pe lîngă mal zări cu mirare o navă care se îndrepta spre coastă. Dacă dintr-o dată s-ar fi făcut ziuă, vederea acestei nave, cum gonea cu vîntul la pupa şi cu toate pînzele întinse, ar fi stîrnit groaza celor de pe litoral. Dacă nu nimerea intrarea în golf, exista pericolul ca vasul să se sfărîme lovindu-se de stîncile formidabile de pe litoral, în mijlocul cărora nu exista nici o trecere. Dacă acest vas imprudent se încăpăţîna să înainteze, cum va putea să evite ciocnirea?

Claca era pe sfîrşite şi Jack Ryan îşi încheia ultima sa poveste. Auditorii, transportaţi în lumea fantasmelor şi ameţiţi de băutură, erau tocmai bine pregătiţi să creadă orice istorii năstruşnice imaginate de Jack Ryan. Deodată auziră strigăte de afară. Jack Ryan se opri din povestit şi toţi ieşiră repede din şură. Noaptea era adîncă. Rafale puternice de ploaie şi vînt loveau pietrişul. Doi-trei pescari, încovoiaţi lîngă o stîncă pentru a rezista mai bine curenţilor de aer, strigau cît puteau de tare. Jack şi însoţitorii săi alergară către ei. Strigătele nu se adresau locuitorilor fermei, ci vasului al cărui echipaj se îndrepta, fără să-şi dea seama, spre catastrofă. Într-adevăr, o masă întunecoasă apărea neclar la cîteva zecimi de milă în larg. Era o corabie, uşor de recunoscut după focurile de poziţie. Avea pe catarg o lumină albă, la tribord una verde şi la babord una roşie. Era văzută din faţă şi, evident, se îndrepta cu toată viteza spre coastă.

— Un vas în pericol? strigă Jack Ryan.

— Da, răspunse un pescar, şi, chiar dacă ar vrea, n-ar mai putea să vireze spre a evita ciocnirea.

— Să le facem semne! strigă unul dintre scoţieni.

— Cu ce? răspunse un pescar. Pe o vreme ca asta nu poţi ţine în mînă o torţă aprinsă.

În timp ce schimbau aceste cuvinte, pescarii continuau să strige, dar cum puteau fi auziţi în zgomotul furtunii care le înăbuşea strigătele? Echipajul nu mai avea nici o şansă de a fi salvat de la naufragiu.

— De ce manevrează ei astfel? strigă un marinar.

— Vor să acosteze? strigă altul.

— Să nu fi cunoscut căpitanul farul de la Irvin? întrebă Jack Ryan.

— De bună seamă, răspunse un pescar, dacă nu cumva a fost păcălit de vreun...

Pescarul nu-şi termină fraza cînd Jack scoase un strigăt puternic de groază. Să fi auzit echipajul strigătul? Oricum, era prea tîrziu. Corabia nu mai putea evita şirul de stînci albind în întuneric. Strigătul însă nu fusese adresat echipajului, ca un suprem avertisment. Jack Ryan era cu spatele spre mare şi privea un punct situat la o jumătate de milă înapoia plajei. Acolo erau ruinele castelului Dundonald. Pescarii şi ceilalţi scoţieni priviră şi ei într-acolo. O flacără lungă unduia sub rafale în vîrful vechiului turn.

— Doamna de foc, Doamna de foc! strigară scoţienii superstiţioşi.

La drept vorbind, îţi trebuia o doză mare de imaginaţie ca să crezi că această flacără are o înfăţişare omenească. Fluturînd în bătaia brizei ca un steag luminos, ea părea uneori să zboare din vîrful turnului, ca şi cum ar fi pe punctul să se stingă, dar o clipă mai tîrziu se întorcea la loc, prinzîndu-se cu capătul ei albăstriu.

— Doamna de foc! Doamna de foc! strigau pescarii şi ţăranii înspăimîntaţi.

Acum totul se explica. Cu siguranţă că echipajul vasului, dezorientat din cauza ceţii, a greşit calea şi a luat acea lumină drept farul de la Irvin. Ei credeau că se află la intrarea golfului, care era cu zece mile mai spre nord, şi înaintau către un ţărm abrupt, care nu le oferea nici un refugiu. Ce puteau face ca să-i salveze, dacă mai era posibil? Poate ar fi trebuit să urce careva pînă la ruine şi să stingă focul, ca să nu mai fie confundat cu farul de la Irvin? Desigur, aşa ar fi trebuit să se procedeze, şi fără întîrziere. Dar care dintre aceşti scoţieni se putea gîndi, sau, chiar dacă s-ar fi gîndit, cine ar fi avut curajul să înfrunte Doamna de foc? Poate îndrăzneţul Jack Ryan, pe care superstiţia, oricît de puternică, nu l-ar fi putut opri de la o acţiune generoasă.

Prea tîrziu! Prin zgomotul furtunii se auzi un pîrîit îngrozitor. Vaporul se izbise de stînci. Focurile de poziţie se stinseră. Linia alburie a valurilor păru că se întrerupe o clipă. Fusese atinsă de vasul care se culcă pe o parte şi se dezmembră printre stînci. În acelaşi moment, printr-o coincidenţă, datorată neîndoielnic întîmplării, flacăra din turn dispăru ca şi cum ar fi fost smulsă de o rafală violentă. Marea, cerul şi plaja fură din nou cufundate în cel mai profund întuneric.

— Doamna de foc! strigă pentru ultima oară Jack Ryan cînd această apariţie, supranaturală pentru el şi tovarăşii lui, dispăru brusc. Curajul, care lipsise acestor scoţieni superstiţioşi în faţa unui pericol himeric, le reveni acum în faţa unui pericol real, cînd era vorba să salveze pe semenii lor. Înfruntînd elementele dezlănţuite ale naturii, tot atît de eroici pe cît erau de creduli, înarmaţi cu frînghii aruncate în valuri, ei se avîntară în ajutorul vasului naufragiat. Reuşiră, din fericire, să salveze întreg echipajul. Cîţiva dintre salvatori, printre

care se afla şi bravul Jack Ryan, lovindu-se de stînci, fură grav răniţi. Dar căpitanul vasului şi cei opt oameni din echipaj fură depuşi sănătoşi pe plajă. Vasul era bricul norvegian *Motala*, care făcea cursa spre Glasgow încărcat cu lemnărie din nord. Într-adevăr căpitanul, indus în eroare de lumina de pe turnul castelului Dundonald, nimerise în plină coastă, în loc să se îndrepte spre golful Clyde.

Din vas nu mai rămăseseră decît cîteva epave pe care valurile le zdrobeau izbindu-le de stîncile litoralului.

XII

ISPRĂVILE LUI JACK RYAN

Jack Ryan şi trei dintre prietenii săi, răniţi ca şi el, fură transportaţi într-o cameră la ferma Melrose, unde li se dădură imediat îngrijirile necesare. Cel mai grav rănit era Jack, pentru că, în momentul cînd, încins cu frînghia, s-a aruncat în mare spre a veni în ajutorul naufragiaţilor, el a fost rostogolit pe stînci de valurile puternice. Puţin a lipsit să nu-şi piardă viaţa. Cîteva zile bravul Jack fu nevoit să stea în pat, ceea ce îl făcea să turbeze. El se calmă numai după ce i se permise să cînte după pofta inimii, şi ferma Melrose răsuna de sunetele vesele ale vocii sale. Jack rămase, după această întîmplare, cu un sentiment şi mai puternic de teamă faţă de *brawnies* şi tot soiul de alţi spiriduşi care se amuză să-i chinuie pe bieţii oameni, şi îi făcea pe aceştia răspunzători de catastrofa vasului *Motala*. În zadar ar fi încercat cineva să-l încredinţeze că Doamnele de foc nu existau şi că flacăra proiectată brusc dintre ruine se datora unui fenomen fizic. Nici un argument nu-l putea convinge. Prietenii săi erau şi mai încăpăţînaţi în credinţa lor. După părerea lor, una dintre Doamnele de foc atrăsese cu răutate vasul către coastă. Cum s-o pedepseşti? Ca şi cum ai fi vrut să amendezi uraganul! Magistraţii n-aveau decît să organizeze orice urmărire doreau. Poţi aresta o flacără? Sau poţi pune în lanţuri o fiinţă pe care nu o poţi atinge?

Trebuie să spunem că, din păcate, cercetările întreprinse ulterior păreau a da dreptate, cel puţin în aparenţă, acestui mod superstiţios de a explica lucrurile. Magistratul însărcinat cu anchetarea cauzelor naufragiului vasului *Motala* luă interogatoriu tuturor martorilor catastrofei. Toţi răspundeau că naufragiul se datora apariţiei supranaturale a Doamnei de foc printre ruinele castelului Dundonald.

E de la sine înţeles că justiţia nu putea lua în seamă asemenea mărturii. Că un fenomen fizic s-ar fi produs în aceste ruine nu constituia

nici un dubiu, dar dacă acesta se datora unui accident sau unei fapte dușmănoase, iată ce trebuia să stabilească magistratul. Să nu ne mire cuvîntul «dușmănos». Nu trebuie să pătrundem prea adînc în istoria navigației acestui litoral pentru a-i găsi justificarea. Mulți jefuitori de nave de pe litoralul breton s-au îndeletnicit cu atragerea navelor spre coastă, pentru ca după naufragiu să-și împartă rămășițele. Uneori foloseau în timpul nopților întunecoase, focuri alimentate cu arbori rășinoși, care îndreptau navele spre locuri de unde nu mai puteau ieși. Alteori legau o torță de coarnele unui taur pe care îl lăsau să alerge după bunul său plac. Echipajul vasului, indus în eroare, greșea drumul. Rezultatul era un naufragiu inevitabil, de care jefuitorii profitau.

Intervenția justiției și aplicarea de pedepse severe au stîrpit aceste practici barbare.

Se putea prea bine ca o mînă criminală să fi reluat, în cazul de față, vechile tradiții ale jefuitorilor de nave.

Așa gîndeau polițiștii, spre deosebire de Jack Ryan și prietenii săi. Cînd aceștia auziră vorbindu-se despre anchetă, se împărțiră în două tabere.

Unii se mulțumeau să ridice din umeri, alții, mai fricoși, declarau că aceasta înseamnă provocarea ființelor supranaturale, care vor pricinui noi catastrofe.

Totuși, ancheta fu făcută cu multă grijă.

Polițiștii se deplasară la ruinele castelului Dundonald și procedară la o cercetare foarte amănunțită. Examinară mai întîi solul, pentru a constata dacă există urme de pași ce puteau fi atribuiți altor picioare decît ale spiridușilor. Nu exista nici o urmă recentă sau mai veche, deși solul umed din cauza ploilor din ajun ar fi păstrat o amprentă cît de mică.

«Pași de *brawnies!* exclamă Jack Ryan cînd află despre insuccesul cercetătorilor. E ca și cum ai vrea să cauți urmele unui licurici pe apa unei bălți!»

Deci prima parte a anchetei nu dădu nici un rezultat. Nu era de așteptat ca a doua să aducă mai mult. Era necesar să se stabilească cum a putut fi aprins focul în vîrful vechiului turn, cu ce era întreținută arderea și ce reziduuri au rămas în urma arderii. La primul punct — nimic, nici resturi de chibrituri sau bucăți de hîrtie care ar fi servit la aprinderea focului. La al doilea punct — de asemenea nimic. Nu s-au găsit nici ierburi uscate, nici bucăți de lemn cu care acest foc intens ar fi trebuit să fie întreținut în timpul nopții. Al treilea punct a rămas de asemenea neelucidat. Nici urmă de cenușă sau alt reziduu al unui combustibil oarecare nu a permis precizarea locului unde a fost stabilită vatra focului. Nu exista nici un petic înnegrit, nici pe pămînt,

nici pe stîncă. Să tragi concluzia că sursa de foc a fost ținută în mîna unui răufăcător? De necrezut, deoarece, după spusele martorilor. flacăra avea dimensiuni gigantice, astfel că echipajul l-a putut zări de la cîteva mile din largul mării, cu toată ceața existentă.

«Bineînțeles! exclamă Jack Ryan. Doamna de foc nu are nevoie de chibrituri. Ea suflă și asta e destul pentru a aprinde aerul în jurul său, iar focul ei nu lasă niciodată cenușă!»

Eșecul anchetei magistraților dădu naștere unei noi legende care se adăuga la atîtea altele. Legenda aceasta avea să perpetueze amintirea catastrofei vasului *Motala* și să confirme indiscutabil apariția Doamnelor de foc.

Un tînăr atît de viteaz și atît de viguros ca Jack Ryan nu putea însă rămîne mult timp țintuit la pat.

Faptul că avea piciorul rănit și cîteva luxații n-aveau să-l țină culcat mai mult decît se cuvenea. El n-avea timp să fie bolnav. Așa erau oamenii din acele regiuni salubre ale Lowland-ului. Așadar, Jack Ryan se însănătoși repede și, de îndată ce fu pe picioare, înainte de a-și relua lucrul la ferma Melrose, voi să-și pună în aplicare planul de a face o vizită prietenului său Harry Ford, pentru a afla de ce a lipsit de la serbarea clanului de la Irvin.

Din partea unui om ca Harry, care nu promitea niciodată fără a se ține de cuvînt, această absență nu era explicabilă. Părea de asemeni de necrezut ca fiul bătrînului maistru să nu fi aflat și el despre catastrofa vasului *Motala*, publicată în toate ziarele în mod amănunțit. Trebuie să fi aflat și despre participarea lui Jack la salvarea echipajului, și prin ce pericole trecuse. Cum se putea ca Harry să fie atît de indiferent și să nu vină la el la fermă, să-i strîngă mîna? Dacă Harry n-a venit, însemna că n-a putut veni.

Jack Ryan ar fi fost gata să nege mai curînd existența Doamnelor de foc decît să creadă în indiferența lui Harry față de el. Deci, două zile după catastrofă, el plecă voios de la fermă. Voinic cum era, nici nu se mai resimțea de pe urma rănilor ce le suferise. Un cîntec vesel ieșea din pieptul său stîrnind ecoul falezei, în timp ce se îndrepta spre stațiunea de cale ferată care, prin Glasgow, duce la Stirling și la Callander. Aici, în timp ce aștepta sosirea trenului, privirea îi fu atrasă de niște afișe cu următorul conținut, care acopereau peretele:

La patru decembrie, inginerul James Starr din Edinburgh s-a îmbarcat la Grantonpier pe vasul *Prințul de Galles*. El a coborît în aceeași zi la Stirling. De atunci nu se mai știe nimic despre el.

Rugăm a se adresa orice informație cu privire la James Starr președintelui societății *Royal Institution* la Edinburgh.

Jack Ryan citi de două ori afișul, rămînînd foarte mirat.

«Domnul Starr! exclamă el. Dar chiar la patru decembrie l-am întîlnit împreună cu Harry, pe scările puțului Yarow! Au trecut zece zile de atunci! În tot acest timp nu a reapărut? Să fie aceasta explicația absenței prietenului meu la serbarea de la Irvin?»

Fără a mai pierde vremea pentru a-l informa în scris pe președintele societății *Royal Institution* despre cele ce știa în legătură cu James Starr, bravul Jack sări în tren, hotărît să se ducă mai întîi la puțul Yarow. Va pătrunde, își spuse el, dacă va fi necesar, pînă la capătul minei Dochart pentru a-i găsi pe Harry și pe inginerul James Starr. Trei ore mai tîrziu coborî la gara din Callander și se îndreptă cît putu mai repede spre puțul Yarow.

«De ce n-au reapărut? își spunea el. Vreun obstacol să-i fi împiedicat? Vreo treabă importantă îi reține încă în fundul minei? Aflu eu!» Lungind pasul, Jack ajunse în mai puțin de o oră la puțul Yarow. În exterior, nici o schimbare. Aceeași tăcere în preajma minei. Nici o ființă vie în acest deșert. Jack Ryan intră în șopronul deteriorat care acoperea gura puțului. Pătrunse cu privirea abisul, nu văzu nimic. Ascultă, nu auzi nimic.

«Și lampa mea! De ce nu e la locul ei?» Lampa de care se servea Jack cînd vizita mina era de obicei pusă într-un colț, aproape de platforma scării superioare. Lampa dispăruse.

«Iată o primă complicație», gîndi Jack Ryan cuprins de îngrijorare. Apoi, fără a sta la îndoială, așa superstițios cum era, spuse: «Mă voi duce chiar de va fi mai întuneric în mină decît în străfundurile iadului!»

Începu să coboare lungul șir de scări care se înfundau în puțul întunecos. Jack pesemne că nu-și pierduse vechile sale obiceiuri de miner și cunoștea bine mina Dochart pentru a se expune astfel. Totuși el cobora cu prudență încercînd cu piciorul fiecare treaptă, știind că unele erau putrezite. Un singur pas greșit și ar fi căzut, strivindu-se, într-un abis de o mie cinci sute de picioare. El număra fiecare platformă pe care o părăsea în mod succesiv pentru a ajunge la un orizont inferior. Jack știa că nu va atinge fundul puțului decît după a treizecea scară. Odată ajuns acolo, va găsi cu ușurință *cottage*-ul care se afla, după cum știm, la extremitatea galeriei principale. Jack Ryan ajunse astfel la a douăzeci și șasea platformă, deci îl mai despărțeau de sol încă vreo două sute de picioare. În acest loc, coborî piciorul pentru a dibui prima treaptă a celei de a douăzeci și șaptea scări. Piciorul său se legănă în gol; nu găsi nici un punct de sprijin. Jack Ryan îngenunche pe platformă vrînd să apuce cu mîna capul scării, dar în zadar! Era evident că a douăzeci și șaptea scară nu se mai afla la locul ei, deci cineva o luase de acolo.

«Duhul rău Nick va fi trecut pe aici» gîndi el, cuprins de o oarecare

teamă. În picioare, cu brațele încrucișate, căutînd să pătrundă întunericul, Jack Ryan aștepta. Gîndea că, de vreme ce el nu poate coborî, nici locuitorii minei n-au putut urca. Nu mai exista nici o altă comunicare între solul comitatului și adîncimile minei. Dacă scările inferioare ale puțului Yarow au fost ridicate de la ultima sa vizită la *cottage*, ce va fi devenit Simon Ford, soția, fiul său și inginerul? Absența prelungită a lui James Starr dovedea că acesta nu părăsise mina din ziua în care Jack Ryan s-a întîlnit cu el în puțul Yarow. Cum s-au aprovizionat ei în acest timp? Nu cumva au fost lipsiți de alimente acești nenorociți întemnițați la o mie cinci sute de picioare sub pămînt? Toate aceste gînduri treceau prin mintea lui Jack. Văzu că de unul singur nu va putea ajunge la *cottage*. Că toate acestea erau opera unor răufăcători, nu mai era nici o îndoială. În orice caz, oamenii legii vor aviza, dar ei trebuiau anunțați cît mai urgent.

Jack Ryan se aplecă deasupra hăului și strigă din toate puterile: «Harry! Harry!» Ecoul repetă de cîteva ori numele lui Harry, apoi se stinse în adîncimea puțului Yarrow.

Jack urcă repede scările superioare, ajunse din nou la lumină și, fără a pierde nici un minut, alergă direct la gara din Callander. După cîteva clipe se urcă în expresul de Edinburgh și la ora trei după-masă se prezentă lordului magistrat al capitalei. Declarația sa fu luată imediat în considerație. Detaliile precise făceau să nu existe îndoială asupra veridicității ei.

Sir Elphiston, președintele societății *Royal Institution*, care era nu numai coleg, ci și prieten intim cu James Starr, fu imediat avertizat. El ceru să i se încredințeze cercetările care aveau să fie întreprinse imediat la mina Dochart. I se puseră la dispoziție mai mulți agenți echipați cu lămpi, tîrnăcoape, scări din frînghie și, bineînțeles, alimente și medicamente. Conduși de Jack Ryan, luară cu toții drumul spre minele de la Aberfoyle.

În aceeași seară, Sir Elphiston, Jack Ryan și agenții ajunseră la gura puțului Yarow și coborîră pînă la a douăzeci și șaptea platformă, pe care se oprise Jack cîteva ore mai devreme. Lămpile legate la capătul unor frînghii lungi fură coborîte în profunzimile puțului și se putu constata că ultimele patru scări dispăruseră. Nu exista nici o îndoială că legătura dintre interior și exterior fusese întreruptă intenționat.

— Ce mai așteptăm, domnule? întrebă nerăbdătorul Jack Ryan.

— Așteptăm să fie urcate din nou lămpile, băiatul meu, răspunse Sir Elphiston, apoi vom coborî pînă la solul ultimei galerii și tu ne vei conduce...

— La *cottage*, exclamă Jack Ryan, și, dacă va fi nevoie, pînă în străfundul minei!

De îndată ce lămpile fură urcate, agenții fixară scările de frînghie la platformă și le desfășurară în puț. Platformele inferioare mai existau și se putea coborî de la una la alta. Coborîșul fu destul de anevoios. Jack Ryan fu primul care se agăță de aceste scări oscilante și primul care atinse solul minei. El fu urmat de Sir Elphiston și de ceilalți. Rondul pe care îl forma puțul Yarow era pustiu. Spre marea lui surprindere, Sir W. Elphiston îl auzi pe Jack Ryan exclamînd:

— Priviți! Bucăți din scări pe jumătate arse!

— Arse! repetă Sir W. Elphiston. Într-adevăr, iată cenușa, care s-a răcit de mult.

— Domnule, întrebă Jack Ryan, credeți că inginerul James Starr ar fi avut vreun interes să ardă scările și să întrerupă comunicația cu exteriorul?

— Nu, răspunse Sir W. Elphiston gînditor. Hai să mergem la *cottage*, băiatule! Acolo vom afla adevărul.

Jack dădu din cap ca un om neconvins, dar luă lampa din mîna unui agent și înaintă cu pași repezi prin galeria principală a minei Dochart, urmat de ceilalți. După un sfert de oră Sir W. Elphiston și însoțitorii săi ajunseră la excavația în fundul căreia era clădit *cottage*-ul lui Simon Ford. Nu se zărea nici o lumină la ferestre. Jack Ryan împinse repede ușa. *Cottage*-ul era pustiu. Vizitară odăile cufundate în întuneric. Nici o urmă de violență. Totul era în ordine, ca și cum Madge ar fi fost încă acolo. Rezerva de alimente, abundentă, putea asigura pentru cîteva zile existența familiei Ford. Absența locuitorilor *cottage*-ului era inexplicabilă. Se putea oare preciza în ce zi părăsiseră *cottage*-ul? Da, pentru că în acest mediu, unde nu exista zi și noapte, Madge avea obiceiul de a însemna cu o cruce fiecare dată din calendarul său care era atîrnat pe un perete al sălii. Ultima cruce fusese pusă în dreptul datei de șase decembrie, deci după o zi de la sosirea lui James Starr, după cum afirmase Jack Ryan. Era evident că din șase decembrie, deci de zece zile, Simon Ford, soția și fiul său, precum și oaspetele lor plecaseră de la *cottage*. O nouă explorare a minei, întreprinsă de inginer, putea oare să justifice o absență atît de îndelungată?

«Evident că nu», gîndea Sir W. Elphiston. După inspectarea minuțioasă a *cottage*-ului, el era încă foarte nedecis asupra celor ce urma să întreprindă. Întunericul era profund. Lămpile legănate de mîinile agenților luminau slab în bezna de nepătruns. Deodată Jack strigă:

— Acolo, acolo! spuse el. Degetul său indică o lumină strălucitoare care se mișca în obscuritatea îndepărtată a galeriei.

— Prieteni, fuga după această lumină! spuse Sir W. Elphiston.

— E un foc de spiriduși, strigă Jack. La ce bun? Nu-l vom ajunge niciodată!

Președintele societății *Royal Institution* și oamenii săi, nereceptivi la superstiții, se avîntară în direcția indicată de lumina mișcătoare. Înfrînîndu-și teama, Jack nu rămase nici el în urmă. Începu o urmărire lungă și obositoare. Lanterna părea a fi purtată de o ființă de statură mică, dar foarte sprintenă. În fiecare clipă această ființă dispărea în dosul unui rambleu oarecare, apoi reapărea în fundul unei galerii transversale. Cotituri rapide o făceau iarăși nevăzută. Părea definitiv dispărută pentru ca din nou lumina lanternei sale să apară strălucitoare. Erau departe de a o ajunge și Jack continua să creadă, pe drept, că nu vor reuși niciodată. După o oră de urmărire inutilă ei se aflau în porțiunea de sud-vest a minei Dochart. În momentul cînd, oarecum descurajați, se întrebau și ei dacă n-au de-a face, într-adevăr, cu vreun spiriduș de neatins, distanța dintre spiriduș și urmăritorii săi începu să se micșoreze — fie că ființa ce fugea obosise, fie că voia să-i atragă pe Sir W. Elphiston și pe însoțitorii săi acolo unde fuseseră atrași locuitorii *cottage-ului*. Era greu de răspuns. Văzînd că distanța se micșorează și mai mult, urmăritorii își dublară eforturile. Lumina, care tot timpul se afla la o depărtare de două sute de pași, era acum la mai puțin de cincizeci și distanța se micșora în continuare. Purtătorul lanternei deveni mai vizibil. Uneori, cînd întorcea capul, se putea distinge profilul unei figuri omenești. Doar dacă nu cumva un spiriduș o fi luat această înfățișare. Jack Ryan trebui să admită că nu era vorba de o făptură supraomenească.

— Grăbiți-vă, prieteni! strigă el iuțind pasul. Obosește! Îl vom ajunge curînd și dacă vorbește tot atît de bine cum aleargă, ne va putea spune multe!

Totuși urmărirea deveni mai dificilă. Aproape de capătul minei, niște galerii înguste se încrucișau ca aleile unui labirint, unde purtătorul lanternei putea să scape agenților. Era destul să stingă lanterna și să se arunce într-o parte, într-un refugiu întunecos.

«De fapt, gîndea Sir W. Elphiston, dacă vrea să ne scape, de ce n-o face?» Acea ființă insesizabilă n-o făcuse pînă atunci, dar, în momentul cînd acest gînd străbătea mintea domnului Elphiston, lumina dispăru brusc, iar urmăritorii, continuînd cursa lor, ajunseră aproape imediat în fața unei deschizături înguste între rocile de șist, la capătul unui coridor îngust. Într-o clipă, Sir W. Elphiston, Jack Ryan și însoțitorii lor măriră lumina lămpilor și se avîntară prin orificiul care se deschidea în fața lor. Nu făcură nici o sută de pași într-o galerie nouă, mai largă și mai înaltă, și se opriră brusc.

Acolo, lîngă zid, patru corpuri zăceau întinse pe sol — poate patru cadavre.

— James Starr! spuse Sir W. Elphiston.

Patru corpuri zăceau întinse pe sol

— Harry! Harry! strigă Jack, repezindu-se asupra corpului prietenului său. Într-adevăr, acolo se aflau Madge, inginerul, Simon Ford şi Harry întinşi pe pămînt, fără cunoştinţă.

Deodată unul din corpuri se mişcă şi se auzi vocea slabă a bătrînei Madge murmurînd:

— Mai întîi pe ei, pe ei!

Sir W. Elphiston, Jack Ryan şi agenţii încercară să-i reanimeze pe toţi, dîndu-le să înghită cîteva picături din întăritoarele aduse. Reuşiră aproape imediat. Aceşti nenorociţi, sechestraţi de zece zile în Noua Aberfoyle, erau sleiţi de foame.

Şi dacă n-au murit în această lungă întemniţare, aşa cum îi spuse James Starr lui Sir W. Elphiston, aceasta se datora faptului că de trei ori au găsit alături de ei o pîine şi un vas cu apă. Fără îndoială că fiinţa care i-a ajutat şi care le-a salvat viaţa n-a putut face mai mult...

Sir Elphiston se întreba dacă nu cumva era fapta acelui spiriduş de neatins, care i-a atras tocmai la locul unde se aflau James Starr şi familia Ford. Oricum ar fi fost, inginerul, Madge, Simon Ford şi Harry erau salvaţi. Ei fură conduşi la *cottage*, trecînd prin aceeaşi strîmtă deschizătură pe care spiriduşul se pare că a vrut s-o arate lui Sir W. Elphiston. Dacă James Starr şi tovarăşii săi n-au putut găsi orificiul galeriei făcut cu ajutorul dinamitei, aceasta se datora faptului că el fusese astupat cu bucăţi de rocă suprapuse, iar întunericul i-a împiedicat să-l vadă şi să deplaseze roca. Astfel, în timp ce ei explorau cripta vastă, o mînă duşmănoasă închidea orice comunicare între Noua şi Vechea Aberfoyle.

XIII

COAL-CITY

Trei ani de la aceste evenimente, Ghidurile Joanne sau Murray recomandau numeroşilor turişti ce treceau prin Stirling, ca «o mare atracţie», o vizită de cîteva ore la minele Noii Aberfoyle. Nici o mină din oricare altă ţară din Lumea Veche sau Nouă nu prezenta un aspect mai curios. În primul rînd, vizitatorul era transportat fără pericol şi fără oboseală pînă la subteranul exploatării ce se afla la o mie cinci sute de picioare sub pămîntul comitatului.

La şapte mile în sud-vestul districtului Callander, o galerie de coastă, cu o intrare monumentală, cu turele, cu diguri crenelate şi cu balcoane cu trapă ca la castelele medievale, îşi avea capătul la

suprafață. Galeria, în pantă lină, larg deschisă, ajungea direct la curioasa criptă săpată în masivul solului scoțian. Din oră în oră, pe o cale ferată dublă, un șir de vagoane tractate cu un sistem hidraulic deserveau satul construit în subsolul comitatului și care purta numele oarecum pretențios de «Coal-city», adică orașul cărbunelui.

Vizitatorul, ajuns la Coal-city, se găsea într-un loc unde electricitatea juca un rol primordial ca furnizoare de lumină și căldură. Puțurile de aerisire, deși numeroase, nu risipeau obscuritatea profundă a Noii Aberfoyle. Totuși, o lumină intensă umplea lăcașul sumbru, unde numeroasele becuri electrice înlocuiau discul solar. Suspendate în interiorul bolților, agățate de stîlpii naturali, toate alimentate de un curent continuu produs de generatoare electrice, unele în chip de soare, altele în chip de stele, luminau din abundență acest domeniu. Cînd lucrul înceta, un simplu întrerupător aducea din nou în mod artificial noaptea în abisurile profunde ale minei. Toate aparatele mari sau mici funcționau în vid, arcurile lor luminoase necomunicînd deloc cu aerul ambiant. În felul acesta, dacă atmosfera ar fi conținut gaz grizu în proporție explozibilă, nu era nici un pericol de explozie. Astfel, curentul electric era folosit în mod invariabil pentru toate necesitățile vieții industriale și ale vieții domestice, atît în casele din Coal-city, cît și în galeriile exploatate ale Noii Aberfoyle.

Evenimentele au confirmat previziunile inginerului James Starr cu privire la exploatarea noii mine Aberfoyle. Bogăția stratelor carbonifere era incalculabilă. Primele au fost atacate de tîrnăcoapele minerilor în vestul excavației, la un sfert de milă de Coal-city. Orașul muncitoresc nu se afla deci în centrul exploatării. Lucrările de subteran erau legate de cele de suprafață prin puțurile de aerisire și de extracție care uneau diversele orizonturi ale minei cu exteriorul. Galeria de coastă în care funcționa linia ferată cu tracțiune hidraulică servea numai pentru transportul locuitorilor din Coal-city.

Ne amintim de conformația stranie a acestei mari caverne unde Simon Ford cu însoțitorii săi se opriseră în timpul primei lor explorări. Acolo, deasupra capetelor lor, se înălța o boltă de formă ogivală. Stîlpii care o susțineau se pierdeau în bolta de șist la trei sute de picioare, înălțime aproape egală cu Domul Mamutului din grotele de la Kentuky — hală enormă, după cum se știe, cea mai mare din subsolul american, care poate cuprinde cu ușurință cinci mii de persoane. Această parte a Noii Aberfoyle avea aceleași proporții și era dispusă la fel. Dar, în locul admirabilelor stalactite ale celebrei grote, privirea era atrasă de amplele strate de cărbune care se părea că țîșnesc din toți pereții sub presiunea straturilor de șist. Razele luminoase

ale discurilor făceau să strălucească paietele protuberanțelor de lignit. Sub această boltă se întindea un lac comparabil, după dimensiunile sale, cu marea moartă de la *Mammouth Caves*, un lac adînc în ale cărui ape transparente mișunau pești fără ochi, și pe care James Starr îl numi lacul Malcolm.

Aici, în această imensă excavație naturală, și-a clădit Simon Ford noul său *cottage*, și nu l-ar fi schimbat nici pentru cel mai frumos hotel de pe Princes-Street din Edinburgh. Locuința era situată pe malul lacului și cele cinci ferestre se deschideau deasupra apelor întunecoase, a căror întindere n-o puteai cuprinde cu ochii.

După două luni, alături de *cottage*-ul lui Simon Ford se ridica o a doua locuință. Aceasta aparținea lui James Starr. Inginerul se consacrase cu trup și suflet Noii Aberfoyle. Avu și el dorința de a locui acolo, și numai cînd treburile sale îl obligau în mod imperios consimțea să urce la suprafață. Aici trăia cu adevărat în mijlocul minerilor săi.

De cînd se descoperise noul zăcămînt, toți lucrătorii vechii mine lăsaseră în grabă îndeletnicirile agricole pentru a pune din nou mîna pe tîrnăcop și pe cleşte. Atrași de perspectiva de a avea multă vreme de lucru și de o retribuire bună pe care o permitea prosperitatea exploatării, ei părăsiră solul pentru subsol și se stabiliră la rîndul lor în mină, care, prin dispoziția sa naturală, se preta la instalarea lor acolo. Casele minerilor, construite din cărămidă, erau amplasate în mod pitoresc, unele pe malul lacului Malcolm, altele sub arcadele bolților care păreau făcute pentru a rezista presiunii acoperișului, precum contraforturile unei catedrale.

Minerii care spărgeau roca, șefii de echipă, cărăușii care transportau cărbunele, lemnarii care construiau armături pentru galerii, cantonierii cărora li se încredințează repararea liniilor, lucrătorii de la rambleiere, care înlocuiesc cu pietre cărbunele din părțile exploatate, în sfîrșit, toți aceşti meseriași care sînt în mod special folosiți la lucrările de subteran își stabiliseră domiciliul în Noua Aberfoyle, și astfel fondară treptat Coal-city, situat sub partea orientală a lacului Katrine, în nordul comitatului Stirling. Era ca un orășel flamand, ce se ridicase pe malul lacului Malcolm. O capelă invocînd pe Saint Gilles, construită în vîrful unei stînci enorme cu baza înfiptă în apele mării subterane, domina ansamblul.

Cînd burgul subteran era luminat de razele strălucitoare proiectate de discurile electrice suspendate pe stîlpii bolții sau pe arcadele pronaosurilor, el avea un aspect oarecum fantastic, de un efect straniu, ceea ce justifica recomandările Ghidurilor Murray sau Joanne. De aceea, vizitatorii Noii Aberfoyle erau în permanență

în număr mare. Locuitorii Coal-city-ului erau, fără îndoială, mîndri de gospodăria lor şi, dealtfel, ca şi Simon Ford, nu-şi părăseau decît foarte rar oraşul minier.

Bătrînul maistru pretindea că acolo, «sus», ploua tot timpul şi, ţinînd seama de climatul Regatului Unit, trebuie să spunem că nu era departe de adevăr. Familiile Noii Aberfoyle o duceau bine. După trei ani atinseseră o bunăstare pe care n-ar fi avut-o niciodată la suprafaţa comitatului. Mulţi copii născuţi în perioada reluării lucrărilor nu respiraseră încă aerul din afară. Jack Ryan spunea: «Iată optsprezece luni de cînd au fost înţărcaţi şi n-au văzut încă lumina zilei».

Jack Ryan a fost unul dintre primii care a răspuns la apelul inginerului. Acest vesel camarad a socotit ca o datorie a sa de a-şi relua vechea meserie. Ferma Melrose şi-a pierdut deci nelipsitul cîntăreţ şi povestitorul îndrăgit. Jack Ryan continua însă să cînte, şi ecourile sonore ale Noii Aberfoyle îşi ruinau plămînii lor de piatră pentru a-i răspunde.

Jack Ryan locuia acum în noul *cottage* al lui Simon Ford. I s-a oferit o cameră pe care el a acceptat-o cu drag, ca un om simplu şi sincer ce era.

Bătrîna Madge îl iubea pentru firea lui bună şi veselă. Ea împărtăşea puţin ideile lui cu privire la fiinţele fantastice care, după părerea lor, umblau cu siguranţă prin mină. Cînd erau numai ei doi, îşi povesteau legende ce te făceau să te cutremuri, demne să îmbogăţească mitologia hiperboreană.

Jack Ryan deveni astfel bucuria *cottage*-ului. Era, dealtfel, un băiat bun, un lucrător de nădejde. După numai şase luni de la reluarea lucrărilor, deveni şeful unei brigăzi la lucrările de subteran.

— Iată o treabă bună, domnule Ford! spuse el la cîteva zile după ce se instalase în *cottage*. Aţi găsit un nou strat şi era mai-mai să plătiţi cu viaţa această descoperire. Să ştiţi că nu era prea scump!

— Nu, Jack, am făcut chiar o afacere bună! răspunse bătrînul maistru. Dar nici domnul Starr, nici eu nu vom uita că ţie îţi datorăm viaţa.

— Nu, răspunse Jack Ryan, nu mie, ci fiului dumneavoastră Harry îi datoraţi viaţa, şi asta pentru că a avut bunăvoinţa de a accepta invitaţia mea de a veni la serbarea de la Irvin.

— Şi de a nu se duce, nu-i aşa? interveni Harry strîngînd mîna camaradului său. Nu, Jack, datorită ţie am fost găsiţi încă vii în mină, ţie care n-ai pierdut nici o zi, nici o oră, deşi abia te refăcuseşi după accidentul suferit!

— Ei bine, nu! răspunse încăpăţînatul Jack. Nu voi lăsa să se

spună lucruri care nu corespund adevărului! Eu am încercat doar să aflu unde eşti, Harry, atîta tot. Dar, pentru a spune adevărul adevărat, aş adăuga că fără acel spiriduş de neatins...

— Ah! Iată-ne ajunşi din nou aici! Un spiriduş! spuse Simon Ford.

— Un spiriduş, un *brawnie*, un fiu de zînă, un nepot al Doamnelor de foc, un *Urisk*, în sfîrşit, orice vreţi, repetă Jack Ryan. Ceea ce e sigur, e că fără el nu am fi pătruns niciodată în galeria de unde nu mai puteaţi ieşi!

— Fără îndoială, Jack, rămîne numai de văzut dacă această fiinţă este atît de supranaturală cum vrei tu să crezi, spuse Harry.

— Supranaturală! exclamă Jack Ryan. Dar este tot atît de supranatural să vezi un spiriduş cum aleargă purtînd o lanternă, pe care ai vrea să-l prinzi dar îţi scapă ca un *silf* şi care piere apoi ca o umbră! N-avea grijă, Harry, îl vom revedea într-o bună zi.

— Ei bine, Jack, spuse Simon Ford, spiriduş sau nu, vom căuta să-l regăsim, şi tu ne vei ajuta.

— Vreţi să daţi de belea, domnule Ford? răspunse Jack Ryan.

— Bine, vom vedea, Jack!

E lesne de închipuit cît de cunoscut deveni familiei Ford şi în special lui Harry domeniul Noii Aberfoyle. Acesta cunoştea acum cele mai ascunse întortocheri. Harry putea spune cu precizie cărui punct de la suprafaţă îi corespunde un punct sau altul al minei. El ştia, de pildă, că deasupra unui anumit strat se afla golful Clyde, că dincolo se afla lacul Lomond sau lacul Katrine. Că aceşti stîlpi constituiau un contrafort al munţilor Grampiani, pe care îi sprijineau. Că această boltă servea drept temelie Dumbarton-ului. Că deasupra acestui eleşteu trecea calea ferată de la Balloch. Că aici se termina litoralul scoţian. Că acolo începea marea, al cărei vuiet se auzea destul de clar în timpul furtunilor echinoxului.

Harry ar fi putut fi un minunat *leader* al catacombelor naturale, şi ceea ce fac ghizii pe culmile înzăpezite ale Alpilor, în plină lumină, el ar fi făcut în mină, în plin întuneric, dar cu o incomparabilă siguranţă instinctuală. Ce mult iubea el noua mină Aberfoyle! De cîte ori, cu lampa la cască, nu se aventura el pînă în adîncurile cele mai profunde! Explora eleşteele cu o barcă pe care o conducea cu îndemînare. Harry se îndeletnicea şi cu vînatul numeroaselor păsări sălbatice care intrau în mină: raţe sălbatice, sitari, ce se hrăneau cu peştii ce mişunau în apele negre. Ochii lui Harry se adaptaseră spaţiilor întunecoase, la fel ca ochii marinarilor cu orizonturile îndepărtate.

Umblînd astfel, Harry era atras în mod irezistibil de nădejdea că va regăsi fiinţa misterioasă a cărei intervenţie, la drept vorbind, îl salvase pe el şi pe ai lui de la o moarte sigură. Va reuşi oare? După

presimțirile sale era sigur că va izbuti, dar, judecînd după insuccesul cercetărilor de pînă atunci, răspunsul era mai curînd că nu. Din ziua descoperirii Noii Aberfoyle, atacurile îndreptate împotriva familiei bătrînului maistru nu se mai repetaseră.

Astfel se petreceau lucrurile în acest domeniu straniu. Nu trebuie să ne închipuim că din clipa în care începuse construirea Coal-city-ului s-ar fi renunțat la orice distracție în orașul subteran și că existența sa ar fi fost monotonă. Nici vorbă! Populația, avînd aceleași interese, aceleași gusturi și aproape aceleași posibilități de trai, constituia, la drept vorbind, o mare familie.

Toți se cunoșteau, se întîlneau zilnic și nu simțeau nevoia să caute distracții în afară. Dealtfel, în fiecare duminică făceau plimbări prin mină sau cu barca pe lacuri și eleștee, și acestea erau distracții plăcute. Adesea se auzeau sunetele cimpoiului răsunînd pe malul lacului Malcolm. Scoțienii se adunau cu toții la apelul instrumentului lor național, dansau, iar Jack Ryan, în acele zile, îmbrăcat în costumul său de Highlander, era regele petrecerii. După spusele lui Simon Ford, Coal-city putea să rivalizeze cu capitala Scoției fără a prezenta dezavantajele acestui oraș expus frigului iernii și arșițelor verii, intemperiilor unui climat nefavorabil și cu atmosfera îmbîcsită de fumul uzinelor, justificînd pe deplin porecla de «Bătrîna afumată»*.

XIV

SUSPENDAT DE UN FIR

În aceste condiții, cu dorințele cele mai dragi satisfăcute, familia lui Simon Ford era fericită. Se observa totuși că Harry, cu firea sa tăcută, era din ce în ce mai «închis în sine», cum spunea Madge. Nici Jack Ryan, în ciuda bunei sale dispoziții, atît de molipsitoare, nu reușea să-l «deschidă».

Într-o duminică, era prin luna iunie, cei doi prieteni se plimbau pe malul lacului Malcolm. Coal-city se odihnea. În exterior era furtună. Ploi violente scoteau din pămînt aburi calzi, înăbușitori. Nu se putea respira la suprafața comitatului. La Coal-city, dimpotrivă, domnea o liniște absolută, temperatura era plăcută, nici ploaie, nici vînt. Nu pătrundea nimic din lupta elementelor naturii de afară. Astfel că mai mulți locuitori din Stirling și din împrejurimi veneau să găsească puțină răcoare în profunzimile minei.

---

* Auld Reeky, poreclă dată vechiului Edinburgh (n.a.)

Discurile electrice radiau o lumină pe care ar fi invidiat-o soarele britanic, mai înceţoşat decît se cuvenea unui soare de duminică.

Jack căuta să atragă atenţia lui Harry asupra vizitatorilor zgomotoşi; acesta însă aproape că nici nu asculta cuvintele lui.

— Priveşte, Harry, spunea Jack, cum se îngrămădesc să vină să ne vadă! Hai, prietene! Alungă-ţi gîndurile triste şi vino să-i primim cum se cuvine. Ai să-i faci să creadă pe aceşti oameni de deasupra că soarta lor e de invidiat!

— Jack, îi răspunse Harry, dă-mi pace! Tu eşti vesel pentru amîndoi şi asta e destul.

— Să mă ia bătrînul Nick, ripostă Jack Ryan, dacă melancolia ta nu mă cuprinde şi pe mine! Ochii mi se întristează, buzele mi se strîng şi rîsul mi se opreşte în gît, uit pînă şi cîntecele mele. Harry, spune-mi ce ai?

— Ştii bine, Jack.

— Tot gîndul acela?

— Da!

— Ah, bietul meu Harry! spuse Jack Ryan ridicînd din umeri. Dacă ai pune ca mine totul pe seama spiriduşilor din mină, te-ai linişti!

— Ştii prea bine, Jack, că spiriduşii nu există decît în închipuirea ta şi că de la reluarea lucrărilor nimeni n-a zărit vreunul în Noua Aberfoyle.

— Bine, Harry, dar dacă *brawnies* nu se arată, apoi nici cei cărora le atribui toate acele întîmplări extraordinare nu se arată nici ei.

— Am să-i găsesc eu, Jack!

— Of! Harry! Harry! Spiritele Noii Aberfoyle nu sînt uşor de găsit!

— Le voi găsi eu aşa-zisele tale spirite! răspunse Harry cu accentul celei mai ferme convingeri.

— Deci vrei să pedepseşti?

— Să pedepsesc şi să răsplătesc, Jack. Dacă o mînă ne-a întemniţat în această galerie, nu pot uita că o altă mînă ne-a salvat viaţa. Nu, asta nu pot uita!

— Ei, Harry! răspunse Jack Ryan. Eşti sigur că aceste două mîini nu aparţin aceluiaşi trup?

— Cum, Jack? De unde-ţi vine un asemenea gînd?

— Drace! Ştii, Harry, fiinţele care trăiesc în abisuri nu sînt făcute ca noi.

— Ba sînt ca noi, Jack!

— Nu, Harry... nu... Dealtfel, nu-ţi închipui că vreun nebun oarecare a reuşit să pătrundă...

— Un nebun?! răspunse Harry. Un nebun care să aibă o asemenea

continuitate de idei? Un nebun, acest răufăcător care din ziua în care a distrus scările din puțul Yarow n-a încetat să ne facă rău?

— Dar acum nu mai face nimeni nimic, Harry, de trei ani nici un act dușmănos n-a fost comis împotriva ta sau a familiei tale.

— N-are importanță, Jack, răspunse Harry. Am presimțirea că această ființă dușmănoasă, oricine ar fi, n-a renunțat la planurile sale. N-aș putea să-ți spun pe ce mă bazez cînd susțin asta. Totuși, Jack, în interesul noii exploatări, vreau să știu cine e acest dușman și de unde vine.

— În interesul noii exploatări? întrebă Jack Ryan destul de mirat.

— Da, Jack, reluă Harry, nu știu dacă nu exagerez, dar în toate acestea eu văd urmărirea unui interes contrariu intereselor noastre. M-am gîndit mereu și nu cred că mă înșel. Amintește-ți seria de fapte inexplicabile ce se înlănțuie în mod logic. Scrisoarea anonimă care contrazicea pe aceea a tatălui meu. Aceasta dovedește că persoana respectivă cunoștea proiectele noastre și voia să ne împiedice să le realizăm. Domnul Starr vine să ne viziteze la mina Dochart, iar în drum spre *cottage* un bolovan e aruncat peste noi, gata să ne ucidă. Urmează distrugerea scărilor și prin aceasta suspendarea oricărei comunicații dintre puțul Yarow și exterior. În timpul explorărilor pentru a ne convinge de existența noului zăcămînt, fisurile șistului sînt astupate ca să împiedice emanarea grizului și să ne inducă în eroare. Totuși, experiența continuă și stratul este descoperit. În drum spre *cottage* se produce acel curent puternic de aer, lampa îmi scapă din mînă și se sparge. Rămînem în întuneric. Reușim să înaintăm prin galeria întunecoasă, dar nu mai găsim orificiul, care între timp fusese astupat. Rămînem sechestrați. Ei bine, Jack, în toate acestea nu vezi o gîndire criminală? Da! Pînă acum, o ființă, pe care n-am putut pune mîna, dar nu o făptură supranaturală așa cum te încăpățînezi tu să crezi, stă ascunsă în mină. Mînată de un interes pe care nu-l înțeleg, ea căuta să ne împiedice să pătrundem în noua mină. Dar era acolo. Presimt că se mai află încă și acum, și cine știe ce lovitură pregătește! Ei bine, Jack, chiar cu riscul vieții mele, o voi descoperi!

Harry vorbise atît de convingător, încît îl impresionă profund pe prietenul său care simțea că acesta avea dreptate, cel puțin pentru trecut. Dacă toate acestea aveau o cauză naturală sau supranaturală, rămînea de văzut. Jack nu renunța totuși la felul său de a interpreta evenimentele, dar, încredințat că Harry nu va admite niciodată ideea sa cu privire la intervenția unui element fantastic, el insistă asupra incidentului care contrazicea sentimentul de dușmănie față de familia Ford.

— Bine, Harry, spuse el, trebuie să-ți dau dreptate din anumite

puncte de vedere, dar nu te gîndeşti şi tu că vreun spiriduş binefăcător, aducîndu-vă pîine şi apă, v-a putut salva de...?

— Jack, răspunse Harry întrerupîndu-l, fiinţa salvatoare pe care vrei s-o transformi într-una supranaturală există şi ea în mină, ca şi răufăcătorul despre care am vorbit, şi am să-i caut pe amîndoi pînă în cele mai îndepărtate profunzimi ale subteranului.

— Ai vreun indiciu care te poate călăuzi în cercetările tale?

— Poate, răspunse Harry. Ascultă-mă: la cinci mile spre vest de Aberfoyle, sub porţiunea care susţine lacul Lomond, există un puţ natural care se înfundă perpendicular pînă în adîncurile zăcămîntului. Acum opt zile voiam să sondez adîncimea puţului. În timp ce sonda mea cobora iar eu eram aplecat deasupra gurii puţului, mi s-a părut că aerul era agitat în interior ca de nişte puternice bătăi de aripi.

— Poate că era vreo pasăre rătăcită în galeriile inferioare ale minei, răspunse Jack.

— Asta nu e tot, Jack, reluă Harry. Astăzi de dimineaţă, m-am dus din nou la acest puţ şi, trăgînd cu urechea, mi s-a părut că aud nişte gemete...

— Gemete! exclamă Jack. Ţi s-a părut, Harry. Poate că a fost un curent de aer... dacă nu cumva vreun spiriduş...

— Mîine, reluă Harry, voi şti despre ce e vorba.

— Mîine? răspunse Jack privindu-şi prietenul.

— Da, mîine voi coborî în acest abis.

— Harry, asta înseamnă să-l superi pe Dumnezeu!

— Nu, Jack, pentru că voi implora ajutorul său pentru a coborî. Mîine vom merge amîndoi la puţ, cu cîţiva dintre prietenii noştri. O frînghie lungă cu care mă voi încinge vă va permite să mă coborîţi şi, la un semn al meu, mă veţi ridica. Mă pot bizui pe tine, Jack?

— Harry, spuse Jack Ryan dînd din cap, voi face ceea ce îmi ceri, şi totuşi îţi repet că greşeşti.

— Mai bine să greşesc făcînd ceva, decît să mă căiesc că n-am făcut! spuse Harry cu un glas hotărît. Deci, mîine dimineaţă la ora şase, şi nici un cuvînt! La revedere, Jack!

Pentru a nu mai continua o discuţie în care Jack Ryan ar fi încercat să combată proiectele sale, Harry îl părăsi brusc şi se întoarse la *cottage*.

Trebuie totuşi să spunem că temerile lui Jack nu erau exagerate. Dacă un duşman personal îl ameninţa pe Harry, dacă se găsea în profunzimea acelui puţ unde tînărul miner se ducea să-l caute, Harry se expunea unui real pericol. Totuşi, ce dovadă avea pentru a admite că va fi aşa?

«La urma urmei, îşi zicea Jack, de ce să se obosească atîta pentru a

explica o serie de fapte care se explică atît de lesne, admiţînd intervenţia supranaturală a geniilor din mină?»

A doua zi la ora şase, Jack Ryan şi încă trei mineri din brigada sa soseau împreună cu Harry la gura puţului suspect. Harry nu-i anunţase nici pe James Starr, nici pe bătrînul maistru de cele ce voia să întreprindă. Jack Ryan fu la fel de discret şi nu spuse nimic. Minerii care îi văzură plecînd credeau că e vorba de o simplă explorare a zăcămîntului pe linie verticală.

Harry luă cu el o frînghie lungă de două sute de picioare, nu prea groasă, dar suficient de rezistentă. Deoarece nu trebuia nici să coboare, nici să urce ajutîndu-se de forţa mîinilor, era de ajuns ca frînghia să fie destul de tare ca să-i suporte greutatea corpului. Însoţitorilor săi le revenea să-l ajute să alunece în abis şi apoi să-l readucă la suprafaţă. O scuturătură imprimată frînghiei va servi drept semnal între el şi camarazii săi. Puţul era destul de larg, avînd la intrare un diametru de douăsprezece picioare. O traversă fu aşezată de-a curmezişul, ca un pod peste gura puţului, astfel că frînghia, alunecînd la suprafaţa ei, se menţinea în axa puţului, precauţiune indispensabilă pentru a-l feri pe Harry de a se lovi de pereţii laterali în timpul coborîrii.

Harry era gata.

Jack îl întrebă încă o dată, în şoaptă:

— Îţi menţii hotărîrea de a explora acest abis?

— Da, Jack, răspunse Harry.

Frînghia fu bine legată de mijlocul şi de subţiorile lui Harry, pentru ca trupul lui să nu basculeze. Avea mîinile libere. De centură îi atîrna o lampă de siguranţă, iar la şold purta un cuţit mare scoţian, băgat într-o teacă de piele.

Harry înaintă pînă la mijlocul traversei în jurul căreia era petrecută frînghia. Prietenii săi îl ajutară să lunece şi el se afundă încet în abis. Cum frînghia avea o uşoară mişcare de rotaţie, lumina lămpii îi permitea să examineze cu grijă, în mod succesiv, pereţii puţului. Pereţii. din şist de mină, erau foarte netezi, astfel că era imposibil să te caţări pe suprafaţa lor. Harry calculă că viteza sa de coborîre era moderată — de aproximativ un picior pe secundă. Avea posibilitatea să vadă şi să fie gata pentru orice ar fi intervenit.

Timp de două minute, deci pînă la o adîncime de o sută douăzeci de picioare, coborîrea se desfăşură fără nici un incident. Nu exista nici o galerie laterală în pereţii puţului, care încet, încet se îngusta luînd forma unei pîlnii.

Harry începu să simtă un aer mai proaspăt care venea de jos şi trase concluzia că extremitatea inferioară a puţului trebuia să aibă o comunicare cu vreun coridor al orizontului inferior al minei. Frînghia

continua să lunece. Întunericul era absolut, ca şi tăcerea. Dacă vreo fiinţă vie va fi căutat refugiu în acest abis misterios şi adînc, atunci fie că în acel moment nu era acolo, fie că nici o mişcare nu-i trăda prezenţa.

Pe măsură ce înainta, Harry, devenind tot mai bănuitor, scoase cuţitul din teacă, ţinîndu-l cu mîna dreaptă. La o adîncime de o sută optzeci de picioare, simţi că atinge talpa puţului. Frînghia nu se mai derula. Harry respiră uşurat. Teama ca în timpul coborîrii să nu i se taie frînghia deasupra lui nu se justificase. Dealtfel, nu observase nici o adîncitură în pereţii puţului, care ar fi putut ascunde vreo fiinţă oarecare. Extremitatea inferioară a puţului era foarte îngustă. Harry examină solul la lumina lămpii pe care o detaşase de la centură şi văzu că nu greşise în presupunerile sale. Un coridor îngust se înfunda lateral în stratul inferior al zăcămîntului. Ca să pătrunzi în el trebuia să te apleci şi să te tîrăşti în patru labe. El voi să vadă în ce direcţie se ramifica galeria şi dacă nu ajungea la vreun abis. Se culcă pe sol şi începu să se tîrască. Deodată se lovi de un obstacol. Pipăindu-l, i se păru că e un trup care astupa trecerea. Harry se retrase mai întîi, cu un sentiment puternic de repulsie, apoi reveni. Nu se înşelase: ceea ce îl oprise era într-adevăr un trup omenesc. Puse mîna pe el şi văzu că picioarele şi mîinile erau aproape îngheţate, dar corpul nu era încă rece. Într-o clipă îl trase lîngă fundul puţului şi-l examină la lumina lămpii.

«Un copil!» exclamă Harry.

Copilul respira încă, dar răsuflarea era atît de slabă, încît părea gata să se oprească. Fără a pierde nici o clipă, această mică fiinţă trebuia scoasă la suprafaţa puţului, apoi dusă la *cottage* unde Madge îi va da îngrijirile necesare.

Uitînd de orice alte preocupări, Harry îşi legă din nou frînghia de mijloc, prinse lampa de centură şi strîngînd la piept, cu braţul stîng, copilul, îşi păstră braţul drept liber şi înarmat. Făcu semnul convenit pentru a fi ridicat încet. Frînghia se întinse şi urcuşul începu. Harry privea în jurul său cu o îndoită atenţie. Acum nu era expusă pericolului numai fiinţa sa. Timp de cîteva minute totul merse bine, nici un incident nu părea să survină. Deodată lui Harry i se păru că un suflu puternic deplasa aerul din adîncimile puţului. Privi în jos şi zări în penumbră o masă care, ridicîndu-se încet, îl atinse în treacăt. Era o pasăre enormă a cărei specie nu o putea recunoaşte şi care se ridica dînd puternic din aripi.

Monstruosul zburător se opri, plană un moment, apoi se abătu asupra lui Harry cu o înverşunare feroce. Harry nu se putea servi decît de braţul drept pentru a se apăra de loviturile ciocului formidabil

«Un copil!» exclamă Harry

al animalului... El se apără deci, protejînd în acelaşi timp copilul, cum putea mai bine. Dar pasărea nu ataca copilul, ci pe el. Împiedicat de mişcările de rotaţie ale frînghiei, nu reuşea să-i dea lovitura mortală.

Lupta se prelungea. Harry strigă din toate puterile, sperînd că cei de sus îl vor auzi. Aşa se şi întîmplă, deoarece acum frînghia era trasă mai departe. Mai avea de parcurs încă o distanţă de optzeci de picioare. Pasărea îl atacă cu şi mai mare violenţă. Cu o lovitură de cuţit, reuşi să-i rănească o aripă şi pasărea scoase un ţipăt răguşit dispărînd în profunzimea puţului. Dar, nenorocire! Lovind pasărea cu cuţitul, Harry atinsese şi frînghia, tăind una din împletituri. I se făcu părul măciucă. Frînghia ceda puţin cîte puţin, la peste o sută de picioare deasupra abisului!... Harry scoase un nou strigăt de desperare. O a doua împletitură se rupse sub greutatea dublă pe care o suporta frînghia pe jumătate tăiată. Harry aruncă cuţitul şi cu o sforţare supraomenească reuşi să apuce capătul de sus, în momentul cînd frînghia era gata să se rupă deasupra tăieturii. Dar deşi încheietura mîinii sale era tare ca fierul, simţea că îi alunecă frînghia printre degetele încleştate. Cu ambele mîini s-ar fi putut apuca mai bine, dar ar fi trebuit să sacrifice copilul şi nici prin gînd nu-i trecea să facă asta. În acest timp, Jack Ryan şi însoţitorii săi, alarmaţi de strigătele lui Harry, îl trăgeau şi mai repede. Harry credea că nu va rezista pînă la gura puţului. Faţa i se injectă, închise ochii un moment aşteptînd să se prăbuşească în abis, apoi îi deschise. În clipa cînd era gata să scape frînghia din mînă, care îi alunecase chiar pînă la capătul rupt, fu apucat de umeri şi depus pe sol împreună cu copilul. Sleit, Harry căzu leşinat în braţele prietenilor săi.

XV

NELL LA COTTAGE

Două ore mai tîrziu, Harry încă foarte slăbit şi copilul complet istovit erau aduşi la *cottage*, cu ajutorul lui Jack şi al prietenilor săi. Ei povestiră totul bătrînului maistru, şi Madge dădu imediat îngrijirile necesare bietei făpturi pe care o salvase Harry. Harry credea că scoate din abis un copil... Era o tînără fată, de vreo cincisprezece-şaisprezece ani, cu privirea pierdută, uluită, cu faţa slabă, trasă din cauza suferinţei, cu un ten de blondă, pe care lumina zilei părea că nu-l atinsese niciodată, mică de statură, plăpîndă, o fiinţă ciudată şi fermecătoare în acelaşi timp.

Jack Ryan o asemăna, oarecum pe drept, cu un spiriduş, din pricina

aspectului ei puțin supranatural. Poate că împrejurările speciale, mediul nefiresc în care această tînără fată trăise probabil pînă atunci făceau ca ea să pară că aparține numai pe jumătate speciei umane. Fizionomia sa era stranie, ochii săi, pe care lumina strălucitoare a lămpilor de la *cottage* părea să-i obosească, priveau nedumeriți, ca și cum totul ar fi fost nou pentru ea. Bătrîna scoțiană se adresă prima acestei făpturi neobișnuite, culcată în patul ei și care revenea încet la viață, parcă trezindu-se dintr-un somn adînc.

— Cum te cheamă? o întrebă ea.

— Nell, răspunse fata.

— Te doare ceva, Nell? reluă Madge.

— Mi-e foame, răspunse Nell. N-am mai mîncat de... de...

Judecînd după puținele cuvinte rostite de tînăra fată, se vedea că ea nu are obișnuința să vorbească. Limba de care se servea era un vechi dialect scoțian, pe care Simon Ford și ai lui îl foloseau adesea. Căpătînd răspunsul lui Nell, Madge îi aduse imediat de-ale mîncării. Nell era moartă de foame. De cînd se afla oare în fundul acelui puț? Cine știe!

— Cîte zile ai stat acolo, fata mea? o întrebă Madge.

Nell nu răspunse. Părea că nu înțelesese întrebarea.

— De cîte zile? reluă Madge.

— Zile? întrebă Nell, pentru care acest cuvînt părea lipsit de orice semnificație. Apoi dădu din cap ca un om care nu înțelege întrebarea.

Madge îi luă mîna și i-o mîngîie, pentru a-i inspira încredere.

— Cîți ani ai, fata mea? o întrebă din nou, privind-o cu ochi blajini.

Același semn negativ din partea lui Nell.

— Da, da, cîți ani? reluă Madge.

— Ani?... întrebă Nell, pentru care acest cuvînt, ca și cuvîntul «zile», părea la fel de necunoscut.

Simon Ford, Harry, Jack și ceilalți o priveau cu un dublu sentiment, de milă și de simpatie.

Starea acestei biete ființe, îmbrăcată cu niște zdrențe din pînză grosolană, avea de ce să impresioneze. Harry, mai mult decît ceilalți, se simțea atras în mod irezistibil de aspectul straniu al Nellei! El se apropie, îi luă mîna pe care Madge o lăsase și o privi pe Nell drept în ochi. Buzele fetei schițară un surîs slab.

Harry o întrebă:

— Nell... acolo... în mină... erai singură?

— Singură! Singură! exclamă fata ridicîndu-se.

Fața ei exprima spaimă. Ochii ei, care sub privirea tînărului se îmblînziseră, redeveniră sălbatici.

— Singură, singură, repetă ea, recăzînd sleită de puteri, pe pernă.

— Biata copilă este încă prea slăbită pentru a răspunde întrebărilor noastre, spuse Madge, culcînd-o mai bine pe tînăra fată. Cîteva ore de odihnă şi puţină hrană bună îi vor reda puterile. Haideţi, Simon, Harry, şi voi, prieteni, s-o lăsăm să doarmă.

După sfatul lui Madge, Nell fu lăsată singură şi după un minut se asigurară că dormea adînc.

Evenimentul acesta stîrni mare zarvă nu numai în mină, ci în întreg comitatul Stirling, şi curînd în tot Regatul Unit. Mergea vestea despre Nell ca despre o fiinţă neobişnuită. Dacă o fată ar fi fost găsită închisă în roca de şist, ca una din acele fiinţe antediluviene, pe care o lovitură de tîrnăcop o eliberează din strînsoarea pietrei, aceasta n-ar fi avut un răsunet mai mare.

Nell deveni, fără să ştie, un subiect la ordinea zilei.

Superstiţioşii găsiră un nou text pentru poveştile lor legendare. Ei erau dispuşi să creadă că Nell era geniul Noii Aberfoyle, şi cînd Jack Ryan împărtăşi zvonul acesta prietenului său, Harry, pentru a termina discuţia, răspunse: «Fie cum spui tu, Jack, dar, în orice caz, este geniu bun! Este acela care ne-a salvat, care ne-a adus pîine şi apă în timp ce eram întemniţaţi în mină. Nu poate fi altcineva! Cît despre geniul rău, dacă a rămas în mină, va trebui să-l descoperim într-o bună zi!»

Bineînţeles că inginerul James Starr a fost informat imediat de cele întîmplate. A doua zi după venirea ei la *cottage*, cînd Nell era odihnită şi cu forţele refăcute, el îi puse cu multă grijă unele întrebări. Îi făcu impresia că fata nu cunoaşte cele mai multe lucruri din viaţă. Era totuşi inteligentă, după cum constatară cei din jurul ei, dar îi lipseau unele noţiuni elementare, între care şi noţiunea de timp. Se vedea că nu fusese obişnuită să împartă timpul în ore sau în zile, şi nici nu cunoştea aceste cuvinte. Ochii ei obişnuiţi cu obscuritatea nu se puteau adapta la lumina strălucitoare a discurilor electrice, în schimb, în întuneric, pupilele i se dilatau şi aveau capacitatea de a vedea în mijlocul celor mai adînci tenebre. Evident, creierul ei nu înregistrase niciodată impresii din lumea exterioară, în faţa ochilor ei nu s-a desfăşurat niciodată altă privelişte decît aceea a minei, iar acea criptă întunecoasă reprezenta pentru ea întregul orizont.

Ştia ea oare, biata copilă, că există un soare şi stele, oraşe şi sate, un întreg univers în care mişună o lume? Acest lucru era îndoielnic deocamdată şi trebuia să aştepţi pînă cînd unele cuvinte care îi erau încă necunoscute vor căpăta o semnificaţie precisă în spiritul ei. În ce priveşte problema de a şti dacă Nell trăia singură în profunzimile Noii Aberfoyle, James Starr trebui să renunţe de a o rezolva. Într-adevăr, orice aluzie la acest subiect înspăimînta această fire stranie.

Nell nu voia, sau nu putea să răspundă? Un lucru era clar: exista un secret pe care ea l-ar fi putut dezvălui.

«Vrei să rămîi cu noi? Sau vrei să te întorci acolo unde ai fost?» o întrebase James Starr.

La prima întrebare, tînăra fată exclamase: «Ah! Da!» La a doua, răspunsul fusese doar un strigăt de groază, nimic mai mult.

În fața acestei tăceri încăpățînate, James Starr, ca și Simon și Harry Ford, fură cuprinși de un oarecare sentiment de teamă. Ei nu puteau uita faptele inexplicabile care au întovărășit descoperirea minei. Deși de trei ani nici un incident nu se produsese, se așteptau tot timpul la o nouă agresiune din partea dușmanului lor invizibil. Se hotărîră deci să exploreze puțul misterios. De data aceasta porniră bine înarmați și bine întovărășiți, dar nu găsiră nici o urmă suspectă. Puțul comunica cu straturile inferioare ale cavernei săpate în zăcămîntul carbonifer.

James Starr, Simon și Harry vorbeau adesea despre aceste probleme. Ei gîndeau că în cazul cînd unul sau mai mulți răufăcători se ascundeau în mină și pregăteau vreo cursă, poate că Nell le-ar fi putut spune. Dar ea nu vorbea. Cea mai mică aluzie la trecutul tinerei fete îi provoca accese de spaimă și era mai bine să nu se insiste. Va dezvălui ea singură secretul, cu timpul.

După cincisprezece zile de la venirea ei la *cottage*, Nell devenise ajutorul cel mai priceput și de nădejde al bătrînei Madge. Evident, să nu mai părăsească niciodată casa în care a fost primită cu atîta căldură i se părea un lucru firesc, poate chiar nu-și putea închipui că ar mai putea trăi în altă parte. Familia Ford devenise familia ei și fără îndoială că în mintea acestor oameni de treabă, din momentul cînd Nell intrase în casa lor, ea devenise copilul lor adoptiv.

Nell era într-adevăr fermecătoare. Noua sa existență o înfrumusețea. Erau, fără nici o îndoială, primele zile fericite din viața ei. Era plină de recunoștință pentru cei cărora le datora aceasta. Madge o iubea ca pe o fiică. Bătrînul maistru, la fel. Dealtfel, toți o îndrăgeau. Prietenul Jack Ryan regreta doar un singur lucru și anume, că n-a fost el acela care a salvat-o. El venea adesea la *cottage*. Cînta, și Nell, care nu auzise niciodată un cîntec, găsea că e foarte frumos, dar se vedea bine că preferă cîntecelor lui Jack Ryan discuțiile mai serioase cu Harry, care încet, încet o învăța tot ce nu cunoștea ea din lumea exterioară.

Trebuie să spunem că, din momentul cînd Nell apăruse sub forma ei naturală, Jack Ryan se văzu obligat să recunoască sincer că superstiția sa în legătură cu spiridușii începe să slăbească într-o oarecare măsură. În afară de aceasta, după vreo două luni credulitatea sa

primi o nouă lovitură. Într-adevăr, în această perioadă, Harry făcu o descoperire surprinzătoare care explica în parte apariția Doamnelor de foc în ruinele castelului Dundonald, la Irvin.

Într-o zi, după o îndelungată explorare a părții de sud a minei, explorare care dură cîteva zile prin ultimele galerii ale acelei substructuri enorme, Harry a urcat cu greu o galerie îngustă, scobită într-o despărțitură a rocii de șist. Deodată se trezi, cu mare surprindere, în aer liber. Galeria, după ce urca oblic către suprafața solului, ajungea chiar la ruinele castelului Dundonald. Exista deci o comunicare secretă între Noua Aberfoyle și colina pe care se înălța vechiul castel. N-ar fi fost posibil să descoperi deschizătura superioară a galeriei din exterior, atît de bine era astupată cu pietre și frunziș. Așa se explică de ce magistrații n-au putut pătrunde în galerie în timpul anchetei. Cîteva zile mai tîrziu, James Starr, condus de Harry, veni și el să constate dispoziția naturală a zăcămîntului carbonifer.

— Iată, spuse el, avem acum cu ce să-i convingem pe superstițioșii minei noastre. Adio, *brawnies*, adio, spiriduși și Doamne de foc!

— Nu, nu cred, domnule Starr, răspunse Harry, că e cazul să ne felicităm! Înlocuitorii acestora nu sînt mai buni, ba pot fi mai răi, fără doar și poate!

— Ai dreptate, Harry, reluă inginerul, dar ce să facem? Cu siguranță că ființele acelea, care se ascund în mină, comunică prin această galerie cu suprafața solului. Fără îndoială că erau aceia care, în noaptea furtunoasă, au atras, cu torța în mînă, vasul *Motala* către coastă și, la fel cu vechii jefuitori de epave, ar fi jefuit rămășițele corabiei dacă Jack Ryan și prietenii lui n-ar fi fost acolo. În orice caz, în sfîrșit, totul se explică. Iată gura vizuinei! Dar cei care locuiau acolo mai locuiesc încă?

— Da, deoarece Nell tremură cînd îi vorbim despre asta, răspunse cu convingere Harry. Da, de vreme ce Nell nu vrea sau nu îndrăznește să vorbească!

Harry avea, desigur, dreptate. Dacă musafirii misterioși ai minei ar fi murit sau ar fi părăsît-o, de ce s-ar fi temut Nell să vorbească? James Starr ținea totuși cu tot dinadinsul să descopere această taină. El presimțea că viitorul noii mine putea depinde de aceasta. Fură luate din nou cele mai severe precauțiuni. Îi preveniră pe magistrați. Agenții ocupară în secret ruinele castelului Dundonald. Harry se ascunse și el cîteva nopți de-a rîndul printre mărăcinii care acopereau colina. În zadar! Nu descoperiră nimic. Nici o ființă omenească nu se ivi prin deschizătură. Ajunseră curînd la concluzia că răufăcătorii au părăsit definitiv Noua Aberfoyle, iar pe Nell o credeau moartă în fundul puțului în care o părăsiseră. Înaintea exploatării, mina le

putea oferi un refugiu sigur, la adăpostul oricăror percheziții. De atunci împrejurările se schimbaseră. Vizuina era greu de ascuns. Se putea nădăjdui că nu mai exista nici un pericol pentru viitor. Totuși, nici James Starr, nici Harry nu erau complet liniștiți. Harry repeta adesea:

«Nell a fost cu siguranță amestecată în acest mister. Dacă nu mai are de ce se teme, de ce nu vorbește? Nu ne putem îndoi că ea e fericită că se află la noi. Ne iubește pe toți! O adoră pe mama! Dacă nu vrea să vorbească despre trecutul ei, despre ceea ce ne-ar putea liniști cu privire la viitorul nostru, înseamnă că ea cunoaște un secret groaznic pe care conștiința ei o împiedică să ni-l destăinuie și care o apasă! Poate că ea face acest lucru mai mult în interesul nostru, sau așa crede ea, și de aceea refuză în mod inexplicabil să vorbească.»

Pornind de la aceste gînduri, ei conveniră să înlăture din discuțiile lor tot ce i-ar fi putut aminti tinerei fete despre trecutul ei. Într-o zi, totuși, Harry avu prilejul să-i spună lui Nell ceea ce James Starr, mama, tatăl său și el însuși credeau că datorează intervenției ei. Era într-o zi de sărbătoare. Nimeni nu lucra, nici la suprafața comitatului Stirling, nici în domeniul subteran. Oamenii se plimbau aproape peste tot. Bolțile sonore ale Noii Aberfoyle răsunau de cîntece voioase.

Harry și Nell plecaseră de la *cottage* și păşeau agale pe malul stîng al lacului Malcolm. Acolo, lumina proiectoarelor era mai puțin violentă și fascicolele lor se spărgeau capricios de colțurile vreunei stînci pitorești care susținea domul. Această penumbră convenea mai bine ochilor lui Nell, care se adaptau foarte încet la lumina strălucitoare.

După ce merseră vreo oră, ei se opriră în fața capelei Saint Gilles, pe o terasă naturală care domina apele lacului.

— Ochii tăi, spuse Harry, încă nu s-au obișnuit cu lumina zilei și probabil că n-ar putea suporta strălucirea soarelui!

— Nu, fără îndoială, răspunse fata, dacă soarele este așa cum mi l-ai descris.

— Nell, continuă Harry, prin cuvintele mele nu ți-am putut da o imagine reală despre splendoarea lui și despre frumusețile universului pe care ochii tăi nu le-au văzut niciodată. Dar, spune-mi, se poate oare ca din ziua în care te-ai născut în adîncimile acestei mine să nu fi urcat niciodată la suprafața solului?

— Niciodată, Harry, răspunse Nell, și nu cred că o mamă sau un tată să mă fi dus, chiar cînd eram mică. Mi-ar fi rămas cu siguranță vreo amintire de afară.

— Te cred, răspunse Harry. Dealtfel, pe timpul acela, Nell, mulți lucrători nu părăseau mina niciodată. Comunicarea cu exteriorul

* Proiectul R.I. – 2010 * * Colectia Jules Verne *

era anevoioasă şi eu am cunoscut cîţiva tineri şi tinere care, la vîrsta ta, nu cunoşteau, ca şi tine, nimic din lumea exterioară. Dar acum, calea ferată din tunelul mare ne poate transporta în cîteva minute la suprafaţa comitatului. Aş dori foarte mult, Nell, să te aud spunîndu-mi: «Haide, Harry, ochii mei pot suporta acum lumina zilei şi vreau să văd soarele!»

— Îţi voi spune, Harry, îl asigură tînăra fată, sper că în curînd voi merge cu tine să admir lumea exterioară, şi totuşi...

— Ce vrei să spui, Nell? întrebă Harry cu vioiciune. Regreţi cumva că ai părăsit abisul acela întunecos în care ai trăit primii ani ai vieţii tale şi de unde te-am scos aproape moartă?

— Nu, Harry, răspunse Nell. Mă gîndeam numai că şi întunericul îşi are frumuseţea lui. Dacă ai şti ce pot vedea nişte ochi obişnuiţi cu adîncurile beznei! Vezi umbre care trec şi pe care ai dori să le urmezi în zborul lor! Uneori îţi apar în faţă cercuri ce se întretaie şi din care n-ai vrea să mai ieşi! Există în fundul minei nişte gropi negre, pline de lumini vagi. Apoi se aud zgomote care îţi vorbesc! Vezi tu, Harry, trebuie să fi trăit acolo ca să înţelegi ceea ce simt, ceea ce nu pot exprima!

— Nu-ţi era frică, Nell, cînd erai singură?

— Harry, spuse fata, tocmai cînd eram singură nu-mi era frică!

Rostind aceste cuvinte, vocea lui Nell se schimbă uşor. Harry însă crezu că e bine să insiste şi spuse:

— Dar te puteai pierde în galeriile acelea lungi, Nell. Nu-ţi era teamă că te vei rătăci?

— Nu, Harry, eu cunoşteam de mult toate întortocherile Noii Aberfoyle!

— Nu ieşeai niciodată?

— Da, uneori... răspunse ezitînd tînăra fată, cîteodată veneam pînă în vechea mină Aberfoyle.

— Cunoşteai deci vechiul *cottage* ?

— *Cottage*-ul... da... dar pe locuitorii lui numai din depărtare!

— Eram noi, tata, mama, eu! Noi n-am vrut să părăsim niciodată vechea noastră casă.

— Poate ar fi fost mai bine pentru voi!... murmură tînăra fată.

— De ce, Nell? Încăpăţînarea noastră de a nu o părăsi nu ne-a făcut oare să descoperim noul zăcămînt? Descoperirea aceasta n-a avut ea urmări fericite pentru o întreagă populaţie care şi-a redobîndit bunăstarea prin muncă, şi pentru tine, Nell, care ai fost redată vieţii şi ai găsit oameni care te iubesc?

— Pentru mine! răspunse cu vioiciune Nell. Da! Orice s-ar întîmpla! Pentru ceilalţi... cine ştie?...

Harry se apără, protejînd, în acelaşi timp, copilul

— Ce vrei să spui, Nell?

— Nimic... nimic. Dar era mare pericol atunci să intri în noua mină! Da! Mare pericol! Harry! Într-o zi niște oameni imprudenți au pătruns în aceste abisuri. Ei s-au dus departe, foarte departe! S-au rătăcit...

— S-au rătăcit? spuse Harry privind-o stăruitor.

— Da, s-au rătăcit, răspunse Nell, a cărei voce tremura. Lampa lor s-a stins! Ei n-au mai putut regăsi drumul...

— Şi acolo, exclamă Harry, întemnițați timp de opt zile lungi, erau gata să moară. Şi fără o ființă salvatoare care le-a adus în taină puțină hrană, fără o călăuză misterioasă care mai tîrziu a condus pînă la ei pe eliberatorii lor, n-ar mai fi ieşit niciodată din acel mormînt!

— De unde ştii? întrebă Nell.

— Pentru că aceşti oameni erau James Starr, era tatăl meu, eram eu, Nell.

Ridicînd capul, Nell apucă mîna tînărului şi îl privi atît de fix încît acesta fu tulburat pînă în adîncul sufletului.

— Tu?! exclamă tînăra fată.

— Da, răspunse Harry, după un moment de tăcere, şi aceea căreia îi datorăm viața eşti tu, Nell! Tu ai fost aceea!

Fără a răspunde, Nell îşi ascunse fața în mîini. Niciodată Harry n-o văzuse atît de puternic impresionată.

— Cei care te-au salvat, Nell, adăugă Harry cu o voce emoționată, îți datorau ție viața şi crezi că vor uita vreodată aceasta?

XVI

PE SCARA OSCILANTĂ

Între timp, lucrările de exploatare a Noii Aberfoyle erau conduse cu mari beneficii. Bineînțeles că James Starr şi Simon Ford, descoperitorii acestui bogat bazin carbonifer, participau din plin la cîştiguri. Harry devenea o partidă bună. El însă nici nu se gîndea să părăsească *cottage*-ul. Îl înlocuise pe tatăl său în funcția de maistru şi conducea cu sîrguință mulțimea de mineri. Jack Ryan era mîndru şi încîntat de situația prietenului său, dar şi lui îi mergea destul de bine. Ei se întîlneau adesea fie la *cottage*, fie la lucrările din subteran. Jack Ryan observase sentimentele lui Harry pentru Nell. Harry nu mărturisea, dar Jack rîdea din toată inima cînd prietenul său dădea din cap negînd.

Cea mai mare dorință a lui Jack era s-o întovărășească pe Nell cînd va face primul său drum la suprafața comitatului! Voia să vadă uimirea, admirația ei în fața naturii ce-i era necunoscută. El spera ca Harry să-l cheme și pe el cînd vor face această excursie. Deocamdată acesta nu-i propusese nimic și Jack era puțin îngrijorat.

Într-o zi, Jack Ryan cobora într-un puț de aerisire prin care orizonturile inferioare ale minei comunicau cu suprafața solului. El se prinse de o scară care, ridicîndu-se și afundîndu-se, prin oscilații succesive, permitea un coborîș și un urcuș neobositor. Douăzeci de oscilații îl făcură să coboare la o adîncime de aproape o sută cincizeci de picioare. Pe o platformă îngustă, unde se așezase, se întîlni cu Harry care urca la lucrările de la suprafață.

— Tu ești? spuse Jack privindu-l pe camaradul său luminat de discurile electrice ale puțului.

— Da, Jack, și-mi pare bine că te văd. Am să-ți fac o propunere.

— Nu vreau să ascult nimic pînă nu-mi dai știri despre Nell! spuse Jack Ryan.

— Nell e bine, Jack, e chiar atît de bine încît sper că peste o lună sau șase săptămîni...

— Te vei căsători cu ea, Harry?

— Nu știi ce vorbești, Jack!

— Se poate, Harry, dar știu ce voi face eu!

— Ce vei face?

— Mă voi însura cu ea dacă tu nu vrei! răspunse Jack și izbucni în rîs... Să mă păzească sfîntul Mungo! Îmi place drăguța asta de Nell! O ființă tînără și bună, care n-a părăsit în viața ei mina, iată o soție potrivită pentru un miner! E orfană ca și mine, și dacă tu într-adevăr nu te gîndești la ea și dacă ea îl vrea pe prietenul tău, Harry!...

Harry îl privea cu multă seriozitate pe Jack; îl lăsa să vorbească și nici nu încerca să-i răspundă.

— Nu cumva ceea ce-ți spun te face gelos, Harry? întrebă Jack Ryan cu un ton ceva mai serios.

— Nu, Jack, răspunse liniștit Harry.

— Totuși, dacă n-ai de gînd s-o iei de nevastă pe Nell, cred că n-ai pretenția să rămînă nemăritată?

— N-am nici o pretenție, răspunse Harry.

O oscilație a scării ar fi permis celor doi prieteni să se depărteze, unul spre a urca, celălalt pentru a coborî. Totuși ei rămaseră pe loc.

— Harry, spuse Jack, crezi că ți-am vorbit serios cu privire la Nell?

— Nu, Jack.

— Ei bine, am s-o fac acum!

— Tu, să vorbești serios!

— Bravul meu Harry, răspunse Jack, sînt în stare să dau un sfat bun unui prieten.

— Spune, Jack!

— Ei bine, Harry, iată! Tu o iubeşti pe Nell cu toată dragostea pe care ea o merită. Tatăl tău, bătrînul Simon, mama ta, bătrîna Madge, o iubesc ca pe copilul lor. Ai avea doar un pas de făcut pentru ca ea să devină cu adevărat fiica lor! De ce nu te căsătoreşti cu ea?

— Pentru a vorbi astfel, Jack, răspunse Harry, cunoşti cumva sentimentele lui Nell?

— Toată lumea le cunoaşte, chiar şi tu, Harry, de aceea nu eşti gelos nici pe mine, nici pe alţii. Dar iată scara care va coborî şi...

— Stai, Jack, spuse Harry reţinîndu-l pe prietenul său care era gata să pună piciorul pe scara mobilă.

— Ei, Harry, strigă Jack Ryan, vrei să mă rupi în două?

— Ascultă-mă, dar fii serios, Jack, răspunse Harry, pentru că şi eu îţi voi vorbi serios.

— Ascult pînă la oscilaţia viitoare, dar nu mai mult!

— Jack, reluă Harry, nu am de ce să ascund că o iubesc pe Nell. Dorinţa mea cea mai fierbinte e să mă căsătoresc cu ea...

— Foarte bine!

— Dar aşa cum este ea încă, am scrupule ca să-i cer să ia o hotărîre care trebuie să fie irevocabilă.

— Ce vrei să spui, Harry?

— Vreau să spun, Jack, că Nell n-a părăsit niciodată adîncimile minei unde fără îndoială că s-a născut. Nu ştie şi nu cunoaşte nimic din cele ce există afară. Ea va trebui să afle totul de aici înainte, cu ochii ei şi poate şi cu inima. Cine poate şti ce va gîndi cînd noi impresii se vor naşte în sufletul ei! Deocamdată ea nu cunoaşte nimic din lumea exterioară, şi mi se pare că aş profita de neştiinţa ei dacă aş determina-o să prefere să trăiască toată viaţa în mină înainte de a putea ea însăşi să decidă, în plină cunoştinţă de cauză. Mă înţelegi, Jack?

— Da... înţeleg, dar nu prea bine... Înţeleg că mă vei face să pierd şi viitoarea oscilaţie a scării.

— Jack! spuse Harry cu o voce gravă. Chiar dacă aceste aparate n-ar mai funcţiona niciodată şi dacă această platformă ar dispărea de sub picioarele noastre, tot vei asculta ce am să-ţi spun.

— Foarte bine, Harry! Îmi place cînd îmi vorbeşti aşa! Cu alte cuvinte, înainte de a te căsători, ai voi s-o trimiţi pe Nell într-un internat de fete din Bătrîna afumată?

— Nu, Jack, spuse Harry, sînt în stare să fac eu însumi educaţia aceleia ce va trebui să-mi fie soţie!

— Va fi cu atît mai bine. Harry!

— Înainte de aceasta, reluă Harry, vreau, aşa cum ţi-am spus, ca Nell să cunoască lumea exterioară cu adevărat. Să facem o comparaţie, Jack. Să presupunem că ai iubi o fată oarbă şi ţi s-ar spune: «Peste o lună va fi vindecată!» N-ai aştepta să se vindece pentru a te căsători cu ea?

— Da, pe legea mea, da, răspunse Jack.

— Ei bine, Jack, Nell este încă oarbă şi, înainte de a deveni soţia mea, vreau să ştie bine că mă preferă pe mine şi condiţiile mele de viaţă. Vreau ca ochii ei să cunoască mai întîi lumina zilei.

— Bine, Harry, foarte bine, adăugă Jack. Acum te înţeleg. Pe cînd operaţia...?

— Peste o lună, Jack, răspunse Harry. Ochii Nellei se obişnuiesc treptat cu lumina discurilor noastre electrice. Aceasta o pregăteşte. Peste o lună sper că va vedea pămîntul şi minunăţiile sale, cerul şi splendorile sale! Ea va afla că natura oferă privirii omeneşti orizonturi mai largi decît acela al unei mine întunecoase! Va vedea că universul este infinit.

În timp ce Harry se lăsa dus de imaginaţia sa, Jack, părăsind platforma, sărise pe scara oscilantă a aparatului.

— Hei, Jack, strigă Harry, unde eşti?

— Dedesubtul tău, răspunse rîzînd veselul tînăr. În timp ce tu te înalţi spre infinit, eu cobor în abis.

— La revedere, Jack! răspunse Harry, agăţîndu-se la rîndul său de scara care urca. Te rog să nu vorbeşti cu nimeni despre cele ce am discutat.

— Cu nimeni, strigă Jack Ryan, dar cu o condiţie, totuşi...

— Ce condiţie?

— Să vă întovărăşesc pe amîndoi cînd veţi face, tu şi Nell, prima excursie la suprafaţa globului!

— Da, Jack, îţi promit, răspunse Harry.

O nouă pulsaţie a aparatului puse o distanţă mai mare între cei doi prieteni. Abia mai puteau auzi vocile celuilalt, totuşi Harry mai desluşi cuvintele strigate de Jack:

— Cînd Nell va fi văzut stelele, luna şi soarele, ştii ce va prefera?

— Nu ştiu, Jack.

— Pe tine, prietene, pe tine şi numai pe tine!

Şi vocea lui Jack Ryan se stinse în fine cu un ultim «URA»!

Între timp, Harry consacra tot timpul său liber educaţiei lui Nell. O învăţase să scrie şi să citească. Fata făcea progrese foarte mari şi rapide; s-ar fi spus că le prindea pe toate din instinct. Niciodată o inteligenţă mai vie n-a învins cu atîta repeziciune o ignoranţă atît

de completă. Toți cei din jur erau uimiți. Simon și Madge se simțeau zi de zi mai legați de fiica lor adoptivă. Ei erau preocupați totuși de trecutul ei. Cunoșteau sentimentele lui Harry pentru Nell și aceasta nu le displăcea. Ne amintim că în timpul primei vizite pe care inginerul James Starr o făcuse la vechiul *cottage*, Simon îi spusese acestuia: «De ce s-ar însura fiul meu? Ce fată de acolo de sus s-ar potrivi cu un tînăr care trebuie să-și petreacă viața în adîncimile unei mine?!» Ei bine, s-ar părea că providența i-a trimis singura tovarășă de viață care i-ar putea conveni fiului său! Nu era aceasta o favoare a Cerului? Astfel încît bătrînul maistru își promitea că, dacă această căsătorie se va face, în acea zi va avea loc la Coal-city o serbare care va rămîne de pomină printre minerii din Noua Aberfoyle. Nici nu-și închipuia Simon Ford cît adevăr grăise! Trebuie să spunem că mai era cineva care dorea cu aceeași ardoare căsătoria lui Nell cu Harry. Acesta era inginerul James Starr. Fără îndoială că el se gîndea, mai presus de toate, la fericirea celor doi tineri. Dar poate că mobilul unui interes mai general îl stimula în acest sens.

Se știe că James Starr păstrase unele temeri, deși nimic nu le justifica în prezent. Totuși, ceea ce a fost s-ar putea repeta. Nell era singura care cunoștea misterele noii mine. Dacă viitorul rezerva noi pericole pentru minerii din Aberfoyle, cum puteau fi prevenite fără a cunoaște cauzele ce le puteau provoca?

«Nell n-a vrut să vorbească, repeta adesea James Starr. Dar ceea ce n-a spus nimănui pînă acum nu va putea tăinui multă vreme față de soțul său! Pericolul l-ar amenința și pe Harry, cum ne-ar amenința pe noi toți. Deci o căsătorie care va face doi soți fericiți și-i va feri de primejdii pe prietenii lor este o căsătorie bună, cum nu poate exista alta aici, în mină.»

Așa gîndea în mod logic inginerul James Starr și el împărtăși gîndurile sale bătrînului Simon care fu întru totul de acord. Se părea că nimic nu se opune căsătoriei lui Harry cu Nell. Și cine s-ar fi opus? Harry și Nell se iubeau. Părinții nu visau altă soție pentru fiul lor. Prietenii lui Harry îl invidiau, deși recunoșteau că își merita fericirea. Tînăra fată, care nu avea pe nimeni, avea nevoie numai de consimțămîntul propriei sale inimi.

Dar dacă se părea că nimeni nu se poate opune acestei căsătorii, atunci de ce cînd discurile electrice se stingeau, cînd înceta lucrul, cînd orășelul minier era cufundat în întuneric, cînd locuitorii din Coal-city se retrăgeau în locuințele lor, de ce dintr-unul din cele mai întunecate colțuri ale Noii Aberfoyle o ființă misterioasă se furișa prin întunericul profund? Ce instinct călăuzea această fantomă prin niște galerii atît de înguste, încît erau socotite impracticabile? De ce

această ființă enigmatică, ai cărei ochi străpungeau întunericul cel mai profund, venea tîrîndu-se pe malurile lacului Malcolm?

De ce se îndrepta cu atîta încăpățînare spre locuința lui Simon Ford, și cu atîta prudență încît dejucase toate măsurile de supraveghere? De ce își lipea urechea de ferestre și încerca să surprindă frînturi de fraze răzbătînd prin obloane?

Cînd unele cuvinte ajungeau pînă la ea, de ce amenința cu pumnul acea casă liniștită? De ce din gura ei schimonosită de ură ieșeau aceste cuvinte: «Ea și el! Niciodată!»

XVII

UN RĂSĂRIT DE SOARE

O lună mai tîrziu — era în seara de 20 august — Simon Ford și Madge salutau,cu cele mai bune *wishes*,* patru turiști care se pregăteau să părăsească *cottage*-ul.

James Starr, Harry și Jack Ryan o conduceau pe Nell pe un sol pe care ea nu pusese încă piciorul, în acel mediu strălucitor a cărui lumină nu o cunoșteau încă privirile sale.

Excursia trebuia să dureze două zile. James Starr, de acord cu Harry, voia ca, după aceste patruzeci și opt de ore petrecute afară, tînăra fată să fi văzut tot ce n-a putut vedea în mina întunecoasă, adică diversele aspecte ale globului, ca și cum o panoramă mobilă de orașe, cîmpii, munți, fluvii, lacuri, golfuri, mări s-ar fi desfășurat înaintea ochilor ei. În această parte a Scoției, cuprinsă între Edinburgh și Glasgow, natura parcă a vrut anume să reunească aceste minuni terestre. Cerul era și el prezent, cu norii săi schimbători, cu luna clară sau voalată, cu soarele radios și cu furnicarul de stele.

Excursia a fost astfel organizată încît să satisfacă programul proiectat.

Simon Ford și Madge ar fi fost fericiți s-o întovărășească pe Nell, dar noi îi cunoaștem și știm că ei nu plecau cu plăcere din *cottage*-ul lor, așa încît, pînă la urmă, nu se putură hotărî să părăsească nici măcar o zi locuința lor subterană.

James Starr se ducea ca un observator, ca un filosof, foarte curios din punct de vedere psihologic, să observe impresiile naive ale lui Nell și poate să surprindă ceva din misterioasele evenimente la care fusese martoră copilăria ei.

Harry se întreba, nu fără oarecare teamă, dacă nu cumva în timpul familiarizării rapide cu lucrurile din lumea exterioară nu va răsări

* Wishes — urări (în limba engleză).

în Nell o altă fată decît aceea pe care o iubea el şi pe care o cunoscuse pînă atunci. Cît despre Jack Ryan, acesta era voios ca un cintezoi care zboară în primele raze ale soarelui. El spera ca molipsitoarea sa voioşie să se transmită şi tovarăşilor săi de drum. Ar fi fost un mod de a-i răsplăti pentru că-l luaseră cu ei.

Nell era gînditoare şi plină de reculegere.

James Starr hotărîse, pe bună dreptate, ca plecarea să aibă loc seara. Era mai bine, de fapt, ca Nell să treacă printr-o gradaţie treptată de la întunecimea nopţii la lumina zilei. În felul acesta vor obţine rezultatul dorit, deoarece de la miezul nopţii pînă la miezul zilei ea va suporta fazele succesive ale întunericului şi ale luminii, cu care ochii săi se vor putea obişnui încetul cu încetul.

În momentul cînd părăseau *cottage*-ul, Nell luă mîna lui Harry şi-i spuse:

— Harry, este oare necesar să părăsesc mina noastră, fie chiar pentru cîteva zile?

— Da, Nell, răspunse tînărul. Trebuie! E bine şi pentru tine, şi pentru mine!

— Totuşi, Harry, continuă Nell, de cînd m-ai găsit, sînt fericită cum nu se mai poate. Tu m-ai educat. Nu e de ajuns? Ce-am să fac acolo, sus?

Harry o privi fără să-i răspundă. Gîndurile ei coincideau cu ale lui.

— Fetiţa mea, spuse Starr, înţeleg şovăielile tale, dar e bine să vii cu noi. Cei ce te iubesc te întovărăşesc şi ei te vor aduce înapoi. Dacă după aceea vei voi să continui să trăieşti în mină ca şi bătrînul Simon, ca Madge, ca Harry, cu atît mai bine! Nu mă îndoiesc că aşa ar trebui să fie şi sînt de acord cu tine. Dar în felul acesta vei avea posibilitatea să vezi la ce renunţi şi ce vei avea în schimb,şi vei putea hotărî în toată libertatea. Deci, vino!

— Vino, draga mea Nell! spuse Harry.

— Sînt gata să te urmez, Harry, răspunse tînăra fată.

La ora nouă, ultimul tren din tunel o ducea pe Nell şi pe tovarăşii ei de drum la suprafaţa comitatului. După douăzeci de minute ei coborau la gară unde aveau legătura cu trenul ce mergea de la Dumbarton la Stirling şi care deservea Noua Aberfoyle. Era noapte. Între orizont şi zenit cîţiva nori uşori alergau încă în înălţimea cerului, împinşi de briza de nord-vest care răcorea atmosfera. Ziua fusese frumoasă. Aşa avea să fie şi noaptea.

Sosiţi la Stirling, Nell şi însoţitorii ei coborîră din tren şi ieşiră imediat din gară.

În faţa lor, între nişte arbori înalţi, se deschidea un drum care ducea la malurile lacului Forth.

Prima impresie fizică pe care o resimți tînăra fată fu aceea a aerului curat pe care plămînii săi îl aspirară cu aviditate.

— Respiră adînc, Nell! spuse James Starr. Respiră acest aer încărcat cu toate miresmele înviorătoare ale cîmpului!

— Ce sînt trîmbele de fum care aleargă deasupra capetelor noastre? întrebă Nell.

— Sînt nori, răspunse Harry, sînt vapori pe jumătate condensați, pe care vîntul îi împinge spre est.

— Ah, exclamă Nell, mi-ar place să mă simt dusă de vîrtejul lor tăcut! Dar ce sînt acele puncte luminoase ce strălucesc între nori?

— Sînt stelele despre care ți-am vorbit, Nell, tot atîția sori, tot atîtea centre ale unor universuri, poate asemănătoare cu al nostru.

Constelațiile se vedeau în clipa aceea mai clar pe firmamentul albastru întunecat, pe care vîntul îl purifica puțin cîte puțin.

Nell privea miile de stele ce străluceau puzderie deasupra capului ei.

— Dar dacă sînt sori, spuse ea, cum de pot ochii mei să suporte lumina lor?

— Copila mea, răspunse James Starr, sînt sori într-adevăr, dar sori ce gravitează la o distanță enormă. Cel mai apropiat dintre aceşti mii de aștri, ale cărui raze ajung pînă la noi, este steaua Vega, din constelația Lirei, pe care o vezi acolo, aproape de zenit, şi care e la o distanță de cincizeci de mii de miliarde de leghe. Strălucirea ei nu-ți poate deci afecta privirea. Dar soarele nostru va răsări mîine, el e la o distanță de numai treizeci şi opt de milioane de leghe şi nici un ochi omenesc nu-şi poate fixa privirea asupra lui, pentru că este mai arzător decît văpaia unui cuptor înalt. Dar vino, Nell, hai să mergem!

Porniră. James Starr o ținea de mînă pe Nell, iar Harry mergea alături de ea. Jack Ryan fugea înainte şi se întorcea, ca un cățeluş nerăbdător că stăpînii lui merg atît de încet.

Drumul era pustiu. Nell privea siluetele arborilor mari pe care vîntul îi agita în umbră. I se părea că sînt nişte uriaşi care gesticulează. Freamătul brizei în ramurile înalte, tăcerea profundă cînd vîntul înceta, linia orizontului care se vedea mai clar cînd drumul tăia o cîmpie, totul o copleşea şi-i imprima impresii de neuitat.

După ce la început pusese tot felul de întrebări. Nell tăcea acum şi toți cei din jur, de comun acord, respectau tăcerea ei. Ei nu voiau să influențeze prin cuvintele lor imaginația sensibilă a tinerei fete. Preferau să lase ideile să se nască de la sine în spiritul ei.

Cam pe la ora unsprezece şi jumătate ajunseră la malul nordic al golfului Forth. O barcă, comandată de James Starr, îi aştepta pentru a-i conduce, pe însoțitorii săi şi pe el, în cîteva ore, pînă la portul Edinburgh.

Nell văzu apa strălucitoare care unduia la picioarele ei sub acțiunea resacului și părea presărată cu stele tremurătoare.

— Acesta e un lac? întrebă ea.

— Nu, răspunse Harry, este un golf mare cu apă curgătoare, este gura unui fluviu, este aproape un braț de mare. Ia puțină apă în căușul palmei, Nell, și vei vedea că nu e dulce ca aceea a lacului Malcolm.

Nell se aplecă, luă puțină apă, o gustă.

— Această apă e sărată, spuse ea.

— Da, spuse Harry, marea s-a revărsat pînă aici, sîntem în plin flux. Trebuie să știi că trei sferturi din globul nostru este acoperit cu această apă sărată din care ai gustat acum cîteva picături.

— Dar dacă apa fluviilor este tot apa mării pe care le-o varsă norii, de ce apa lor e dulce? întrebă Nell.

— Pentru că apa, cînd se evaporă, se desărează, răspunse James Starr. Norii se formează prin evaporarea apei și ei trimit sub formă de ploaie această apă dulce mărilor.

— Harry, Harry! strigă atunci Nell. Ce-i această lumină roșie care încinge orizontul? Arde cumva vreo pădure?

Nell arătă un punct de pe cer în mijlocul cetei joase ce se colora spre răsărit.

— Nu, Nell, răspunse Harry, este luna care răsare.

— Da, luna! exclamă Jack Ryan. O superbă tavă de argint pe care genii le cerului o fac să circule pe firmament și care culege stelele în chip de monede!

— Ei, Jack! spuse inginerul rîzînd. Nu-ți cunoșteam această înclinare spre comparații îndrăznețe!

— Păi, domnule Starr, comparația mea este întemeiată. Nu vedeți că, de îndată ce luna înaintează, stelele dispar? Presupun deci că ele cad pe lună.

— Cu alte cuvinte, Jack, răspunse inginerul, luna stinge prin strălucirea sa stelele de a șasea mărime și de aceea ele dispar cînd trece ea.

— Ce frumos e! repeta Nell care trăia acum numai prin ochii ei. Dar eu credeam că luna e rotundă!

— E rotundă cînd e plină, răspunse James Starr, adică atunci cînd se află în opoziție cu soarele. În noaptea aceasta luna intră în ultimul său pătrar, este deja știrbită și tava de argint a prietenului nostru nu mai e decît un castron de bărbierit!

— Ah, domnule Starr, exclamă Jack Ryan, ce comparație nepotrivită! Tocmai voiam să recit un cuplet în onoarea lunii:

Astru al nopților care în drumul tău
Vii să mîngîi...

Nu, nu! Îmi este imposibil acum! Castronul dumneavoastră de bărbierit mi-a tăiat inspirația!

În acest timp luna urca încet, la orizont. În fața ei dispăreau ultimii nori. La zenit și spre vest, stelele străluceau încă pe fondul întunecat și ele aveau să pălească la strălucirea astrului. Nell admira în tăcere acest spectacol minunat, ochii săi suportau fără oboseală lumina dulce, argintie, dar mîna ei fremătа în mîna lui Harry, vorbind pentru ea.

— Să ne îmbarcăm, prieteni, spuse Starr, trebuie să urcăm panta de la Arthur-Seat înainte de răsăritul soarelui!

Barca era legată de un stîlp de pe mal. Un marinar o păzea. Nell și însoțitorii ei se așezară. Pînza fu înălțată și se umflă sub briza de nord-vest.

Ce impresie nouă resimți atunci tînăra fată? Ea se plimbase de cîteva ori pe lacurile Noii Aberfoyle, dar barca, oricît de încet condusă de mîna lui Harry, trăda totuși efortul vîslașului. Aici, pentru prima oară, Nell se simțea dusă de o alunecare lină ca aceea a unui balon ce traversează atmosfera. Golful era liniștit ca un lac. Pe jumătate culcată în partea dinapoi a ambarcațiunii, Nell se lăsa în voia legănării plăcute. Din cînd în cînd, la unele devieri bruște, o rază de lună atingea suprafața Forth-ului, și atunci ambarcațiunea părea că alunecă pe o pînză strălucitoare de argint. Mici valuri îngînau parcă un cîntec de-a lungul bordajului. Era un spectacol încîntător. Deodată, ochii lui Nell se închiseră fără voia ei. Fata aținise. Capul său se rezemă de pieptul lui Harry și ea se cufundă într-un somn liniștit. Harry voi s-o trezească pentru ca ea să nu piardă nimic din frumusețea acelei minunate nopți.

— Las-o să doarmă, dragul meu, îi spuse inginerul. Două ore de odihnă o vor pregăti să suporte mai bine impresiile zilei.

La ora două noaptea barca sosea la Granton-pier. De îndată ce atinse pămîntul, Nell se trezi.

— Am dormit? întrebă ea.

— Nu, fata mea! răspunse James Starr. Ai visat că ai dormit.

Noaptea era foarte luminoasă. Luna, la jumătatea drumului dintre orizont și zenit, împrăștia raze peste tot cerul. În micul port Granton nu erau decît două-trei vase de pescari, pe care hula golfului le legăna încetișor. Briza era mai slabă în preajma dimineții. Atmosfera fără ceață promitea una din acele delicioase zile de august pe care apropierea mării le face și mai frumoase. Un fel de aburi calzi se degajau la orizont, dar erau atît de ușori și atît de transparenți, încît primele raze ale soarelui aveau să-i soarbă într-o clipă. Tînăra fată putu să observe aspectul mării cînd se confunda cu perimetrul îndepărtat al

cerului. Privirea ei cuprindea orizontul, dar nu înregistra acea impresie deosebită pe care ți-o dă oceanul atunci cînd lumina pare că se retrage dincolo de infinit.

Harry o luă pe Nell de mînă. Amîndoi îi urmau pe James Starr şi pe Jack Ryan care înaintau pe străzile pustii. În mintea lui Nell această periferie a capitalei nu era decît o îngrămădire de case întunecate care îi aminteau de Coal-city, cu singura deosebire că bolta acestui oraş era mai înaltă şi pe ea luceau puncte scînteietoare. Înainta cu pas uşor şi Harry nu era nevoit să-şi încetinească mersul de teamă să n-o obosească.

— Nu eşti obosită? o întrebă el după o jumătate de oră de drum.

— Nu, răspunse ea. Dar picioarele mele parcă nici nu ating pămîntul! Cerul se înalță atît de sus deasupra noastră, încît simt dorința să zbor, ca şi cum aş avea aripi!

— Ține-o! strigă Jack Ryan. Trebuie păzită bine micuța noastră Nell. Şi eu am aceeaşi senzație cînd nu ies mult timp din mină!

— Aceasta se datoreşte faptului, spuse James Starr, că nu ne mai simțim apăsați de bolta de şist care acoperă Coal-city. Avem impresia că firmamentul este un abis adînc în care sîntem ispitiți să ne avîntăm. Aşa ceva simți, nu-i aşa, Nell?

— Da, domnule Starr, răspunse tînăra fată, chiar aşa. Simt ca un fel de ameteală!

— Te vei obişnui, Nell, îi spuse Harry. Te vei obişnui cu imensitatea lumii exterioare şi poate că atunci vei uita mina noastră întunecoasă!

— Niciodată, Harry! răspunse Nell.

Fata îşi acoperi ochii cu palmele, vrînd parcă să-şi reamintească tot ce părăsise.

Printre casele adormite ale oraşului, James Starr şi însoțitorii săi traversară Leith-Walk. Ei ocoliră Calton-Hill unde, în penumbră, se înălța Observatorul şi monumentul lui Nelson. O luară pe strada Regentului, trecură peste un pod şi ajunseră, după un mic ocol, la extremitatea străzii Canongate.

În oraş, încă nici o mişcare. Din clopotnița gotică de la Canongate-Church se auzea bătînd ora două.

În acel loc Nell se opri.

— Ce este această masă nedesluşită? întrebă ea arătînd un edificiu izolat ce se înălța într-o piață mică.

— Această masă, spuse Starr, este Holyrood, palatul foştilor suverani ai Scoției, în care s-au petrecut atîtea evenimente funebre! Aici, istoricul ar putea să evoce multe umbre regale, începînd cu umbra nefericitei Maria Stuart, pînă la aceea a bătrînului rege francez Carol X. Şi totuşi, în ciuda acestor amintiri funebre, la lumina zilei vei vedea,

Nell, că această reşedinţă nu are un aspect lugubru! Cu cele patru mari turnuri crenelate, Holyrood seamănă destul de mult cu oricare castel de vacanţă căruia o toană a proprietarului i-a păstrat caracterul feudal. Dar să mergem mai departe. Acolo, chiar în incinta vechei mănăstiri a Holyrood-ului, se înalţă superbele stînci din Salisbury care domină Arthur-Seat. Acolo vom urca. De la acea înălţime, Nell, ochii tăi vor vedea soarele care va răsări deasupra orizontului mării.

Intrară în Parcul Regelui. Apoi, urcînd uşor, traversară Victoria-Drive, minunata cale circulară pentru vehicule, descrisă cu măiestrie, în puţine cuvinte, de Walter Scott, într-unul din romanele sale.

Arthur-Seat nu e, la drept vorbind, decît o colină înaltă de şapte sute cincizeci de picioare, care cu vîrful său izolat domină înălţimile învecinate. În mai puţin de o jumătate de oră, mergînd pe o cărare în serpentine ce făceau urcuşul mai uşor, James Starr şi însoţitorii săi atinseseră vîrful lui Arthur-Seat care, privit din partea de vest, seamănă cu un cap de leu. Aici, toţi patru se aşezară, iar James Starr, care cunoştea multe citate din opera marelui romancier scoţian, spuse doar atît:

— Iată ce a scris Walter Scott în capitolul opt din «Închisoarea Edinburgh-ului»: «Dacă ar trebui să aleg un loc de unde se poate vedea cel mai bine răsăritul şi apusul soarelui, l-aş alege pe acesta.» Aşteaptă deci, Nell, în curînd va răsări soarele şi pentru prima dată îl vei putea contempla în toată splendoarea lui.

Privirile fetei erau îndreptate spre răsărit. Harry, care şedea alături de ea, o privea cu o atenţie plină de îngrijorare. Nu va fi ea prea puternic impresionată de primele raze ale zilei? Toţi tăceau, chiar şi Jack. O mică linie palidă, cu nuanţe de roz, se şi desemna deasupra orizontului, pe un fond uşor înceţoşat. Un rest de aburi rătăciţi spre zenit fură atacaţi de primele licăriri de lumină. La poalele Arthur-Seat-ului, în liniştea absolută a nopţii, Edinburgh-ul, încă aţipit, apărea în contururi nedesluşite. Cîteva puncte luminoase străpungeau ici-colo întunericul. Erau stelele de dimineaţă pe care le aprindeau locuitorii oraşului vechi. Înapoi, spre vest, orizontul, întretăiat de siluete capricioase, mărginea o regiune accidentată, cu vîrfuri de munţi peste care fiecare rază de soare avea să pună o coroniţă de foc.

Între timp, perimetrul mării apărea mai clar spre est. Gama de culori se aşeza încet, încet în ordinea spectrului solar. Roşul primelor neguri mergea degradîndu-se pînă la violetul zenitului. Din secundă în secundă paleta se accentua. Rozul se transforma în roşu, roşul se aprindea ca focul. Ziua apărea la punctul de intersecţie pe care arcul diurn avea să-l fixeze pe circumferinţa mării.

În acest moment privirile lui Nell se plimbau de la poalele colinei

pînă la oraș, ale cărui cartiere începeau să apară în grupuri. Monumente înalte, cîteva clopotnițe ascuțite se înălțau ici și colo, și alinierea lor se profila cu mai mare claritate. Părea că o lumină cenușie se răspîndește în spațiu. În sfîrșit, o primă rază atinse ochiul tinerei fete. Era acea rază verde, care dimineața sau seara se degajă din mare cînd orizontul este pur. După o jumătate de minut, Nell se ridică și întinse mîna către un punct ce domina cartierele orașului nou.

— Un foc! spuse ea.

— Nu, Nell, răspunse Harry, nu e un foc. Este o pată de aur pe care soarele o pune pe creștetul monumentului lui Walter Scott.

Într-adevăr, vîrful turnulețului înalt de două sute de picioare strălucea ca un far de primă mînă.

Se făcuse ziuă. Soarele răsărise. Discul său părea încă umed, ca și cum ar fi ieșit cu adevărat din apele mării. La început mărit din cauza refracției, el se micșora încetul cu încetul luînd o formă circulară. Strălucirea sa devenind curînd insuportabilă, părea o gură de cuptor înalt care ar fi găurit cerul. Nell fu nevoită aproape imediat să închidă ochii. Ea își acoperi pleoapele prea subțiri cu degetele bine strînse. Harry voia ca ea să se întoarcă spre orizontul opus.

— Nu, Harry, spuse ea, ochii mei trebuie să se obișnuiască să vadă ceea ce văd și ochii tăi.

Printre degete, Nell zărea încă o lumină roz care devenea albă pe măsură ce soarele se înălța pe cer. Vederea sa se obișnuia cu încetul. Apoi deschise ochii care se impregnară în sfîrșit cu lumina zilei.

Copila căzu în genunchi, exclamînd:

— Vai, Doamne, ce frumoasă e lumea!

Tînăra fată plecă ochii și privi. La picioarele sale se desfășura panorama Edinburgh-ului, cartierele bine aliniate ale orașului nou, îngrămădirea confuză de case și rețeaua bizară de străzi din Auld-Recky. Două înălțimi dominau acest ansamblu: castelul, agățat de stînca sa de bazalt, și Calton-Hill, purtînd pe crupa sa rotunjită ruinele moderne ale unui monument grec. Minunate drumuri plantate pe margini duceau de la capitală la satele din împrejurimi. La nord, un braț de mare, golful Forth, tăia adînc coasta pe care se deschidea portul Leith. Deasupra, pe al treilea plan, se desfășura armoniosul litoral al comitatului Fife. O cale dreaptă, ca aceea din Pireu, lega de mare această «Atenă a Nordului». Spre vest se întindeau frumoasele plaje din Newhaven și Porto-Bello, al căror nisip colora în galben apele unduitoare. În larg, cîteva șalupe animau apele golfului și două sau trei vapoare lansau spre cer panașe de fum negru. Mai departe, imensul cîmp verde. Ici și colo, mici coline cocoșau întinderea cîmpiei. La nord, Lomond-Hill, la vest Ben-Lomond și Ben-Ledi reflectau

razele soarelui, ca şi cum gheţuri veşnice ar fi acoperit vîrfurile lor.

Nell nu era în stare să vorbească. Buzele ei murmurau cuvinte de neînţeles. Braţele îi tremurau. Era cuprinsă de ameţeală. În acel aer atît de curat, în faţa sublimului spectacol, simţi deodată cum îi slăbesc forţele şi căzu fără cunoştinţă în braţele lui Harry ce stătea gata s-o prindă. Această tînără fată, care îşi dusese pînă atunci existenţa în măruntaiele masivului terestru, contemplase în sfîrşit ceea ce constituia aproape tot universul creat de natură şi de mîna omului. Privirile sale, după ce s-au oprit asupra oraşului şi satului, au cuprins pentru întîia oară imensitatea mării şi infinitul cerului.

XVIII

DE LA LACUL LOMOND LA LACUL KATRINE

Harry, ducînd-o pe Nell în braţe, urmat de James Starr şi de Jack Ryan, coborau pantele Arthur-Seat-ului. După cîteva ore de odihnă şi o masă bună la *Lambret's-Hotel*, se gîndiră să completeze excursia cu o plimbare prin ţinutul lacurilor. Nell îşi refăcuse forţele. Acum putea deschide bine ochii la lumină, iar plămînii săi aspirau din plin aerul sănătos şi înviorător. Verdele arborilor, nuanţele variate ale plantelor, albastrul cerului desfăşuraseră toată gama de culori în faţa ochilor ei.

Luară trenul de la *General railway station*, care îi duse, pe Nell şi pe însoţitorii săi, la Glasgow. Acolo, de pe ultimul pod pe Clyde, admirară curioasa mişcare maritimă a fluviului. Înnoptară la *Comrie's Royal-Hotel*.

A doua zi plecară cu trenul din gara *Edinburgh and Glasgow railway*, de unde trebuiau să ajungă în scurt timp, prin Dumbarton şi Balloch, la extremitatea meridională a lacului Lomond.

— Acolo e patria lui Rob Roy şi a lui Fergus Mac Gregor, exclamă James Starr, teritoriul descris atît de poetic de Walter Scott. Nu cunoşti această regiune, Jack?

— O cunosc prin cîntecele sale, domnule Starr, răspunse Jack Ryan, şi dacă un loc este atît de bine cîntat, trebuie să fie minunat de frumos.

— Într-adevăr, aşa este, spuse inginerul, iar scumpa noastră Nell îi va păstra cea mai bună amintire!

— Cu o călăuză ca dumneavoastră, domnule Starr, spuse Harry, vom profita dublu, pentru că ne veţi povesti istoria meleagurilor, în timp ce noi le vom privi.

— Da, Harry, spuse inginerul, pe cît mă va ajuta memoria, dar cu o condiție totuși: să mă ajute veselul nostru Jack! Cînd eu voi obosi povestind, el va cînta.

— Nu va trebui să-mi spuneți de două ori, răspunse Jack, scoțînd o notă vibrantă, ca și cum ar fi vrut să-și acordeze vocea cu nota «la» a diapazonului.

Cu calea ferată, de la Glasgow la Balloch, între metropola comercială a Scoției și extremitatea meridională a lacului Lomond, nu sînt decît vreo douăzeci de mile.

Trenul trecu prin Dumbarton, burg regal și capitală a comitatului, al cărui castel, fortificat conform tratatului Uniunii, este așezat într-o poziție pitorească, pe două piscuri ale unei stînci mari de bazalt.

Dumbarton este situat la confluența fluviului Clyde și fluviul Leven.

În legătură cu aceasta, James Starr povesti cîteva particularități ale istoriei aventuroase a Mariei Stuart, care plecase din acest burg pentru a se căsători cu Francisc al II-lea și a deveni regina Franței... Tot aici, după 1815, guvernul englez avea de gînd să-l interneze pe Napoleon, dar a fost preferată insula Sfînta Elena. Iată de ce prizonierul Angliei fu sortit să moară pe o stîncă a Atlanticului, spre cel mai mare profit al memoriei sale legendare. Curînd, trenul se opri la Balloch, în apropierea unei estacade de lemn care cobora pînă la nivelul lacului. *Sinclair*, un vas cu aburi, aștepta turiștii care fac excursii pe lac. Nell și însoțitorii săi se îmbarcară, după ce luară bilete pînă la Inversnaid, la extremitatea de nord a lacului Lomond.

Era o zi frumoasă, cu un soare strălucitor, neacoperit ca de obicei de ceața britanică. Nici un amănunt al peisajului care avea să se desfășoare pe o distanță de treizeci de mile nu trebuia să scape călătorilor de pe *Sinclair*. În partea dinapoi a vasului, Nell, așezată între James Starr și Harry, aspira cu toate simțurile ei superba poezie cu care este impregnată din plin frumoasa natură a Scoției.

Jack Ryan mergea încolo și încoace pe puntea vasului *Sinclair* și-i punea mereu întrebări lui James Starr, care, de fapt, nici n-avea nevoie să fie întrebat. Pe măsură ce se desfășurau sub ochii săi meleagurile lui Rob Roy, el le descria, ca un admirator entuziast ce era.

Cînd intrară în apele lacului Lomond, apărură mai întîi numeroase insule și insulițe, de parcă ar fi fost semănate. *Sinclair* naviga de-a lungul coastelor rîpoase, iar dintre insule se zărea ici o vale singuratică, ici o trecătoare sălbatică plină de stînci abrupte.

— Nell, spuse James Starr, fiecare din aceste insule are legenda și poate și cîntecul său, ca și munții care încadrează lacul. Se poate spune, fără exagerare, că istoria acestei regiuni este scrisă cu caracterele gigantice ale insulelor și ale munților ei.

— Ştiţi, domnule Starr, spuse Harry, ce-mi aminteşte această parte a lacului Lomond?

— Ce-ţi aminteşte, Harry?

— Cele o mie de insule ale lacului Ontario, atît de minunat descrise de Cooper. De bună seamă că şi pe tine te izbeşte această asemănare, draga mea Nell, deoarece acum cîteva zile ţi-am citit romanul care, pe drept cuvînt, a fost numit capodopera scriitorului american.

— Adevărat, Harry, răspunse tînăra fată, e acelaşi peisaj, iar *Sinclair* lunecă printre aceste insule ca şi cuterul lui Jasper Apă-dulce pe lacul Ontario.

— Ei bine, reluă inginerul, aceasta dovedeşte că ambele aşezări meritau să fie la fel cîntate de doi poeţi! Nu cunosc cele o mie de insule ale lacului Ontario, Harry, dar mă îndoiesc că aspectul poate fi mai variat decît al arhipelagului lui Lomond. Priviţi acest peisaj! Iată insula Murray, cu vechiul său fort de la Lennox, reşedinţa bătrînei ducese de Albany, după moartea tatălui, a soţului şi a celor doi fii ai săi decapitaţi din ordinul lui Ioan. Iată insula Clar, insula Cro, insula Torr, unele stîncoase, sălbatice, fără vegetaţie, altele arătîndu-şi crupa verde, rotunjită. Aici molifţi şi mesteceni, colo cîmpuri de mărăcini galbeni şi uscaţi. Într-adevăr, îmi vine greu să cred că cele o mie de insule ale lacului Ontario oferă o asemenea varietate de privelişti!

— Ce port e acesta? întrebă Nell, care privea acum partea orientală a lacului.

— Este Balmaha, prin care se intră în Highlands, răspunse James Starr. Acolo încep ţinuturile înalte ale Scoţiei. Ruinele pe care le zăreşti, Nell, sînt ale unei vechi mănăstiri de călugăriţe, iar în mormintele împrăştiate se află diverşi membri ai familiei Mac Gregor, al cărei nume este încă celebru în întreaga regiune.

— Celebru prin sîngele pe care această familie l-a vărsat şi-l mai varsă încă! adăugă Harry.

— Ai dreptate, răspunse James Starr, dar trebuie să recunoaştem că celebritatea datorită bătăliilor este încă, pînă în zilele noastre, cea mai răsunătoare. Poveştile cu lupte se duc departe, străbătînd veacurile...

— Şi se perpetuează prin cîntece, adăugă Jack Ryan.

Pentru a demonstra cele spuse, el intonă primul cuplet al unui vechi cîntec de război care relata luptele lui Alexandre Mac Gregor din valea Sraë împotriva lui Sir Humphry Colquhour din Luss. Nell asculta, dar aceste balade războinice o întristau. La ce bun atîta sînge vărsat pe aceste întinderi pe care tînăra fată le găsea uriaşe şi unde era loc pentru toţi?

Malurile lacului, care au cam trei-patru mile, tindeau să se apropie în dreptul micului port Luss. Nell putu să zărească un moment vechiul turn al castelului secular. *Sinclair* o luă apoi spre nord şi în faţa turiştilor apăru Ben Lomond, care se înălţa cu aproape trei mii de picioare deasupra nivelului lacului.

— Ce munte minunat! exclamă Nell. De pe culmea sa privelişte trebuie să fie încîntătoare!

— Da, Nell, răspunse James Starr. Priveşte ce mîndru se desprinde piscul său din buchetul de stejari şi mesteceni şi din mărăcinişul ce acoperă zona inferioară a muntelui! De acolo se zăresc două treimi ale bătrînei noastre Caledonii. Aici, pe partea orientală a lacului, îşi avea reşedinţa clanul lui Mac Gregor. Nu departe de aici luptele dintre Iacobiţi şi Hanovrieni au udat de multe ori cu sînge aceste trecători sterpe. Acolo, în nopţile frumoase, se înalţă luna palidă, care în vechile povestiri e numită «lanterna lui Mac Farlane». Acolo, ecoul mai repetă încă numele nemuritoare al lui Rob Roy şi al lui Mac Gregor Campbell!

Ben Lomond, ultimul pisc din lanţul munţilor Grampiani, merita pe drept să fie celebrat de către marele romancier scoţian. Aşa cum observase James Starr, există munţi mai înalţi, ale căror culmi sînt acoperite cu zăpezi veşnice, dar în nici un colţ din lume nu există unul mai poetic!

— Şi, continuă James Starr, cînd mă gîndesc că acest Ben Lomond aparţine în întregime ducelui de Montrose! Alteţa-sa posedă un munte, aşa cum un burghez din Londra posedă o peluză în grădiniţa sa.

În acest timp, *Sinclair* sosea în orăşelul Tarbet, pe coasta opusă a lacului, unde coborau călătorii ce mergeau la Inverary. Din acest loc Ben Lomond apărea în toată splendoarea sa. Coastele sale, vărgate de albiile torentelor, scînteiau ca nişte plăci de argint ce se topesc.

Pe măsură ce *Sinclair* mergea de-a lungul bazei muntelui, locurile deveneau din ce în ce mai abrupte. Ici şi colo abia de se mai vedeau cîţiva arbori izolaţi printre care şi sălcii din acelea ale căror ramuri flexibile serveau altădată la spînzurarea oamenilor din popor.

«Pentru a economisi cînepa», sublinie James Starr.

Între timp, lacul se îngusta, alungindu-se către nord. Munţii laterali îl strîngeau mai de aproape. Vasul cu aburi mai trecu pe lîngă cîteva insule şi insuliţe — Inveruglas, Eilad-Whou — unde se ridicau vestigiile unei fortăreţe care aparţinea Mac Farlan-ilor. În sfîrşit, cele două maluri se unirăşi *Sinclair* se opri în staţiunea Inverslaid.

Acolo, în timp ce se pregătea prînzul, Nell şi însoţitorii ei se duseră să viziteze, în apropierea locului de debarcare, un torent care se preci-

pita în lac de la o înălțime destul de mare. Se părea că anume fusese așezat acolo, ca un decor pentru plăcerea turiștilor. Un pod mobil sălta deasupra apelor tumultuoase, în mijlocul unei pulberi lichide. Din acest loc, privirea cuprindea o mare parte a lacului Lomond, iar vasul *Sinclair* părea doar un punct pe suprafața lui.

După-masă trebuiau să meargă la lacul Katrine.

Mai multe trăsuri, cu blazonul familiei Breadalbane, familia care asigura pe vremuri fugarului Rob Roy lemnul și apa, stăteau la dispoziția călătorilor și le ofereau tot confortul trăsurilor engleze.

Harry o instală pe Nell pe imperială, așa cum era moda pe atunci. El și însoțitorii săi luară loc alături de ea. Un vizitiu falnic, în livrea roșie, ținea în mîna stîngă hățurile celor patru cai și echipajul începu să urce coasta muntelui, mergînd de-a lungul malului sinuos al torentului.

Drumul era foarte anevoios. Pe măsură ce urca, forma culmilor înconjurătoare părea că se modifică. Se vedea cum crește întregul lanț de munți minunați de pe malul opus al lacului, și piscurile Arroquhar-ului dominau valea Inveruglas. La stînga se înălța Ben Lomond care își descoperea rîpa abruptă a coastei septentrionale.

Partea cuprinsă între lacul Lomond și lacul Katrine avea un aspect sălbatic. Valea începea cu defileuri înguste care ajungeau la Aberfoyle. Acest nume amintea în mod dureros tinerei fete abisurile înfiorătoare în fundul cărora își petrecuse copilăria. James Starr se grăbi s-o distreze cu povestiri. Regiunea se preta foarte bine la aceasta. Pe malurile micului lac Ard au avut loc principalele evenimente din viața lui Rob Roy. Aici se înălțau stînci calcaroase amestecate cu pietriș, ce aveau un aspect sinistru și pe care acțiunea timpului și a atmosferei le-a întărit ca cimentul. Colibe sărăcăcioase ca niște vizuini, cele ce se numesc *bourrochs*, zăceau în mijlocul ruinelor unor stîne. N-ai fi putut spune dacă erau locuite de ființe omenești sau de fiare sălbatice. Cîțiva plozi, cu părul decolorat de intemperiile climatului, cu ochi mari, uluiți, priveau trăsurile trecînd.

— Iată, spuse James Starr, ceea ce se poate numi, în mod particular, patria lui Rob Roy. În acest loc excelentul judecător Nichol Jarvie, demn fiu al tatălui său, diaconul, a fost prins de oamenii contelui de Lennox. Chiar în acest loc a stat el agățat de fundul pantalonilor făcuți, din fericire, dintr-un postav bun, scoțian, nu din stofa ușoară din Franța. Nu departe de izvoarele Forth-ului, care alimentează torentele lui Ben Lomond, se vede încă vadul rîului pe care l-a trecut eroul pentru a scăpa de soldații ducelui de Montrose. Ei, dacă ar fi cunoscut el ascunzișurile întunecoase ale minei noastre, ar fi putut sfida toate urmăririle! Vedeți, dragii mei, nu poți face un pas,

în regiunea aceasta minunată sub atîtea aspecte, fără a întîlni acele amintiri din trecut care l-au inspirat pe Walter Scott, cînd a parafrazat în strofe minunate chemarea la arme a clanului Mac Gregor!

— Toate bune, domnule Starr, spuse Jack Ryan, dar dacă e adevărat că Nichol Jarvie a stat agățat de fundul pantalonilor săi, cum rămîne cu proverbul nostru care spune: «Viclean al dracului va fi acela care va reuși să pună mîna pe pantalonul unui scoțian»?

— Ai dreptate, Jack, răspunse rîzînd James Starr, dar asta dovedește doar că, în ziua aceea, judecătorul nostru nu era îmbrăcat după moda strămoșilor săi.

— Rău a făcut, domnule Starr!

— Sînt de acord cu tine, Jack.

Echipajul, după ce urcase meleagurile abrupte ale torentului, coborî într-o vale fără arbori, fără ape, acoperită doar cu ierburi firave. În unele locuri se aflau grămezi de pietre așezate în piramidă.

— Acestea sînt ofrande, spuse James Starr. Pe vremuri, fiecare trecător trebuia să aducă o piatră pentru a onora eroii culcați în aceste morminte. De aici vine dictonul galic: «Nenorocire aceluia care va trece pe lîngă un *cairn*, fără a depune piatra ultimului salut!» Dacă fiii ar fi păstrat credința părinților lor, aceste grămezi de pietre ar fi devenit coline. Într-adevăr, în această regiune totul contribuie la dezvoltarea poeziei naturale, înnăscută în inima muntenilor. Așa e în toate regiunile de munte. Imaginația este stimulată de aceste priveliști minunate, și dacă grecii ar fi trăit într-o țară de șes, n-ar fi inventat niciodată mitologia antică!

În timpul acestor discuții și a multor altora, trăsura intra în defileul unei văi strîmte care ar fi fost propice zbenguielilor spiridușilor, familiari marei Meg Merillies. Micul lac Arklet rămase pe stînga și apăru un drum în pantă abruptă care ducea la Hanul Stronachlacar, pe malul lacului Katrine.

Aici, la capătul unui dig îngust se legăna un mic vas care purta, desigur, numele de *Rob Roy*... Călătorii se îmbarcară imediat și erau gata să plece.

Lacul Katrine n-are decît zece mile lungime și lărgimea lui nu depășește niciodată două mile. Primele coline ale litoralului poartă amprentele unor caracteristici aparte.

Iată acest lac, exclamă James Starr, care a fost comparat, pe drept cuvînt, cu un țipar! Se spune că nu îngheață niciodată. Nu știu dacă e adevărat, dar ceea ce nu trebuie să uităm este că a servit ca teatru faptelor eroice ale Doamnei lacului. Sînt sigur că dacă prietenul nostru Jack ar privi cu atenție, ar vedea alunecînd încă umbra ușoară a frumoasei Helene Douglas!

— Desigur, domnule Starr, răspunse Jack Ryan, de ce n-aş vedea-o? De ce această femeie frumoasă n-ar fi tot atît de vizibilă pe apele lacului Katrine cum sînt spiriduşii minei pe apele lacului Malcolm?

În acest moment se auziră sunetele clare ale unui cimpoi, în spatele vasului *Rob Roy*.

Acolo, un Highlander în costum naţional făcea preludii pe *bag-pipe*-ul său cu trei tuburi, dintre care cel mai mare intona pe «sol», al doilea pe «si», iar cel mai mic octava celui mare. Cît despre fluierul cu opt găuri, intona o gamă de sol major al cărei «fa» era natural.

Refrenul acestui Highlander era un cîntec simplu, dulce şi naiv. Se poate crede cu adevărat că aceste melodii naţionale n-au fost compuse de nimeni, că ele sînt un amestec natural de adiere a brizei, de murmur al apelor şi de foşnet al frunzelor. Forma refrenului, care revenea la intervale regulate, era bizară. Fraza sa se compunea din trei măsuri în doi timpi şi dintr-o măsură în trei timpi, terminîndu-se pe timpul slab.

Spre deosebire de cîntecele vechii epoci, era într-o gamă majoră şi ar fi putut fi scris după cum urmează, în acel limbaj cifrat care indică nu notele, ci intervalele dintre tonuri:

5 1.2 35 25 / 1.765 22.22

1.2 35 25 1.765 / 11.11

Un om cu adevărat fericit atunci fu Jack Ryan. El cunoştea acest cîntec al lacurilor Scoţiei. Astfel că, în timp ce Highlanderul îl acompania la cimpoi, el cînta cu vocea sa sonoră un imn consacrat legendelor poetice ale vechei Caledonii:

Frumoase lacuri cu ape liniştite
Păstraţi pe veci
Legendele sublime,
Frumoase lacuri scoţiene.

Malurile voastre au păstrat urma
Eroilor mult regretaţi,
Urmaşi de nobilă spi ă
De-al nostru Walter Scott cîntaţi!
Ici, iată turnul în care vrăjitoarele
Le pregăteau gustarea,
Colo, cîmpiile cu scai
Unde colindă umbra lui Fingal.

Ici, în noaptea-ntunecoasă,
Spiriduşii cu dansul lor nebun,
Colo, sinistru apar în umbră
Figuri de bătrîni Puritani,
Iar printre sălbaticele stînci
Zăreşti încă în noapte
Cum Waverley, spre-a voastre ţărmuri,
O duce pe Flora Mac Ivor!
Doamna lacului mai rătăceşte
Pe calu-i de paradă
Şi nu departe Diana ascultă
Răsunînd cornul lui Rob Roy!
N-aţi auzit, pe vremuri,
În mijlocul clanului, pe Fergus
Chemîndu-şi oamenii la luptă
Stîrnind ecouri în Highlands?

Cît de departe, lacuri poetice,
Destinul paşii noştri-ar duce,
Scorburi, stînci, grote străvechi
Noi nu vă vom uita!

O, viziune trecătoare,
Nu poţi să mai revii spre noi?
O, tu, bătrînă Caledonie,
Pe tine-n veci nu te-om uita.

Frumoase lacuri cu ape liniştite
Păstraţi pe veci legendele sublime,
Frumoase lacuri scoţiene!

Era ora trei după-masă. Malurile occidentale ale lacului Katrine, mai puţin accidentate, se detaşau în cadrul dublu al munţilor Ben An şi Ben Venue. La o jumătate de milă se şi zărea bazinul în capătul căruia *Rob Roy* avea să debarce călătorii care mergeau la Stirling prin Callander.

Nell era vlăguită din cauza tensiunii spirituale continue. De pe buzele sale ieşea numai un singur cuvînt: «Doamne! Doamne!» de îndată ce privirea sa surprindea un nou subiect de admirat. Avea nevoie de cîteva ore de odihnă, măcar pentru a fixa amintirea atîtor minunăţii.

Harry îi luă mîna, o privi cu emoţie şi-i spuse:

— Draga mea Nell, curînd vom fi din nou în domeniul nostru întunecos! Nu vei regreta nimic din cele ce ai văzut în aceste cîteva ore petrecute la lumina zilei?

— Nu, Harry, răspunse tînăra fată. Îmi voi aminti, dar sînt fericită că mă voi reîntoarce cu tine în scumpa noastră mină.

— Nell, întrebă Harry, cu o voce a cărei emoție nu reușea s-o stăpînească, vrei ca un legămînt sacru să ne unească în fața lui Dumnezeu și în fața oamenilor? Vrei să fiu soțul tău?

— Vreau, Harry, răspunse Nell privindu-l cu ochii ei puri, vreau, dacă tu crezi că-ți voi umple viața...

Nici nu reuși Nell să-și termine fraza în care se concentra tot viitorul lui Harry, cînd un fenomen inexplicabil se produse.

Vasul *Rob Roy*, deși se afla încă la o jumătate de milă de coastă, suferi un șoc neașteptat. El se lovi cu talpa de fundul lacului, iar motorul său, cu toate eforturile, nu-l putea despotmoli. Cauza accidentului era golirea bruscă a lacului Katrine în partea lui orientală, ca și cum o crăpătură imensă s-ar fi deschis în albia sa. În cîteva secunde, era uscat ca o plajă după un mare flux al echinoxului. Tot conținutul lui se scursese în adîncul solului.

— Dragii mei, exclamă James Starr, ca și cum deodată ar fi înțeles cauza fenomenului, de-ar putea fi salvată Noua Aberfoyle!

XIX

O ULTIMĂ AMENINȚARE

În acea zi, la Noua Aberfoyle lucrările se efectuau în mod normal. Din depărtare se auzea bubuitul cartușelor de dinamită care spărgeau stratul carbonifer. Ici, în mină, răsunau loviturile de tîrnăcop și de rangă care provocau extragerea cărbunelui, colo scîrțîitul perforatoarelor care găureau straturile de gresie și de șist. Erau zgomote prelungite, cavernoase. Aerul aspirat de mașini se scurgea prin galeriile de aeraj. Împinse cu violență, ușile de lemn se închideau brusc. În galeriile inferioare, trenul de vagonete cu tracțiune mecanică trecea cu o viteză de cincisprezece mile pe oră și sunetele lui îi preveneau pe lucrători să se adăpostească în refugii. Coliviile urcau și coborau continuu, trase de enormele tambururi ale mașinilor instalate la suprafața solului. Discurile electrice luminau din plin Coalcity. Exploatarea era în plină activitate. Stratul exploatat umplea vagonetele ce se goleau apoi cu sutele în benele mari din fundul puțului de extracție. În timp ce o parte dintre mineri se odihneau după munca de noapte, echipele de zi lucrau fără să piardă o oră.

Simon Ford și Madge ședeau, după cină, în curtea *cottage*-ului. Bătrînul maistru își făcea siesta obișnuită. Își fuma pipa umplută cu tutun franțuzesc. Cei doi soți vorbeau, ca de obicei, despre Nell, despre fiul lor, despre James Starr și despre excursia pe care o făceau

la suprafața solului. Unde erau ei oare acum? Ce-or fi făcînd în acest moment? Cum pot sta ei așa mult timp afară, fără să ducă dorul minei?

Deodată se auzi o bubuitură de o violență nemaipomenită, de parcă o cataractă uriașă ar fi năvălit în mină.

Simon Ford și Madge se ridicară repede.

Într-o clipă, apele lacului Malcolm se umflară. Un val înalt, prăbușindu-se ca talazul unui flux puternic, acoperi malul și se sparse de peretele *cottage*-ului. Simon Ford o luă repede pe Madge și o trase la primul etaj al locuinței.

În același timp, întreg Coal-city răsuna de strigătele oamenilor amenințați de această inundație subită. Locuitorii căutau refugiu spre stîncile înalte de șist care înconjurau lacul. Groaza ajunsese la culme. Cîteva familii de mineri, pe jumătate înnebuniți de spaimă, se îndreptau către tunel pentru a ajunge la orizonturile superioare. Era de temut ca apele mării să nu năvălească în mină, ale cărei galerii ajungeau pînă sub Canalul Nordului. Caverna, oricît era de înaltă, ar fi fost complet inundată. Nici unul din locuitorii din Noua Aberfoyle n-ar fi scăpat cu viață.

Dar, în momentul cînd primii fugari ajungeau la gura tunelului, ei se găsiră față în față cu Simon Ford, care părăsise imediat *cottage*-ul.

— Stați pe loc, prieteni! Stați pe loc! le strigă bătrînul maistru. Dacă orășelul nostru ar fi inundat, inundația ar merge mai repede ca voi și nimeni n-ar putea să scape. Dar apele nu mai cresc. Se pare că pericolul a trecut.

— Dar tovarășii noștri care se află la lucrările din subteran? strigară cîțiva dintre mineri.

— Nu-i nici un pericol pentru ei, răspunse Simon Ford. Exploatarea se face la un orizont superior albiei lacului.

Faptele dovediră că Simon Ford avea dreptate. Năvălirea apei se produsese în mod subit, dar ea, răspîndindu-se la orizontul inferior al vastei mine, nu a avut alte consecințe decît ridicarea cu cîteva picioare a nivelului lacului Malcolm. Coal-city nu era deci în pericol și se putea nădăjdui că inundația, antrenată în adîncimile cele mai profunde ale minei, încă neexploatate, nu făcuse nici o victimă.

În ce privește această inundație, dacă ea se datora scurgerii unei întinderi de apă interioară printre fisurile masivului, sau dacă vreun curs de apă de pe sol a pătruns prin albia sa năruită pînă la ultimele orizonturi ale minei, Simon Ford și camarazii săi nu puteau ști. Nimeni însă nu se îndoia că era vorba de un simplu accident care se produce uneori în minele de cărbuni.

Dar, în aceeași seară, se află cauza. Ziarele comitatului publicau

Simon Ford o luă repede pe Madge...

amănunte despre curiosul fenomen ce avusese loc pe lacul Katrine.

Nell, Harry, James Starr şi Jack Ryan, reveniţi în grabă la *cottage*. confirmară ştirile şi aflară cu mare satisfacţie că totul se mărginea doar la pagube materiale în Noua Aberfoyle.

Astfel, albia lacului Katrine se prăbuşise în mod brusc. Apele au năvălit printr-o crăpătură largă pînă în mină. În lacul preferat al romancierului scoţian nu mai rămăsese apă, cel puţin în partea sa meridională, nici cît să se ude frumoasele picioare ale Doamnei lacului.

Un eleşteu de cîţiva acri, la atît fusese redus, acolo unde albia sa se găsea mai jos de porţiunea prăbuşită.

Acest fenomen curios avu un puternic răsunet! Pentru prima dată se întîmpla ca un lac să se golească în cîteva minute, apele sale fiind absorbite de măruntaiele pămîntului. Acest lac trebuia şters acum de pe hărţile Regatului Unit pînă cînd va putea fi din nou umplut, prin subscripţie publică, după ce în prealabil se va astupa crăpătura de pe fundul lui. Dacă Walter Scott ar mai fi trăit, cu siguranţă că ar fi murit de desperare!

Accidentul părea totuşi explicabil. Între cavitatea adîncă şi albia lacului, etajul terenurilor secundare se reducea la un strat subţire, ca urmare a unei aşezări geologice speciale a masivului.

Dar dacă totul părea să dovedească faptul că prăbuşirea se datora unei cauze naturale, James Starr, Simon şi Harry Ford se întrebau dacă nu trebuie s-o atribuie unui act duşmănos. Bănuielile reveniră cu mai multă forţă în spiritul lor. Oare geniul rău îşi va reîncepe acţiunile împotriva celor ce exploatau bogata mină?

Cîteva zile mai tîrziu, James Starr discuta cu bătrînul maistru şi cu fiul său.

— Simon spuse Starr, deşi faptul petrecut este explicabil, am o presimţire că el face parte din categoria acelora a căror cauză încă n-o cunoaştem!

— Eu gîndesc la fel, domnule James, răspunse Simon Ford. dar, dacă vreţi să mă ascultaţi, eu cred că ar fi bine să nu facem zgomot în jurul acestei întîmplări şi să facem noi înşine ancheta.

— Oh, spuse inginerul, cunosc dinainte rezultatul!

— Şi care credeţi că va fi?

— Vom găsi probele actului duşmănos, dar nu-l vom găsi pe răufăcător!

— Totuşi acesta există! răspunse Simon Ford. Dar unde se ascunde? O singură fiinţă, oricît ar fi de păcătoasă, poate ea duce pînă la capăt o idee atît de infernală ca aceea de a provoca prăbuşirea unui lac? Îmi vine să cred, ca şi Jack Ryan, că e vreun geniu rău al minei care nu ne iartă că i-am invadat domeniul!

Bineînțeles că pe Nell o țineau departe de aceste discuții. Dealtfel, și ea îi ajuta în dorința lor de a o lăsa în afara acestor frămîntări.

Atitudinea sa dovedea totuși că împărtășește preocupările familiei ei adoptive. Fața ei tristă arăta că în sufletul său se dădea o luptă.

Oricum, hotărîră ca James Starr, Simon Ford și Harry să se ducă la locul prăbușirii pentru a încerca să-și dea seama de cauzele acesteia. Nu vorbiră cu nimeni despre proiectul lor.

Celor care nu cunoșteau ansamblul de fapte care le servea drept bază, opinia lui James Starr și a prietenilor săi li s-ar fi părut inadmisibilă.

Peste cîteva zile, toți trei, cu o barcă pe care o conducea Harry, se duseră să examineze pilierii naturali care susțineau partea masivului în care își săpase albia lacul Katrine.

Examinarea pilierilor le arătă că aveau dreptate. Aceștia fuseseră atacați cu exploziv. Urmele înnegrite erau încă vizibile, pentru că, în urma infiltrării, apele scăzuseră și se putea ajunge pînă la baza lor.

Prăbușirea unei porțiuni a bolții fusese premeditată, apoi executată de mîna omului.

— Nu încape nici o îndoială, spuse James Starr, și cine știe ce s-ar fi întîmplat dacă, în locul acestui mic lac, cupola s-ar fi deschis pentru trecerea apelor mării!

— Da, exclamă bătrînul maistru cu un sentiment de mîndrie, doar o mare ar fi putut să înece Noua Aberfoyle. Dar din nou întreb: ce interes are o ființă oarecare să ruineze exploatarea noastră?

— E de neînțeles! răspunse Starr. Nu poate fi vorba de o bandă de răufăcători obișnuiți care, din vizuina în care se ascund, s-ar răspîndi în regiune pentru a prăda și jefui. Asemenea fărădelege, de trei ani încoace, ar fi fost descoperită. Nu e vorba nici, așa cum mă gîndeam uneori, de contrabandiști sau de falsificatori de bani, care să ascundă în vreun străfund necunoscut al acestor caverne imense necinstita lor industrie, și deci interesați să ne gonească pe noi de aici. Contrabandă și bani falși nu se fac pentru a fi păstrate! Este însă limpede că un dușman neînduplecat a jurat să nimicească Noua Aberfoyle și că un interes îl împinge să recurgă la orice mijloc posibil pentru a-și satisface ura ce ne-o poartă! Fără îndoială că, fiind prea slab pentru a acționa deschis, el își pregătește atacurile în umbră, dar inteligența cu care acționează arată că este o ființă periculoasă. El cunoaște, dragii mei, mai bine decît noi tot acest domeniu, deoarece de atîta timp reușește să scape cercetărilor noastre! E un om de meserie și foarte abil, Simon. Dovada concretă este felul său de a acționa. Ia să vedem! Ați avut vreodată un dușman personal, pe care l-ați putea bănui? Gîndiți-vă bine! Există unii oameni stăpîniți de

ură, pe care timpul nu-i face să uite. La nevoie, încercați să rememorați unele fapte mai îndepărtate din viața voastră. Ceea ce se petrece este opera unui nebun, dar de o nebunie rece și perseverentă, care vă impune să faceți apel la amintirile voastre cele mai vechi.

Simon Ford nu răspunse imediat. Se vedea că bătrînul miner, cinstit cum era, înainte de a se pronunța, se gîndea cu candoare la tot trecutul său. În sfîrșit, ridicînd capul, spuse:

— Nu, în fața Domnului, nici Madge, nici eu, n-am făcut niciodată rău nimănui. Nu cred că am putea avea vreun dușman! Nici unul!

— Ah, exclamă inginerul, dacă Nell ar vrea în sfîrșit să vorbească!

— Domnule Starr și dumneata, tată, răspunse Harry, vă implor să păstrați deocamdată pentru noi secretul anchetei! Nu puneți întrebări bietei mele Nell! Simt cît e de îngrijorată și de chinuită. Sînt convins că are o taină care o înăbușă și pe care o păstrează cu mare greutate. Dacă tace, înseamnă că sau n-are ce spune, sau crede că nu trebuie să vorbească! Nu ne putem îndoi de dragostea ei pentru noi toți! Mai tîrziu, dacă îmi va dezvălui ceea ce ne-a tăinuit atîta timp, voi veți afla imediat.

— Fie, Harry, răspunse inginerul, totuși această tăcere, dacă Nell știe ceva, este cu totul de neînțeles. Dar, fii liniștit, nu vom spune nimic aceleia ce va deveni soția ta.

— Și ea va deveni foarte curînd, dacă te învoiești, tată!

— Băiatul meu, spuse Simon Ford, peste o lună fix, căsătoria ta se va celebra. Vreți să-i țineți loc de tată lui Nell, domnule James?

— Te poți bizui pe mine, Simon, răspunse inginerul.

James Starr și însoțitorii săi se îndreaptă către *cottage*. Ei nu vorbiră nimic despre rezultatul anchetei lor, și pentru toți cei din mină prăbușirea bolților rămase în stadiul de simplu accident.

Scoția fusese văduvită de un lac.

Nell își reluase treptat ocupațiile zilnice. Din excursia făcută la suprafața comitatului păstra amintiri de neuitat, pe care Harry le folosea pentru a o instrui. Dar inițierea în viața de afară nu-i lăsase nici un regret. Ea iubea mina ca și înainte, acel domeniu sumbru unde își petrecuse copilăria, adolescența și unde acum va trăi ca femeie.

În acest timp, apropiata căsătorie a lui Harry Ford cu Nell constituia un eveniment pentru întreaga Noua Aberfoyle.

Toți veniră să-i felicite, iar Jack Ryan se număra printre primii. Dealtfel, putea fi văzut cum își studiază cele mai bune cîntece, pentru o serbare la care toată populația din Coal-city urma să ia parte.

Dar se întîmplă ca, în luna care preceda căsătoria, Noua Aberfoyle să treacă prin cea mai grea încercare. S-ar fi spus că apropierea

cununiei lui Nell cu Harry provoca, în mod inevitabil, catastrofe peste catastrofe. Accidentele se produceau mai ales la lucrările de subteran, iar cauzele rămîneau necunoscute.

Astfel, un incendiu distruse toate armăturile unei galerii inferioare şi s-a găsit chiar lampa folosită de incendiator. Harry şi tovarăşii săi de muncă îşi riscară viaţa pentru a opri focul care ameninţa să distrugă întregul zăcămînt, şi nu reuşiră decît folosind extinctoarele umplute cu apă încărcată cu acid carbonic, din care mina poseda din fericire rezerve suficiente. Altă dată avu loc o prăbuşire datorită ruperii armăturii unui puţ, şi James Starr constată că armătura fusese în prealabil tăiată cu fierăstrăul. Harry, care supraveghea lucrările în acel punct, fu îngropat sub dărîmături şi scăpă ca prin minune de la moarte.

Cîteva zile mai tîrziu, trenul de vagonete, în care se urcase Harry, tamponă un obstacol şi fu răsturnat. Se descoperi că o traversă fusese aşezată de-a curmezişul liniei. Aceste fapte se înmulţiră în aşa măsură, încît minerii fură cuprinşi de un fel de panică. Numai prezenţa şefilor lor îi reţinea la locurile de muncă.

— Aceşti răufăcători sînt constituiţi într-o adevărată bandă, spunea Simon Ford, şi noi nu putem prinde măcar pe unul dintre ei!

Reîncepură cercetările. Poliţia comitatului era prezentă zi şi noapte, dar nu descoperi nimic. James Starr îi interzise lui Harry, pe care aceste atacuri păreau să-l vizeze personal, să se îndepărteze, neînsoţit, de centrul lucrărilor.

Aceleaşi măsuri fură luate şi pentru Nell, căreia, la insistenţele lui Harry, nu i se spuse nimic despre aceste tentative criminale, care i-ar fi putut aminti de trecut. Simon Ford şi Madge o păzeau zi şi noapte cu un soi de severitate, sau mai curînd cu o grijă sălbatică. Biata copilă îşi dădea seama de asta, dar nu rosti nici un cuvînt de împotrivire, nu se plînse niciodată. Să fi înţeles ea oare că, de vreme ce se procedează astfel, înseamnă că este în interesul ei? Probabil că da. Dealtfel, în felul ei şi ea părea că veghează asupra celorlalţi şi nu era liniştită decît atunci cînd toţi cei pe care-i iubea erau adunaţi la *cottage*.

Seara, cînd Harry venea acasă, ea nu-şi putea stăpîni bucuria nebună ce o cuprindea, ceea ce nu se potrivea cu natura sa, mai curînd rezervată decît expansivă. Cum se crăpa de ziuă, Nell era sculată înaintea tuturor. Îngrijorarea o cuprindea din nou dimineaţa, la ora plecării pentru lucrările de subteran. Pentru a-i reda liniştea, Harry ar fi dorit să se cunune cît mai curînd. I se părea că, în faţa acestui act irevocabil, reaua intenţie, devenită inutilă, va dezarma şi că Nell nu se va simţi în siguranţă decît după ce va deveni soţia lui.

Această nerăbdare era împărtăşită de James Starr, ca şi de Simon Ford şi Madge.

Cu toţii numărau zilele. Adevărul e că toţi erau apăsaţi de presimţiri sinistre. Ei gîndeau că acestui inamic ascuns, pe care nu-l puteau găsi, deci nu-l puteau combate, nu-i era indiferent nimic din ceea ce o privea pe Nell. Actul solemn al căsătoriei lui Harry cu Nell putea prea bine să dea prilej unei noi maşinaţii duşmănoase din partea lui.

Într-o dimineaţă, cu opt zile înaintea datei stabilite pentru căsătorie, Nell, împinsă fără îndoială de vreo presimţire rea, reuşi să iasă din *cottage* pentru a cerceta împrejurimile.

Ajunsă în pragul uşii, scoase un ţipăt de groază.

Ţipătul ei răsună în toată casa şi imediat Madge, Simon şi Harry fură lîngă dînsa. Nell era palidă ca moartea, cu faţa răvăşită, trăsăturile ei exprimînd o spaimă de nedescris. Neputînd vorbi, privirea sa era fixată pe uşa *cottage*-ului, pe care tocmai o deschisese. Cu o mînă crispată, arătă aceste rînduri ce fuseseră scrise în timpul nopţii şi a căror vedere o înfricoşa:

Simon Ford, tu mi-ai furat ultimul strat al vechii noastre mine.
Harry, fiul tău, mi-a furat-o pe Nell!
Blestemaţi să fiţi! Blestemaţi să fie toţi! Nenorocirea să se abată asupra Noii Aberfoyle!

SILFAX

— Silfax! exclamară în acelaşi timp Simon Ford şi Madge.

— Cine e acest om? întrebă Harry, a cărui privire trecea alternativ de la tatăl său la Nell.

— Silfax! repetă cu desperare Nell. Silfax!

Pronunţînd aceste cuvinte ea tremura toată, în timp ce Madge o conducea aproape cu forţa spre odaia ei.

James Starr alergase şi el. După ce citi şi reciti fraza ameninţătoare, spuse:

— Mîna care a scris aceste rînduri este aceeaşi care mi-a scris scrisoarea ce o contrazicea pe a dumitale, Simon! Acest om se numeşte Silfax! După cît eşti de tulburat, se pare că îl cunoşti! Cine este acest Silfax?

«Simon Ford, tu mi-ai furat ultimul strat al vechii noastre mine...»

XX

«PENITENTUL»

Pentru bătrînul maistru, acest nume însemna o adevărată descoperire. Era al ultimului «penitent» din mina Dochart.

Pe vremuri, înaintea inventării lămpii de siguranță, Simon Ford cunoscuse pe acest om sălbatic, care, cu riscul vieții sale, provoca zilnic exploziile parțiale de grizu. Îl văzuse pe acest om straniu, umblînd încolo şi încoace prin mină, întovărăşit totdeauna de o cucuvea monstruoasă, care îl ajuta în meseria sa plină de pericole, ridicînd feştila aprinsă acolo unde mîna lui Silfax nu putea ajunge. Într-o zi, acest bătrîn dispăru, şi odată cu dînsul şi micuța orfană născută în mină şi care nu-l mai avea decît pe el, bunicul ei. Fără îndoială că acest copil era Nell. Timp de cincisprezece ani cei doi au trăit deci în mină, cine ştie în ce abis ascuns, pînă în ziua cînd Nell fu salvată de Harry. Bătrînul maistru, cuprins în acelaşi timp de un sentiment de milă, dar şi de furie, comunică inginerului şi fiului său ce-şi amintise văzînd numele de Silfax. Aceasta lămurea întreaga situație. Silfax era ființa misterioasă căutată în zadar în adîncimile Noii Aberfoyle!

— Deci l-ai cunoscut, Simon? întrebă inginerul.

— Da, într-adevăr, răspunse Simon. Omul cu cucuveaua! Nu mai era tînăr, trebuie să fi avut cincisprezece-douăzeci de ani mai mult decît mine. Un soi de sălbatic, nu avea relații cu nimeni şi se ştia că nu-i era frică nici de apă, nici de foc. Şi-a ales din plăcere meseria de «penitent», pe care nimeni nu voia s-o facă. Profesia aceasta periculoasă i-a deranjat mintea. Se spunea despre el că e rău, dar poate că era nebun. Avea o forță nemaipomenită şi cunoştea mina ca nimeni altul — cel puțin tot atît de bine ca şi mine. Era bine plătit. Drept să vă spun, îl credeam mort de mulți ani.

— Dar, reluă James Starr, ce vrea să spună prin aceste cuvinte? «...tu mi-ai furat ultimul strat al vechii noastre mine»?

— Ah, iată ce e, răspunse Simon Ford. E mult de atunci. Silfax, care n-a fost niciodată în toate mințile, pretindea că el are drepturi asupra vechii mine Aberfoyle. Astfel că ura lui devenea tot mai sălbatică pe măsură ce mina Dochart — mina lui! — se golea. Se părea că fiecare lovitură de tîrnăcop smulgea din propriile lui măruntaie. Îți aduci aminte, Madge?

— Da, Simon, răspunse bătrîna scoțiană.

— Îmi amintesc toate acestea acum, continuă Simon Ford, după ce am văzut numele de Silfax pe această uşă. Dar, vă spun din nou,

îl credeam mort şi nu-mi închipuiam ca acest răufăcător, pe care îl căutăm de atîta timp, să fie fostul «penitent» al minei Dochart!

— Într-adevăr, spuse James Star, totul se explică. O întîmplare a făcut ca Silfax să descopere existenţa noului zăcămînt. În egoismul său de nebun, a vrut să se constituie în apărătorul lui. Trăind în mină şi umblînd zi şi noapte prin ea, a surprins secretul dumitale, Simon, şi a aflat că mă chemi să vin în grabă la *cottage*. Aceasta explică şi scrisoarea ce o contrazicea pe a dumitale, şi bolovanul prăvălit împotriva lui Harry, şi distrugerea scărilor din puţul Yarow. De aici şi astuparea fisurilor în peretele noului zăcămînt şi, în sfîrşit, sechestrarea noastră şi apoi eliberarea care s-a produs mulţumită bunei noastre Nell şi, fără îndoială, fără ştirea şi împotriva lui Silfax!

— Da, aşa s-au petrecut lucrurile, fără nici o îndoială, aşa cum spuneţi dumneavoastră, domnule James, răspunse Simon Ford. Bătrînul «penitent» este cu siguranţă nebun în momentul de faţă.

— E mai bine aşa! spuse Madge.

— Nu ştiu, spuse James Starr, dînd din cap, pentru că nebunia aceasta trebuie să fie o nebunie înfricoşătoare! Înţeleg acum de ce Nell nu se poate gîndi la el fără groază şi mai înţeleg şi de ce n-a vrut să-l denunţe pe bunicul ei! Ce ani trişti trebuie să fi petrecut alături de acest bătrîn!

— Da, trişti, răspunse Simon Ford, între acest sălbatic şi cucuveaua lui, nu mai puţin sălbatică! Cu siguranţă că nici această pasăre n-a murit! Ea trebuie să fi spart lampa noastră şi tot ea era să rupă frînghia aproape destrămată, de care erau suspendaţi Harry şi Nell!...

— Înţeleg acum, spuse Madge, că vestea căsătoriei lui Nell cu fiul nostru l-a exasperat şi l-a făcut să turbeze şi mai tare pe Silfax!

— Căsătoria lui Nell cu fiul aceluia pe care îl acuza că i-a furat ultimul strat de cărbune din Aberfoyle i-a dus, fără îndoială, ura la culme! întări Simon Ford.

— Va trebui totuşi să se împace cu ideea acestei căsătorii, spuse Harry. Oricît de străină i-ar fi o viaţă în comun, va trebui să-l facem să înţeleagă că noua existenţă a lui Nell nu se compară cu aceea pe care i-o oferea el în abisurile minei! Sînt sigur, domnule Starr, că, dacă am reuşi să punem mîna pe el, l-am putea convinge că noi avem dreptate.

— Nebunii nu judecă, bietul meu Harry, răspunse inginerul. Desigur că e mai bine să-ţi cunoşti duşmanul dar, dacă ştim acum cine e, asta nu înseamnă că totul s-a sfîrşit Trebuie să fim cu ochii în patru, şi pentru început, Harry, trebuie s-o întrebi pe Nell! Trebuie! Ea va înţelege că acum tăcerea ei nu mai are rost. Trebuie să vorbească, şi asta chiar în interesul bunicului ei. Este tot atît de impor-

tant pentru el ca şi pentru noi să împiedicăm îndeplinirea planurilor lui sinistre.

— Nu mă îndoiesc, domnule Starr, că Nell va veni ea însăşi în întîmpinarea întrebărilor noastre. Noi ştim acum că ea a tăcut din datorie; conştiinţa ei nu i-a îngăduit să vorbească. Acum, tot din datorie şi din conştiinţă va spune totul, oricînd veţi voi. Bine a făcut mama că a condus-o în odaia ei. Trebuie lăsată să-şi revină, dar mă duc s-o aduc...

— Nu e nevoie, Harry, rosti cu o voce hotărîtă şi clară tînăra fată, care intra în acel moment în sala mare a *cottage*-ului.

Nell era palidă şi se vedea după ochii ei cît de mult plînsese, dar se simţea că era decisă pentru pasul pe care cinstea ei îi dicta să-l facă în acel moment.

— Nell! exclamă Harry, repezindu-se în întîmpinarea fetei.

— Harry, spuse Nell, care cu un gest îl opri pe logodnicul său. Tatăl tău, mama ta şi tu trebuie să aflaţi astăzi totul. Şi dumneavoastră, domnule Starr, trebuie să ştiţi totul despre copila pe care aţi primit-o fără să o cunoaşteţi şi pe care Harry, din nefericire pentru el, a scos-o din abis.

— Nell! strigă Harry.

— Las-o pe Nell să vorbească, spuse James Starr, făcîndu-i un semn lui Harry să tacă.

— Sînt nepoata bătrînului Silfax, reluă Nell. N-am ştiut ce înseamnă o mamă decît în ziua cînd am intrat aici, spuse ea privind-o pe Madge.

— Fie binecuvîntată acea zi, fiica mea! răspunse bătrîna scoţiană.

— N-am ştiut ce înseamnă un tată decît în ziua cînd l-am cunoscut pe Simon Ford şi n-am ştiut ce e un prieten decît atunci cînd mîna lui Harry a atins-o pe a mea. Am trăit singură timp de cincisprezece ani împreună cu bunicul meu, în cele mai ascunse colţuri ale minei. Împreună cu el, ar însemna să spun prea mult, mai curînd prin el, deoarece abia îl vedeam. Cînd a dispărut din vechea mină Aberfoyle, el s-a refugiat în acele adîncuri pe care numai el le cunoştea. În felul său, se purta bine cu mine pe atunci, cu toate că era înspăimîntător. Mă hrănea cu cele ce aducea de afară. Îmi amintesc vag, că, pe cînd eram mică de tot, aveam ca doică o capră, a cărei dispariţie m-a îndurerat. Bunicul, văzîndu-mă atît de tristă, a înlocuit-o cu un alt animal, un cîine, îmi spuse el. Din nefericire, acel cîine era vesel şi lătra. Bunicului nu-i plăcea veselia şi nu putea suferi zgomotul. Pe mine m-a învăţat să tac, dar nu l-a putut învăţa şi pe cîine. Bietul animal a dispărut aproape imediat. Bunicul avea drept însoţitor o pasăre sălbatică, o cucuvea, de care la început îmi era

groază. Dar această pasăre, aşa respingătoare cum era, începu să mă iubească atît de mult încît mi-a devenit şi mie dragă. Mă asculta mai bine decît pe stăpînul ei şi acest lucru mă îngrijora, pentru că bunicul era gelos. Cucuveaua şi cu mine ascundeam cît puteam faţă de el şi că ne simţeam atît de bine împreună. Înţelegeam că aşa trebuie să procedăm!... Dar vă vorbesc prea mult despre mine! Este vorba despre voi...

— Nu, fata mea, spuse James Starr, povesteşte aşa cum îţi vine.

— Bunicul meu, continuă Nell, n-a privit niciodată cu ochi buni vecinătatea voastră în mină. Loc era destul, totuşi. El îşi alegea refugiile departe, foarte departe de voi. Nu-i plăcea să vă simtă acolo. Cînd îl întrebam despre oamenii de acolo, de sus, se întuneca la faţă, nu-mi răspundea şi amuţea pentru mult timp. Dar furia sa a izbucnit cînd a văzut că nu vă mulţumiţi cu vechiul domeniu şi încercaţi să-l încălcaţi pe al său. El a jurat că dacă veţi reuşi să pătrundeţi în noua mină, cunoscută pînă atunci numai de el, veţi pieri... Cu toată vîrsta sa înaintată, are încă o forţă extraordinară şi ameninţările lui mă făceau să tremur şi pentru voi,şi pentru el.

— Continuă, Nell, îi spuse Simon Ford tinerei fete, care se întrerupse un moment pentru a-şi aduna gîndurile.

— După prima voastră încercare, de îndată ce bunicul v-a văzut pătrunzînd în galeria Noii Aberfoyle, el a astupat deschizătura şi a transformat galeria în închisoare. Nu vă cunoşteam decît ca pe nişte umbre, foarte vag întrezărite în obscuritatea minei, dar nu puteam suporta gîndul că nişte oameni vor muri de foame în aceste adîncimi, şi, cu riscul de a fi prinsă asupra faptului, am reuşit să vă procur, timp de cîteva zile, puţină apă şi pîine!... Aş fi dorit să vă arăt drumul pe unde puteaţi ieşi, dar era foarte greu să scapi de supravegherea bunicului. Era cît pe ce să muriţi! Iată însă că Jack Ryan şi însoţitorii lui au venit... Din fericire, i-am întîlnit în acea zi şi am reuşit să-i aduc pînă la voi. La întoarcere, bunicul m-a surprins. Furia sa împotriva mea a fost îngrozitoare... Credeam că mă va omorî! De atunci viaţa mea a devenit insuportabilă. Mintea bunicului meu s-a rătăcit cu totul. El s-a proclamat regele umbrei şi al focului! Cînd auzea tîrnăcoapele lovind stratele pe care le socotea ca fiind ale sale, îl apucau furiile şi mă bătea cu mînie. Voiam să fug, dar era imposibil pentru că mă păzea tot timpul. În sfîrşit, acum trei luni, într-un acces de nebunie de nedescris, m-a coborît în abisul în care m-aţi găsit şi a dispărut, după ce a chemat în zadar cucuveaua care n-a vrut să mă părăsească. De cînd eram acolo? Nu mai ştiam. Tot ce ştiu e că simţeam că mor cînd ai venit tu, scumpul meu Harry, şi m-ai salvat! Dar, vezi tu, nepoata bătrînului Silfax nu va putea

deveni soția lui Harry Ford, deoarece viața voastră a tuturor ar fi amenințată.

— Nell! strigă Harry.

— Nu, reluă tînăra fată, sacrificiul meu este hotărît. Există un singur mijloc de a evita pieirea voastră: să mă întorc la bunicul meu. El amenință întreaga Nouă Aberfoyle!... El nu știe ce înseamnă iertarea și nimeni nu poate să prevadă pînă unde îl va împinge geniul răzbunării. Datoria mea este limpede. Aș fi cea mai nemernică ființă dacă aș șovăi s-o îndeplinesc. Adio! Vă mulțumesc! M-ați făcut să cunosc fericirea acestei lumi! Orice s-ar întîmpla, să știți că inima mea rămîne în mijlocul vostru!

Auzind aceste cuvinte, Simon Ford, Madge și Harry, nebuni de durere, se sculară în picioare.

— Cum, Nell, strigară ei cu desperare, vrei să ne părăsești?

James Starr îi dădu la o parte cu un gest plin de autoritate și, mergînd la Nell, îi luă ambele mîini într-ale sale.

— Bine, copila mea! îi spuse el. Ai spus ce trebuia să spui, dar iată ce-ți răspundem noi: Nu te vom lăsa să pleci și, dacă va fi nevoie, te vom reține cu forța. Ne crezi deci atît de lași încît să acceptăm generosul tău sacrificiu? Amenințările lui Silfax sînt de temut, e adevărat! Dar, la urma urmei, un om nu-i decît un om și noi vom lua măsuri de precauție. Dar ai putea tu, chiar în interesul lui Silfax, să ne faci cunoscute obiceiurile sale, să ne spui unde se ascunde? Noi dorim un singur lucru: să-l punem în afara posibilității de a dăuna, și poate să-l ajutăm să judece.

— Vreți să aflați imposibilul, răspunse Nell. Bunicul meu este pretutindeni și nicăieri. N-am cunoscut niciodată ascunzișurile sale! Nu l-am văzut niciodată dormind. Cînd găsea un refugiu, mă lăsa singură și dispărea. Cînd am luat hotărîrea despre care v-am vorbit, domnule Starr, știam ce-mi veți răspunde. Credeți-mă! Nu există decît un mijloc de a-l dezarma pe bunicul meu: trebuie să-l găsesc. El e invizibil, dar vede totul. Întrebați-vă, cum a putut descoperi el gîndurile voastre cele mai secrete, începînd cu scrisoarea expediată domnului Starr, pînă la proiectul căsătoriei mele cu Harrry, dacă n-ar poseda darul inexplicabil de a ști totul? Bunicul meu, după cîte pot eu judeca, este, chiar în nebunia sa, un om cu un spirit puternic. Pe timpuri îmi spunea lucruri foarte interesante. Mi-a vorbit de Dumnezeu, dar m-a înșelat asupra unui lucru: m-a făcut să cred că toți oamenii sînt perfizi, pentru că voia să-mi inspire ura sa împotriva întregii umanități. Cînd Harry m-a dus la *cottage*, ați crezut că sînt doar neștiutoare... Eram mai mult decît atît, eram îngrozită! Ah! Iertați-mă, dar cîteva zile am crezut că mă aflu în mîinile unor oameni

răi şi voiam să fug! Cea care m-a adus la realitate aţi fost dumneavoastră, Madge, nu prin vorbe, ci prin felul dumneavoastră de viaţă, văzînd respectul şi dragostea cu care vă înconjurau soţul şi fiul dumneavoastră. Apoi, cînd am văzut pe toţi lucrătorii, buni şi fericiţi, mi-am spus: «Bunicul m-a înşelat!» Astăzi, după tot ce am învăţat de la voi, sînt complet lămurită şi cred că, de fapt, el s-a înşelat pe sine însuşi. Voi porni deci prin locurile ascunse pe unde îl întovărăşeam altădată. El mă pîndeşte, fără îndoială! Îl voi striga ...el mă va auzi şi, cine ştie, poate, reîntorcîndu-mă la el, voi reuşi să-l aduc pe calea cea bună.

Fata fu lăsată să vorbească. Toţi simţeam că e bine pentru ea să-şi deschidă inima faţă de prietenii săi cei mai buni, în momentul cînd, cuprinsă de iluzii generoase, ea credea că îi va părăsi pentru totdeauna. Dar cînd, istovită, cu ochii plini de lacrimi, ea tăcu, Harry, adresîndu-se mamei lui, spuse:

— Mamă, ce-ai gîndi despre bărbatul care ar părăsi pe această nobilă fată pe care ai auzit-o vorbind?

— Aş gîndi, răspunse Madge, că acest om este un laş, şi dacă ar fi vorba de fiul meu, l-aş renega, l-aş blestema!

— Nell, ai auzit ce a spus mama noastră? spuse Harry. Oriunde te vei duce, te voi însoţi, Dacă vrei cu tot dinadinsul să pleci, vom pleca împreună...

— Harry! Harry! exclamă Nell.

Emoţia fu prea puternică. Nell păli şi căzu în braţele lui Madge... care îi rugă pe inginer, pe Simon şi pe Harry s-o lase singură cu Nell.

XXI

CĂSĂTORIA LUI NELL

Înainte de a se despărţi luară hotărîrea de a fi atenţi mai mult ca oricînd la o agresiune. Ameninţarea lui Silfax era prea directă ca să nu se ţină seama de ea. Se punea întrebarea dacă bătrînul «penitent» nu dispune de vreun mijloc înfricoşător care ar fi putut nimici întreaga Aberfolyle. Gardieni înarmaţi fură postaţi la diversele ieşiri din mină, cu dispoziţia de a veghea zi şi noapte. Orice străin care pătrundea în mină trebuia adus în faţa lui James Starr, pentru a i se stabili identitatea. Locuitorii Coal-city-ului fură informaţi fără ezitare de pericolele ce ameninţau colonia subterană. Deoarece Silfax nu avea nici un complice în mină, nu era de temut o trădare. Măsurile de siguranţă ce fuseseră luate i se aduseră la cunoştinţă lui Nell şi, cu toate că nu era complet liniştită, ea se mai calmă puţin.

Hotărîrea lui Harry de a o urma oriunde se va duce a contribuit mai mult decît orice la a i se smulge promisiunea că nu va fugi.

În timpul săptămînii care precedă căsătoria lui Nell cu Harry, nici un incident nu tulbură viața în Noua Aberfoyle. Minerii, fără a se abate de la supravegherea organizată, își reveniră din panica ce-i cuprinsese și care era aproape să compromită exploatarea.

În acest timp, James Starr continua să-l caute pe bătrînul Silfax.

După ce răzbunătorul bătrîn declarase că Nell nu se va căsători niciodată cu Harry, era de temut ca el să nu dea înapoi de la nimic pentru a împiedica această căsătorie. Cel mai bun lucru ar fi fost să pună mîna pe el, cruțîndu-i viața. Se reîncepu, deci, explorarea minuțioasă a Noii Aberfoyle. Fură cercetate galeriile pînă la orizonturile superioare, care dădeau spre ruinele castelului Dondonald, la Irvin. Se presupunea, și pe bună dreptate, că Silfax comunica prin vechiul castel cu exteriorul pentru a se aproviziona, fie cumpărînd, fie șterpelind cele necesare existenței sale nenorocite. Cît despre Doamnele de foc, James Starr se gîndi că vreo emanație de gaz grizu, care se producea în această parte a minei, ar fi putut să fie aprinsă de Silfax, pentru a produce acel fenomen. El nu se înșela, dar cercetările fură zadarnice. James Starr, în timpul acestei lupte fără răgaz împotriva unei ființe ce nu putea fi prinsă, deși nu lăsa să se observe nimic de către ceilalți, se simțea cel mai nenorocit dintre oameni. Pe măsură ce se apropia ziua nunții, temerile sale creșteau, și el crezu de datoria sa să-și împărtășească gîndurile, în mod excepțional, bătrînului maistru, care deveni și mai îngrijorat decît James Starr.

În sfîrșit, veni ziua căsătoriei!

Silfax nu dăduse nici un semn de viață.

Încă de dimineață, toată populația din Coal-city era în picioare. Lucrările din Noua Aberfoyle fură suspendate. Maiștri și lucrători, toți doreau să-i cinstească pe bătrînul Simon Ford și pe fiul său. Era un mod de a-și arăta recunoștința față de cei doi oameni curajoși și perseverenți, care redaseră minei prosperitatea de altădată.

Ceremonia trebuia să aibă loc la ora unsprezece în capela Saint-Gilles, ce se înălța pe malul lacului Malcolm.

La ora anunțată, ieșiră din *cottage*, Harry la braț cu mama sa și Simon Ford la braț cu Nell. Urmau inginerul James Starr, în aparență calm dar de fapt așteptîndu-se la orice, și Jack Ryan, superb în hainele sale de cimpoier.

Veneau apoi ceilalți ingineri din mină, oamenii de vază din Coal-city, camarazii bătrînului maistru, toți membrii marii familii de mineri care constituiau populația specifică a Noii Aberfolyle. Afară era una din acele zile toride de august, care sînt greu de suportat în regiunile

* Proiectul R.I. – 2010 * * Colectia Jules Verne *

nordice. Zăduful pătrundea pînă în adîncurile minei unde temperatura se ridicase anormal. Atmosfera era saturată de electricitate prin puțurile de aerație și prin marele tunel din Malcolm.

Se putea constata — fenomen destul de rar — că barometrul coborîse la Coal-city în mod considerabil.

Te întrebai dacă vreo furtună nu se va dezlănțui sub bolta de șist care forma cerul imensei cavități.

De fapt, însă, nimeni din interior nu se preocupa de amenințările atmosferice de afară. Toți erau îmbrăcați, bineînțeles, cu hainele cele mai bune, așa cum se cuvenea pentru ceremonie.

Madge purta un costum care amintea pe cele din timpurile trecute. Pe cap avea un *toy*, ca vechile matroane, iar pe umeri purta un *rokelay*, un fel de mantilă cadrilată pe care scoțienele o poartă cu o anumită eleganță. Nell își făgăduise să nu lase să se vadă cît era de agitată. Ea își stăpînea bătăile inimii și tainicile ei temeri, și curajoasa copilă reuși să arate tuturor o față calmă, liniștită.

Era îmbrăcată simplu și acea simplitate a rochiei, pe care o preferase altor veșminte mai bogate, scotea mai mult în evidență farmecul său. Pe cap purta doar un *snood*, panglică în mai multe culori, cu care se împodobesc de obicei tinerele caledoniene.

Simon Ford purta o haină pe care n-ar fi disprețuit-o nici vrednicul judecător Nichol Jarvie din romanul lui Walter Scott.

Toată lumea se îndreptă spre capela Saint-Gilles, care fusese frumos împodobită.

Pe cerul lui Coal-city, discurile electrice, mai puternice din cauza curentului mai intens, străluceau ca tot atîția sori. O atmosferă luminoasă umplea întreaga Noua Aberfoyle.

În capelă, lămpile electrice proiectau o lumină vie, iar fiecare vitraliu colorat strălucea ca un caleidoscop de foc.

În ușa capelei Saint-Gilles pastorul William Hobson aștepta sosirea soților.

Cortegiul se apropia, după ce înconjurase în chip maiestuos malul lacului Malcolm.

În acel moment, orga începu să cînte și ambele perechi, precedate de pastorul Hobson, se îndreptară către altarul din Saint-Gilles.

Pastorul binecuvîntă mai întîi toată adunarea, apoi Harry și Nell rămaseră singuri în fața preotului care ținea în mînă cartea sfîntă.

— Harry, întrebă pastorul Hobson, vrei s-o iei de soție pe Nell și juri că o vei iubi de-a pururi?

— Jur, răspunse tînărul cu o voce fermă.

— Nell, reluă preotul, vrei să-l iei de soț pe Harry Ford, și...

Tînăra fată nu apucă să răspundă cînd un zgomot asurzitor se auzi

de afară. Una din stîncile enorme formînd o terasă deasupra malului lacului Malcolm, la o sută de paşi de capelă, se prăbuşi fără explozie, ca şi cum căderea sa ar fi fost pregătită dinainte. Sub acea stîncă exista o excavaţie necunoscută de nimeni, în care se îngrămădeau apele. Apoi, deodată,între bucăţile de stîncă sfărîmată apăru o barcă pe care o impulsie puternică o lansă pe suprafaţa lacului.

În barcă stătea în picioare un bătrîn îmbrăcat cu o rasă sumbră de călugăr, cu părul vîlvoi şi cu o barbă albă lungă,ce-i cădea pe piept.

În mînă ţinea o lampă Davy, în care ardea o flacără protejată de pînza metalică a aparatului.

Cu o voce puternică, bătrînul strigă:

— Grizul! Grizul! Nenorocire vouă tuturor! Nenorocire!

În acel moment, mirosul slab, caracteristic hidrogenului protocarbonat, se împrăştie în atmosferă.

Cauza răspîndirii gazului exploziv se datora prăbuşirii stîncii care lăsa să se scurgă o cantitate enormă de grizu, înmagazinat în pungi uriaşe ale căror orificii fuseseră astupate de şist. Ţîşniturile de grizu urcau spre bolţile domului sub o presiune de cinci-şase atmosfere.

Bătrînul cunoştea existenţa acelor pungi cu gaze şi le deschisese brusc pentru a face explozibilă atmosfera cavernei.

În acest timp, James Starr şi alţi cîţiva, ieşind repede din capelă, alergară spre mal.

— Afară din mină! Afară din mină! striga inginerul, care, dîndu-şi seama de pericolul imediat, veni să dea alarma la uşa capelei Saint-Gilles.

— Grizul! Grizul! repeta bătrînul înaintînd cu barca pe apele lacului.

Harry, trăgîndu-şi după el logodnica,tatăl şi mama, părăsi în grabă capela.

— Ieşiţi din mină! Ieşiţi din mină! repeta întruna James Starr.

Era însă prea tîrziu pentru a mai fugi din mină. Bătrînul Silfax era acolo, gata să îndeplinească ultima sa ameninţare, gata să împiedice căsătoria lui Nell cu Harry, înmormîntînd întreaga populaţie din Coal-city sub ruinele minei.

Deasupra capului său se rotea în zbor cucuveaua sa enormă, ale cărei pene albe erau presărate cu puncte negre.

În acel moment, un om se aruncă în apele lacului şi înotă din răsputeri spre barcă.

Era Jack Ryan. El se străduia să-l prindă pe nebun înainte ca acesta să-şi îndeplinească opera de distrugere.

Silfax îl văzu venind. El sparse atunci sticla lămpii de siguranţă, şi smulgînd fitilul aprins, îl plimbă în aerul înconjurător.

O tăcere mormîntală domnea asupra întregii asistenţe îngrozite.

În barcă stătea un bătrîn cu părul vîlvoi...

James Starr, resemnat, se mira că explozia inevitabilă nu nimicise încă Noua Aberfoyle. Silfax, cu trăsăturile crispate, își dădu seama că gazul, prea ușor spre a se menține în straturile joase, se acumulase la înălțimea domului. Atunci pasărea, la un gest al lui Silfax, apucă feștila incendiară cu ghearele, așa cum făcea altădată în mina Dochart, și începu să zboare către înălțimea bolții pe care bătrînul i-o arăta cu mîna.

Cîteva secunde încă și Noua Aberfoyle n-ar mai fi existat...

În acel moment, Nell se smulse din brațele lui Harry.

Calmă și în același timp inspirată, ea alergă spre țărmul lacului, pînă la marginea apei.

— Harfang! Harfang! strigă ea cu o voce clară. Vino la mine! Vino la mine!

Devotata pasăre ezită un moment, mirată. Dar, deodată, recunoscînd vocea lui Nell, lăsă să cadă feștila aprinsă în apa lacului și, făcînd un cerc larg în zbor, se abătu la picioarele tinerei fete.

Straturile înalte, explozive, unde grizul era amestecat cu aerul, nu fuseseră atinse! Un strigăt sălbatic răsună sub cupolă. Era ultimul strigăt al bătrînului Silfax.

În momentul cînd Jack Ryan era să pună mîna pe marginea bărcii, bătrînul, văzînd că răzbunarea nu i-a reușit, se aruncă în apele lacului.

— Salvează-l! Salvează-l! striga Nell cu deznădejde.

Harry o auzi și, aruncîndu-se la rîndul său în lac, ajunse înotînd lîngă Jack Ryan și se afundă de cîteva ori. Osteneala sa fu zadarnică.

Apele lacului Malcolm refuzau să-și elibereze prada. Ele se închiseseră pentru totdeauna deasupra bătrînului Silfax.

XXII

LEGENDA BĂTRÎNULUI SILFAX

Șase luni după aceste evenimente, căsătoria lui Harry Ford cu Nell, atît de straniu întreruptă, se celebra în capela Saint-Gilles. După ce pastorul Hobson binecuvîntă unirea lor, tinerii căsătoriți, îmbrăcați încă în negru, se întoarseră la *cottage*. James Starr și Simon Ford, acum eliberați de orice griji, prezidau veseli serbarea care urmă ceremoniei și care se prelungi pînă a doua zi.

În aceste împrejurări memorabile, Jack Ryan, îmbrăcat în costumul său de *piper*, după ce umplu cu aer burduful cimpoiului, obținu un triplu succes: ca cimpoier, dansator și cîntăreț, în același timp, și fu aplaudat de întreaga asistență.

A doua zi, lucrările de subteran şi cele de suprafaţă reîncepură, sub conducerea inginerului James Starr.

Harry şi Nell erau mulţumiţi, se înţelege de la sine. Aceşti doi tineri, atît de încercaţi, găsiră în sfîrşit în căsătorie fericirea pe care o meritau. Cît despre Simon Ford, acum maistru onorific al minei, spera să ajungă să serbeze cincizeci de ani de la căsătoria sa cu buna lui Madge, care, dealtfel, împărtăşea dorinţa soţului ei.

— Şi apoi, încă o dată cincizeci de ani spuse şăgalnicul Jack Ryan, de două ori cincizeci de ani — nici nu-i aşa mult pentru dumneavoastră, domnule Simon!

— Ai dreptate, fiule, răspunse liniştit bătrînul maistru. Nici n-ar fi de mirare, în acest climat al Noii Aberfoyle, în acest mediu care nu cunoaşte intemperiile de afară, să trăiască omul şi două sute de ani.

Vor asista oare locuitorii Noii Aberfoyle la această a doua aniversare? Aceasta ne-o va spune viitorul.

În orice caz, o pasăre ce părea că va atinge o longevitate neobişnuită era cucuveaua bătrînului Silfax. Ea dădea mereu tîrcoale întunecosului domeniu. Dar, după moartea bătrînului, deşi Nell încercase s-o reţină, pasărea dispăru după cîteva zile.

În afară de faptul că societatea oamenilor îi era la fel de neplăcută ca şi stăpînului ei, se părea că-i poartă pică în special lui Harry în care această pasăre geloasă recunoscuse, şi de aceea îl ura, pe primul care o răpise pe Nell, pe acela cu care zadarnic se luptase în timpul ascensiunii din abis.

De atunci, foarte rar o mai zărea Nell planînd deasupra lacului Malcolm. Voia pasărea să-şi revadă prietena de altădată? Voia ea să pătrundă cu privirea pînă în fundul abisului care îl înghiţise pe Silfax?

Ambele versiuni au fost admise, iar cucuveaua deveni legendară şi îi inspiră lui Jack Ryan multe poveşti fantastice.

Mulţumită acestui tînăr vesel, şi astăzi se mai cîntă, în timpul şezătorilor scoţiene, legenda păsării bătrînului Silfax, fostul «penitent» al minelor de la Aberfoyle.

Goana după meteor

I

ÎN CARE JUDECĂTORUL JOHN PROTH ÎNDEPLINEŞTE UNA DIN CELE MAI PLĂCUTE ÎNDATORIRI ALE FUNCŢIEI SALE ÎNAINTE DE A SE REÎNTOARCE ÎN GRĂDINĂ.

N-avem nici un motiv să ascundem cititorilor că oraşul în care începe povestea aceasta neobişnuită e situat în Virginia, Statele Unite ale Americii. Cu voia lor, vom numi oraşul Whaston şi îl vom plasa în districtul răsăritean, pe malul drept al Potomacului; dar ni se pare inutil să determinăm mai mult coordonatele oraşului, care va fi căutat zadarnic chiar pe cele mai bune hărţi ale Statelor Unite.

În anul acela, în ziua de 12 martie, dimineaţa, locuitorii Whastonului, care traversau Exeter Street la un moment dat, putură zări un elegant călăreţ urcînd şi coborînd la pas strada, care e foarte povîrnită, apoi oprindu-se, pînă la urmă, în piaţa Constituţiei aflată cam în centrul oraşului.

Călăreţul, un adevărat tip de yankeu, tip care nu e lipsit de o distincţie proprie, să fi avut cel mult treizeci de ani. Era înalt, voinic şi bine făcut, cu trăsături regulate, cu părul brun şi purta o barbă castanie al cărei vîrf ascuţit îi prelungea faţa rasă cu grijă deasupra buzelor. O mantie largă îl acoperea pînă la călcîie şi se întindea peste crupa calului. Călăreţul îşi conducea cu pricepere şi fermitate bidiviul, altminteri destul de vioi. Totul, în atitudinea lui, arăta omul de acţiune, omul hotărît, ascultînd de primul impuls, omul care nu şovăie niciodată între dorinţă şi teamă, cum şovăie firile nehotărîte. În sfîrşit, un observator ar fi constatat că nerăbdarea lui firească nu putea fi decît imperfect ascunsă sub o aparenţă de nepăsare.

De ce se afla călăreţul în oraşul acesta în care nimeni nu-l cunoştea şi nimeni nu-l mai văzuse vreodată?... Se mărginea doar să-l străbată, sau avea de gînd să rămînă aici cîtăva vreme?... Ca să găsească un hotel, n-ar fi avut, în acest caz, decît de ales. În privinţa aceasta, oraşul Whaston merită laude. În nici un alt centru din Statele Unite sau din alte ţări, călătorul nu găseşte o primire mai bună, un serviciu mai bun, o masă mai bună, un confort atît de complet cu preţuri atît de

modeste. Şi e într-adevăr destul de trist că hărţile arată cu atîta imprecizie un oraş în care există asemenea avantaje.

Nu, străinul nu părea deloc dispus să rămînă în Whaston şi zîmbetele atrăgătoare ale hotelierilor n-aveau nici un efect asupra lui. Preocupat, indiferent la ce se petrecea în preajma lui, el ţinea la pas şoseaua care marchează marginea pieţii Constituţiei, al cărei centru e ocupat de o vastă movilă de pămînt. Şi nici nu bănuia măcar că stîrneşte curiozitatea publică.

Iar curiozitatea publică era stîrnită din plin! De cînd se ivise călăreţul, patronii şi oamenii de serviciu ieşiţi în pragurile porţilor schimbau cuvintele acestea sau altele asemănătoare:

— Pe unde a venit?

— Prin Exeter Street.

— Şi de unde venea?

— După cîte se spune, a intrat în oraş prin mahalaua Wilcox.

— E cam o jumătate de oră de cînd calul lui dă ocol pieţii.

— Pesemne că aşteaptă pe cineva.

— Se poate. Ba chiar aşteaptă cu oarecare nerăbdare.

— Se uită mereu spre Exeter Street.

— Pe aici o să sosească.

— Cine «o să» sosească? El sau ea?

— De! E destul de chipeş!...

— Atunci o fi avînd o întîlnire?

— Da, o întîlnire... Dar nu în sensul la care vă gîndiţi.

— Ce ştii dumneata?

— Păi e a treia oară cînd străinul se opreşte în faţa uşii domnului John Proth...

— Şi cum domnul Proth e judecător al Whastonului...

— Înseamnă că omul are vreun proces.

— Şi că adversarul lui întîrzie.

— Ai dreptate.

— Bun! Judecătorul Proth o să-i împace şi-o să-i răsîmpace, cît ai clipi.

— E un om iscusit.

— Şi un om de treabă.

Într-adevăr, s-ar fi putut ca acesta să fie adevăratul motiv al prezenţei călăreţului la Whaston. Căci, de mai multe ori, el se oprise fără să descalece în faţa casei domnului John Proth. Privea poarta, privea ferestrele, apoi rămînea neclintit, ca şi cum ar fi aşteptat să se ivească cineva în prag, pînă în clipa cînd calul, care tropăia de nerăbdare, îl silea să se urnească iar din loc.

Dar, cînd se mai opri încă o dată acolo, iată că uşa se deschise

larg şi un bărbat se ivi la capătul peronului care dădea spre trotuar.

De cum îl zări, străinul îşi scoase pălăria:

— Domnul John Proth, după cîte bănuiesc?... spuse el.

— În persoană, răspunse judecătorul.

— Vreau să vă pun o simplă întrebare, care n-o să ceară decît un *da* sau un *nu* din partea dumneavoastră.

— Puneţi-o, domnule.

— A venit cineva, în dimineaţa aceasta, să vă întrebe despre domnul Seth Stanfort?

— Nu, după cît ştiu.

— Mulţumesc!

Rostind cuvîntul acesta şi ridicîndu-şi din nou pălăria, călăreţul dădu pinteni calului şi porni în trap uşor pe Exeter Street.

Acum — aceasta era părerea generală — nu mai exista nici o îndoială în privinţa faptului că necunoscutul avusese treabă cu domnul John Proth. După felul cum îşi formulase întrebarea, el însuşi era Seth Stanfort, primul prezent la o întîlnire fixată cuiva. Dar se ridica o altă problemă, la fel de palpitantă: oare trecuse ceasul numitei întîlniri şi călăreţul necunoscut avea să părăsească acum oraşul, pentru a nu se mai reîntoarce?

E uşor de înţeles, fiindcă ne aflăm în America, adică în ţara unde se fac cele mai multe pariuri din lume, că imediat cîţiva locuitori ai Whastonului pariară între ei dacă străinul se va reîntoarce curînd sau dacă a plecat definitiv. Doar cîteva rămăşaguri pe o jumătate de dolar, sau chiar pe cinci sau şase cenţi, nu mai mult, făcute între personalul hotelurilor şi curioşii rămaşi în piaţă, dar, în sfîrşit, rămăşaguri care trebuiau plătite în toată regula de cei ce aveau să piardă şi încasate de cei ce aveau să cîştige, toţi oameni dintre cei mai onorabili.

Cît despre judecătorul John Proth, el se mărginise doar să-l urmărească din ochi pe călăreţul care urca spre mahalaua Wilcox. Căci era un filozof judecătorul John Proth, un magistrat înţelept, care număra nu mai puţin de cincizeci de ani de înţelepciune şi de filozofie, deşi, ca vîrstă, nu depăşea o jumătate de veac, — ceea ce, cu alte cuvinte, înseamnă că era filozof şi înţelept din născare. Mai adăugaţi la asta că, în calitatea lui de celibatar — dovadă neîndoielnică de înţelepciune — viaţa nu-i fusese niciodată tulburată de nici un fel de griji, ceea ce, veţi recunoaşte, uşurează enorm practicarea filozofiei. Născut la Whaston, judecătorul nu-şi părăsise, nici măcar în copilărie, decît puţin sau aproape deloc oraşul natal, iar cei cărora le împărţea dreptatea îl respectau tot atît pe cît îl iubeau, căci îl ştiau lipsit de orice fel de ambiţii.

John Proth avea simţul dreptăţii. Se arăta întotdeauna înţelegător

față de slăbiciunile și uneori chiar de greșelile altora. Să ducă la bun sfîrșit pricinile înfățișate lui, să-i trimită acasă, împăcați, pe adversarii care veneau în fața modestei lui judecăți, să netezească asperitățile, să dezlege nodurile, să îndulcească ciocnirile inerente oricărei ordini sociale, oricît de desăvîrșită ar fi ea, iată cum își înțelegea el misiunea. John Proth era destul de bogat. Funcția de judecător și-o îndeplinea numai din plăcere și nu visa să ajungă pe trepte mai înalte. Iubea tihna — a lui și a altora. Socotea oamenii drept vecini de viață cu care ai tot interesul să trăiești în bună pace. Se culca devreme și se scula devreme. Dacă mai citea cîteva cărți ale unor scriitori din Lumea Veche sau Nouă se mulțumea totuși cu bravul și onestul ziar al orașului, *Whaston News*, în care anunțurile ocupau mai mult spațiu decît politica. Zilnic, făcea o plimbare de-o oră sau două, în timpul căreia pălăriile trecătorilor se toceau salutîndu-l, din care pricină se vedea nevoit să-și cumpere și el cîte o pălărie nouă la fiecare trei luni. În afară de plimbările acestea, dacă lăsăm la o parte timpul destinat exercitării funcției sale, judecătorul rămînea în locuința lui pașnică și confortabilă, îngrijindu-și florile din grădină, care îi răsplăteau ostenelile încîntîndu-l cu prospețimea culorilor, îmbătîndu-l cu miresmele lor suave.

După schițarea aceasta, în cîteva rînduri, portretul domnului John Proth fiind plasat în adevăratul său cadru, va fi lesne de înțeles că numitul judecător aproape că nu se sinchisi de întrebarea pe care i-o pusese străinul. Dacă acesta, în loc să se adreseze stăpînului casei, ar fi stat de vorbă cu bătrîna servitoare Kate, s-ar fi putut întîmpla ca ea să vrea să afle mai multe. Kate ar fi stăruit în privința lui Seth Stanfort, ar fi întrebat ce trebuie să spună dacă cineva s-ar fi interesat de el. Și fără doar și poate că nu i-ar fi displăcut vrednicei Kate să afle dacă străinul avea să mai revină, fie dimineața, fie după-amiază, în casa domnului John Proth.

Dar domnul John Proth nu și-ar fi iertat în vecii vecilor asemenea curiozități, asemenea indiscreții, de înțeles la slujnica lui, care era femeie. Nu, domnul John Proth nici nu observase măcar că sosirea, prezența și apoi plecarea străinului fuseseră remarcate de cei ce căscau gura prin piață și, după ce închisese poarta, se întorsese să ude trandafirii, crinii, mușcatele și rozetele din grădină.

Curioșii nu-l imitară însă, și rămaseră să observe mai departe.

Între timp, călărețul înaintase pînă la capătul Exeter Street-ului, care domina partea apuseană a orașului. Ajuns în mahalaua Wilcox, pe care Exeter Street o leagă de centrul Whastonului, își opri calul, și, fără să descalece, privi în jurul lui. Din acest punct, putea să cuprindă cu privirea peste o milă din împrejurimi și să urmărească drumul cotit care cobora trei mile, pînă la tîrgușorul Steel, care, dincolo de

Potomac, îşi profila clopotniţele în zare. Dar privirea lui cercetă zadarnic drumul, căci, fără doar şi poate, nu descoperi ceea ce căuta. De aici, viile mişcări de nerăbdare transmise calului, al cărui tropot pe loc trebuia strunit.

Se scurseră astfel vreo zece minute, apoi călăreţul, pornind la pas pe Exeter Street, se îndreptă pentru a cincea oară spre piaţă.

«La urma urmei, îşi repeta el, privindu-şi ceasul, încă n-a întîrziat... Trebuie să vină la zece şi şapte minute şi e de-abia nouă şi jumătate... Distanţa dintre Whaston şi Steel, de unde trebuie să vină ea, este egală cu distanţa dintre Whaston şi Brial, de unde am venit eu, si poate fi străbătută în mai puţin de douăzeci de minute... Drumui e frumos, timpul e bun şi n-am auzit ca vreo revărsare a fluviului să fi luat podul... Deci, n-o să aibă nici o stavilă în drum... În condiţiile acestea, dacă lipseşte de la întîlnire, înseamnă că n-a vrut să vină... Dealtfel, a fi exact înseamnă a sosi cînd ai spus şi nu cu mult înainte... în realitate, eu sînt neexact, fiindcă m-am grăbit mai mult decît s-ar cuveni să se grăbească un om chibzuit. E adevărat că politeţea, chiar dacă n-aş mai fi avut şi alte sentimente, mi-ar fi poruncit să sosesc primul la întîlnire».

Monologul acesta ţinu tot timpul cît străinul coborî pe Exeter Street şi nu se termină decît în clipa cînd copitele calului loviră din nou pavajul pieţii.

Hotărît lucru, cei ce pariaseră pe reîntoarcerea străinului cîştigau pariurile. De aceea, cînd călăreţul trecu de-a lungul hotelurilor, ei îl întîmpinară cu feţe voioase, pe cînd cei ce pierdeau nu-l salutau decît ridicînd din umeri.

În sfîrşit, orologiul municipal bătu ora zece. Oprindu-şi calul, străinul numără cele zece bătăi şi se încredinţă că mersul orologiului se potrivea exact cu al ceasului pe care îl scosese din buzunar.

Mai trebuiau să treacă doar şapte minute pentru ca ora întîlnirii să sosească şi apoi să treacă.

Seth Stanfort se reîntoarse la intrarea în Exeter Street. Vădit lucru, nici calul şi nici el nu mai puteau să stea locului.

Un public destul de numeros însufleţea strada. La cei ce urcau în lungul ei, Seth Stanfort nici nu se uită măcar. Toată atenţia îi era concentrată asupra celor ce coborau, şi privirea lui îi prindea de cum se iveau în vîrful pantei. Exeter Street e destul de întinsă ca un pieton să aibă nevoie de zece minute ca s-o străbată, dar unei trăsuri care ar merge repede sau unui cal la trap nu le trebuiesc mai mult de trei sau patru minute pentru asta.

Călăreţul nostru însă nu se uita deloc la pietoni. Nici nu-i vedea măcar. Chiar dacă prietenul lui cel mai bun ar fi trecut pe jos pe lîngă

el, tot nu l-ar fi zărit. Persoana aşteptată nu putea să sosească decît în trăsură, sau călare.

Dar o să sosească oare la ora convenită?... Mai rămăseseră doar trei minute, exact cît ar fi trebuit ca să coboare panta străzii Exeter, şi nici un vehicul nu se ivea în susul ei, nici o motocicletă, nici o bicicletă, nici un automobil care, mergînd cu optzeci pe oră, ar mai fi putut depăşi clipa întîlnirii.

Seth Stanfort aruncă o ultimă privire pe Exter Street. Şi o sclipire vie îi licări în ochi pe cînd şoptea cu o hotărîre de neabătut:

«Dacă nu e aici exact la zece şi şapte minute, nu mă însor.»

Ca un răspuns la declaraţia aceasta, în aceeaşi clipă se auzi din susul străzii galopul unui cal. Bidiviul, un animal superb, era încălecat de-o tînără fată care îl conducea cu graţie şi îndemînare. Trecătorii se dădeau la o parte din calea lui, şi cu siguranţă că n-avea să mai întîlnească nici un obstacol pînă în piaţă.

Seth Stanfort o recunoscu pe aceea pe care o aştepta. Faţa îi redeveni impasibilă. Fără să rostească un cuvînt, fără să facă un gest, el îşi struni calul şi se îndreptă calm spre casa judecătorului.

Firește că toate acestea stîrniră şi mai mult curioşii care se apropiară, fără ca Stanfort să le acorde cea mai mică atenţie.

Cîteva secunde mai tîrziu, călăreaţa galopa prin piaţă, iar calul ei, alb de spume, se oprea la doi paşi de poartă.

Străinul se descoperi şi spuse:

— Salut pe domnişoara Arcadia Walker...

— Şi eu pe domnul Seth Stanfort, răspunse Arcadia Walker, înclinîndu-se cu o mişcare graţioasă.

Nici vorbă că localnicii nu scăpau o clipă din ochi perechea cu totul necunoscută lor. Şi îşi spuneau între ei:

— Dacă au venit pentru un proces, e de dorit ca amîndoi să cîştige.

— Aşa o să fie, altminteri ar însemna ca domnul Proth să fie mai puţin înţelept decît e în realitate!

— Iar dacă nici unul, nici altul nu sînt căsătoriţi, cel mai nimerit ar fi ca «totul să se termine cu o nuntă!»

Astfel vorbeau gurile, astfel se schimbau cuvintele. Dar nici Seth Stanfort, nici Arcadia Walker nu păreau să ia în seamă curiozitatea stînjenitoare al cărei obiect erau.

Seth Stanfort tocmai se pregătea să descalece ca să bată în poarta domnului John Proth, cînd poarta se deschise.

Domnul John Proth se ivi în prag, iar bătrîna Kate, de data aceasta. apăru în spatele lui. Auziseră amîndoi tropotul cailor în faţa casei şi judecătorul, lăsîndu-şi grădina, iar slujnica, părăsindu-şi bucătăria, voiau să ştie ce se petrece afară.

Seth Stanfort rămase deci în şa şi, adresîndu-se magistratului, spuse:

— Domnule judecător John Proth eu sînt Seth Stanfort, din Boston, Massachusetts.

— Încîntat de cunoştinţă, domnule Seth Stanfort.

— Şi iat-o pe domnişoara Arcadia Walker din Trenton, New-Jersey.

— Preaonorat că mă aflu în faţa dumneavoastră, Miss Arcadia Walker.

După ce-l privi pe străin, domnul John Proth îşi aţinti întreaga atenţie asupra străinei.

Domnişoara Arcadia Walker, fiind o tînără încîntătoare, ne va face plăcere s-o schiţăm, în cîteva cuvinte. Vîrsta: douăzeci şi patru de ani; ochii de un albastru deschis; părul castaniu închis; tenul de-o frăgezime pe care arşiţa soarelui abia o atinsese; dinţii de un alb şi de o regularitate desăvîrşită; statura ceva mai mult decît mijlocie; înfăţişarea încîntătoare; mersul de o rară eleganţă, suplu şi nervos totodată. În costumul de amazoană cu care era îmbrăcată, ea răspundea cu graţie mişcărilor calului, care, ca şi calul lui Seth Stanfort, nu stătea o clipă liniştit. Mîinile ei, îmbrăcate în mănuşi fine, struneau dîrlogii şi un cunoscător şi-ar fi dat imediat seama cît e de pricepută în arta aceasta. Întreaga ei fiinţă purta pecetea unei rare distincţii.

Arcadia Walker, originară din New-Jersey, neavînd decît rude depărtate, stăpînă pe faptele ei, independentă prin avere, înzestrată cu spiritul aventuros al tinerilor americani, ducea o viaţă potrivită gusturilor ei. Călătorind de mai mulţi ani, vizitase principalele ţinuturi ale Europei şi era la curent cu ceea ce se făcea şi se spunea la Paris, Londra, Berlin, Viena sau Roma. Iar cele auzite sau văzute în neîncetatele ei peregrinări putea să le povestească francezilor, englezilor, germanilor sau italienilor în propriile lor limbi. Arcadia Walker era instruită şi educaţia ei, dirijată de un tutore astăzi răposat, fusese deosebit de îngrijită. Se pricepea destul de bine şi la afaceri, ba chiar dovedea o remarcabilă pricepere în ceea ce priveşte administrarea propriei ei averi.

Ceea ce am spus despre Arcadia Walker s-ar potrivi aidoma şi în privinţa lui Seth Stanfort. Liber şi el şi de asemenea bogat, iubind şi el călătoriile. Seth Stanfort străbătuse întreaga lume şi nu stătea mai niciodată la Boston, oraşul său natal. Iarna era oaspetele Vechiului Continent şi al marilor capitale, unde îşi întîlnise adeseori aventuroasa compatrioată. Vara se reîntorcea în America, pe plăjile unde se întîlnesc familiile milionarilor yankei. Şi acolo o întîlnise adesea pe Miss Arcadia Walker.

Faptul că aveau gusturi identice îi apropiase încetul cu încetul pe cei doi îndrăzneți tineri pe care curioșii și mai ales curioasele din piață îi socoteau cum nu se poate mai potriviți unul cu altul. Și, într-adevăr, amîndoi dornici de călătorii, amîndoi grăbiți să ajungă acolo unde vreun incident al vieții politice sau militare atrăgea atenția publică, cum nu s-ar fi potrivit? Deci, nu e de mirare că Seth Stanfort și Arcadia Walker ajunseseră încetul cu încetul la ideea de a-și uni viețile, fapt care nu le-ar fi schimbat cu nimic obiceiurile. De acum înainte nu mai aveau să fie două nave călătorind împreună, ci una singură, ba chiar, s-ar putea crede, una mai bine construită, echipată și amenajată ca să străbată toate mările globului.

Nu! Seth Stanfort și Arcadia Walker nu fuseseră aduși de vreun proces, de vreo ceartă sau de încheierea vreunei afaceri în fața judecătorului din Whaston. După ce îndepliniseră toate formalitățile legale față de autoritățile competente din Massachusetts și din New-Jersey, cei doi tineri își dăduseră întîlnire la Whaston, chiar în ziua aceea, 12 martie, chiar la ora aceea, zece și șapte minute, pentru săvîrșirea acelui act care, după spusele amatorilor, e cel mai important din viața unui om.

Prezentarea lui Seth Stanfort și a Arcadiei Walker în fața judecătorului fiind făcută, așa cum am arătat, domnul John Proth nu mai avu decît să-i întrebe pe cei doi călători ce pricină îi adusese la el.

— Seth Stanfort dorește să devină soțul domnișoarei Arcadia Walker, răspunse tînărul.

— Și domnișoara Arcadia Walker dorește să devină soția domnului Seth Stanfort, adăugă tînăra.

Magistratul se înclină, spunînd:

— Vă stau la dispoziție, domnule Stanfort și domnișoară Arcadia Walker.

Cei doi tineri se înclinară și ei.

— Cînd v-ar conveni să aibă loc căsătoria? urmă domnul John Proth.

— Chiar acum... dacă sînteți liber, răspunse Seth Stanfort.

— Căci părăsim Whastonul de îndată ce voi deveni doamna Stanfort, declară Miss Arcadia Walker.

Prin atitudinea sa, domnul John Proth arătă cît de mîhniți erau, el și întregul oraș, că nu puteau să găzduiască mai multă vreme perechea aceasta încîntătoare care îi onora cu prezența ei.

Apoi adăugă:

— Vă stau cu totul la dispoziție — și se trase înapoi cu cîțiva pași, eliberînd poarta.

Dar domnul Seth Stanfort îl opri cu un gest.

* Proiectul R.I. – 2010 * * Colectia Jules Verne *

— E neapărat nevoie ca Miss Arcadia şi eu să descălecăm? întrebă el.

Domnul John Proth chibzui o clipă.

— Deloc! afirmă el. Vă puteţi căsători şi călare, la fel de bine ca şi pe jos.

Cu greu s-ar fi putut găsi un magistrat mai înţelegător, chiar şi în această originală ţară a Americii!

— Am să vă pun doar o întrebare, continuă domnul John Proth. Sînt îndeplinite toate formalităţile impuse de lege?

— Sînt, răspunse Seth Stanfort.

Şi-i întinse judecătorului un dublu certificat în toată regula, întocmit de grefele din Boston şi Trenton, după achitarea sumelor cuvenite.

Domnul John Proth luă actele, îşi puse pe nas ochelarii cu ramă de aur şi citi atent hîrtiile legalizate şi prevăzute cu timbrul oficial.

— Actele sînt în regulă, spuse el, iar eu sînt gata să vă eliberez certificatul de căsătorie.

Să nu ne mirăm dacă curioşii, al căror număr sporise, se îngrămădeau în jurul tinerei perechi, ţinînd să fie martorii unei căsătorii săvîrşite în condiţii care ar fi părut cam neobişnuite în orice altă ţară. Lucrul acesta însă nici nu-i stingherea pe cei doi logodnici şi nici nu le displăcea.

John Proth se urcă atunci pe prima treaptă a peronului casei, şi, cu un glas care fu auzit de toţi cei de faţă, spuse:

— Seth Stanfort, consimţi s-o iei de nevastă pe domnişoara Arcadia Walker?

— Da.

— Arcadia Walker, consimţi să-l iei de bărbat pe domnul Seth Stanfort?

— Da.

Magistratul făcu o pauză, apoi, serios, ca un fotograf în clipa nelipsitului «nu mişcaţi!» rosti:

— În numele legii, domnule Seth Stanfort din Boston şi domnişoară Arcadia Walker din Trenton, vă declar uniţi prin căsătorie.

Cei doi soţi se apropiară unul de altul, dîndu-şi mîna ca pentru a pecetlui actul îndeplinit.

Apoi, fiecare dintre ei îi întinse judecătorului cîte o hîrtie de cinci sute de dolari.

— Onorariul, spuse domnul Seth Stanfort.

— Pentru săraci, spuse doamna Arcadia Stanfort.

Şi amîndoi, după ce se înclinară în faţa judecătorului, dădură pinteni cailor, care porniră la galop spre mahalaua Wilcox.

— Asta-i bună!... spuse Kate, pe care uimirea o încremenise într-atît, încît timp de zece minute izbutise să nu scoată o vorbă.

— Ce vrei să spui, Kate? întrebă judecătorul Proth.

Bătrîna lăsă colțul șorțului, pe care îl frămînta de parcă ar fi vrut să facă o funie din el.

— Cred, domnule judecător, că tinerii ăștia nu sînt în toate mințile.

— Așa e, bătrînă Kate, așa e, aprobă John Proth, luîndu-și din nou paşnica stropitoare. Dar ce-i de mirare? Oare cei care se căsătoresc sînt vreodată în toate mințile?

II

CARE ÎL INTRODUCE PE CITITOR ÎN CASA LUI DEAN FORSYTH ȘI ÎI FACE CUNOȘTINȚĂ CU NEPOTUL LUI, FRANCIS GORDON, ȘI CU BONA LUI, MITZ.

— Mitz!... Mitz!...

— Da, băiețaș!

— Ce-o fi avînd unchiul Dean?

— Habar n-am.

— O fi bolnav cumva?

— Da' de unde! Dar dacă o s-o țină tot așa, atunci sigur se îmbolnăvește.

Întrebările și răspunsurile acestea erau schimbate de un tînăr de douăzeci și trei de ani și de o femeie de șaizeci și cinci, în sufrageria unei case de pe Elisabeth Street, aflată tot în orașul Whaston, unde am văzut îndeplinindu-se mai adineauri cea mai originală căsătorie după moda americană.

Casa aceasta de pe Elisabeth Street aparținea domnului Dean Forsyth. Dean Forsyth avea patruzeci și cinci de ani și se vedea că îi are. Un cap mare și zbîrlit, niște ochi mici, cu ochelari foarte tari, niște umeri ușor încovoiați, un gît vînjos, înfășurat și iarna și vara într-o cravată dublă care îi ajungea pînă la bărbie, o redingotă largă și mototolită, o vestă lăbărțată, cu nasturii de jos totdeauna descheiați, niște pantaloni prea scurți, abia acoperind pantofii prea largi, o scufă cu moț dată spre ceafă peste un păr cărunt și ciufulit, o față cu o mie de zbîrcituri terminîndu-se prin țăcălia obișnuită la americanii din nord, o fire arțăgoasă, gata oricînd să se înfurie, așa era domnul Dean Forsyth, despre care vorbeau Francis Gordon, nepotul său, și Mitz, bătrîna lui servitoare, în dimineața zilei de 21 martie.

Francis Gordon, căruia îi muriseră părinții din primii ani ai copilăriei, fusese crescut de domnul Dean Forsyth, frate cu mama răposată. Deși îi revenea o oarecare avere din partea unchiului. Francis nu se socotea scutit de muncă, iar domnul Forsyth îi împărtășise întru totul

părerea. După ce îşi terminase studiile la celebra universitate Harward, nepotul se dedicase dreptului şi devenise avocat în Whaston, unde văduvele, orfanii şi cei săraci îşi găsiseră în el cel mai vajnic apărător. Francis cunoştea legile şi vorbea frumos, cu o voce caldă şi convingătoare. Toţi confraţii lui, şi tineri şi bătrîni, îl stimau; pînă acum nu-şi făcuse nici un duşman. Chipeş la înfăţişare, cu păr şaten şi ochii negri, purtări dintre cele mai alese, spiritual fără răutate, serviabil fără lăudăroşenie, destul de îndemînatic în feluritele sporturi practicate cu pasiune de protipendada americană, cum s-ar fi putut să nu fie printre tinerii cei mai distinşi din oraş şi să nu-i fie drag încîntătoarei Jenny Hudelson, fiica doctorului Hudelson şi a soţiei acestuia, născută Flora Clarish?...

Ar fi însă prea devreme să îndreptăm atenţia cititorului asupra domnişoarei Jenny Hudelson. E mai bine ca ea să nu intre în scenă decît în mijlocul familiei, şi pentru aceasta n-a sosit încă momentul. Dar nici n-o să întîrzie prea mult. În desfăşurarea povestirii de faţă, care cere desăvîrşită precizie, se cuvine totuşi să urmăm o metodă riguroasă.

În ceea ce-l priveşte pe Francis Gordon, vom mai adăuga că tînărul locuia în casa din Elisabeth Street, pe care n-avea s-o părăsească decît în ziua căsătoriei lui cu Jenny... Dar, încă o dată, s-o lăsăm pe domnişoara Jenny Hudelson acolo unde este şi să spunem doar că bătrîna Mitz era confidenta nepotului stăpînului casei şi că ea îl iubea ca pe un fiu. Ba mai mult chiar, ca pe un nepot, bunicile deţinînd în general recordul dragostei materne.

Mitz, servitoare model, cum nu s-ar putea găsi alta în zilele noastre, era descendenta speciei aceleia dispărute care se trage totodată şi din cîine, şi din pisică; din cîine fiindcă îşi iubeşte stăpînii, din pisică fiindcă iubeşte casa. După cum ne putem lesne închipui, Mitz vorbea deschis cu domnul Dean Forsyth. Cînd el n-avea dreptate, ea i-o spunea verde în faţă, deşi într-un limbaj cu totul ciudat, a cărui savuroasă fantezie nu poate fi redată decît cu mare aproximaţie. Dacă domnul Forsyth refuza să-şi recunoască greşeala, nu-i mai rămînea decît să plece şi să se încuie în odaia lui de lucru, răsucind de două ori cheia în broască.

Altminteri, domnul Dean Forsyth n-avea să se teamă că va rămîne vreodată singur acolo. Era sigur că în odaia de lucru va întîlni totdeauna un alt personaj, care se ferea în acelaşi fel de mustrările şi de cearta lui Mitz.

Personajul acesta răspundea la numele de Omicron. Un nume ciudat, pe care şi-l datora staturii lui mărunte, căci, fără doar şi poate, ar fi fost poreclit Omega dacă n-ar fi fost atît de mărunţel. Înalt de patru

picioare şi şase degete în ziua cînd împlinise cincisprezece ani, Omicron nu mai crescuse deloc de-atunci. Tom Wife — acesta era adevăratul său nume — intrase la cincisprezece ani în casa lui Dean Forsyth, pe vremea cînd bătrînul Forsyth mai trăia încă, şi slujise astfel pînă acum cînd, fiind trecut de cincizeci de ani, putem socoti că se afla de treizeci şi cinci de ani în serviciul domnului Dean Forsyth.

E important de spus la ce se reducea acest serviciu. La următoarele: să-l ajute pe domnul Dean Forsyth în lucrările pentru care nutrea o pasiune cel puţin egală cu a stăpînului său.

Domnul Dean Forsyth lucra, aşadar?

Da, ca amator. Dar cu ce înflăcărare şi cu ce avînt, vom vedea.

Cu ce se ocupa domnul Forsyth? Cu medicina, cu dreptul, cu literatura, cu arta, cu afacerile, ca atîţia alţi cetăţeni ai Americii? Nici pomeneală!

Atunci, cu ce? veţi întreba. Cu ştiinţele?

N-aţi ghicit. Nu cu ştiinţele, la plural, ci cu ştiinţa, la singular. Numai şi exclusiv cu sublima ştiinţă numită astronomie.

Domnul Dean Forsyth nu visa decît descoperiri planetare sau stelare. Nimic sau aproape nimic din ce se întîmplă pe suprafaţa globului nostru nu părea să-l intereseze. Trăia în spaţiile infinite. Totuşi, cum pe acolo n-ar fi putut găsi de mîncare nici pentru prînz şi nici pentru cină, trebuia să se coboare pe Pămînt, cel puţin de două ori pe zi. Şi tocmai în dimineaţa aceea nu se coborîse la ora obişnuită, se lăsa aşteptat, din care pricină Mitz bombănea, dînd tîrcoale mesei.

— N-are de gînd să mai vină? repeta ea.

— Omicron nu-i acolo? întrebă Francis Gordon.

— E totdeauna lîngă stăpînu-său, răspunse Mitz. *Şi nu-mi mai ajung picioarele*, — da, chiar aşa se exprimă Mitz — ca să mă caţăr pînă la coteţul lor...

«*Coteţul*» era nici mai mult, nici mai puţin decît un turn, a cărui galerie superioară se înălţa cu peste şapte metri deasupra acoperişului casei, un observator, ca să-i spunem numele adevărat. Sub galerie exista o încăpere rotundă, cu patru ferestre orientate spre cele patru puncte cardinale. În încăperea aceasta pivotau pe suporturile lor cîteva telescoape, cu bătaie destul de puternică. Şi, dacă nu li se uzau obiectivele, asta nu însemna că nu erau întrebuinţate. Mai degrabă ne-am putea teme ca domnul Dean Forsyth şi Omicron să nu-şi prăpădească pînă la urmă ochii, tot lipindu-i de ocularele acestor instrumente.

În odaia de lucru, cei doi îşi petreceau cea mai mare parte din zi şi din noapte, făcînd, ce-i drept, cu schimbul. Priveau, observau, planau în zonele interstelare, atraşi de veşnica speranţă că vor face vreo descoperire de care să rămînă legat numele lui Dean Forsyth. Cînd cerul

era senin, mai mergea cum mai mergea; dar cerul nu e totdeauna senin deasupra fracțiunii celei de-a treizeci și șaptea paralele care traversează statul Virginia. Se găsesc acolo nori *cirus*, *nimbus*, *cumulus*, cu duiumul și, fără doar și poate, cu mult mai mulți decît ar fi dorit domnul Dean Forsyth și Omicron. De aceea, cîte văicăreli și amenințări nu se înălțau spre firmamentul pe care adierile vîntului tîrau zdrențe de nori! Iar în aceste zile de sfîrșit de martie, răbdarea lui Dean Forsyth fusese pusă, mai mult ca oricînd, la grea încercare. De cîteva zile, cerul se încăpățîna să rămînă acoperit, spre adînca deznădejde a astronomului.

În dimineața de 21 martie, un vînt puternic dinspre vest continua să tîrască, aproape de sol, o mare de nori întristător de opaci.

— Ce păcat! oftă pentru a zecea oară Dean Forsyth, după o ultimă și zadarnică încercare de a învinge pîcla groasă. Am presimțirea că pierdem o ocazie rară și că trecem la un pas de-o descoperire senzațională.

— E posibil, îi răspunse Omicron. Ba chiar e foarte probabil, căci acum cîteva zile, într-un moment de înseninare, mi s-a părut că zăresc...

— Iar eu am văzut, Omicron.

— Amîndoi, atunci, amîndoi odată!

— Omicron!... protestă Dean Forsyth.

— Da, dumneata mai întîi, nici vorbă, se învoi Omicron, dînd semnificativ din cap. Dar, cînd am crezut că zăresc lucrul acela, mi s-a părut că trebuie să fie... că era...

— Iar eu, declară Dean Forsyth, afirm că era vorba de un meteor, deplasîndu-se de la nord spre sud...

— Da, domnule Dean, perpendicular pe direcția soarelui.

— Pe direcția lui aparentă, Omicron.

— Aparentă, se înțelege.

— Și era în ziua de 16.

— Da, da, în 16...

— La ora șapte, treizeci și șapte de minute și douăzeci de secunde.

— Douăzeci de secunde, repetă Omicron, așa cum am constatat după ceasul nostru.

— Și n-a mai reapărut de atunci! strigă domnul Dean Forsyth, ridicîndu-și pumnul amenințător spre cer.

— Cum ar fi putut? Nori!... Nori!... Nori!... De cinci zile nu-i măcar un petic de cer senin, nici cît să-ți croiești o batistă!

— Parcă ar face dinadins, strigă Dean Forsyth, bătînd din picior, și cred că într-adevăr numai mie mi se poate întîmpla asemenea lucru.

— Numai nouă, îl corectă Omicron, care se socotea colaborator la lucrările stăpînului său.

Cinstit vorbind, toți localnicii din Whaston ar fi avut dreptul să

se plîngă din pricina norilor care le întunecau cerul. Faptul că soarele străluceşte sau nu, lucrul acesta priveşte pe toată lumea, deopotrivă.

Dar, oricît de general ar fi fost dreptul de a se plînge, nici un localnic n-ar fi avut pretenţia nebunească să se mînie, ca Dean Forsyth, atunci cînd oraşul era învăluit de una din negurile acelea împotriva cărora telescoapele cele mai puternice, lunetele cele mai perfecţionate nu pot să facă nimic. Şi astfel de neguri nu sînt deloc rare la Whaston, deşi oraşul e scăldat de apele limpezi ale Potomacului, şi nu de apele tulburi ale Tamisei.

Oricum ar fi, ce anume văzuseră sau ce crezuseră că văd cei doi astronomi, în ziua de 16 martie, cînd cerul fusese senin?... Nici mai mult, nici mai puţin decît un bolid de formă sferică, deplasîndu-se vădit de la nord la sud, cu o viteză nemaipomenită şi strălucind atît de tare, încît întrecea lumina difuză a soarelui. Cum distanţa bolidului faţă de pămînt măsura destui kilometri, ar fi fost posibil să fie urmărit multă vreme încă, în ciuda vitezei lui, dacă o ceaţă neaşteptată n-ar fi venit să împiedice orice fel de observaţii.

De atunci se depăna firul regretelor provocate de ghinionul acesta. Are să mai revină bolidul pe orizontul oraşului? Şi îi vor putea fi calculate elementele, determinată masa, greutatea, natura? Oare nu-l va regăsi, în vreun alt punct al cerului, cine ştie ce astronom mai norocos? Dean Forsyth, prinzîndu-l atît de puţin timp în telescop, va fi oare îndreptăţit să dea numele lui descoperirii? Pînă la urmă, n-o să-i revină întreaga onoare vreunuia din savanţii aceia ai Vechiului şi ai Noului Continent, care îşi petrec viaţa scotocind spaţiul zi şi noapte?

«Nişte acaparatori! se mînia Dean Forsyth. Nişte piraţi ai cerului!»

Toată dimineaţa zilei de 21 martie nici Dean Forsyth, nici Omicron nu se putuseră hotărî, cu toată vremea rea, să se depărteze de fereastra deschisă către nord. Iar mînia lor sporise ceas cu ceas. Acum, nu mai vorbeau. Dean Forsyth parcurgea cu privirea vastul orizont pe care îl mărginea, într-acolo, profilul capricios al colinelor Serbor, deasupra cărora un vînt destul de puternic alunga norii cenuşii. Omicron se săltase în vîrful picioarelor, ca să-şi lărgească raza de vedere pe care statura lui mică i-o reducea. Unul îşi încrucişase braţele şi, strîngînd pumnii, îşi apăsa pieptul. Celălalt, cu degetele crispate, bătea darabana în pervazul ferestrei. Cîteva păsări trecură săgeată, scoţînd nişte sunete de parcă ar fi vrut să-şi rîdă de astronomii noştri, pe care calitatea de bipezi îi ţinea la suprafaţa pămîntului!... Ah, dacă ar fi putut să zboare pe urma păsărilor, din cîteva salturi ar fi străbătut stratul de nori — şi poate că ar fi zărit asteroidul continuîndu-şi goana în lumina orbitoare a soarelui!

În clipa aceea, răsună o bătaie în uşă.

Dean Forsyth şi Omicron, preocupaţi de gîndurile lor, n-o auziră.

Uşa se deschise şi Francis Gordon se ivi în prag.

Dean Forsyth şi Omicron nici nu se întoarseră măcar.

Nepotul se îndreptă spre unchi şi-i atinse uşor braţul.

Dean Forsyth îi aruncă o privire venită parcă din Sirius sau cel puţin din Lună.

— Ce-i? întrebă el.

— Unchiule, te aşteptăm cu masa.

— Da? făcu Dean Forsyth. Mă aşteptaţi cu masa? Află că şi noi aşteptăm.

— Aşteptaţi... ce?

— Soarele, declară Omicron, al cărui răspuns fu aprobat printr-un gest de stăpînul său.

— Dar, unchiule, cred că n-aţi invitat soarele la masă şi că putem mînca şi fără el.

Ce să-i răspunzi? Dacă soarele nu se va ivi toată ziua, domnul Dean Forsyth se va încăpăţîna să postească pînă seara?

Poate că da, la urma urmei, căci astronomul nu părea deloc dispus să asculte invitaţia nepotului.

— Unchiule, stărui acesta, te previn că Mitz şi-a pierdut răbdarea.

Dintr-o dată, Dean Forsyth reveni cu picioarele pe pămînt. Ştia prea bine ce înseamnă să-şi piardă Mitz răbdarea. Dacă ea îi trimitea un sol, însemna că situaţia era gravă şi că trebuia să se dea bătut.

— Cît e ceasul? întrebă el.

— Douăsprezece fără paisprezece minute, îi răspunse Francis Gordon.

Într-adevăr, atîta arăta pendula, şi de obicei unchiul şi nepotul luau masa la unsprezece fix.

— Douăsprezece fără paisprezece! se miră Dean Forsyth, prefăcîndu-se că e nemulţumit, ca să-şi ascundă mai bine îngrijorarea. Nu înţeleg cum poate fi Mitz atît de uitucă!

— Unchiule, dar e a treia oară cînd îţi batem zadarnic în uşă! spuse Francis.

Fără să-i răspundă, domnul Dean Forsyth porni pe scară în jos, pe cînd Omicron, care servea de obicei masa, rămase la postul de observaţie, pîndind reîntoarcerea soarelui.

Unchiul şi nepotul intrară în sufragerie.

Acolo se afla Mitz. Ea îşi privi stăpînul drept în faţă, iar acesta îşi coborî privirea.

«Şi *Amicron?*»... întrebă Mitz, căci, în nevinovăţia ei, aşa rostea ea a cincea vocală a alfabetului grec.

— Are treabă, sus, răspunse Francis Gordon. De data asta o să ne lipsim de el.

— Cu plăcere! declară Mitz, pe un ton morocănos. N-are decît să rămînă cît o avea chef în *observatorul* lui. Abia au să meargă lucrurile mai bine aici, fără nerodul ăsta.

Începură să mănînce. Gurile nu se mai deschideau decît pentru a primi mîncarea. Mitz care, de obicei, vorbea cu mare plăcere cînd aducea bucatele sau cînd schimba tacîmurile, nu-şi descleştă o clipă dinţii. Tăcererea era apăsătoare şi jenantă. Ca să-i pună capăt, Francis Gordon întrebă într-o doară:

— Eşti mulţumit de cum ţi-ai petrecut dimineaţa, unchiule?

— Nu, răspunse Dean Forsyth. Starea cerului n-a fost prielnică, iată ce m-a plictisit îndeosebi astăzi.

— Eşti pe urma vreunei descoperiri astronomice?

— Aşa cred, Francis. Dar nu pot afirma nimic pînă cînd o nouă observaţie...

— Iată ce vă roade de peste opt zile, în aşa hal că aţi prins rădăcini în turn şi vă sculaţi noaptea din somn, spuse Mitz cu glas tăios. Da, da! Noaptea trecută v-am auzit de trei ori, căci, slavă Domnului, n-am *orbul găinilor!* adăugă ea, drept răspuns la un gest al lui Dean Forsyth şi cu scopul neîndoielnic de a-l face să înţeleagă că nu e surdă.

— Aşa e, Mitz, recunoscu domnul Dean Forsyth, împăciuitor. Zadarnică blîndeţe!

— O descoperire *astrocomică!* continuă vrednica Mitz indignată. Şi cînd o să vă *nenorociţi sîngele*, cînd, tot uitîndu-vă prin *ţevile* alea o să vă alegeţi cu o *ascetică* (sciatică) sau cu o *flexiune* la plămîni (fluxiune pulmonară), bine o să vă mai fie! Şi au să vină stelele să vă îngrijească şi doctorul să vi le dea pe ele să le înghiţiţi, în hapuri?

După cum începuse discuţia, Dean Forsyth înţelese că lucrul cel mai bun era să tacă mîlc. Continuă deci să mănînce, fără să scoată o vorbă, dar atît de tulburat, încît, de cîteva ori, îşi confundă paharul cu farfuria şi viceversa.

Francis Gordon se sili să întreţină conversaţia, dar fără succes. Unchiul, posomorît, nu părea să-l audă. Francis aduse vorba despre vreme. Cînd oamenii nu prea mai au ce să-şi spună, discută de obicei despre cum a fost şi cum va fi timpul. Subiectul acesta, inepuizabil, e la îndemîna tuturor minţilor. Dealtfel, problema îl interesa şi pe Dean Forsyth. De aceea, la un moment dat, cînd desimea norilor întunecă şi mai mult sufrageria, astronomul privi spre fereastră, şi, adînc mîhnit, lăsă să-i scape furculiţa din mînă.

— Oare norii ăştia blestemaţi n-au să se ducă odată, măcar după o ploaie torenţială? oftă el.

— Bine ziceți! îl aprobă Mitz. După o secetă de trei săptămîni nu i-ar strica deloc bietului pămînt...

— Pămîntul!... Pămîntul!... făcu Dean Forsyth, cu atîta dispreț, încît atrase din partea lui Mitz următorul răspuns:

— Da, domnule, pămîntul. Îmi închipui că și el, sărăcuțul, prețuiește tot atîta cît cerul din care nu mai vreți să vă coborîți... nici măcar la masă!

— Zău așa, dragă Mitz... încercă s-o înduplece Francis Gordon.

Zadarnic însă. Draga de Mitz nu părea dispusă să se lase înduplecată.

— Ia mai lăsați, continuă ea pe același ton. Doar nu merită să-ți *spetești caracterul* uitîndu-te la lună și să nu știi că primăvara plouă. Păi, dacă n-o ploua în martie, cînd vreți să mai plouă? Asta vă întreb...

— Unchiule, spuse Francis, e adevărat că sîntem în martie, la începutul primăverii, și nu se poate altfel!... Dar o să vină curînd vara și o să ai cer senin. Atunci ai să-ți poți continua lucrările în condiții mai bune! Puțină răbdare, unchiule!...

— Să am răbdare, Francis? răspunse Dean Forsyth, a cărui frunte era la fel de întunecată ca atmosfera. Să am răbdare! Și dacă se duce atît de departe încît n-o să-l mai putem zări?... Și dacă el nu se mai ivește deasupra orizontului?...

— El? Care el? se amestecă Mitz.

În clipa aceea se auzi glasul lui Omicron:

— Domnule!... Domnule!...

— Veşti noi! strigă Dean Forsyth, împingîndu-și grăbit scaunul și îndreptîndu-se spre ușă.

Nici nu apucase bine să iasă, cînd o rază pătrunse prin fereastră, înțepînd cu boabe de lumină paharele și sticlele de pe masă.

— Soarele!... Soarele!... repeta domnul Dean Forsyth, urcînd grăbit treptele.

— N-ai ce-i face, oftă Mitz, așezîndu-se pe un scaun. Uite-l că s-a dus, și cînd se zăvorăște cu *Amicron* în *observator*, degeaba îți *fracturezi* gura, că nu te aude. Iar mîncarea o să se mănînce singură, prin grija *sfintei pătrimi*... Și toate astea, pentru niște păcătoase de stele!...

Cu astfel de figuri de stil se exprima vrednica Mitz, deși Dean Forsyth n-o mai putea auzi. Dar chiar dacă ar fi auzit-o, cuvintele ei tot s-ar fi irosit degeaba.

Abia respirînd din pricina urcușului, domnul Dean Forsyth tocmai intrase în observator. Vîntul de sud-vest se întărise și alungase norii spre răsărit. Un larg petic de cer senin lăsa să se vadă, pînă la zenit, partea unde fusese observat meteorul. Încăperea era luminată de razele soarelui.

— Ce mai e nou? întrebă Dean Forsyth.

— Soarele, răspunse Omicron. Dar n-o să țină mult, căci norii au și reapărut spre vest.

— Să nu pierdem nici o secundă! strigă domnul Dean Forsyth, potrivind luneta, pe cînd Omicron făcea același lucru cu telescopul.

Cu cîtă pasiune mînuiră amîndoi uneltele, timp de vreo patruzeci de minute! Cu cîtă răbdare manevrară șuruburile, ca să le mențină în direcția exactă! Cu cîtă minuțioasă atenție scotociră toate ungherele părții aceleia a bolții cerești!... Erau siguri că exact la această ascensiune dreaptă și la această declinație apăruse pentru prima oară bolidul, ca apoi să treacă exact la zenitul Whastonului.

Și acum, nimic! Toată porțiunea de cer senin care oferea meteorilor un loc de plimbare atît de minunat era pustie! Nici un punct vizibil în direcția aceea! Nici urmă de asteroid!

— Nimic! spuse Dean Forsyth, frecîndu-și ochii înroșiți de oboseală.

— Nimic, făcu Omicron, ca un ecou jalnic.

Prea tîrziu ca să mai încerce! Norii se reîntorceau, cerul se întuneca iar. S-a dus înseninarea, de data asta pentru toată ziua! Curînd vaporii formară o singură masă uniformă, cenușie și murdară, și se preschimbară în ploaie măruntă. Spre marea lor deznădejde, cei doi astronomi trebuiau să renunțe la orice fel de observație.

— Și totuși, spuse Omicron, sîntem siguri că l-am văzut.

— Da, sîntem siguri!... făcu Dean Forsyth, înălțînd brațele spre cer.

Și, cu un glas în care se amestecau neliniștea și gelozia, adăugă:

— Ba chiar sîntem atît de siguri, încît poate că l-au mai văzut și alții. Măcar de l-am fi văzut numai noi!... Asta ar mai lipsi acum, să-l fi văzut și... Sydney Hudelson!

III

ÎN CARE ESTE VORBA DESPRE DOCTORUL SYDNEY HUDELSON, DESPRE SOȚIA SA, DOAMNA FLORA HUDELSON, ȘI DESPRE DOMNIȘOARELE JENNY ȘI LOO, CELE DOUĂ FIICE ALE LOR.

«Numai de nu l-ar fi zărit și intrigantul de Forsyth!»

Astfel se exprima, în dimineața aceea a zilei de 21 martie, doctorul Sydney Hudelson, vorbind cu sine însuși în singurătatea camerei lui de lucru.

Căci Sydney Hudelson era doctor și dacă nu practica medicina la Whaston, de vină era faptul că prefera să-și consacre timpul și inteligența unor speculații mai vaste și mai sublime. Prieten intim cu Dean Forsyth, el îi era totodată și rival. Mînat de o pasiune identică, doctorul n-avea ochi, ca și Dean Forsyth, decît pentru imensitatea ceruri-

lor şi, ca şi prietenul său, nu-şi folosea mintea decît pentru dezlegarea enigmelor astronomice ale Universului.

Doctorul Hudelson moştenise o avere frumoasă, atît de la părinţii lui cît şi de la părinţii doamnei Hudelson, născută Flora Clarish. Bine administrată, averea aceasta asigura viitorul lui şi al celor două fiice ale sale, Jenny şi Loo, una în vîrstă de optsprezece, iar cealaltă în vîrstă de paisprezece ani. Cît despre doctor, ca să-i arătăm vîrsta, ar trebui să spunem poetic că a patruzeci şi şaptea iarnă tocmai îi ninsese tîmplele. Imaginea aceasta plăcută nu poate fi însă folosită, din nefericire, căci doctorul Hudelson era chel ca în palmă.

Rivalitatea astronomică existentă în stare latentă între Sydney Hudelson şi Dean Forsyth fireşte că tulbura întrucîtva şi relaţiile dintre cele două familii, altminteri foarte unite. Desigur, cei doi rivali nu-şi disputau cutare planetă sau cutare stea, aştrii cerului — ai căror descoperitori sînt, în genere, anonimi — aparţinînd întregii omeniri; dar se întîmpla destul de des ca observaţiile lor meteorologice sau astronomice să servească drept temă pentru unele discuţii care degenerau adeseori în ceartă.

Ceea ce ar fi putut agrava certurile lor şi ar fi putut provoca, după caz, scene regretabile, ar fi fost existenţa unei doamne Forsyth. Din fericire, numita doamnă nu exista, cel care ar fi trebuit s-o ia în căsătorie rămînînd celibatar şi neavînd niciodată, nici măcar în vis, gîndul însurătorii. Cum nu exista o doamnă Dean Forsyth ca să înveninеze lucrurile sub cuvînt că le împacă, exista deci şansa ca orice supărare între cei doi astronomi amatori să nu dureze prea mult.

Nici vorbă, exista doamna Flora Hudelson, dar ea era o soţie minunată, o mamă minunată, o gospodină minunată, foarte paşnică din fire, incapabilă să spună o vorbă rea despre cineva, incapabilă să bîrfească dimineaţa şi să calomnieze seara, cum fac atîtea doamne dintre cele mai respectate în buna societate din Vechiul şi din Noul Continent.

Lucru de necrezut, soţia aceasta model îşi dădea silinţa să-şi liniştească soţul, cînd el se întorcea acasă înfierbîntat de vreo discuţie cu intimul său prieten Forsyth. Altă ciudăţenie: doamnei Hudelson i se părea foarte firesc ca domnul Hudelson să se ocupe de astronomie şi să trăiască în adîncurile firmamentului, cu condiţia să se coboare de-acolo atunci cînd îl ruga ea. Departe de-a o imita pe Mitz, care îşi hărţuia stăpînul, ea îşi lăsa în pace soţul. Admitea să întîrzie la masă. Cînd el zăbovea, ea nu bombănea şi făcea tot posibilul să-i păstreze mîncarea la temperatura dorită. Cînd el era preocupat, ea îi respecta preocuparea. Se interesa chiar de mersul lucrărilor lui, şi inima ei bună îi dicta cuvinte de încurajare, atunci cînd astronomul părea că se rătăceşte în spaţiile infinite şi că nu-şi mai regăseşte drumul.

Iată o soție cum le-am dori tuturor soților, mai ales cînd sînt astronomi. Din nefericire însă, asemenea soții nu există decît în romane!

Jenny, fiica ei mai mare, făgăduia să calce pe urmele mamei, s-o urmeze cu aceiași pași pe calea vieții. Firește Francis Gordon, viitorul ei soț, era hărăzit să devină cel mai fericit dintre bărbați. Fără dorința de-a le necăji cît de cît pe domnișoarele americane, ne e îngăduit să spunem că greu s-ar mai putea descoperi în toată America o fată atît de încîntătoare și de înzestrată cu toate darurile omenești. Jenny Hudelson era o blondă frumoasă, cu ochii albaștri, cu pielea fragedă, cu mîini și picioare frumoase, cu talie frumoasă, și în ea sălășluia tot atîta farmec cît modestie, tot atîta bunătate cît inteligență. De aceea, Francis Gordon o aprecia la fel de mult pe cît îl aprecia și ea pe Francis Gordon. Cum nepotul domnului Dean Forsyth se bucura și de stima familiei Hudelson, simpatia aceasta reciprocă nu întîrziase să se manifeste sub forma unei cereri în căsătorie primită foarte favorabil. Tinerii se potriveau atît de bine! Jenny, cu însușirile ei, avea să aducă fericirea în căsnicie. Iar pe Francis Gordon avea să-l înzestreze unchiul său, a cărui avere urma să-i revină într-o bună zi. Dar să lăsăm la o parte această perspectivă de moștenire. Nu de viitor e vorba, ci de prezentul care întrunește toate condițiile celei mai desăvîrșite fericiri.

Deci, Francis Gordon e logodit cu Jenny Hudelson. Jenny Hudelson e logodită cu Francis Gordon, și nunta, a cărei dată va fi curînd stabilită, o va celebra părintele O'Garth, la Saint-Andrew, cea mai de seamă biserică a fericitului oraș Whaston.

Puteți fi siguri că va veni o mulțime de lume la nunta aceasta, căci cele două familii se bucură de-o stimă care nu este egalată decît de onorabilitatea lor; și puteți fi la fel de siguri că ființa cea mai veselă, cea mai încîntată va fi în ziua aceea micuța Loo, domnișoara de onoare a scumpei ei surori. Loo n-a împlinit cincisprezece ani, deci poate să fie copilăroasă. Și vă asigur că profită de dreptul acesta. Ca fizic, ea e un *perpetuum mobile*, iar ca fire o poznașă care nu se jenează să glumească pe socoteala «planetelor lui papa»! Dar i se iartă și i se îngăduie totul. Doctorul Hudelson e primul care rîde de poznele ei și, drept unică pedeapsă, depune o sărutare pe obrajiii proaspeți ai fetiței.

În fond, domnul Hudelson e om cumsecade, dar tare încăpățînat și tare supărăcios. În afară de Loo, căreia îi admite glumele nevinovate, toți ceilalți îi respectă maniile și obiceiurile. Îndîrjit în studiile lui astronomico-meteorologice, neclintit cînd are ceva de demonstrat, gelos pe descoperirile lui adevărate sau închipuite, doctorul Hudelson abia dacă poate, cu toată dragostea reală pe care i-o poartă lui Dean Forsyth, să mai rămînă prietenul unui rival atît de redutabil. Doi

vînători pe acelaşi teren de vînătoare, disputîndu-şi un vînat rar! De multe ori se iviseră între ei uşoare înstrăinări care ar fi putut degenera în certuri, dacă n-ar fi intervenit buna doamnă Hudelson, ajutată din plin, dealtfel, de cele două fiice ale ei şi de Francis Gordon. Cvartetul acesta împăciuitor punea mare temei, pentru înlăturarea hărţuielilor, pe căsătoria plănuită. Cînd nunta lui Francis şi a lui Jenny va lega mai strîns cele două familii, furtunile acestea trecătoare vor fi mai rare şi mai puţin de temut. Şi cine ştie dacă atunci cei doi amatori, uniţi într-o colaborare frăţească, nu-şi vor urma împreună cercetările astronomice? Atunci îşi vor împărţi prin bună înţelegere vînatul zărit, dacă nu chiar doborît pe vastele cîmpii ale spaţiului.

Casa doctorului Hudelson era cît se poate de confortabilă. Zadarnic ai fi căutat în tot Whastonul o casă mai bine întreţinută. Clădirea drăguţă, aşezată între curte şi grădină, printre copaci frumoşi şi peluze înverzite, ocupa mijlocul lui Moriss Street şi se compunea dintr-un parter şi un etaj cu şapte ferestre spre faţadă. Pe acoperişul ei, spre stînga, se înălţa un foişor înalt de vreo treizeci de metri, terminat printr-o terasă cu balustradă. Într-unul din colţurile terasei se înălţa prăjina pe care, duminica şi în zilele de sărbătoare, flutura steagul cu cincizeci şi una de stele* al Statelor Unite.

Încăperea din vîrful foişorului fusese amenajată pentru lucrările speciale ale proprietarului. Acolo funcţionau instrumentele doctorului, lunete şi telescoape, dacă nu erau cumva scoase, în nopţile senine, afară, pe terasă, de unde privirile puteau să străbată nestînjenite bolta cerească. De acolo doctorul, în ciuda sfaturilor doamnei Hudelson, îşi procura guturaiurile cele mai năprasnice, gripele cele mai reuşite.

«Pînă la urmă, spunea mereu Loo, papa o să molipsească şi planetele de guturai!»

Dar doctorul nu voia să le asculte sfaturile şi înfrunta uneori cele şapte sau opt grade sub zero, din timpul gerurilor mari, cînd cerul se ivea în toată puritatea lui.

De la observatorul casei din Moriss Street se putea lesne desluşi casa din Elisabeth Street. Le despărţea cel mult o jumătate de milă, iar dintre ele nu se ridica nici un monument şi nici un copac nu-şi interpunea crengile acoperite de frunze.

Fără să fie nevoie de telescop cu bătaie lungă, puteai uşor recunoaşte, cu un binoclu bun, persoanele aflate în turn sau în foişor. Firesţe, Dean Forsyth avea altceva de făcut decît să-l privească pe Sydney Hudelson, iar Sydney Hudelson n-ar fi vrut să-şi piardă vremea, privindu-l pe Dean Forsyth. Observaţiile lor tindeau mai sus. Dar era

* Jules Verne are în vedere, probabil, cele 50 state, plus districtul federal Columbia.

* Proiectul R.I. – 2010 * * Colectia Jules Verne *

cît se poate de firesc ca Francis Gordon să vrea să vadă dacă Jenny Hudelson nu se află cumva pe terasă şi adeseori ochii lor îşi vorbeau prin binocluri. Socotesc că nu-i nimic rău în toate acestea.

N-ar fi fost deloc greu să se instaleze o legătură telegrafică sau telefonică între cele două case. Un fir întins de la turn la foişor ar fi transmis preaplăcutele cuvinte ale lui Francis Gordon către Jenny şi ale lui Jenny către Francis Gordon. Dar Dean Forsyth şi doctorul Hudelson, neavînd de schimbat cuvinte dulci, nu se gîndiseră niciodată să instaleze firul respectiv. Poate că atunci cînd cei doi logodnici vor deveni soţ şi soţie, lacuna aceasta va dispare. După legătura matrimonială — legătura electrică, pentru a uni şi mai strîns cele două familii.

În dimineaţa zilei aceleia în care excelenta, dar arţăgoasa Mitz i-a dat cititorului o probă din savurosul ei fel de a vorbi, Francis Gordon veni să-şi facă obişnuita vizită la doamna Hudelson şi la fiicele ei — şi la fiica ei, ar corecta Loo, făcînd pe supărata. Şi fusese primit, trebuie să spunem, de parcă ar fi fost idolul casei. E adevărat că nu era încă soţul lui Jenny. Dar Loo ţinea morţiş să-i fie de pe acum frate şi ce-i intra ei în cap cu greu mai putea fi clintit de acolo.

Cît despre doctorul Hudelson, el se cocoţase în foişor încă de la patru dimineaţa. După ce venise cu întîrziere la masă, ca şi Dean Forsyth, fusese văzut urcîndu-se în grabă pe terasă, tot ca Dean Forsyth, în clipa cînd soarele se desprindea din nori. La fel de preocupat ca şi rivalul său, doctorul nu părea dispus să se mai coboare de acolo.

Şi totuşi, era cu neputinţă să se hotărască fără el marea problemă care urma să fie discutată în consiliul de familie.

— Iată-l pe domnul Francis, pe nelipsitul domn Francis! strigă Loo, de îndată ce tînărul trecu pragul salonului. Zău, te-mpiedici de el la tot pasul!

Francis Gordon se mulţumi s-o ameninţe cu degetul şi, imediat ce se aşeză, conversaţia începu, simplă şi plină de voioşie firească. Cei de faţă vorbeau de parcă nu s-ar fi despărţit în ajun, şi, de fapt, cel puţin în gînd, logodnicii nu se despărţiseră nici o clipă. Loo susţinea chiar că «nelipsitul Francis» era veşnic în casă, că dacă ieşea pe uşa dinspre stradă, făcea asta ca să se reîntoarcă prin uşa din grădină.

Vorbiră şi de data aceasta despre ceea ce vorbeau zilnic: Jenny asculta ce spunea Francis, cu o seriozitate care nu răpea nimic din farmecul ei; făceau împreună planuri de viitor, a căror realizare părea că n-o să întîrzie mult. Şi de ce s-ar fi gîndit la o întîrziere? Francis găsise de pe acum, în Lambeth Street, o casă frumuşică, tocmai bună pentru doi tineri însuraţi. Casa era situată în cartierul de apus, cu vedere spre Potomac, şi nu prea departe de Moris Street. Doamna

Hudelson făgădui să se ducă s-o vadă şi, dacă avea să-i placă viitoarei locatare, s-o închirieze în nu mai puţin de o săptămînă. Bineînţeles, Loo avea să-şi însoţească mama şi sora. N-ar fi admis nici în ruptul capului să le lipsească de părerea ei.

— Dar domnul Forsyth ce face? spuse ea deodată. Nu era vorba să vină astăzi pe la noi?

— Unchiul va sosi pe la patru, răspunse Francis Gordon.

— Trebuie neapărat să vorbim şi cu el, observă doamna Hudelson.

— Ştie şi n-o să întîrzie la întîlnire.

— Dacă nu vine, declară Loo, întinzînd o mînuţă ameninţătoare, o să aibă de-a face cu mine, şi n-o să scape uşor...

— Şi domnul Hudelson?... întrebă Francis. Avem tot atîta nevoie de el, ca şi de unchiul.

— Tata e în foişor, spuse Jenny. Vine imediat ce-l anunţăm.

— Îl chem eu, se oferi Loo. Urc şase etaje, cît ai clipi.

Într-adevăr, era neapărată nevoie ca domnul Forsyth şi domnul Hudelson să fie de faţă. Nu era vorba oare să se fixeze data căsătoriei? În principiu nunta trebuia făcută cît mai curînd, cu condiţia, totuşi,ca domnişoara de onoare să aibă timp să-şi facă cea mai frumoasă rochie — o rochie lungă de domnişoară, mă rog! — pe care Loo ţinea s-o îmbrace în ziua aceea de neuitat.

De aceea, Francis îşi îngădui să glumească:

— Dar dacă n-o fi gata faimoasa rochie?

— Atunci se amînă nunta! declară Loo.

Şi răspunsul ei fu însoţit de-un asemenea hohot de rîs, încît nu se poate ca domnul Hudelson să nu-l fi auzit şi el din foişor.

Totuşi, minutarul pendulei străbătea unul după altul spaţiile cadranului, iar domnul Dean Forsyth nu se ivea. Degeaba se aplecase Loo peste pervazul ferestrei, căutînd să vadă poarta. Nici urmă de Forsyth!... Trebuia deci să se înarmeze cu cît mai multă răbdare, armă pe care Loo nu se pricepea deloc s-o mînuiască.

— Cu toate astea, unchiul mi-a făgăduit... spuse Francis Gordon. Dar, de vreo cîteva zile, nu ştiu ce are...

— Sper că nu e bolnav, se sperie Jenny.

— Nu... e îngrijorat... preocupat. Nu poţi să scoţi un cuvînt de la el. Nu ştiu ce-o fi avînd în cap...

— Vreo bucăţică de stea! glumi Loo.

— Şi cu soţul meu e la fel, spuse doamna Hudelson. Săptămîna asta mi s-a părut mai preocupat ca oricînd. Imposibil să-l scoţi din observator. Pesemne că se petrece ceva neobişnuit pe cer.

— Zău, răspunse Francis, m-aş simţi ispitit să cred şi eu aşa, după felul cum se comportă unchiul. Nu mai iese din observator; nu mai

doarme; abia dacă mai mănîncă; uită ora mesei...

— Ce încîntată trebuie să fie Mitz! făcu Loo.

— E mînioasă foc, mărturisi Francis, dar degeaba. Unchiu', care pînă acum se temea de mustrările ei, nu le mai dă nici o atenție.

— Exact ca la noi, zîmbi Jenny. Loo pare să-și fi pierdut influența asupra lui papa... și doar se știe cîtă influență avea!

— Se poate, domnișoară Loo? întrebă Francis pe același ton.

— E prea adevărat! răspunse fetița; dar, răbdare... răbdare! Pînă la urmă, Mitz și cu mine o să-i punem la punct pe tata și pe unchiul.

— Ce-or fi pățit amîndoi? întrebă Jenny.

— Pesemne că au pierdut vreo planetă prețioasă, continuă Loo. Dă Doamne s-o regăsească înainte de nuntă!

— Noi glumim și, pînă una-alta, domnul Forsyth nu vine, o întrerupse doamna Hudelson.

— Și s-a făcut patru și jumătate, adăugă Jenny.

— Dacă mai întîrzie cinci minute, hotărî Francis Gordon, mă duc după el.

În clipa aceea zbîrnîi soneria de la intrare.

— E domnul Forsyth! strigă Loo. Auzi-l! Sună fără oprire!... Ce mai sună!... Fac prinsoare că ascultă cum zboară vreo cometă și nici nu observă că sună!...

Era, într-adevăr, domnul Dean Forsyth, care intră aproape imediat în salon, unde Loo îl întîmpină cu mustrări din cele mai vii.

— Ați întîrziat!... Ați întîrziat! Vreți să vă certăm?

— Bună ziua, doamnă Hudelson, bună ziua, Jenny, spuse domnul Forsyth, sărutînd-o pe logodnica nepotului său. Bună ziua, repetă el, bătînd-o ușor peste obraz pe Loo.

Toate acestea le făcea cu un aer atît de distrat, încît se vedea cît de colo că, așa cum bănuise Loo, domnul Dean Forsyth avea, după cum se spune, «mintea aiurea».

— Unchiule, începu Francis Gordon, cînd am văzut că întîrzii am crezut că ai uitat de întîlnirea noastră.

— Uitasem un pic și vă rog să mă iertați, doamnă Hudelson. Din nefericire, Mitz mi-a adus aminte, așa cum știe ea.

— Bine-a făcut, declară Loo.

— Fii înțelegătoare, micuță Miss!... Am niște preocupări serioase... Poate că mă aflu în preajma uneia din cele mai interesante descoperiri...

— Ca și papa... se amestecă Loo.

— Cum! exclamă Dean Forsyth, ridicîndu-se dintr-un salt, de parcă un arc l-ar fi aruncat din fundul fotoliului. Spuneți că și doctorul?...

— Nu spunem nimic, domnule Forsyth, se grăbi să răspundă doamna Huedelson, temîndu-se, pe bună dreptate, să nu se iveasă un nou

prilej de rivalitate între soțul ei și unchiul lui Francis Gordon.

Apoi, ca să pună capăt incidentului, adăugă:

— Loo, du-te de-l cheamă pe taică-tău.

Ușoară ca o pasăre, fetița se repezi spre foișor. Iar dacă porni pe scară în loc să zboare pe fereastră, de vină era, fără îndoială, numai faptul că nu voia să-și folosească aripile.

Un minut mai tîrziu, domnul Sydney Hudelson își făcea intrarea în salon, cu o înfățișare gravă, cu privirea obosită, cu fața atît de roșie, încît te-ai fi putut teme de-o congestie.

Dean Forsyth și doctorul își strînseră mîinile fără convingere, cercetîndu-se unul pe altul cu priviri piezișe. Se priveau pe furiș, cu oarecare neîncredere.

Dar, la urma urmei, cele două familii se întîlniseră ca să fixeze data căsătoriei — sau, dacă folosim limbajul lui Loo, a conjuncției astrelor Francis și Jenny. Nu aveau deci decît să fixeze data.

Fiindcă toți erau de părere ca nunta să aibă loc cît mai curînd cu putință, discuția nu ținu mult.

Domnul Dean Forsyth și domnul Hudelson îi acordau oare și ei aceeași însemnătate? Mai degrabă s-ar fi putut crede că porniseră amîndoi în urmărirea vreunui asteroid pierdut în spațiu, întrebîndu-se fiecare dacă nu cumva celălalt e gata să-l regăsească.

În orice caz, cei doi astronomi amatori nu se împotriviră ca nunta să fie fixată peste cîteva săptămîni. Cum discuția avea loc la 21 martie, hotărîră ca zi a nunții data de 15 mai.

Așa, dacă se dădea puțin zor, ar fi putut să fie pus la punct pînă atunci și noul apartament al mirilor.

— Și rochia să-mi fie gata, adăugă Loo, cît se poate de serioasă.

IV

CUM DOUĂ SCRISORI TRIMISE, UNA LA OBSERVATORUL DIN PITTSBURG, ALTA LA OBSERVATORUL DIN CINCINATTI, AU FOST CLASATE LA DOSARUL BOLIZILOR.

DOMNULUI DIRECTOR AL OBSERVATORULUI DIN PITTSBURG, PENNSYLVANIA

Whaston, 24 martie...

«*Domnule Director,*

Am onoare a vă aduce la cunoștință faptul următor, care poate interesa știința astronomică. În dimineața zilei de 16 martie, anul curent, am descoperit un bolid care traversa zona septentrională a cerului cu o

viteză considerabilă. Traiectoria lui, vădit spre nord-sud, făcea cu meridianul un unghi de 3° 31', unghi pe care l-am putut măsura cu exactitate. Era ora şapte, treizeci şi şapte de minute şi douăzeci de secunde, cînd bolidul s-a ivit în obiectivul lunetei mele, şi ora şapte, treizeci şi şapte de minute şi douăzeci şi nouă de secunde, cînd a dispărut. De atunci, mi-a fost imposibil să-l mai revăd, cu toate minuţioasele cercetări pe care le-am făcut. Iată de ce vă rog să binevoiţi a lua notă de această observaţie şi a-mi da dovada pentru prezenta scrisoare, care, în cazul cînd numitul meteor va fi din nou vizibil, îmi va asigura prioritatea acestei preţioase descoperiri.

Primiţi, domnule Director, asigurarea înaltei mele consideraţiuni şi socotiţi-mă preaplecatul dvs. servitor.

DEAN FORSYTH — *22, Elisabeth Street.*

DOMNULUI DIRECTOR AL OBSERVATORULUI DIN CINCINATTI, OHIO

Whaston, 24 Martie...

«Domnule Director,

În dimineaţa zilei de 16 martie, între orele şapte, treizeci şi şapte de minute şi douăzeci de secunde şi şapte, treizeci şi şapte de minute şi douăzeci şi nouă de secunde, am avut fericita şansă să descopăr un nou bolid în deplasare de la nord la sud, în zona septentrională a cerului, direcţia sa aparentă nefăcînd cu meridianul decît un unghi de 3°31'. De atunci, n-am reuşit să mai prind traiectoria acestui meteor. Dar dacă se va ivi iar la orizontul nostru, lucru de care nu mă îndoiesc, mi se pare drept să fiu socotit autorul acestei descoperiri care merită să fie trecută în analele astronomice ale vremii noastre. În acest scop, îmi iau libertatea de a vă adresa prezenta scrisoare, pentru care v-aş rămîne îndatorat dacă mi-aţi trimite o dovadă de primire.

Primiţi domnule Director, împreună cu preaplecatele mele salutări, asigurarea respectuoaselor mele sentimente.

DOCTOR SYDNEY HUDELSON — *17, Moriss Street.*

V

ÎN CARE, DEŞI AU CERCETAT CU TOATĂ RÎVNA, DOMNUL DEAN FORSYTH ŞI DOCTORUL HUDELSON NU AFLĂ DECÎT DIN ZIARE VEŞTI DESPRE METEORUL LOR.

La cele două scrisori de mai sus, trimise recomandat şi cu triplă pecete pe adresa directorilor de la observatorul din Pittsburg şi de la observatorul din Cincinatti, răspunsul îl formă cîte o simplă notă de primire cu avizul de clasare al sus-ziselor scrisori. Cei interesaţi nici nu cerură mai mult. Amîndoi erau aproape siguri că vor revedea curînd bolidul. Refuzau să creadă că asteroidul s-ar fi pierdut în adîncul cerului, atît de departe încît să scape atracţiei terestre şi să nu mai reapară niciodată lumii sublunare. Nu! Supus unor legi categorice, el va reveni pe orizontul Whastonului, va putea fi zărit în trecere şi semnalat din nou, i se vor putea determina coordonatele şi va figura pe hărţile cerului, botezat cu gloriosul nume al descoperitorului.

Dar cine era descoperitorul? Problemă deosebit de gingaşă, care ar fi pus în încurcătură însăşi dreptatea lui Solomon. În ziua reapariţiei bolidului, două persoane aveau să-i revendice descoperirea. Iar dacă Francis Gordon şi Jenny Hudelson ar fi cunoscut situaţia, e sigur că s-ar fi rugat amîndoi cerului să facă în aşa fel ca nunta lor să aibă loc înainte de reîntoarcerea meteorului purtător de nenoroc.

Şi e la fel de sigur că doamna Hudelson, Loo şi Mitz, împreună cu toţi prietenii celor două familii, s-ar fi alăturat din toată inima rugii lor.

Dar nimeni nu ştia nimic; deşi se constata preocuparea crescîndă a celor doi rivali, preocupare care nu putea fi însă explicată, nici un locatar al casei de pe Moriss Street, în afară de doctorul Hudelson, nu se sinchisea de cele petrecute în adîncurile firmamentului. Preocupări n-avea nimeni; treburi — da, şi încă destul de numeroase. Vizite şi complimente de primit şi de făcut, invitaţii de trimis, pregătirile de nuntă şi alegerea cadourilor, toate acestea, după micuţa Loo, se puteau compara cu cele douăsprezece munci ale lui Hercule, şi nu mai exista nici un minut de pierdut.

— Cînd se mărită fata mai mare, e foarte greu, spunea ea. Nu există încă obişnuinţa. Cu a doua fată, e mai simplu: te-ai obişnuit, şi nu te temi că o să uiţi ceva. De aceea, la mine totul o să meargă ca pe roate.

— Ia te uită, răspundea Francis Gordon, domnişoara Loo se şi gîndeşte la măritat? Am putea să aflăm şi noi cine e fericitul muritor?

— Vezi-ţi de însurătoarea cu soră-mea, se supără Loo. Ai destule treburi de făcut. Şi nu te amesteca unde nu-ţi fierbe oala!

După cum făgăduise, doamna Hudelson se duse să vadă casa din Lambeth Street. Cît despre doctor, ar fi fost curată nebunie să te bizui pe el.

— Cum o să faci tu, o să fie bine făcut, şi am toată încrederea în tine, îi răspunse el, la propunerea de-a merge să viziteze împreună viitoarea locuinţă a mirilor. Dealtfel, casa îi priveşte mai mult pe Francis şi pe Jenny.

— Zău, papa, spuse Loo, oare ai de gînd să nu te cobori din foişor nici în ziua nunţii?

— Ba da, Loo.

— Şi îţi duci fiica la altar, de braţ?

— Da, Loo.

— Cu haină neagră şi cu vestă albă, cu pantaloni negri şi cu cravată albă?

— Da, Loo.

— Şi-o să vrei să-ţi uiţi planetele: ca să asculţi cuvîntarea pe care o va rosti cu multă emoţie pastorul O'Garth?

— Da, Loo. Dar mai e pînă atunci! Şi fiindcă cerul e senin astăzi, cum rar se întîmplă, duceţi-vă fără mine.

Doamna Hudelson, Jenny, Loo şi Francis Gordon îl lăsară deci pe doctor să-şi mînuiască luneta şi telescopul, pe cînd Dean Forsyth, fără îndoială, îşi mînuia şi el instrumentele în turnul de pe Elisabeth Street. Rîvna aceasta dublă avea să le fie răsplătită oare, şi meteorul, zărit o dată, avea să le mai treacă pentru a doua oară prin faţa obiectivelor?

Ca să meargă la casa din Lambeth Street, cei patru coborîră pe Moriss Street şi traversară piaţa Constituţiei, unde primiră, din mers, salutul politicosului judecător John Proth. Apoi urcară pe Exeter Street, aşa cum făcuse, cu cîteva zile mai înainte, Seth Stanfort cînd o aşteptase pe Arcadia Walker, şi sosiră în Lambeth Street.

Casa era cît se poate de plăcută, bine împărţită, după toate regulile confortului modern. În dos, o cameră de lucru şi o sufragerie dădeau într-o grădiniţă mică dar umbrită de fagi frumoşi şi înveselită de brazdele cu flori care începuseră să dea primii boboci de primăvară. Oficiile şi bucătăria se aflau la subsol, după moda anglo-saxonă.

Primul etaj era la fel de bun ca parterul, şi Jenny nu putu decît să-şi felicite logodnicul că descoperise o locuinţă atît de plăcută, o vilă cu aspect atît de încîntător. Doamna Hudelson împărtăşea părerea fiicei sale şi o asigura că n-ar fi putut găsi ceva mai bun în oricare alt cartier din Whaston.

Aprecierea aceasta lăudabilă păru şi mai îndreptăţită cînd ajunseră la ultimul etaj al casei. Acolo, mărginită de o balustradă, se întindea

o vastă terasă, de unde ochiul îmbrățișa o privelişte minunată. Puteai vedea Potomacul curgînd, iar peste apă se zărea tîrgușorul Steel, de unde Arcadia Walker venise la întîlnirea cu Seth Stanfort.

Se mai zărea apoi întregul oraş, cu clopotnițele bisericilor, cu acoperişurile înalte ale instituțiilor, cu creştetele înverzite ale copacilor.

— Iată piața Constituției, spuse Jenny, privind printr-un binoclu pe care, la sfatul lui Francis, şi-l luase cu ea... Iată Moriss Street... Văd casa noastră, cu foişorul şi cu steagul care flutură în vînt!... Ia te uită! E cineva pe terasa foişorului.

— Papa! ghici Loo fără şovăire.

— Nu poate fi decît el, spuse doamna Hudelson.

— El e, afirmă fetița, care, fără să ceară voie măcar, luase binoclul. Îl recunosc... Mînuieşte luneta... Şi-o să vedeți că n-o să-i dea prin gînd s-o îndrepte spre noi!... Ah, dacă am fi în Lună!...

— Dacă îți zăreşti casa, domnişoară Loo, o întrerupse Francis, nu cumva ai putea să vezi şi casa unchiului meu?

— Ba da, răspunse Loo, dar lasă-mă puțin s-o caut... Am s-o recunosc uşor, după turn... Trebuie să fie într-acolo... Stați... Bun! Iat-o! Am prins-o.

Loo nu se înşela. Era chiar casa lui Dean Forsyth.

— E cineva în turn... continuă ea, după ce privi atent.

— Unchiul, nici vorbă, răspunse Francis.

— Nu e singur.

— Omicron e cu el.

— Şi nu e nevoie să mai întrebăm ce fac, adăugă doamna Hudelson.

— Fac ce face şi tata, spuse cu o nuanță de tristețe în glas Jenny, căreia rivalitatea latentă dintre Dean Forsyth şi doctorul Hudelson nu-i dădea pace.

Cînd sfîrşiră de vizitat casa şi după ce Loo îşi exprimă pentru ultimă oară deplina satisfacție, doamna Hudelson, cele două fete şi Francis Gordon se reîntoarseră în Moriss Street. Aveau de gînd să încheie chiar a doua zi contractul cu proprietarul şi să se ocupe de mobilarea casei, în aşa fel încît să fie gata pînă la 15 mai.

În acest răstimp, domnul Dean Forsyth şi doctorul Hudelson n-aveau să-şi piardă nici ei vremea de pomană. Cîtă oboseală fizică şi morală, cîte observații prelungite în zilele şi în nopțile senine aveau să le ceară căutarea bolidului, care se încăpățîna să nu se mai ivească la orizont!...

Pînă acum, în ciuda zelului lor, cei doi astronomi nu izbutiseră să facă nimic. Meteorul nu mai putuse fi văzut, nici ziua, nici noaptea, deasupra Whastonului.

— Oare o să mai treacă? ofta uneori Dean Forsyth, după o lungă şedere la ocularul telescopului.

— O să treacă, îi răspundea Omicron, cu un calm de neclintit. Ba chiar vă pot spune: trece.

— Atunci de ce nu-l vedem?

— Fiindcă nu e vizibil.

— Trist lucru! ofta şi mai amar Dean Forsyth. Dar, în sfîrşit, dacă e invizibil pentru noi, trebuie să fie invizibil pentru toată lumea... cel puţin în Whaston.

— Asta e absolut sigur, afirma Omicron.

Astfel judecau ei, şi aceleaşi cuvinte erau rostite în formă de monolog în foişorul doctorului Hudelson, şi el la fel de amărît din pricina insuccesului.

Şi Dean Forsyth, şi doctorul Hudelson primiseră de la observatoarele din Pittsburg şi din Cincinatti răspuns la scrisoare. Se luase notă de comunicarea cu privire la apariţia unui bolid pe data de 16 martie în partea septentrională a orizontului din Whaston. Se adăuga că, pînă acum, fusese imposibilă regăsirea bolidului, dar că, dacă avea să fie zărit din nou, domnul Dean Forsyth şi, respectiv, domnul Sydney Hudelson aveau să fie de îndată înştiinţaţi.

Bineînţeles, observatoarele răspunseseră separat, fără să ştie că cei doi astronomi amatori îşi atribuiau fiecare onoarea acestei descoperiri şi nici că îşi revendicau prioritatea asupra ei.

După sosirea răspunsului, atît turnul din Elisabeth Street cît şi foişorul din Moriss Street s-ar fi putut lipsi de obositoarele lor cercetări. Observatoarele aveau instrumente mult mai puternice şi mai precise, iar dacă meteorul nu era o masă rătăcitoare, dacă se mişca pe o orbită precisă, dacă revenea, în sfîrşit, în condiţiile în care fusese observat, lunetele şi telescoapele din Pittsburg şi Cincinatti l-ar fi prins, fără doar şi poate, în trecere. Domnii Dean Forsyth şi Sydney Hudelson ar fi procedat deci mult mai înţelept dacă l-ar fi lăsat pe seama savanţilor celor două instituţii.

Dar domnii Dean Forsyth şi Sydney Hudelson erau astronomi şi nu înţelepţi. De aceea se încăpăţînară să-şi continue opera. Ba chiar făcură asta cu o înflăcărare din zi în zi mai sporită. Fără să-şi fi destăinuit unul altuia nimic din preocupările lor, presimţeau amîndoi că urmăresc unul şi acelaşi vînat, şi teama de a nu rămîne în urmă nu le lăsa o clipă de tihnă. Gelozia le muşca inimile, iar relaţiile dintre cele două familii începuseră să se resimtă de pe urma acestei stări de spirit.

Într-adevăr, familiile aveau de ce să fie neliniştite, căci, bănuielile celor doi astronomi devenind pe zi ce trece mai întemeiate, domnul

Dean Forsyth şi doctorul Hudelson, odinioară atît de prieteni, nu mai călcau acum unul prin casa celuilalt.

Ce situaţie grea pentru cei doi logodnici! Ei se vedeau, totuşi, în fiecare zi, căci, la urma urmei, uşa casei din Moriss Street nu era deloc închisă pentru Francis Gordon. Doamna Hudelson îi arăta mereu aceeaşi încredere şi aceeaşi prietenie; dar tînărul simţea că doctorul îi suportă prezenţa cu o vădită jenă. Era cu totul altceva însă cînd se pomenea despre Dean Forsyth în faţa lui Sydney Hudelson: doctorul pălea, apoi roşea, iar ochii îi aruncau fulgere, stinse imediat de căderea pleoapelor. Şi simptomele acestea regretabile, vădind o antipatie reciprocă, se manifestau aidoma şi la domnul Dean Forsyth.

Doamna Hudelson încercase zadarnic să afle motivul răcelii, sau, mai mult chiar, al duşmăniei pe care cei doi foşti prieteni o resimţeau unul pentru celălalt. Soţul ei se mărginise să-i răspundă:

— Inutil să-ţi spun: n-ai să poţi pricepe... dar nu m-aş fi aşteptat la un asemenea procedeu din partea lui Forsyth!

Care procedeu? Imposibil să obţină vreo lămurire. Loo însăşi, Loo, copilul răsfăţat căruia totul îi era îngăduit, nu ştia nimic. Ea propusese să meargă la domnul Forsyth, în turn, ca să afle despre ce e vorba, dar Francis o făcuse să renunţe.

«Nu, niciodată nu l-aş fi crezut pe Hudelson în stare de o asemenea purtare faţă de mine!» Acesta ar fi fost fără îndoială singurul răspuns pe care, după pilda doctorului, unchiul lui Francis s-ar fi îndurat să-l dea. Dovadă, felul în care Dean Forsyth îi răspunsese lui Mitz, cînd încercase să-l întrebe.

— Nu te băga unde nu-ţi fierbe oala! îi spusese el, scurt şi cuprinzător.

Din moment ce domnul Dean Forsyth cuteza să-i vorbească astfel temutei Mitz, însemna că situaţia era cu adevărat gravă.

Cît despre Mitz, ea rămăsese *urluită*, ca să folosim limbajul ei, şi povestea că trebuise, ca să nu răspundă *tare* unei asemenea neobrăzări, să-şi muşte limba pînă la *os*. În privinţa lui Dean Forsyth, Mitz avea o părere clară şi n-o ascundea nimănui. Pentru ea, domnul Forsyth era nebun, lucru care lămurea pe deplin poziţiile incomode pe care astronomul era silit să le ia ca să privească prin lunetele lui, mai ales cînd unele observaţii la zenit îl obligau să-şi ţină capul răsturnat pe spate. Mitz bănuia că,din pricina poziţiei acesteia, domnului Forsyth i s-ar fi rupt ceva, în *coloana cerebrală*.

Dar nu există secret, oricît de bine ar fi el tăinuit, despre care să nu se afle ceva. Şi se află în sfîrşit despre ce era vorba, printr-o indiscreţie a lui Omicron. Stăpînu-său descoperise un bolid extraordinar şi se temea ca doctorul Hudelson să nu fi făcut şi el aceeaşi descoperire.

Iată deci cauza acestei certe ridicule! Un meteor! Un bolid, un aerolit, o stea căzătoare, o piatră, un bolovan, dacă vreți, dar tot piatră la urma urmei, o simplă piatră din pricina căreia risca să se răstoarne carul nupțial al lui Francis și Jenny.

De aceea Loo nu se sfia deloc să trimită «la dracu toți meteorii, și, odată cu ei, toată mecanica cerească!»

Timpul trecea, totuși... zi cu zi, luna martie se termină și făcu loc lunii aprilie. Curînd, avea să vină ziua fixată pentru nuntă. Dar n-avea să se mai întîmple oare nimic pînă atunci?... Pînă una alta, neplăcuta rivalitate se întemeia doar pe bănuieli, pe presupuneri. Dar ce avea să urmeze, dacă vreun eveniment neprevăzut ar fi făcut-o oficială și sigură, dacă un brînci îi arunca pe cei doi rivali unul împotriva altuia?

Temerile acestea, destul de întemeiate, nu întrerupseseră însă pregătirile de nuntă. Totul urma să fie gata la timp, pînă și frumoasa rochie a domnișoarei Loo.

Primele două săptămîni ale lunii aprilie se scurseră în condiții atmosferice de nesuferit: ploaie, vînt, un cer îmbîcsit de nori groși care nu se mai isprăveau. Nu se iviră nici soarele, care descria atunci o curbă destul de ridicată deasupra orizontului, nici luna, aproape plină, care ar fi trebuit să lumineze spațiul, nici, *a fortiori**, meteorul dispărut.

Doamna Hudelson, Jenny și Francis Gordon, însă, nici gînd să se plîngă pentru faptul că nu se puteau face observații astronomice. Iar Loo, care ura vîntul și ploaia, nu se bucura niciodată de seninătatea cerului pe cît se bucura acum că vremea urîtă stăruie mereu.

— De-ar ține așa pînă la nuntă, repeta ea, și dacă trei săptămîni de-acum încolo nu s-ar mai vedea nici soarele, nici luna, nici steaua cea mai măruntă, bine ar mai fi!

În ciuda acestor dorințe, vremea urîtă se sfîrși; în noaptea de 15 spre 16 aprilie condițiile atmosferice se schimbară. Vîntul, care bătea dinspre nord, alungă toți norii, și cerul își regăsi deplina lui seninătate.

Domnul Dean Forsyth din turn, doctorul Hudelson din foișor reîncepură să scotocească firmamentul deasupra orașului Whaston, de la orizont pînă la zenit.

Mai trecu oare meteorul prin fața lunetelor?... Există motive serioase să credem că nu, judecînd după fețele posomorîte ale celor doi astronomi. Dispoziția lor, la fel de proastă, dovedea un eșec dublu și asemănător. Și, într-adevăr, cel care ar fi judecat așa n-ar fi greșit. Nu, domnul Sydney Hudelson nu mai zărise nimic în imensitatea cerului, și nici domnul Dean Forsyth. Oare fusese vorba

---

* A fortiori — expresie latină: cu atît mai mult.

numai de un meteor hoinar, scăpat pentru totdeauna de atracția Pămîntului?

O notă apărută în ziarele din 19 aprilie veni să hotărască în privința aceasta. Redactată de observatorul din Boston, era astfel concepută:

«*Alaltăieri, vineri 17 aprilie, la ora nouă, nouăsprezece minute și nouă secunde seara, un bolid de-o mărime uimitoare a străbătut partea de vest a cerului cu o viteză vertiginoasă. Cu totul neobișnuit și în același timp îmbucurător pentru orașul Whaston este faptul că, după cît se pare, meteorul a fost descoperit în aceeași zi și la aceeași oră de doi dintre cetățenii de frunte ai acestui oraș.*

După observatorul din Pittsburg, bolidul ar fi, într-adevăr, cel pe care i l-a semnalat la data de 24 martie domnul Dean Forsyth, iar după observatorul din Cincinatti, cel pe care i l-a semnalat, la aceeași dată, doctorul Sydney Hudelson. Domnii Dean Forsyth și Sydney Hudelson locuiesc amîndoi la Whaston, unde sînt cunoscuți și foarte respectați».

VI

CARE CUPRINDE UNELE VARIAȚII MAI MULT SAU MAI PUȚIN FANTEZISTE DESPRE METEORI ÎN GENERAL, ȘI ÎN SPECIAL DESPRE BOLIDUL A CĂRUI DESCOPERIRE ȘI-O DISPUTĂ DOMNII FORSYTH ȘI HUDELSON

Dacă există continent îndreptățit să fie mîndru de ținuturile care îl compun, ca un tată de copiii lui, apoi acesta nu poate fi decît America de Nord. Dacă vreo republică se poate mîndri cu vreunul din statele care o compun, aceasta nu poate fi decît Statele Unite ale Americii. Dacă vreunul din cele cincizeci și unu de state, ale căror cincizeci și una de stele formează colțul drapelului federal, se poate mîndri cu vreuna din metropolele sale, aceasta nu poate fi decît Virginia, cu capitala Richmond. Și dacă, în sfîrșit, vreun oraș din Virginia se poate mîndri cu fiii lui, acesta e orașul Whaston, unde s-a făcut epocala descoperire care va ocupa un loc de frunte în analele astronomice ale secolului!

Aceasta era cel puțin părerea unanimă a locuitorilor din Whaston.

E lesne de înțeles că ziarele, cel puțin cele din Whaston, publicară cele mai entuziaste articole despre Dean Forsyth și despre doctorul Hudelson. Faima acestor doi iluștri cetățeni nu se răsfrîngea oare asupra întregului oraș? Care dintre locuitori nu-și avea partea lui de glorie? Numele Whastonului n-avea să fie de-acum încolo indisolubil legat de această descoperire?

La americani, unde curentele de opinii se nasc cu atîta uşurinţă şi cu atîta patimă, efectul articolelor ditirambice începu curînd să se facă simţit. Cititorul să nu se mire deci — iar de se va mira, va fi obligat să ne creadă pe cuvînt — dacă vom afirma că, din ziua aceea, locuitorii din Whaston se îndreptară în valuri zgomotoase şi înflăcărate spre locuinţele astronomilor din Moriss Street şi din Elisabeth Street. Nimeni nu cunoştea rivalitatea care exista între Dean Forsyth şi doctorul Hudelson. Entuziasmul public îi unea în această împrejurare. Pentru toţi, numele lor erau şi rămîneau de nedespărţit în vecii vecilor, într-atîta de nedespărţite încît, după mii de ani, viitorii istorici vor afirma poate că au fost purtate de un singur om!

Pînă ce timpul să îngăduie verificarea temeiului unor asemenea presupuneri, Dean Forsyth trebui să apară pe terasa turnului şi Sydney Hudelson pe terasa foişorului, ca să răspundă aclamaţiilor mulţimii. Şi în timp ce uralele se înălţau spre ei, amîndoi făcură plecăciuni pline de recunoştinţă.

Totuşi, un observator ar fi putut constata că atitudinea lor nu exprima o bucurie curată. O umbră le întuneca triumful, aşa cum un nor întunecă soarele. Privirea piezişă a lui Dean Forsyth se îndrepta spre foişor şi privirea piezişă a doctorului Hudelson spre turn. Fiecare dintre ei îl vedea pe celălalt răspunzînd la aplauzele publicului whastonian şi găsea mai puţin plăcute aplauzele care îi erau adresate, din pricina celor care răsunau în cinstea rivalului.

În realitate, aplauzele acestea erau identice. Mulţimea nu făcea nici o deosebire între cei doi astronomi. Dean Forsyth fu la fel de aclamat ca şi doctorul Hudelson, de aceiaşi cetăţeni care trecură prin faţa celor două case.

Ce-şi spuneau oare Francis Gordon şi Mitz, pe de o parte, doamna Hudelson, Jenny şi Loo, pe de altă parte, cînd aplauzele făceau să răsune strada? Se temeau cumva ca nota trimisă ziarelor de către observatorul din Boston să n-aibă urmări supărătoare? Ceea ce fusese o taină pînă atunci era acum dat pe faţă. Domnul Forsyth şi domnul Hudelson îşi recunoşteau oficial rivalitatea. Nu se putea crede oare că amîndoi vor revendica, dacă nu beneficiul, măcar cinstea acestei descoperiri, şi că de-aici va putea izbucni o ceartă foarte rău venită pentru ambele familii?

Sentimentele pe care doamna Hudelson şi Jenny le încercară pe cînd mulţimea manifesta în faţa casei lor sînt uşor de imaginat. Dacă doctorul se urcase pe terasa foişorului, în schimb ele se feriseră să apară în balcon. Cu inima strînsă, priviseră amîndouă de după perdele manifestaţia care nu prevestea nimic bun. Dacă domnii Forsyth şi Hudelson, îmboldiţi de un absurd sentiment de invidie, şi-ar disputa

meteorul, publicul n-are să treacă de partea unuia sau a celuilalt? Fiecare îşi va avea partizanii lui şi, în mijlocul fierberii care va domni atunci în oraş, ce ieşire vor afla cei doi viitori soţi, acest Romeo şi această Julietă, dintr-o ceartă ştiinţifică în stare să le învrăjbească familiile?

Cît despre Loo, ea era furioasă. Vroia să deschidă fereastra, să ocărască publicul, şi murea de ciudă că n-are la îndemînă un furtun ca să stropească mulţimea şi să înece uralele în torente de apă rece. Cu greu izbutiră doamna Hudelson şi Jenny să-i mai domolească indignarea.

În casa de pe Elisabeth Street situaţia era identică. Francis Gordon ar fi dorit şi el din toată inima să-i trimită la dracu pe entuziaştii care riscau să agraveze situaţia şi aşa destul de încordată. Nici el nu se arătă la fereastră, pe cînd Forsyth şi Omicron primeau uralele din turn, dovedind cea mai deşartă vanitate.

Aşa cum doamna Hudelson trebuise să domolească indignarea lui Loo, Francis Gordon trebuise să abată furiile temutei Mitz. Mitz voia pur şi simplu să măture mulţimea şi, în gura ei, ameninţarea aceasta nu suna deloc a glumă. Nici o îndoială că unealta pe care o mînuia zilnic cu atîta virtuozitate ar fi devenit o armă cumplită în mîinile ei. Or, să primeşti cu lovituri de mătură nişte oameni veniţi să te aclame, ar fi însemnat, oricum, prea mult!

— Ah, dragul meu, strigă bătrîna Mitz, urlătorii ăştia n-or fi cumva ţicniţi?

— Parcă aşa aş crede şi eu, Mitz, îi răspunse Francis Gordon.

— Şi zbiară atîta din pricina unui pietroi care se plimbă pe cer?

— Chiar aşa, Mitz.

— Un *mitior?*

— Un meteor, Mitz, o îndreptă Francis, abia stăpînindu-şi rîsul.

— Păi eu ce spun? Un *mitior*, repetă Mitz, cu convingere. Of, dacă le-ar cădea în cap şi-ar strivi vreo şase din ei!... Zău, te întreb pe tine care le ştii pe toate, la ce foloseşte un *mitior?*

— La stîrnit certuri între familii, declară Francis Gordon, în timp ce afară uralele se înteţeau.

Dar de ce nu acceptau cei doi vechi prieteni să-şi împartă bolidul? Doar nu exista nici un avantaj material, nici un profit bănesc de pe urma lui. Nu putea fi vorba decît despre o glorie platonică. Atunci, de ce să nu lase neîmpărţită o descoperire de care le-ar fi rămas legate numele pînă în vecii vecilor? De ce? Pur şi simplu fiindcă era vorba de amor propriu şi de vanitate. Iar cînd intră în horă amorul propriu, cînd se amestecă vanitatea, cine ar mai fi în stare să-i facă pe oameni să judece?

Dar, în sfîrşit, e o faptă atît de grozavă să zăreşti un meteor? Descoperirea lui nu se datoreşte numai întîmplării? Dacă bolidul n-ar fi fost atît de cumsecade încît să traverseze cîmpul vizual al instrumentelor lui Dean Forsyth şi Sydney Hudelson chiar în clipa cînd ei priveau prin ocular, ar fi putut fi văzut de cei doi astronomi care, într-adevăr, se credeau prea mult?

Dealtfel, nu trec oare, zi şi noapte, sute, mii de bolizi, de asteroizi, de stele căzătoare? Ba chiar — ar putea fi ele numărate, globurile acestea de foc, care îşi trasează cu duiumul traiectoriile capricioase pe fundalul întunecat al cerului? Şase sute de milioane, iată, după savanţi, numărul meteorilor care străbat atmosfera Pămîntului într-o singură noapte, adică o mie şi două sute de milioane în douăzeci şi patru de ore. Corpurile acestea luminoase trec deci cu miliardele, iar, după spusele lui Newton, zece pînă la cincisprezece milioane ar fi vizibile cu ochiul liber.

„*Altminteri*, scria «Punch», singurul ziar din Whaston care lua lucrurile în glumă, *să găseşti un bolid pe cer e întrucîtva mai uşor decît să găseşti un bob de grîu într-un lan de grîu; şi nu exagerăm deloc spunînd despre cei doi astronomi ai noştri că vîntură cam prea mult snopii în legătură cu o descoperire în faţa căreia nu prea e cazul să te descoperi.*“

Dar dacă *Punch*, ziar satiric, folosea prilejul acesta ca să-şi desfăşoare verva hazlie, confraţii lui, mai serioşi, departe de a-l imita, etalau o ştiinţă tot atît de proaspăt dobîndită pe cît era în stare să stîrnească invidia profesioniştilor celor mai cu vază.

„*Kepler*, spunea «Whaston Standard», *credea că bolizii provin din exhalaţiile terestre. Dar pare mai aproape de adevăr faptul că fenomenele acestea nu sînt decît aeroliţi, la care s-au constatat întotdeauna urmele unei arderi puternice. Încă de pe vremea lui Plutarh, ei începuseră să fie socotiţi drept mase minerale care se prăbuşesc pe solul globului nostru, cînd sînt prinşi în trecere de atracţia terestră. Studiul bolizilor arată că substanţa lor nu diferă deloc de a mineralelor cunoscute nouă şi că, în ansamblul lor, ei cuprind aproape o treime din corpurile simple. Dar cîtă diversitate prezintă amestecul acestor elemente! Părticelele constitutive sînt cînd mici ca pilitura de fier, cînd mari ca boabele de mazăre sau ca alunele, de o duritate deosebită şi arătînd la spărturi urme de cristalizare. Există unii care sînt formaţi numai din fier în stare nativă, amestecat uneori cu nichel, şi pe care oxidarea nu l-a vătămat deloc*“

Foarte adevărat, e drept, ceea ce *Whaston Standard* aducea la cunoştinţă cititorilor săi. În acelaşi timp *Daily Whaston* insista asupra atenţiei pe care învăţaţii antici şi moderni au acordat-o întotdeauna acestor pietre meteorice. Ziarul scria:

„Diogene din Apollonia nu pomenea oare de un bolovan incandescent, mare cît o piatră de moară, a cărui cădere lîngă Aegos Potamos i-a înspăimîntat pe locuitorii Traciei? Dacă un asemenea bolid ar cădea peste clopotnița bisericii Saint-Andrew, ar dărîma-o pînă la temelie. În privința aceasta, fie-ne îngăduit să amintim cîteva din pietrele care, venite din adîncurile spațiului și intrate în cercul atracției Pămîntului, au fost culese de pe sol înainte de era noastră; așa-numita «piatră a fulgerului» adorată ca simbol al Cibelei în Galatia și transportată la Roma, ca și o alta găsită în Siria, și consacrată cultului soarelui; «scutul sfînt» cules pe vremea domniei lui Numa; «piatra neagră» păstrată cu atîta grijă la Mecca; «piatra trăsnetului» care a servit la făurirea faimoasei spade a lui Antar. De la începutul erei noastre, sumedenie de aeroliți au fost descriși, împreună cu împrejurările care le însoțeau căderea: o piatră de două sute șaizeci de livre a căzut la Ensisheim, în Alsacia; o piatră de un negru metalic, avînd forma și mărimea unui cap de om, a căzut pe muntele Vaison, în Provence; o piatră de șaptezeci și două de livre, împrăștiind o duhoare de sulf, piatră care părea făcută din spumă de mare, a căzut la Larini, în Macedonia; o piatră atît de fierbinte, încît era imposibil s-o atingi cu mîna, a căzut la Lucé, lîngă Chartres, în 1763. Și poate că ar fi locul să amintim bolidul care, în 1803, a căzut în așezarea normandă de la Laigle și despre care Humboldt spune următoarele:

«La ora unu după-amiază, pe un cer cît se poate de senin, a fost văzut un mare bolid, mișcîndu-se de la sud-est spre nord-est. Peste cîteva minute se auzi, timp de cinci sau șase minute, o explozie pornită dintr-un norișor negru aproape nemișcat, explozie urmată de trei sau patru bubuituri și de un zgomot care ar fi putut fi comparat cu niște pocnituri de flinte însoțite de bătaia a numeroase tobe. Fiecare bubuitură desprindea din norul cel negru o parte din vaporii care îl formau. În locul acela nu a fost remarcat nici un fenomen luminos. Peste o mie de pietre căzură pe o suprafață eliptică a cărei axă mare, îndreptată de la sud-est spre nord-vest, măsura unsprezece kilometri lungime. Pietrele fumegau și erau încinse, fără a avea flăcări. S-a constatat că ele erau mai ușor de spart la cîteva zile după cădere decît mai tîrziu»".

Daily Whaston continua pe acest ton pe mai multe coloane, înșiruind o mulțime de amănunte care dovedeau cel puțin cît de conștiincioși îi erau redactorii.

Dealtfel, nici celelalte ziare nu se lăsară mai prejos. Fiindcă astronomia era la ordinea zilei, vorbeau toate despre astronomie, iar dacă, după atîta cerneală risipită, s-ar mai fi găsit vreun whastonian care să nu fie tare în problema bolizilor, ziarele n-ar fi avut nici o vină.

La informațiile date de *Daily Whaston*, *Whaston News* le adăuga pe

ale sale. Ziarul evoca amintirea globului de foc, cu un diametru dublu față de al lunii pline, care, în 1854, a fost zărit rînd pe rînd la Hurworth, la Darlington, la Durham, la Dundea, și a trecut fără să explodeze de la un orizont la altul, lăsînd în urma lui o dîră luminoasă, aurie, lată, compactă și tăind cu vioiciune albastrul întunecat al cerului. Aminti apoi că, dacă bolidul din Hurtworth n-a explodat, nu tot așa s-a întîmplat cu cel care, la 14 mai 1864, i s-a arătat unui observator din Castillon, Franța. Deși meteorul n-a fost vizibil decît cinci secunde, viteza lui era atît de mare, încît,în acest scurt răstimp, a descris un arc de șase grade. Culoarea lui, la început albastră-verzuie, a devenit apoi albă și nespus de strălucitoare. Între explozie și perceperea zgomotului, s-au scurs trei pînă la patru minute, ceea ce presupune o distanță de șaizeci pînă la optzeci kilometri. Trebuie că violența exploziei a fost, deci, cu mult superioară celor mai puternice explozii care se pot produce la suprafața globului. Cît privește mărimea bolidului calculată după înălțimea lui, diametrul i-a fost socotit ca avînd nu mai puțin de o mie cinci sute de picioare; bolidul parcurgea peste o sută treizeci de kilometri pe secundă, viteză infinit superioară aceleia cu care se deplasează pămîntul în mișcarea lui de translație în jurul soarelui.

Veni apoi rîndul lui *Whaston Morning*, apoi al lui *Whaston Evening*, acest din urmă ziar tratînd mai ales chestiunea bolizilor, foarte numeroși altminteri și aproape în întregime compuși din fier. Ziarul le reamintea cititorilor că una din aceste mase meteorologice, găsită în cîmpiile Siberiei, cîntărea nu mai puțin de șapte sute de kilograme; că o alta, descoperită în Brazilia, cîntărea pînă la șase mii de kilograme; că o a treia, grea de patrusprezece mii de kilograme, fusese găsită la Olympe, în Tucuman; că încă una, în sfîrșit, căzută lîngă Duranzo, în Mexic, atingea greutatea enormă de nouăsprezece mii de kilograme!

De fapt, nu ne-am depărta prea mult de adevăr dacă am spune că o parte a populației whastoniene se cam înfricoșă citind unele din aceste articole. Pentru că fusese zărit în condițiile știute, și la o distanță care trebuia să fie considerabilă, meteorul domnilor Forsyth și Hudelson trebuia să aibă dimensiuni probabil cu mult mai mari decît ale bolizilor de la Tucuman și de la Duranzo. Cine știe dacă mărimea lui nu egala, sau poate chiar depășea, mărimea aerolitului de la Castillon, al cărui diametru fusese evaluat la o mie cinci sute de picioare? Vă puteți închipui greutatea unei asemenea mase! Iar dacă numitul meteor se ivise la zenitul orașului Whaston, însemna că orașul e situat sub traiectoria lui. Dacă traiectoria avea forma unei orbite, atunci bolidul avea să treacă din nou; neapărat, pe deasupra orașului. Ei bine, dacă tocmai în clipa aceea, dintr-un motiv oarecare,

bolidul se oprea din goana lui, tocmai Whastonul avea să fie lovit cu o violență de neînchipuit! Acum ori niciodată trebuia spusă răspicat whastonienilor care n-o știau încă și amintită celor care o cunoșteau — această cumplită lege a forței vii: masa înmulțită cu pătratul vitezei, viteză care, după legea și mai înspăimîntătoare încă a căderii corpurilor și pentru un bolid căzînd de la patru sute de kilometri înălțime, ar fi de aproape trei mii de metri pe secundă, în clipa cînd s-ar izbi de suprafața solului.

Presa whastoniană știu să-și facă din plin datoria și niciodată, trebuie să recunoaștem, ziarele n-au făcut atîta risipă de formule matematice.

Încetul cu încetul, o oarecare teamă se abătu deci asupra orașului. Primejdiosul și amenințătorul bolid deveni subiectul tuturor discuțiilor în piață, în adunări și în casele oamenilor. Partea femeiască a populației, mai ales, nu mai visa decît biserici strivite și case nimicite. Cît despre bărbați, ei socoteau că e mai elegant să dea din umeri, dar dădeau din umeri fără prea multă convingere. Zi și noapte, se poate spune, în piața Constituției ca și în cartierele mai de sus ale orașului, se adunau necontenit grupuri de oameni. Vremea, rea sau bună, nu constituia o piedică pentru observatori. Opticienii nu mai vînduseră niciodată atîtea lunete, binocluri și alte instrumente optice! Niciodată cerul nu fusese atît de atent privit de ochii neliniștiți ai populației whastoniene! Fie că meteorul se vedea sau nu, primejdia exista în fiecare ceas, ca să nu spunem în fiecare minut sau în fiecare secundă.

Dar, va spune cititorul, primejdia aceasta amenința deopotrivă și alte regiuni și, odată cu ele, orașele, tîrgurile, satele și cătunele aflate sub traiectorie. Firește că da. Dacă, după cum se bănuia, bolidul dădea roată globului nostru, toate punctele situate sub orbita lui erau la fel de amenințate. Totuși, Whastonul deținea recordul spaimei, dacă e să acceptăm expresia aceasta ultra-modernă, iar unicul motiv îl constituia faptul că aici fusese văzut bolidul pentru prima oară.

Exista totuși un ziar care se împotrivi molimei și refuză pînă la capăt să ia lucrurile în serios. Ziarul acesta nu se arătă deloc binevoitor față de domnii Forsyth și Hudelson pe care, în glumă, îi socotea responsabili de răul care amenința orașul.

„De ce s-au amestecat cei doi amatori? spunea «Punch». *Ce nevoie aveau să gîdile spațiul cu lunetele și cu telescoapele lor? Nu puteau să lase firmamentul liniștit și să nu-i zgîndăre stelele? Oare nu există destui, nu există chiar prea mulți savanți adevărați care se amestecă unde nu le fierbe oala și se strecoară indiscreți în zonele interstelare? Corpurile cerești sînt foarte pudice și nu le place să fie privite prea*

de aproape. Da, oraşul nostru e ameninţat, nimeni nu se mai află acum în siguranţă, şi, pentru situaţia aceasta, nu există leac. Se pot face asigurări împotriva focului, a grindinei, a cicloanelor... Încercaţi numai să vă asiguraţi împotriva căderii unui bolid, poate de zece ori mai mare decît Whastonul nostru!... Iar dacă s-o nimeri să explodeze în cădere, ceea ce se întîmplă destul de des cu drăcoveniile astea, oraşul întreg va fi bombardat, ba chiar incendiat, dacă proiectilele vor fi incandescente! În orice caz, nimicirea totală pîndeşte scumpul nostru oraş, ce să ne mai dăm după deget! Scape cine poate! Scape cine poate!... Dar, ne mai întrebăm, de ce n-or fi stat domnii Forsyth şi Hudelson liniştiţi în casele lor, în loc să spioneze meteorii? Ei, prin indiscreţia lor, i-au provocat şi i-au atras prin intrigile lor vinovate. Dacă Whastonul va fi nimicit, dacă va fi strivit sau ars de bolid, vina va fi a lor, şi ei vor trebui să tragă toate ponoasele!... Căci, într-adevăr, îl întrebăm pe oricare cititor cu adevărat imparţial, adică pe toţi abonaţii lui «Whaston Punch», *la ce folosesc astronomii, astrologii, meteorologii şi alte animale al căror nume se termină în og? A ieşit vreodată ceva bun din lucrările lor?... A pune întrebarea înseamnă a da şi răspunsul, şi, în ceea ce ne priveşte, stăruim mai mult ca oricînd în convingerile noastre binecunoscute şi atît de perfect exprimate prin această sublimă frază, datorată geniului unui francez, ilustrul Brillat-Savarin: «Descoperirea unui nou fel de mîncare contribuie mai mult la fericirea omenirii decît descoperirea unei stele!» Cît de puţină stimă le-ar fi acordat Brillat-Savarin celor doi făcători de rele care nu se sfiesc să atragă asupra ţării lor cele mai rele cataclisme, numai pentru plăcerea de a descoperi un simplu bolid?"*

VII

ÎN CARE O VOM VEDEA PE DOAMNA HUDELSON ADÎNC MÎHNITĂ DE ATITUDINEA DOCTORULUI ŞI O VOM AUZI PE MITZ CERTÎNDU-ŞI STĂPÎNUL CU TOATĂ ASPRIMEA

Ce au răspuns Dean Forsyth şi doctorul Hudelson la glumele lui *Whaston Punch?* Absolut nimic, şi asta pentru binecuvîntatul motiv că habar n-aveau despre articolul necuviinciosului ziar. Să nu afli lucrurile neplăcute, care se spun despre tine, e cel mai sigur mijloc de-a nu suferi, ar fi spus domnul de La Palice cu o neîndoielnică înţelepciune*. Totuşi, glumele acestea mai mult sau mai puţin spiri-

* În franceză, expresia «un adevăr al lui La Palice» înseamnă un adevăr simplu, evident, care sare în ochi (n.r.)

tuale nu prea sînt plăcute celor care le formează ţinta, şi dacă în cazul de faţă persoanele vizate n-au avut cunoştinţă de ele, nu la fel se poate spune despre rudele şi prietenii lor. Mitz, îndeosebi, era furioasă. Să-i învinuiască stăpînul că a atras bolidul care ameninţa securitatea oraşului!... După ea, domnul Dean Forsyth ar fi trebuit să-l cheme pe autorul articolului în faţa judecătorului John Proth, care l-ar fi condamnat la mari despăgubiri, fără să mai punem la socoteală temniţa pe care ar fi meritat-o pentru insinuările lui calomnioase.

Cît despre Loo, ea luă lucrurile în serios şi, fără să şovăie, dădu dreptate ziarului *Whaston Punch*.

— Da, are dreptate, spunea ea. Ce le-a venit domnului Forsyth şi lui papa să descopere piatra asta blestemată? Fără ei, ar fi trecut neobservată, ca atîtea altele care nu ne-au făcut nici un rău.

Răul, sau mai bine-zis nenorocirea la care se gîndea Loo, era inevitabila rivalitate care avea să existe între unchiul lui Francis şi tatăl lui Jenny, cu toate consecinţele ei, tocmai în ajunul unei căsătorii care trebuia să strîngă şi mai mult legăturile dintre cele două familii.

Temerile ei erau întemeiate şi ceea ce trebuia să se întîmple se întîmplă. Atîta vreme cît Dean Forsyth şi doctorul Hudelson avuseseră numai bănuieli reciproce, nu izbucni cearta. Relaţiile lor se răciseră, ei evitaseră să se întîlnească, dar lucrurile nu ajunseseră mai departe. Acum însă, de cînd cu nota observatorului din Boston, fusese stabilit în mod public că descoperirea aceluiaşi meteor aparţinea celor doi astronomi din Whaston. Ce le rămînea de făcut? Să revendice fiecare din ei întîietatea descoperirii? Se vor isca, pe această temă, discuţii particulare, sau chiar polemici răsunătoare cărora presa whastoniană le va da fără doar şi poate o ospitalitate binevoitoare?

Nu se ştia încă, şi viitorul singur avea să răspundă la aceste întrebări. Sigur, în orice caz, e că nici domnul Dean Forsyth, nici doctorul Hudelson nu mai pomeneau o vorbă despre nunta a cărei dată se apropia prea încet după dorinţa celor doi logodnici. Cînd se pomenea de nuntă în faţa unuia din cei doi astronomi, ei îşi aminteau imediat că mai au ceva de terminat în observator. Dealtfel, acolo îşi petreceau aproape tot timpul, din ce în ce mai preocupaţi şi mai absorbiţi.

Într-adevăr, dacă meteorul fusese zărit şi de cîţiva astronomi oficiali, Dean Forsyth şi doctorul Hudelson în schimb încercară zadarnic să-l mai regăsească. Se depărtase oare la o distanţă prea mare pentru bătaia instrumentelor lor? Iată o presupunere destul de admisibilă, dar a cărei verificare nu putea fi făcută. De aceea, astronomii noştri nu se mai depărtau, zi şi noapte, de posturile lor de observaţie, profitînd de toate înseninările cerului. Dacă lucrurile mai continuau aşa, pînă la urmă aveau să se îmbolnăvească.

Se istoveau amîndoi, făcînd eforturi zadarnice ca să calculeze elementele asteroidului, al cărui unic şi exclusiv descoperitor se încăpăţînau şi unul şi altul să se considere. Rezultatul muncii acesteia cuprindea o şansă serioasă pentru soluţionarea diferendului: din doi astronomi *ex aequo**, cel mai tare în matematici putea să capete întîietatea.

Dar unica lor observaţie fusese de prea scurtă durată ca să dea formulelor o bază suficientă. Pentru determinarea orbitei bolidului ar mai fi fost necesară o observaţie, sau poate chiar mai multe. Iată de ce Dean Forsyth şi doctorul Hudelson, temîndu-se fiecare să nu fie întrecut de rival, supravegheau cerul cu o rîvnă egală şi la fel de sterilă. Capriciosul meteor nu se mai ivea pe orizontul Whastonului, sau, dacă mai reapărea cumva, o făcea în cel mai strict incognito.

Starea sufletească a celor doi astronomi se resimţea de pe urma zădărniciei eforturilor lor. Nu te puteai apropia de ei. De douăzeci de ori pe zi Dean Forsyth se răstea la Omicron, care îi răspundea cu acelaşi ton. Cît despre doctor, dacă n-avea pe cine să-şi verse mînia, asta nu însemna că nu e mînios.

În asemenea condiţii, cine s-ar mai fi gîndit să vorbească despre actele necesare sau despre ceremonia nunţii?

Totuşi trecuseră trei zile de la apariţia notei trimisă ziarelor de observatorul din Boston. Orologiul ceresc, al cărui ac e soarele, ar fi bătut ziua de 22 aprilie, dacă ar fi avut cu ce. Încă douăzeci de zile şi ziua cea mare avea să sosească, deşi Loo pretindea, în nerăbdarea ei,că nu e trecută în calendar.

Era oare cazul să li se reamintească unchiului lui Francis Gordon şi tatălui lui Jenny Hudelson nunta despre care ei nu mai vorbeau de parcă n-ar fi trebuit niciodată să aibă loc? Doamna Hudelson socotea că e mai bine să nu i se spună nimic soţului ei, care n-avea nici un amestec în pregătirile de nuntă, după cum nu se ocupa nici măcar de propria lui gospodărie. În ziua cuvenită, doamna Hudelson avea să-i spună pur şi simplu:

«Pune-ţi hainele negre, pălăria tare şi mănuşile. E timpul să mergem la Saint-Andrew. Dă-mi braţul şi haidem.»

Şi el va merge cu siguranţă, fără să-şi dea seama măcar, cu singura condiţie ca meteorul să nu-i treacă tocmai în clipa aceea prin faţa obiectivului telescopului!

Dar dacă părerea doamnei Hudelson precumpăni în casa din Moriss Street, dacă doctorul nu fu silit să se explice în privinţa atitudinii lui faţă de Dean Forsyth, acesta din urmă fu aspru atacat. Mitz nu

---

* Ex aequo — în latină: cu merit egal.

mai ținea seamă de nimic. Mînioasă pe stăpînul ei, ea voia, după cum spunea, să-i vorbească *în patru ochi* și să lămurească situația aceasta atît de încordată, încît cel mai mic incident ar fi fost în stare să provoace o ruptură definitivă între cele două familii. Și ce urmări ar fi putut avea o asemenea ruptură! Nunta amînată, poate chiar pentru vecie, deznădejdea celor doi logodnici, și mai ales a scumpului de Francis, copilașul ei, cum avea obicei să-l numească, de multă vreme și cu multă duioșie. Și ce s-ar fi făcut bietul tînăr, după o ceartă care ar fi exclus orice împăcare?

De aceea, în după-amiaza zilei de 22 aprilie, aflîndu-se singură în sufragerie cu Dean Forsyth, *în patru ochi*, după cum dorea, Mitz își opri stăpînul în clipa cînd acesta se îndrepta spre scara turnului.

Se știe că domnul Forsyth se temea de explicațiile cu Mitz. În genere, explicațiile acestea se întorceau împotriva lui; deci i se părea mai cuminte să le evite.

De data aceasta, după ce o privi de sus pe Mitz, care i se păru o bombă cu fitilul aprins, gata să explodeze, domnul Dean Forsyth, dornic să se pună la adăpost de efectele bombei, bătu în retragere spre ușă. Dar, înainte de-a apăsa pe clanță, Mitz i se puse în cale și ochii ei săgetară ochii stăpînului, a căror privire se ferea cu teamă.

— Domnule, spuse ea, vreau să vă vorbesc.

— Să-mi vorbești, Mitz? Știi, nu prea am timp acum...

— Nu zău! Păi nici eu, domnule, n-am timp, că am de spălat toate vasele de la masă. *Țevile* dumneavoastră pot să mai aștepte, cum așteaptă și vasele mele.

— Și Omicron?... Mi se pare că mă cheamă.

— *Amicron?*... Și ăsta e un neghiob!... O să audă el de mine, curînd, *Amicron* al dumneavoastră. N-aveți decît să-l anunțați. Vorba proverbului: *așteaptă-mă și te salut*. Spuneți-i asta din partea mea, domnule.

— N-am să uit, Mitz. Dar bolidul meu?

— *Bolitul?*... făcu Mitz. Nu știu ce-o mai fi și ăsta, dar, orice mi-ați spune, domnule, nu-i lucru curat dacă el, de cîtăva vreme, v-a vîrît o piatră în locul inimii.

— Un bolid, Mitz, explică răbdător domnul Dean Forsyth, e un meteor, și...

— Aha, făcu Mitz, e *mitiorul!*... Atunci o să facă și el ca *Amicron:* o să aștepte!

— Asta-i bună! se supără domnul Dean Forsyth, atins în punctul sensibil.

— Dealtfel, continuă Mitz, cerul e noros, o să plouă, și nu-i momentul să vă distrați cu ochii la lună...

Era adevărat, şi tocmai încăpăţînarea asta a norilor îi scotea din sărite pe Dean Forsyth şi pe doctorul Hudelson. De patruzeci şi opt de ore cerul fusese năpădit de nori groşi. Ziua, nici o rază de soare; noaptea, nici un firicel de stea. Norii se zvîrcoleau de la un capăt al zării la altul, ca un văl pe care săgeata din vîrful clopotniţei de la Saint-Andrew îl străpungea uneori cu vîrful. În asemenea condiţii, imposibil să observi spaţiul, să revezi bolidul atît de viu disputat. Ba chiar se putea presupune că starea atmosferică nu-i favoriza nici pe astronomii din Ohio sau din Pennsylvania, şi nici pe cei de la celelalte observatoare din Vechiul sau din Noul Continent. Într-adevăr, nici o notă nouă privind apariţia meteorului nu mai apăruse în ziare. E adevărat că meteorul nu avea o importanţă atît de mare, încît să tulbure lumea ştiinţifică. Era vorba de un fapt cosmic destul de banal, şi trebuia să fii un Dean Forsyth sau un Hudelson ca să-i pîndeşti reîntoarcerea cu o nerăbdare care, la ei, devenea furie.

Cînd Dean Forsyth îşi dădu seama că e cu neputinţă să scape, Mitz îşi încrucişă braţele şi vorbi astfel:

— Domnule Forsyth, nu cumva aţi uitat că aveţi un nepot pe care îl cheamă Francis Gordon?

— A, dragul de Francis, răspunse Forsyth, clătinînd din cap cu îngăduinţă. Cum să-l uit?... Ce mai face Francis?

— Mulţumesc, bine, domnule.

— Mi se pare că nu l-am mai văzut de cîtăva vreme...

— Da, nu l-aţi mai văzut de la masă.

— Adevărat!...

— Va să zică sînteţi cu ochii la lună, domnule, spuse Mitz, obligîndu-l pe Forsyth să se întoarcă spre ea.

— Da' de unde, Mitz!... Dar, ce vrei? Sînt cam preocupat...

— Atît de mult, încît se pare că aţi uitat un lucru de seamă...

— Am uitat un lucru de seamă? Care anume?

— Că nepotul dumneavoastră o să se însoare.

— Să se însoare!?...

— N-o să mă întrebaţi acum şi cu cine?

— Nu, Mitz... Dar de ce mă întrebi?

— Cîtă şiretenie!... Doar nu-i nevoie să fii vrăjitor ca să ştii că întrebarea se pune pentru răspuns.

— Răspuns în legătură cu ce, Mitz?

— În legătură cu purtarea dumneavoastră faţă de familia Hudelson!... Ştiţi doar foarte bine că există o familie Hudelson, un doctor Hudelson, care locuieşte pe Moriss Street, o doamnă Hudelson, mamă a domnişoarei Loo şi a domnişoarei Jenny Hudelson, logodnica nepotului dumneavoastră!...

Pe măsură ce Mitz rostea, din ce în ce mai tare, numele Hudelson, Dean Forsyth îşi ducea mîna la piept, la coaste, la cap, ca şi cum numele acesta, transformat în gloanţe, l-ar fi lovit de la un pas. Suferea, se sufoca, i se urca sîngele la cap. Văzîndu-l că nu răspunde, Mitz stărui:

— Aţi auzit, domnule?

— Cum să n-aud? strigă Dean Forsyth.

— Atunci?... făcu bătrîna, cît putu mai tare.

— Francis tot se mai gîndeşte la căsătoria asta? spuse în sfîrşit domnul Forsyth.

— Cum să nu se mai gîndească? strigă Mitz. Se gîndeşte la ea cum se gîndeşte să respire, drăguţul de el! Cum ne gîndim toţi, cum vă gîndiţi şi dumneavoastră, după cîte nădăjduiesc...

— Cum! Nepotul meu tot mai e hotărît s-o ia pe fiica acestui Hudelson?

— Pe miss Jenny, vă rog, domnule! *Vă dau scris* că e hotărît! Zău aşa, ar însemna că şi-a pierdut busola, dacă n-ar mai fi hotărît! Unde ar putea găsi o logodnică mai drăgălaşă, o *tinereţe* mai încîntătoare?...

— Chiar dacă fiica omului care... a omului... a omului ăstuia căruia nu-i pot rosti numele fără să mă sufoc, ar putea fi drăguţă...

— Asta e prea de tot! strigă Mitz, desfăcîndu-şi cu violenţă şorţul, de parcă ar fi vrut să-şi părăsească imediat slujba.

— Ascultă... Mitz... ascultă, şopti Dean Forsyth, puţin speriat de atitudinea ei ameninţătoare.

Dar bătrîna învîrti în aer şorţul, al cărui cordon atîrna pînă la pămînt.

— Asta-i prea de tot! izbucni ea. După cincizeci de ani de slujbă, mă duc mai bine să putrezesc în ungherul meu ca un cîine rîios, decît să rămîn în casa unui om care îşi *sfîşie sîngele*. Nu sînt decît o biată slujnică. Dar eu am inimă, domnule!...

— Ei, Mitz, răspunse domnul Dean Forsyth, supărat foc, va să zică nu ştii ce mi-a făcut Hudelson ăsta?

— Ce v-a făcut?

— M-a furat!

— Furat?

— Da, m-a furat cu neruşinare!...

— Şi ce v-a furat?... Ceasul?... Punga?... Batista?...

— Bolidul!

— A! Iar *bolitul!* strigă bătrîna, strîmbîndu-se cît putea mai ironic şi mai neplăcut pentru Forsyth. De mult nu mai auzisem de *mitiorul* dumneavoastră! E cu putinţă, Doamne, să ajungi în halul ăsta, din pricina unei *drăcii care se plimbă!...* O fi *bolitul* mai mult al dumnea-

voastră, decît al domnului Hudelson? V-aţi iscălit cumva pe el? Nu e oare al tuturor oamenilor, al oricui, al meu, al cățelului meu, dacă aş avea cățel... dar, slavă Domnului, n-am!... L-aţi cumpărat cu banii dumneavoastră sau vi l-a lăsat cineva moştenire?...

— Mitz! strigă Forsyth, care îşi ieşise din sărite.

— Nici o Mitz! făcu bătrîna, pierzîndu-şi şi ea răbdarea. Zău, trebuie să fii *prost ca Saturn* ca să te cerţi cu un prieten vechi pentru o ticăloasă de piatră pe care n-o s-o mai revezi niciodată.

— Taci! Taci! strigă astronomul, lovit în inimă.

— Nu, domnule, n-am să tac deloc, şi n-aveţi decît să-l chemaţi pe *Amicron* în ajutor...

— Pe Omicron!

— Da, pe el, şi n-o să mă facă să tac... Nici preşedintele n-ar fi în stare să-i astupe gura îngerului trimis să vestească sfîrşitul lumii!

Oare înmărmurise Dean Forsyth, auzind fraza aceasta cumplită, căci gîtlejul i se strînsese într-atît, încît nu-i mai îngăduia să vorbească, iar gura îi paralizase şi nu mai putea să scoată nici un sunet! Sigur e că nu izbuti să răspundă nimic. Chiar dacă ar fi vrut, în culmea mîniei, s-o dea afară pe credincioasa dar arţăgoasa Mitz, i-ar fi fost cu neputinţă să rostească tradiţionalul «Ieşi!... Ieşi imediat, şi să nu te mai văd!»

Dealtfel, Mitz nici nu l-ar fi ascultat. Doar nu era să se despartă aşa, după cincizeci de ani de slujbă, pentru un păgubos de meteor, de stăpînul pe care îl văzuse venind pe lume.

Totuşi, era timpul ca scena aceasta să ia sfîrşit. Dean Forsyth, dîndu-şi seama că nu va putea învinge, încercă să dea înapoi fără ca manevra lui să semene prea mult a fugă.

Şi îi veni în ajutor soarele. Cerul se lumină deodată, o rază vie pătrunse prin geamurile ferestrelor dinspre grădină.

În clipa asta, fără îndoială, doctorul Hudelson se afla în foişor — iată la ce se gîndi imediat Forsyth. Îşi vedea rivalul profitînd de înseninare, cu ochiul la ocularul telescopului, cercetînd înaltele zone ale spaţiului!...

Şi nu se putu stăpîni. Raza de soare îl preschimba parcă într-un balon cu gaz. Îl umfla, făcea să-i crească forţa ascensională, îl silea să se ridice în atmosferă. Dean Forsyth, aruncîndu-şi ca pe un lest — ca să ducem la capăt comparaţia — toată mînia adunată în el, se îndreptă spre uşă.

Din nefericire, Mitz se afla acolo şi nu părea dispusă să-i facă loc. Avea deci să fie silit s-o apuce de braţ, să se lupte cu ea, să recurgă la ajutorul lui Omicron?...

Dar nu fu nevoit să ajungă atît de departe. Pesemne că bătrîna

se simţea prea istovită de efortul făcut. Deşi îşi certa destul de des stăpînul, niciodată pînă acum n-o făcuse cu atîta foc.

Fie din pricina efortului fizic, fie din pricina gravităţii subiectului discutat, deosebit de palpitant, fiind vorba de fericirea viitoare a «scumpului de Francis», Mitz se simţi deodată fără puteri şi se prăbuşi pe un scaun.

Dean Forsyth, trebuie s-o spunem spre lauda lui, uită şi de soare, şi de cerul senin, şi de meteor. Se apropie de bătrînă şi o întrebă îngrijorat ce-o doare.

— Nu ştiu, domnule. Parcă mi s-a *răsucit stomacul.*

— Stomacul răsucit? repetă Dean Forsyth, mirat la culme de boala aceasta într-adevăr neobişnuită.

— Da, domnule, făcu Mitz, cu glas îndurerat. *Am un nod la inimă.*

— Hm! făcu Dean Forsyth, căruia nici cea de-a doua explicaţie nu izbutise să-i alunge nedumerirea.

Şi se pregătea să-i dea bolnavei ajutorul obişnuit în astfel de împrejurări: să-i descheie bluza, să-i pună oţet la frunte şi la tîmple, să-i dea un pahar cu apă îndulcită...

Dar nu avu timp.

Glasul lui Omicron răsună din vîrful turnului:

— Bolidul, domnule! strigă Omicron. Bolidul!

Dean Forsyth uită tot restul universului şi se năpusti pe scări.

Nu apucase bine să dispară cînd Mitz, regăsindu-şi puterile, se şi repezi după el. Şi, pe cînd astronomul urca rapid, sărind cîte trei trepte odată pe scara în spirală, vocea lui Mitz îl urmărea, răzbunătoare:

— Domnule Forsyth, spunea Mitz, amintiţi-vă că nunta lui Francis Gordon cu Jenny Hudelson o să se facă, şi-o să aibă loc exact în ziua hotărîtă. Ori se face, domnule Forsyth, ori — şi Mitz spunea asta cu deosebită savoare — *ori îmi pierd eu ştiinţa.*

Dar Dean Forsyth nu răspunse nimic, nu auzi nimic. În salturi grăbite, el gonea în sus, pe scara turnului.

* Proiectul R.I. – 2010 * * Colectia Jules Verne *

VIII

ÎN CARE POLEMICILE PRESEI AGRAVEAZĂ SITUAȚIA, ȘI CARE SE TERMINĂ PRINTR-O CONSTATARE LA FEL DE SIGURĂ PE CÎT DE NEAȘTEPTATĂ

— El e, Omicron, el e! strigă Dean Forsyth, imediat ce privi prin ocularul telescopului.

— El însuși, declară Omicron, adăugînd: Dea Domnul ca doctorul Hudelson să nu fie în clipa asta în foișor!

— Sau, dacă este, spuse Forsyth, să nu poată găsi bolidul!

— Bolidul nostru, precizează Omicron.

— Bolidul meu! îl corectă Dean Forsyth.

Se înșelau, însă, amîndoi. Luneta doctorului Hudelson se afla, în clipa aceea, ațintită spre sud-est, regiune a cerului străbătută atunci de meteor. Îl prinsese de cum se ivise, și, ca și turnul, foișorul nu-l pierdu din vedere pînă cînd dispăru în negurile sudului.

Dealtfel, astronomii din Whaston nu erau singurii care semnalau prezența bolidului. Observatorul din Pittsburg îl zări și el, ceea ce avu drept rezultat trei observații succesive, dacă o punem la socoteală și pe cea a observatorului din Boston.

Reîntoarcerea aceasta a meteorului era un fapt de cea mai mare importanță — dacă socotim că meteorul însuși oferea un interes real! Din moment ce rămînea în văzul lumii sublunare, însemna că avea o orbită închisă. Nu era deci una din stelele căzătoare care dispar după ce au atins ultimele straturi atmosferice, unul din asteroizii aceia care se ivesc o dată și se duc să se piardă în spațiu, unul dintre aeroliții a căror cădere urmează imediat după ce apar. Nu. Meteorul revenea, circula în jurul Pămîntului ca un satelit. Merita deci ca astronomii să se ocupe de el — iată de ce trebuie scuzată îndîrjirea lui Dean Forsyth și a doctorului Hudelson în disputa pentru întîietatea descoperirii.

Din moment ce meteorul se supunea unor legi constante, era cu putință să i se calculeze elementele. Și asta se făcea pretutindeni, dar nicăieri, se înțelege, cu aceeași patimă ca la Whaston. Totuși, pentru ca problema să fie în întregime rezolvată, ar fi fost necesare mai multe observații temeinice.

Primul punct determinat, patruzeci de ore mai tîrziu, de către matematicieni care nu se numeau nici Dean Forsyth, nici Sydney Hudelson, a fost traiectoria bolidului.

Traiectoria se desfășura riguros de la nord la sud. Ușoara deviație de 3°31' semnalată de Dean Forsyth în scrisoarea către observatorul din Pittsburg era doar aparentă și rezulta din rotația globului terestru.

— El e, el e!

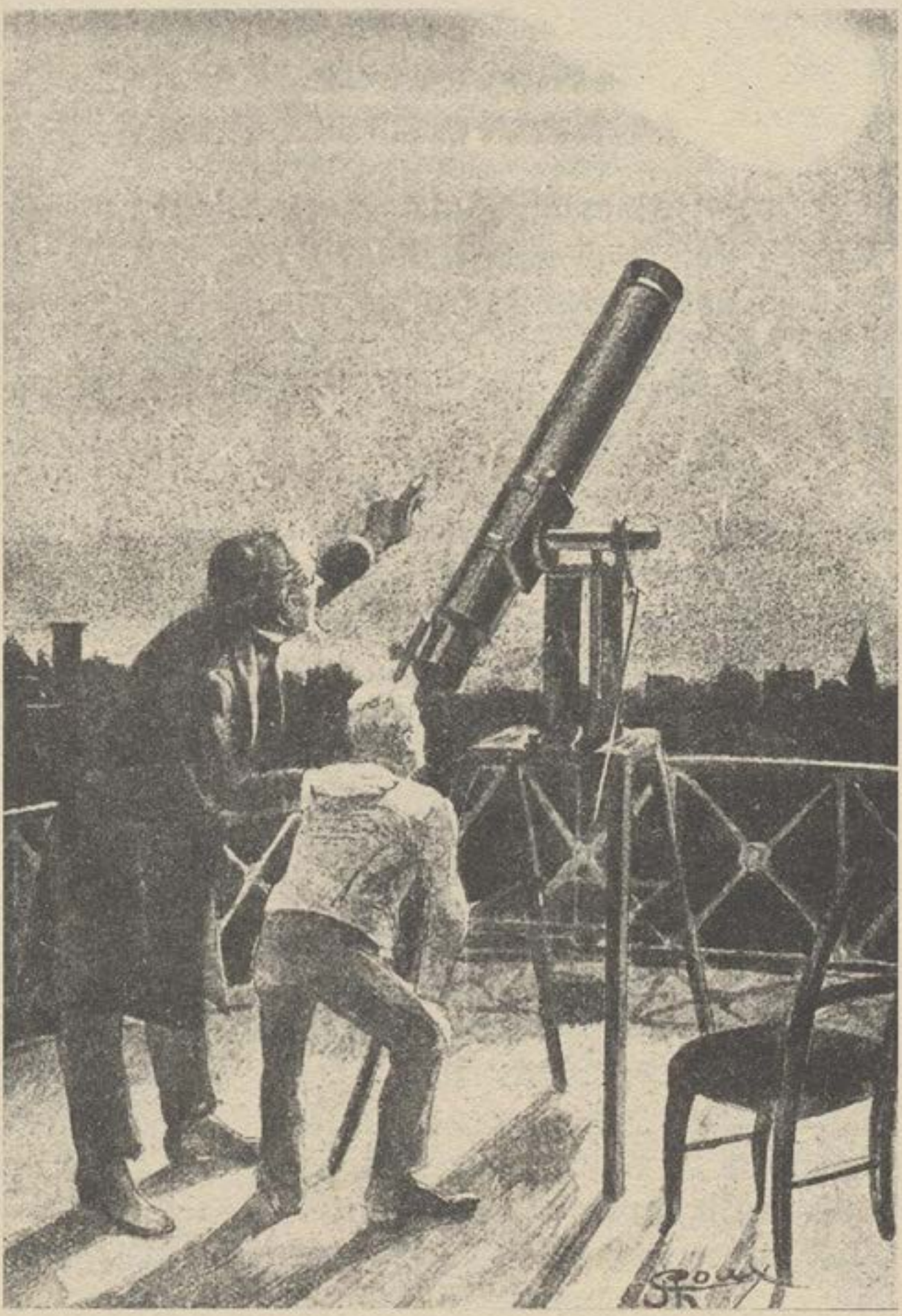

Patru sute de kilometri despărțeau bolidul de suprafața Pămîntului, iar viteza lui prodigioasă atingea nu mai puțin de șase mii nouă sute șaizeci și șapte metri pe secundă. Meteorul își împlinea mișcarea de revoluție în jurul globului într-o oră, patruzeci și unu de minute, patruzeci și una de secunde și nouăzeci și trei de sutimi, de unde se putea conchide, după spusele unor oameni de meserie, că nu va mai reapare la zenitul Whastonului decît peste o sută patru ani, o sută șaptezeci și șase de zile și douăzeci și două de ore.

Fericită constatare, capabilă să-i liniștească pe locuitorii orașului care se temeau cumplit de căderea păgubosului asteroid! Dacă avea să cadă, avea să-i strivească pe altii.

„*Dar de ce să cadă?* întreba «Whaston Morning». *Nimic nu îndreptățește presupunerea că va întîlni vreun obstacol în cale, și nici că va putea fi oprit în mișcarea lui de translație.*"

Lucrul era cît se poate de evident.

„*Firește*, observă «Whaston Evening», *există aeroliți care au căzut, care mai cad încă. Dar aceștia, cel mai adesea de mici dimensiuni, rătăcesc în spațiu, și nu cad decît dacă atracția terestră îi prinde în trecere.*"

Explicația era exactă și nu părea să privească bolidul în cauză, cu un mers atît de regulat și de a cărui cădere lumea trebuia să se teamă tot atîta cît s-ar fi temut de căderea Lunii.

Bineînțeles, mai rămîneau încă multe puncte de stabilit, înainte de a se putea pretinde că se știe tot despre asteroidul devenit un al doilea satelit al Pămîntului.

Ce volum avea? Ce masă? Ce natură?

La prima întrebare, *Whaston Standard* răspundea astfel:

«*După înălțimea și dimensiunea aparentă a bolidului, diametrul lui trebuie să fie mai mare de cinci sute de metri, cel puțin atît au permis observațiile să se stabilească pînă acum. Dar n-a fost încă posibil să i se stabilească natura. Ceea ce îl face vizibil, cu condiția, bineînțeles, să folosești instrumente destul de puternice, este strălucirea lui vie, datorată, după cît se pare, frecării de atmosferă, deși densitatea aerului e destul de slabă la o asemenea înălțime. Să fie acest meteor doar o îngrămădire de materii gazoase? Sau, dimpotrivă, se compune dintr-un nucleu solid, înconjurat de o coadă luminoasă? Care este, în acest caz, mărimea și natura nucleului? Iată ce nu se știe, și poate că nu se va ști niciodată.*

În rezumat, bolidul acesta n-are nimic extraordinar nici în privința volumului, nici în privința vitezei de translație. Singura lui particularitate este că descrie o orbită închisă. De cît timp se rotește el astfel în jurul Pămîntului? Astronomii de meserie ar fi incapabili să ne spună,

căci n-ar fi fost în stare să-l prindă în telescoapele lor oficiale fără cei doi concetățeni ai noștri, domnul Dean Forsyth și doctorul Sydney Hudelson, cărora li se cuvine gloria acestei măreţe descoperiri».

În toate acestea, după cum observa pe drept cuvînt *Whaston Standard*, nimic nu era extraordinar, în afară de stilul redactorului. De aceea, lumea savantă nu se ocupă decît în măsura cuvenită de ceea ce pasiona atît de tare sus-numitul ziar, iar lumea de rînd abia dacă dădu vreo atenție evenimentului.

Dar localnicii din Whaston se înverșunau să afle tot despre meteorul a cărui descoperire se datora celor doi oameni de vază din orașul lor.

Dealtminteri, asemeni celorlalte ființe sublunare, poate că pînă la urmă nu s-ar mai fi sinchisit nici ei de incidentul acesta cosmic, pe care *Punch* se încăpățîna să-l numească «comic», dacă ziarele, prin aluzii din ce în ce mai clare, n-ar fi scos la iveală rivalitatea dintre Dean Forsyth și doctorul Hudelson, fapt care alimentă din plin bîrfelile. Toți localnicii se grăbiră deci să folosească prilejul acesta de discordie și orașul începu, încetul cu încetul, să se împartă în două tabere.

Între timp, ziua căsătoriei se apropia. Doamna Hudelson, Jenny și Loo, pe de-o parte, Francis Gordon și Mitz, pe de altă parte, erau din ce în ce mai îngrijorați. Se puteau teme oricînd de izbucnirea unui scandal iscat de întîlnirea celor doi rivali, așa cum întîlnirea a doi nori încărcați cu electricitate diferită face să țîșnească lumina fulgerului și bubuitul tunetului. Se știa că Dean Forsyth nu se potolea și că mînia domnului Hudelson căuta orice prilej ca să se manifeste.

Cerul era, în general, senin, atmosfera curată, orizonturile Whastonului foarte limpezi. Cei doi astronomi puteau deci să-și înmulțească observațiile. Ocaziile nu le lipseau, căci bolidul se ivea deasupra orizontului de peste patrusprezece ori în douăzeci și patru de ore, iar ei îi cunoșteau acum, datorită determinărilor observatoarelor, punctele precise spre care, la fiecare trecere, trebuiau să-și îndrepte obiectivele.

Fără îndoială, comoditatea observațiilor era inegală, ca și înălțimea bolidului deasupra orizontului. Dar trecerile erau atît de dese, încît neajunsul acesta nu părea important. Dacă bolidul nu mai revenea la zenitul matematic al Whastonului, unde, printr-o întîmplare miraculoasă, fusese zărit prima oară, în schimb trecea zilnic atît de aproape de el încît, practic, însemna același lucru.

Acum cei doi astronomi puteau să se îmbete în voie de priveliștea meteorului care brăzda spațiul deasupra lor, împodobit cu o superbă și strălucitoare aureolă!

Iar ei îl mîncau din ochi. Îl mîngîiau cu privirile. Îl numeau, după

propriul lor nume, «bolidul Forsyth», «bolidul Hudelson». Îl simţeau al lor, cum îşi simt părinţii copilul, ba mai mult, cum îşi simte creatorul creaţia. Vederea lui îi ţinea într-o stare de nervozitate continuă. Observaţiile şi ipotezele pe care le deduceau din mersul bolidului le trimiteau unul la observatorul din Cincinatti, celălalt la observatorul din Pittsburg, fără să uite de fiecare dată să ceară prioritatea descoperirii.

Curînd, lupta aceasta încă paşnică nu le mai satisfăcu duşmănia. Nemulţumiţi doar de ruperea relaţiilor diplomatice, încetînd orice fel de raporturi personale, doreau acum bătălia pe faţă şi războiul declarat oficial.

Într-o zi, apăru în *Whaston Standard* o notă uşor agresivă împotriva doctorului Hudelson, notă care îi fu atribuită lui Dean Forsyth. În notă se spunea că există unii oameni care într-adevăr au ochii ageri cînd privesc prin lunetele altora şi că zăresc destul de bine ceea ce a mai fost văzut.

Drept răspuns la nota aceasta, *Whaston Evening* de a doua zi spuse că, în ceea ce priveşte lunetele, există unele fără doar şi poate prost şterse, al căror obiectiv e plin de pete, pe care nu e prea bine să le iei drept meteori.

În acelaşi timp, *Punch* publica o caricatură foarte reuşită a celor doi rivali, purtînd amîndoi aripi gigantice şi întrecîndu-se în viteză ca să-şi prindă meteorul, figurat printr-un cap de zebră care scotea limba la ei.

Deşi în urma acestor articole şi a jignitoarelor aluzii cuprinse în ele cearta dintre cei doi adversari tindea să se agraveze din zi în zi, ei n-avuseseră încă prilejul să intervină în privinţa căsătoriei. Dacă nu vorbeau despre ea, lăsau măcar lucrurile să se desfăşoare în voie şi nimic n-ar fi putut face să se creadă că Francis Gordon şi Jenny nu vor fi la data hotărîtă

soţ şi soţie
uniţi cu drag, pentru vecie,

după cum spune un cîntec bătrînesc din Bretagne.

În ultimele zile ale lunii aprilie nu se petrecu nici un incident nou. Dar dacă situaţia nu se agrava, în schimb nici nu se îmbunătăţea. La masă, în casa doctorului Hudelson, nu se mai spunea o vorbă despre meteor, şi Loo, mută din porunca mamei, turba de necaz că nu poate să-l trateze după cum merita. Numai dacă ai fi văzut-o cum îşi tăia friptura, ai fi ghicit că fetiţa se gîndeşte la bolid şi că voia să-l facă fărîme atît de mici încît să nu i se mai dea de urmă. Cît despre Jenny, ea nu căuta să-şi ascundă mîhnirea, pe care doctorul nu voia s-o

observe. Poate că, în realitate, nici n-o observa, într-atît îl absorbeau preocupările lui astronomice.

Bineînțeles, Francis Gordon nu mai venea la masă. Tot ce-și îngăduia era să-și facă vizita zilnică atunci cînd doctorul Hudelson se afla în foișor.

Nici în casa de pe Elisabeth Street prînzurile nu erau mai vesele. Dean Forsyth nu mai vorbea și, cînd încerca să-i spună ceva lui Mitz, aceasta îi răspundea numai printr-un da sau nu, la fel de uscat pe cît era vremea de senină.

O singură dată, în ziua de 28 aprilie, Dean Forsyth, în clipa cînd se ridica de la masa de prînz, își întrebă nepotul:

— Tot te mai duci pe la Hudelsoni?

— Sigur că da, unchiule, îi răspunse Francis fără să șovăie.

— Și de ce nu s-ar duce? întrebă Mitz, pusă pe ceartă.

— Nu te-am întrebat pe dumneata, Mitz! bombăni Forsyth.

— Dar eu o să vă răspund, domnule. Și un cîine îi poate *vorbi* unui episcop!...

Forsyth ridică din umeri și se întoarse iar spre Francis.

— Ți-am răspuns, unchiule, îi spuse acesta. Mă duc zilnic pe la ei.

— După toate cîte mi le-a făcut doctorul! se mînie Forsyth.

— Dar ce ți-a făcut?

— Și-a permis să descopere...

— Ceea ce ai descoperit și dumneata, ceea ce toată lumea avea dreptul să descopere... Căci, la urma urmei, despre ce e vorba? Despre un bolid, ca atîția alții care trec pe deasupra Whastonului.

— Îți bați gura de pomană, dragul meu, se amestecă Mitz ironică. Doar vezi bine că unchiul e *orbit* de piatra asta care *nu-i mai brează* decît piatra kilometrică din stradă.

Astfel vorbi Mitz, iar Dean Forsyth, pe care replica aceasta avu darul să-l scoată din sărite, spuse, nemaiputîndu-se stăpîni:

— Ei bine, Francis, eu îți interzic să mai calci pe la doctor.

— Îmi pare rău că n-am să te pot asculta, unchiule, declară Francis Gordon, păstrîndu-și cu greu calmul, într-atît îl revolta o asemenea pretenție. Dar am să mă duc...

— Da, o să se ducă, strigă și bătrîna Mitz, o să se ducă și dacă o să ne tăiați pe toți în bucăți.

Forsyth se făcu că nu aude afirmația aceasta îndrăzneață.

— Deci, stărui în planurile tale de căsătorie? își întrebă el nepotul.

— Da, unchiule.

— Tot mai vrei să te însori cu fiica hoțului?

— Da, și nimic în lume n-o să mă împiedice.

— Asta vom vedea noi!

Şi, spunînd cuvintele acestea,primele care îi arătau hotărîrea de-a se împotrivi căsătoriei, Dean Forsyth părăsi sufrageria şi porni pe scara turnului, trîntind uşa cu zgomot.

Că Francis Gordon era hotărît să-şi continue, ca de obicei, vizitele la familia Hudelson, nu încăpea nici urmă de îndoială. Dar dacă, urmînd pilda lui Dean Forsyth, doctorul avea să-i închidă uşa casei lui? Nu se putea aştepta la orice, de la aceşti doi duşmani orbiţi de invidie reciprocă, de ura care îi bîntuie pe descoperitori, o ură mai rea decît oricare alta?

În ziua aceea, Francis Gordon abia izbuti să-şi ascundă tristeţea, cînd se află împreună cu doamna Hudelson şi cu fiicele ei. Despre scena petrecută nu spuse o vorbă. La ce bun să sporească îngrijorarea familiei, din moment ce era hotărît să nu ţină seama de poruncile unchiului, admiţînd că Dean Forsyth şi le-ar fi menţinut?

Într-adevăr, ar fi putut o minte sănătoasă să accepte ca nunta celor doi logodnici să fie împiedicată sau măcar amînată din pricina unui bolid? Iar dacă Dean Forsvth şi doctorul Hudelson nu voiau nici în ruptul capului să dea ochi unul cu altul în timpul ceremoniei, ei bine, se vor lipsi de ei! La urma urmei, prezenţa lor nu era neapărat trebuitoare. Principalul era să nu refuze să-şi dea consimţămîntul... cel puţin doctorul,căci, dacă Francis Gordon era numai nepotul unchiului său, în schimb Jenny era fiica tatălui ei şi nu s-ar fi putut mărita împotriva voinţei acestuia. Dacă cei doi furioşi ţineau morţiş să se sfîşie între ei, pastorul O'Garth putea săvîrşi, pînă una-alta, slujba căsătoriei în biserica Saint-Andrew.

Parcă pentru a justifica gîndurile acestea optimiste, mai trecură cîteva zile fără ca situaţia să se schimbe cu ceva. Vremea era tot frumoasă, şi niciodată cerul Whastonului nu fusese atît de senin. În afara ceţei de dimineaţă şi seară, care se risipea după răsăritul şi după apusul soarelui, nici un norişor nu păta puritatea atmosferei, în mijlocul căreia bolidul îşi îndeplinea cursa regulată.

Trebuie să repetăm că domnii Forsyth şi Hudelson continuau să-l mănînce din ochi, că întindeau braţele de parcă ar fi vrut să-l prindă, că-l respirau cu tot pieptul! Sigur, ar fi fost mai bine pentru ei dacă meteorul s-ar fi ascuns după vreun strat gros de nori, ca să nu-i scoată şi mai mult din minţi. De aceea Mitz, de cîte ori se ducea la culcare, ameninţa cerul cu pumnul. Zadarnică ameninţare. Meteorul îşi trasa mereu curba luminoasă pe un firmament acoperit de stele.

Ceea ce agrava lucrurile era intervenţia, din zi în zi mai clară, a publicului, în această ceartă particulară. Ziarele, unele cu tărie, altele cu violenţă chiar, luau fie partea lui Dean Forsyth, fie partea doctorului Hudelson. Să rămînă vreunul indiferent, nici pomeneală. Deşi

chestiunea priorității nu putea fi pusă cu deplină legalitate, nimeni nu voia să cedeze. Din înălțimea turnului și a foișorului, cearta cobora pînă în birourile redacțiilor, și se puteau prevedea de pe acum complicații grave. Se și anunțaseră cîteva mitinguri în care să se discute problema. Iar în ce limbaj avea să se discute, nu-i greu de ghicit, dat fiind caracterul impetuos al cetățenilor Americii.

Doamna Hudelson și Jenny erau din ce în ce mai neliniștite văzînd fierberea aceasta! Loo încerca zadarnic să-și liniștească mama, iar Francis să-și liniștească logodnica. Nu se putea ascunde faptul că ambii rivali se montau din ce în ce, că sufereau influența acestor atîțări. În oraș se comentau cuvintele, false sau adevărate, spuse de Forsyth, cuvintele adevărate sau false rostite de doctorul Hudelson, și, din zi în zi, din ceas în ceas, situația devenea mai amenințătoare.

Iar în împrejurările acestea se produse o explozie despre care se poate spune că răsună în întreaga lume.

Oare explodase bolidul și bolta cerului îi repercutase ecourile? Nu. Era vorba pur și simplu despre o știre cît se poate de ciudată, pe care telegraful și telefonul o răspîndiră cu viteză electrică în toate republicile și regatele Lumii Vechi și Noi.

Numita știre nu venea nici din foișorul doctorului Hudelson, nici din turnul lui Dean Forsyth, nici de la observatorul din Pittsburg, nici de la cel din Boston, nici de la cel din Cincinatti. De data aceasta, observatorul din Paris revoluționa Universul civilizat, comunicînd presei, la 2 mai, o notă redactată astfel:

«Bolidul semnalat atenției observatorului din Cincinatti și Pittsburg de doi onorabili cetățeni ai orașului Whaston, statul Virginia, și a cărui mișcare în jurul globului terestru părea că se împlinește pînă acum cu o regularitate perfectă, e actualmente studiat zi și noapte în toate observatoarele lumii de o falangă de astronomi eminenți, a căror înaltă competență nu-i egalată decît de admirabilul devotament pe care îl pun în slujba științei.

Dacă, în ciuda acestor cercetări atente, mai multe părți ale problemei rămîn încă de rezolvat, observatorul din Paris a izbutit măcar să rezolve una dintre ele și să determine natura meteorului.

Razele emanate de bolid au fost supuse analizei spectrale și dispoziția fasciculelor a permis să se recunoască în mod sigur substanța corpului luminat.

Nucleul care e înconjurat de-o aureolă strălucitoare și de unde pornesc razele observate nu e de natură gazoasă, ci de natură solidă. Nu e din fier nativ, ca a multor alți aeroliți, și nu e format din nici unul dintre compușii chimici care constituiesc de obicei aceste corpuri rătăcitoare.

Bolidul este de aur, de aur curat, și dacă nu i se poate indica valoarea,

aceasta se datorește numai faptului că, pînă în momentul de față, n-a fost cu putință să fie măsurate cu precizie dimensiunile nucleului.»

Așa suna nota adusă la cunoștință întregii lumi. Ce efect a produs, e mai ușor de închipuit decît de descris. Un glob de aur, o masă de metal prețios a cărei valoare nu putea fi decît de mai multe miliarde, circula în jurul Pămîntului! Cîte visuri avea să zămislească un eveniment atît de senzațional! Cîtă lăcomie avea să trezească în întreaga lume și mai ales în orașul Whaston, căruia îi revenea cinstea descoperirii, dar mai cu seamă în inimile celor doi cetățeni ai orașului, de-acum înainte nemuritori, care purtau numele de Dean Forsyth și Sydney Hudelson!

IX

ÎN CARE ZIARELE, PUBLICUL, DEAN FORSYTH ȘI DOCTORUL HUDELSON FAC O ORGIE DE MATEMATICI

De aur!... Era de aur!

La început, nimeni nu crezu. Unii socoteau că e vorba de-o eroare, care avea să fie curînd recunoscută; alții, de o păcăleală nemaipomenită, opera vreunui farsor de geniu.

Dacă ar fi fost așa, nici vorbă că observatorul din Paris ar fi dezmințit imediat știrea care i-ar fi fost, în acest caz, fals atribuită.

Trebuie spus însă din capul locului că dezmințirea aceasta n-avea să aibă loc. Ba, dimpotrivă, astronomii din toate țările, repetînd de nenumărate ori experiențele confraților francezi, confirmară pe de-a-ntregul concluziile. Deci, oamenii se văzură siliți să socotească ciudatul fenomen un fapt dovedit și sigur.

Atunci începu nebunia!

Cînd se produce o eclipsă de soare, sticlele optice, după cum se știe, se vînd în cantitate enormă. Să ne închipuim deci cîte binocluri, lunete și telescoape s-au vîndut cu prilejul acestui memorabil eveniment! Niciodată vreun suveran sau vreo suverană, vreo cîntăreață sau vreo balerină celebră n-au fost atîta vreme și cu atîta patimă priviți prin binoclu, pe cît a fost minunatul bolid care își urma, nepăsător și superb, mersul lui regulat în infinitul spațiului.

Cerul rămînea mereu senin și îngăduia binevoitor observațiile. De aceea domnii Dean Forsyth și Sydney Hudelson nu-și mai părăseau o clipă, unul turnul, celălalt foișorul. Se căzneau să determine ultimele elemente ale meteorului, volumul, masa, nelăsînd la o parte

noutățile neașteptate pe care o studiere atentă le-ar fi putut scoate la iveală. Dacă era cu totul imposibil de rezolvat problema priorității, în schimb fiecare dintre cei doi rivali ar fi avut enorm de cîștigat dacă ar fi smuls cîteva din tainele meteorului. Nu era oare bolidul la ordinea zilei? Vădind alte păreri decît galii din vechime care, dacă n-aveau teamă de nimic, se temeau, în schimb, să nu le cadă cerul în cap, întreaga omenire dorea acum un singur lucru: bolidul, oprit din goană și cedînd atracției, să îmbogățească globul cu miliardele lui hoinare.

Cîte calcule nu se făcură pentru stabilirea numărului acestor miliarde! Din nefericire însă, calculele n-aveau o bază serioasă, căci dimensiunile nucleului rămăseseră necunoscute.

Valoarea nucleului, oricare ar fi fost ea, nu putea, în orice caz, să nu fie uluitoare, și asta era de ajuns ca să înflăcăreze mințile.

La 3 mai, *Whaston Standard* publică pe această temă o notă, care, după o serie de presupuneri, se termina astfel:

«*Admițînd că nucleul bolidului Forsyth-Hudelson ar fi constituit dintr-o sferă măsurînd numai zece metri diametru, sfera aceasta ar cîntări, dacă ar fi de fier, trei mii șapte sute șaptezeci și trei de tone. Dar aceeași sferă, formată numai din aur curat, ar cîntări zece mii optzeci și trei de tone și ar valora peste treizeci și unu de miliarde de franci.*»

După cum se vede, *Standard*, ziar care se voia foarte modern, folosea sistemul decimal ca bază a calculelor sale. Fie-ne îngăduit să-l felicităm sincer!

Astfel, chiar cu un volum atît de redus, bolidul ar fi avut o valoare atît de uriașă!...

— E cu putință, domnule? bîigui Omicron după ce văzu nota din ziar.

— Nu e numai cu putință: e chiar sigur, îi răspunse Dean Forsyth cu aere de mare savant. Ca să afli rezultatul acesta e de ajuns să înmulțești masa cu valoarea medie a aurului, adică cu 3 100 franci kilogramul, care masă nu e decît produsul volumului prin densitatea metalului adică 19,258. Cît despre volum, îl obții cît se poate de simplu prin formula: $V = \frac{\pi D^3}{6}$

— Așa e! aprobă Omicron, care nu înțelegea o iotă din toate acestea.

— Dar, continuă Dean Forsyth, e insuportabil ca ziarul să-mi pună numele lîngă al individului ăluia!

La rîndul lui, pesemne că doctorul gîndea la fel.

Cît despre Loo, cînd citi nota din *Standard*, i se ivi pe buze o cută atît de disprețuitoare încît cele treizeci și unu de miliarde, dacă ar fi văzut-o, s-ar fi simțit adînc jignite.

Se ştie că temperamentul îi mînă instinctiv pe ziarişti să exagereze. Dacă unul din ei zice «doi», altul zice imediat «trei», pe negîndite. De aceea nu trebuie să ne mirăm că, în aceeaşi seară, *Whaston Evening* răspundea în termenii următori, care îi trădau condamnabila părtinire în favoarea foişorului.

„Nu înţelegem de ce «Standard» *s-a arătat atît de modest în evaluările lui. În ceea ce ne priveşte, vom fi mai îndrăzneţi. Urmărind doar să rămînem în domeniul ipotezelor acceptabile, vom atribui un diametru de-o sută de metri nucleului bolidului Hudelson. Bazîndu-ne pe această dimensiune, găsim că greutatea unei asemenea sfere de aur pur va fi de zece milioane optzeci şi trei de mii patru sute optzeci şi opt de tone, şi că valoarea ei ar depăşi treizeci şi unu de trilioane două sute şaizeci de miliarde de franci — adică un număr format din patrusprezece cifre!“*

«Şi asta fără a pune la socoteală centimele», observă în glumă *Punch*, citînd aceste cifre prodigioase pe care imaginaţia omului nu e în stare să le conceapă.

Aşadar, timpul continua să rămînă frumos, iar Dean Forsyth şi doctorul Hudelson îşi continuau cu mai multă rîvnă decît oricînd cercetările, nutrind fiecare dintre ei speranţa că va fi măcar primul care va determina cu precizie dimensiunile nucleului asteroidal. Din nefericire, era foarte greu să-i determini conturul în mijlocul aureolei lui strălucitoare.

O singură dată, în noaptea de 5 spre 6, Dean Forsyth crezu că e pe punctul de a izbuti. Iradiaţia slăbise pentru o clipă, lăsînd să se vadă un glob orbitor.

— Omicron! strigă Dean Forsyth, cu vocea gîtuită de emoţie.

— Ce-i, domnule?

— Nucleul!...

— Da... Îl văd.

— În fine! L-am prins!

— Da, făcu Omicron, doar că nu se mai vede!

— N-are a face, l-am văzut!... Eu voi avea gloria aceasta!... Mîine, în zori, trimit o telegramă observatorului din Pittsburg... şi ticălosul de Hudelson n-o să mai poată pretinde, de data asta...

Oare Forsyth îşi făcea iluzii, sau se lăsase într-adevăr doctorul Hudelson întrecut atît de mult? Iată un lucru pe care nu-l vom afla niciodată, aşa cum niciodată n-a fost trimisă către observatorul din Pittsburg scrisoarea plănuită.

În dimineaţa zilei de 6 mai, următoarea notă apăru în ziarele din întreaga lume:

«Observatorul din Greenwich are onoarea să aducă la cunoştinţa publicului că, din calculele sale şi dintr-un ansamblu de observaţii

foarte satisfăcătoare, rezultă că bolidul semnalat de doi onorabili cetățeni din Whaston și pe care observatorul din Paris l-a recunoscut ca fiind compus din aur pur, e constituit dintr-o sferă cu un diametru de o sută zece metri și are un volum de aproximativ șase sute nouăzeci și șase de mii metri cubi.

O asemenea sferă de aur ar trebui să cîntărească peste treisprezece milioane tone. Calculele arată însă că nu e deloc așa. Greutatea reală a bolidului se ridică abia la a șaptea parte a numărului de mai sus și e cam de un milion opt sute șaizeci și șapte de mii de tone, greutate corespunzătoare unui volum de aproximativ nouăzeci și șapte de mii de metri cubi și a unui diametru de aproximativ cincizeci și șapte de metri.

Din considerentele de mai sus, reiese în mod necesar, deoarece compoziția chimică a bolidului e în afara oricărei discuții, sau că în metalul care constituie nucleul există goluri însemnate, sau — ceea ce ar părea mai real — că metalul acesta se află în stare de pulverizare, nucleul avînd, în acest caz, o structură poroasă, asemănătoare cu aceea a unui burete.

Oricum ar fi, calculele și observațiile permit să se precizeze mai exact valoarea bolidului: la cursul actual al aurului, ea este de cel puțin cinci mii șapte sute optzeci și opt miliarde de franci.»

Deci, dacă nu erau o sută de metri, cum presupusese *Whaston Evening*, nu erau nici zece metri, cum admisese *Standard*. Adevărul se afla între amîndouă ipotezele. Și, așa cum era, ar fi putut să satisfacă cele mai ambițioase pofte de aur, dacă meteorului nu i-ar fi fost hărăzit să traseze o traiectorie veșnică pe cer, deasupra globului pămîntesc.

Cînd domnul Dean Forsyth află valoarea bolidului său, exclamă:

— Eu l-am descoperit, și nu pușlamaua din foișor! Mie îmi aparține, și, dacă s-ar întîmpla să cadă pe Pămînt, m-aș îmbogăți cu cinci mii opt sute de miliarde!

La rîndul său, dealtfel, doctorul Hudelson repeta întinzîndu-și brațul amenințător spre turn:

— E bunul meu, proprietatea mea... e moștenirea copiilor mei, care străbate spațiul. Dacă s-ar prăbuși pe Pămînt, ar fi proprietatea mea și aș deveni de cinci mii opt sute de ori miliardar!

E sigur că Vanderbilt, Astor, Rockefeller, Pierpont Morgan, Mackay, Gould și ceilalți Cresuși americani, fără să mai vorbim de Rothschild, n-ar mai fi fost, în cazul acesta, decît niște rentieri neînsemnați pe lîngă doctorul Hudelson sau Dean Forsyth!

Iată unde ajunseseră. Și dacă nu-și pierdeau capul, pricina e că-l aveau solid.

Francis și doamna Hudelson prevedeau destul de lesne sfîrșitul

disputei acesteia. Dar cum să reţii doi rivali porniţi pe o pantă atît de alunecoasă? Imposibil să vorbeşti cumpătat cu ei. Păreau amîndoi că uitaseră de căsătoria plănuită şi nu se gîndeau decît la rivalitatea lor atît de jalnic întreţinută de ziarele din oraş.

Articolele acestor ziare, de obicei destul de blajine, deveniseră furioase şi regretabilele personalităţi care se amestecau în discuţie riscau să tragă după ele oameni de obicei destul de cumsecade.

La rîndul său, *Punch*, cu epigramele şi caricaturile publicate, îi aţîţa necontenit pe cei doi adversari. Dacă nu era gaz ceea ce ziarul acesta arunca peste foc, era măcar sare, sarea glumelor de zi cu zi, şi focul trosnea la fel de tare din pricina ei!

Era de temut ca domnul Dean Forsyth şi doctorul Hudelson să nu vrea să-şi dispute bolidul cu armele în mîini şi să pună la punct diferendul printr-un duel american. Un asemenea lucru nu le-ar fi prins deloc bine celor doi logodnici.

Din fericire pentru pacea lumii, pe cînd cei doi maniaci îşi pierdeau zilnic cîte un dram de judecată, publicul se potolea treptat. Ideea aceasta destul de simplă începuse să prindă rădăcini în mintea tuturor: puţin le păsa dacă bolidul era de fier sau de aur, din moment ce nu putea fi atins.

Şi era absolut sigur că nu putea fi atins. La fiecare trecere, meteorul se arăta totdeauna în punctul ceresc stabilit de calcule. Viteza lui era deci uniformă, şi, după cum atrăsese de la început atenţia *Whaston Standard*, nu exista nici un motiv să se creadă că se va încetini vreodată. Ca urmare, bolidul avea să graviteze veşnic în jurul Pămîntului şi pe viitor, aşa cum probabil că gravitase de cînd lumea, în trecut.

Consideraţiile acestea, reproduse de mii de ori în toate ziarele Universului, contribuiau la domolirea spiritelor. Din zi în zi oamenii se gîndiră tot mai puţin la bolid şi îşi reluară ocupaţiile obişnuite, după un oftat de regret pentru comoara de neatins.

În numărul din 9 mai *Punch* constată indiferenţa crescîndă a publicului faţă de ceea ce îl pasionase cu cîteva zile mai înainte, şi, continuîndu-şi gluma pe care o socotea straşnică, găsi noi motive să-i înţepe pe cei doi descoperitori ai meteorului.

„Pînă cînd vor rămîne nepedepsiţi cei doi tîlhari pe care i-am şi semnalat dispreţului public? scria la sfîrşitul articolului redactorul lui «Punch», prefăcîndu-se indignat. *Nemulţumiţi că au dorit să nimicească dintr-o singură lovitură oraşul, care i-a văzut născîndu-se, iată-i acum pricinuind ruina celor mai respectabile familii. Săptămîna trecută, unul din prietenii noştri, înşelat de afirmaţiile lor viclene şi mincinoase, a delapidat în patruzeci şi opt de ore o sumă uriaşă. Nefericitul conta pe miliardele bolidului! Ce-au să devină bieţii copilaşi ai prietenului nostru,*

* Proiectul R.I. – 2010 * * Colectia Jules Verne *

acum cînd miliardele ne vor trece pe sub... nu, pe deasupra nasului? Mai e oare nevoie să adăugăm că prietenul acesta e simbolic, aşa cum cere datina, şi că se numeşte mulţime? Propunem ca toţi locuitorii globului să-i dea în judecată pe domnii Dean Forsyth şi Sydney Hudelson, aşa fel încît să-i vadă condamnaţi la o despăgubire de cinci mii şapte sute optzeci şi opt de miliarde. Şi cerem să fie siliţi să plătească, fără cruţare!"

Cei în cauză habar n-aveau că îi ameninţase vreodată un asemenea proces cu totul nemaipomenit şi, altminteri, greu de dus pînă la capăt.

Pe cînd ceilalţi oameni îşi îndreptaseră din nou atenţia asupra lucrurilor pămînteşti, domnii Dean Forsyth şi Sydney Hudelson continuau să plutească în albastrul cerului pe care se înverşunau mai departe să-l scotocească cu telescoapele lor încăpăţînate.

X

ÎN CARE LUI ZÉPHYRIN XIRDAL ÎI VINE O IDEE, BA CHIAR DOUĂ

De obicei, despre Zéphyrin Xirdal se spunea: «Ce tip!» Şi, într-adevăr, atît la înfăţişare cît şi la minte, Zéphyrin Xirdal era un personaj puţin obişnuit.

Trup lung şi deşirat, cămaşă adesea fără guler şi totdeauna fără manşete, pantaloni boţiţi, vestă căreia din trei nasturi îi lipseau doi, haină imensă cu buzunarele umflate de mii de obiecte felurite, totul foarte murdar şi luat de-a valma dintr-o grămadă de costume disparate, aşa arăta anatomia generală a lui Zéphyrin Xirdal, şi acesta era felul lui de a înţelege eleganţa. De umerii lui Zéphyrin, boltiţi ca tavanul unei pivniţe, atîrnau două braţe kilometrice, terminate prin mîini enorme şi păroase, dar de o uimitoare îndemînare, pe care stăpînul lor nu le punea în contact cu săpunul decît la intervale cu totul nedeterminate.

Dacă şi la el, ca şi la ceilalţi oameni, capul constituia punctul central al făpturii sale, pricina era că n-avea încotro. Dar originalul acesta îşi scotea paguba oferind admiraţiei publice un obraz de-o urîţenie aproape paradoxală. Nu s-ar putea închipui totuşi ceva mai «atrăgător» decît trăsăturile acestea bolovănoase şi adunate parcă la întîmplare: bărbie mare şi pătrată, gură mare cu buze groase, dinţi superbi, nasul turtit, urechile prost croite, părînd că se feresc cu groază să atingă ţeasta. Întreaga înfăţişare a lui Zéphyrin Xirdal nu trezea decît foarte pe departe amintirea frumosului efeb Antinous*. Dar o frunte înaltă, grandios modelată, de-o admirabilă noblеţe a liniilor,

* Antinous — tînăr de o mare frumuseţe, sclavul favorit al împăratului roman Adrian.

încununa fața aceasta ciudată, așa cum un templu încununează o colină, templu pe măsura celor mai sublime gînduri. În sfîrșit, ca să-i năucească și mai mult pe oameni, dedesubtul frunții lui largi Zéphyrin Xirdal deschidea spre lumina zilei doi ochi mari și holbați, care exprimau cînd cea mai minunată inteligență, cînd cea mai neagră prostie.

Ca fire, Zéphyrin Xirdal se deosebea la fel de tare de banalii lui contemporani.

Neputînd să îndure disciplina nici unei școli, Xirdal declarase, încă de la cea mai fragedă vîrstă, că va învăța singur, iar părinții se văzuseră siliți să se plece în fața voinței lui de neînduplecat. Și, de fapt, nu avuseseră ce să regrete. La o vîrstă cînd alții mai tocesc încă băncile liceelor, Zéphyrin Xirdal dăduse examene — ca să se distreze, spunea el — la toate școlile înalte, una după alta, și totdeauna reușise primul la aceste examene.

Dar succesele acestea erau uitate, imediat după dobîndirea lor. Școlile înalte șterseseră, una după alta, din cataloagele lor, numele premiantului, care nu se mai prezenta la începerea cursurilor.

Devenit, la optsprezece ani, prin moartea părinților, stăpîn pe faptele lui și posesor al unei rente de cincisprezece mii de franci, Zéphyrin Xirdal se grăbise să dea toate semnăturile pe care i le ceruse tutorele și nașul lui, bancherul Robert Lecoeur, căruia îi spunea încă din copilărie «unchi»; apoi, scăpat de griji, se instalase în două odăițe, la etajul șase, pe strada Cassette, la Paris.

La treizeci și unu de ani locuia tot acolo.

De cînd își instalase acolo Penații*, numărul odăilor nu se mărise, și totuși o cantitate uluitoare de obiecte fuseseră înghesuite în ele. În harababura din cele două odăițe se puteau vedea mașini și pile electrice, dinamuri, instrumente de optică, retorte și zeci de alte aparate de toate soiurile. Vrafuri de broșuri, de cărți, de hîrtii se înălțau din podea pînă în tavan, se îngrămădeau pe unicul scaun al lui Xirdal și pe masă, înălțîndu-le simultan nivelul, în așa fel încît originalul nostru nu observa nici o schimbare. În plus, cînd toate hîrțoagele acestea îl stinghereau prea mult, Zéphyrin Xirdal scăpa de ele fără prea multă bătaie de cap: cu dosul palmei arunca prin odaie vrafurile de hîrtii; apoi, împăcat sufletește, își reîncepea lucrul pe masa perfect curățată, fiindcă nu mai rămînea absolut nimic pe ea, și gata, deci, să facă față viitoarelor cotropiri.

Dar cu ce se ocupa Zéphyrin Xirdal?

În genere, trebuie să recunoaștem că se mulțumea să-și urmărească visele, în fumul aromitor al unei pipe veșnic aprinse. Dar, uneori, la

---

* Penații — zeități ale casei la romani și etrusci. La fiecare mutare, stăpînii casei își luau penații cu ei și-i instalau în noua locuință.

intervale variate, avea cîte o idee. În asemenea zile, Zéphyrin Xirdal își aranja masa în felul lui, adică măturînd-o cu un pumn, și se instala, ridicîndu-se numai după ce-și termina lucrul, fie că lucrul dura patruzeci de minute sau patruzeci de ore. Apoi, după ce punea punctul final, lăsa pe masă hîrtia conținînd rezultatul cercetărilor, hîrtie care atrăgea un nou vraf, măturat și el ca și celelalte în viitoarea criză de lucru.

În timpul crizelor acestora succesive, care îl apucau din cînd în cînd, Zéphyrin Xirdal hoinărise prin toate domeniile. Matematicile superioare, fizica, chimia, fiziologia, filozofia, științele pure și aplicate fuseseră rînd pe rînd în centrul atenției lui. Oricare ar fi fost problema, el o aborda întotdeauna cu aceeași violență, cu aceeași frenezie, și n-o lăsa niciodată neterminată, în afară de cazurile cînd...

În afară de cazurile cînd o nouă idee nu-l atrăgea cu aceeași putere. Atunci originalul nostru se năpustea prin cîmpiile imaginației, în urmărirea acestui al doilea fluture ale cărui culori strălucitoare îl hipnotizau, și, ametit de noul său vis, își uita pînă și amintirea preocupărilor anterioare.

Dar și atunci partida nu era decît amînată. Căci într-o bună zi, regăsind pe neașteptate lucrarea schițată cine știe cînd, Zéphyrin Xirdal se înhăma la ea cu o nouă pasiune, și chiar dacă o mai întrerupea de două, trei ori, pînă la urmă tot îi dădea de capăt.

Cîte observații ingenioase sau profunde, cîte note definitive asupra dificultăților celor mai mari ale științelor exacte sau experimentale, cîte invenții practice nu dormeau în maldărul de hîrtii pe care Zéphyrin Xirdal le călca în picioare disprețuitor! Lui Xirdal nu-i dădea niciodată prin minte să tragă vreun folos din comoara aceasta, decît atunci cînd vreunul din rarii lui prieteni i se plîngea de inutilitatea vreunei cercetări într-un domeniu oarecare.

— Ia stai puțin, îi spunea atunci Xirdal. Trebuie că am eu ceva în legătură cu asta.

Și, în același timp, întinzînd mîna, găsea dintr-o dată, cu un simț minunat sub miile de hîrțoage mai mult sau mai puțin mototolite, studiile relative la problema discutată, și le dădea prietenului său, cu permisiunea de a le folosi din plin.

Făcînd așa, nu se gîndise niciodată că săvîrșea un lucru potrivnic intereselor lui.

Bani? Ce să facă el cu banii? Cînd avea nevoie de bani, trecea pe la nașul său, Robert Lecoeur, care, dacă nu-i mai era tutore, îi rămăsese în schimb bancher. Și Xirdal era sigur că la plecare va avea o sumă pe care o va cheltui pînă la ultima centimă. De cînd locuia în strada Cassette, procedase totdeauna așa, și n-avusese de ce să se plîngă.

Să ai mereu alte dorințe și să fii în stare să ți le realizezi, iată, nici vorbă, una din formele fericirii. Dar nu singura. Fără să fie bîntuit de nici o urmă de dorință, Zéphyrin Xirdal era totuși pe deplin fericit.

În dimineața zilei de 10 mai, omul acesta fericit, stînd cum nu se poate mai comod pe unicul lui scaun, cu picioarele așezate pe pervazul ferestrei, fuma o pipă deosebit de plăcută și se distra dezlegînd rebusuri și cuvinte încrucișate pe o hîrtie transformată în pungă și dăruită de vreun băcan odată cu cine știe ce tîrguieli. Cînd termină ocupația aceasta importantă și găsi dezlegarea, Zéphyrin Xirdal aruncă hîrtia printre celelalte, apoi întinse alene mîna stîngă spre masă cu gînd să ia ceva, orice s-ar fi găsit acolo.

Dar mîna lui stîngă întîlni un teanc de ziare nedesfăcute. Zéphyrin Xirdal luă la întîmplare una din gazete, care se nimeri să fie un număr din *Le Journal*, vechi de vreo opt zile. Vechimea aceasta însă nu putea să sperie un cititor care trăia în afara spațiului și a timpului.

Xirdal privi prima pagină, dar firește că n-o citi. Parcurse la fel a doua pagină, și celelalte, pînă la ultima. Acolo, zăbovi mult asupra anunțurilor: apoi, crezînd că trece la pagina următoare, se reîntoarse naiv la prima pagină.

Fără să vrea, privirea i se opri pe începutul articolului de fond, și o scînteie de inteligență licări o clipă în ochii care, pînă atunci, exprimaseră cea mai desăvîrșită neghiobie.

Scînteia spori și deveni flacără, pe măsură ce lectura se apropia de sfîrșit.

— Ee! Ee! făcu pe două tonuri diferite Zéphyrin Xirdal, pregătindu-se să citească încă o dată articolul.

Era obișnuit să vorbească tare, în singurătatea camerei. Ba chiar vorbea la plural, cu plăcere, vrînd să-și creeze măgulitoarea iluzie că exista un auditoriu care îi sorbea cuvintele, un auditoriu imaginar, dar foarte numeros din moment ce cuprindea toți discipolii, toți admiratorii, toți prietenii, pe care Zéphyrin Xirdal nu-i avusese și n-avea să-i aibă niciodată.

De data aceasta, oratorul fu mai zgîrcit la vorbă și se mărgini doar la dubla lui exclamație. Profund interesat de cele cuprinse în articol, își urmă lectura tăcut.

Ce citea oare cu atîta interes?

Ultimul din întreaga lume, Zéphyrin Xirdal descoperea pur și simplu bolidul din Whaston și-i afla în același timp neobișnuita compoziție, întîmplarea făcîndu-l să dea tocmai peste articolul consacrat acestui fabulos glob de aur...

— Ce mai bazaconie!... declară el, pentru sine însuși, cînd ajunse pentru a doua oară la capătul articolului.

Zéphyrin rămase cîteva clipe pe gînduri, apoi îşi luă picioarele de pe pervazul ferestrei şi se apropie de masă. Criza de lucru era iminentă.

Fără să bîjbîie, Zéphyrin Xirdal găsi în teancul de ziare nedesfăcute revista ştiinţifică pe care o căuta şi-i desfăcu banderola. Revista se deschise de la sine la pagina dorită.

O revistă ştiinţifică are dreptul să fie mai tehnică decît un mare cotidian. Şi cea din mîna lui Xirdal nu făcea excepţie. Elementele bolidului — traiectorie, viteză, volum, masă, natură — erau date în cîteva cuvinte numai după pagini întregi de curbe savante şi ecuaţii algebrice.

Zéphyrin Xirdal îşi asimilă fără mare efort hrana aceasta intelectuală, care de obicei se mistuie destul de greu, apoi privi cerul şi constată că nu se vedea nici un fir de nor.

— Vedem noi!... şopti el, făcînd cu grabă cîteva calcule.

Cînd termină, îşi strecură mîna sub un vraf de hîrtii înghesuite într-un colţ şi, cu un gest căruia numai o practică îndelungată putea să-i dea atîta precizie, trimise vraful în alt colţ.

— Uluitor ce ordine e la mine! spuse el cu vădită satisfacţie, constatînd că operaţia aceasta scosese la iveală, după cum prevăzuse, o lunetă astronomică, la fel de prăfuită ca o sticlă de vin vechi de o sută de ani.

Ca să-şi ducă luneta la fereastră, s-o îndrepte spre punctul cerului pe care îl determinase prin calcul şi să-şi lipească ochiul de ocular, avu nevoie de cîteva clipe doar.

— Perfect exact, spuse el, după cîteva minute de observaţie.

Urmară cîteva minute de gîndire, apoi Zéphyrin Xirdal îşi luă hotărît pălăria şi începu să coboare cele şase etaje, în drum spre strada Drouot şi spre banca Lecoeur, cu care această stradă se mîndrea pe bună dreptate.

Zéphyrin Xirdal nu-şi făcea drumurile decît într-un singur fel, fără omnibuze, fără tramvaie şi fără trăsuri. Oricît de mare ar fi fost distanţa, el o străbătea întotdeauna pe jos.

Dar pînă şi în exerciţiul acesta, cel mai natural şi mai practic dintre toate sporturile, nu putea să fie decît original. Cu ochii în jos, legănîndu-şi umerii largi la dreapta şi la stînga, Xirdal trecea prin oraş de parcă ar fi străbătut un pustiu. Vehiculele şi pietonii îi erau absolut indiferenţi. De cîte ori nu-l făceau «bădăran», «prost-crescut», «mojic» trecătorii îmbrînciţi sau cei cărora le strivea bătăturile cam cu prea multă nepăsare. Cîte ocări mai energice, strigate la adresa lui de încîntătoarele glasuri ale birjarilor siliţi să-şi oprească brusc trăsurile ca nu cumva să dea naştere vreunui «fapt divers», în care rolul de victimă l-ar fi jucat Zéphyrin Xirdal!

Lui, puțin îi păsa de toate. Fără să audă nimic din concertul de blesteme care se ridica în urma lui, așa cum se ridică talazul în urma vapoarelor, Xirdal își continua netulburat drumul călcînd rar și apăsat.

Douăzeci de minute îi fură suficiente ca să ajungă pe strada Drouot și la banca Lecoeur.

— Unchiul e aici? îl întrebă el pe ușierul care se ridicase la apropierea lui.

— Da, domnule Xirdal.

— Singur?

— Singur.

Zéphyrin Xirdal împinse ușa capitonată și pătrunse în biroul bancherului.

— Ei!... Tu erai? întrebă fără să vrea domnul Lecoeur, cînd dădu cu ochii de el.

— Fiindcă mă vezi în carne și oase, răspunse Zéphyrin Xirdal, aș îndrăzni să-ți spun că întrebarea n-are nici un rost și că un răspuns ar fi lipsit de noimă.

Domnul Lecoeur, deprins cu ciudățeniile finului său, pe care îl socotea pe bună dreptate dezechilibrat, dar, în anumite privințe, genial, începu să rîdă din toată inima.

— Așa e, recunoscu el, dar dacă mi-ai fi răspuns pur și simplu «da», ar fi fost mai scurt. Am dreptul să întreb care e scopul vizitei tale?

— Ai, căci...

— Inutil, îl întrerupse domnul Lecoeur. A doua întrebare pe care ți-am pus-o e la fel de fără rost ca și prima, căci știu din experiență că nu te văd decît cînd ai nevoie de bani...

— Păi nu ești dumneata bancherul meu? observă Xirdal.

— Așa e, acceptă domnul Lecoeur, dar tu ești un client tare ciudat! Îmi dai voie să-ți dau un sfat, în privința asta?

— Dacă-ți face plăcere!...

— Sfatul meu este să fii, dacă se poate, mai puțin econom. Ce naiba, dragul meu, cum îți petreci tu tinerețea? Știi măcar la cît ți se ridică contul din banca mea?

— Habar n-am.

— Contul tău e monstruos, pur și simplu! Da! Părinții ți-au lăsat un venit de peste cincisprezece mii de franci, iar tu nu izbutești să cheltuiești nici măcar patru mii!

— Nu zău! făcu Xirdal, părînd foarte mirat de remarca aceasta, pe care o mai auzise de cel puțin douăzeci de ori pînă atunci.

— Așa stau lucrurile. Iar dobînzile ți se acumulează mereu. Nu știu exact ce credit ai în clipa de față, dar sînt sigur că depășește o

sută de mii de franci. Cum trebuiesc folosiți toți banii aceștia?

— Am să studiez problema, spuse Zéphyrin Xirdal cît se poate de serios. Dealtfel, dacă te stingheresc banii, n-ai decît să scapi de ei.

— Cum?

— Dă-i. E simplu de tot.

— Cui?

— Oricui. Ce-mi pasă mie?

Domnul Lecoeur înălță din umeri.

— În sfîrșit, cît îți trebuie astăzi? Două sute de franci, ca de obicei?

— Zece mii de franci, răspunse Zéphyrin Xirdal.

— Zece mii de franci? repetă bancherul, foarte mirat. Ei, asta-i ceva nou! Ce-ai de gînd să faci cu zece mii de franci?

— O călătorie.

— Bună idee. Și în ce țară?

— Habar n-am, declară Zéphyrin Xirdal.

Amuzat, domnul Lecoeur își privi zeflemitor finul și clientul.

— Frumoasă țară, spuse el serios. Iată cei zece mii de franci. Asta e tot ce vrei?

— Nu, răspunse Zéphyrin Xirdal. Mai am nevoie și de un teren.

— Un teren? se miră domnul Lecoeur care mergea, cum se spune, din surpriză în surpriză. Ce fel de teren?

— Un teren ca toate terenurile. Vreo doi sau trei kilometri pătrați, de pildă.

— Deci un teren mic, spuse domnul Lecoeur, rece. Apoi întrebă, ironic: Pe Boulevard des Italiens?

— Nu, răspunse Zéphyrin Xirdal. Nu în Franța.

— Atunci unde? Spune.

— Habar n-am, făcu pentru a doua oară Zéphyrin Xirdal, fără să se sinchisească.

Domnul Lecoeur abia își stăpînea rîsul.

— Așa, cel puțin, poți alege, aprobă el. Dar spune-mi, dragă Zéphyrin, cum cumva ești cam... sucit? Ce noimă au toate astea, mă rog?

— Am de gînd să fac o afacere, declară Zéphyrin Xirdal pe cînd fruntea i se încrețea sub efortul gîndirii.

— O afacere!... exclamă domnul Lecoeur, mirat la culme.

Și, într-adevăr, era de mirare că un zăpăcit ca Xirdal se putea gîndi la afaceri.

— Da, afirmă Zéphyrin Xirdal.

— Importantă?

— Hm!... făcu Zéphyrin Xirdal. Între cinci și șase miliarde de franci.

De data aceasta, domnul Lecoeur îşi privi îngrijorat finul. Dacă acesta nu glumea cumva, însemna că e nebun, nebun de legat.

— Cît ai spus?... întrebă el.

— Între cinci şi şase miliarde de franci, repetă Zéphyrin Xirdal cu glas liniştit.

— Eşti în toate minţile, Zéphyrin? stărui domnul Lecoeur. Ştii că n-ai găsi destul aur pe Pămînt ca să ajungi la a suta parte din suma asta fabuloasă?

— Pe Pămînt, s-ar putea, spuse Xirdal. Dar în altă parte, se schimbă lucrurile.

— În altă parte?...

— Da. La patru sute de kilometri de-aici, în linie verticală.

O licărire trecu prin mintea bancherului. Informat, ca toţi oamenii de pe Pămînt, de ziarele care, atîta amar de vreme, pisaseră unul şi acelaşi subiect, crezu că a înţeles. Şi, într-adevăr, înţelesese.

— Bolidul?... îngăimă el pălind uşor, fără să vrea.

— Bolidul, aprobă Xirdal, calm.

Dacă oricine în afară de finul său i-ar fi vorbit astfel, fără nici o îndoială că domnul Lecoeur l-ar fi azvîrlit pe uşă afară. Clipele unui bancher sînt prea preţioase ca să-şi permită să le piardă ascultînd aiureli. Dar Zéphyrin Xirdal nu era oricine. Că poseda o doză serioasă de ţicneală, era, vai! prea adevărat; dar ţeasta aceasta ţicnită conţinea un creier de geniu, pentru care nimic nu era cu neputinţă *a priori**.

— Vrei să exploatezi bolidul? întrebă domnul Lecoeur, privindu-şi finul drept în ochi.

— De ce nu? Ce ar fi extraordinar în asta?

— Dar bolidul se află la patru sute de kilometri de sol, după cum ai spus tu însuţi. N-ai pretenţia, cred, să te ridici pînă acolo...

— La ce bun, dacă îl fac să cadă?

— Cum?

— Ştiu cum, şi asta mi-e de ajuns.

— Ştii cum!... Ştii cum!... Cum ai să acţionezi asupra unui corp atît de depărtat? Unde ai să afli un punct de sprijin? Ce forţă o să pui în joc?

— Mi-ar lua prea mult timp să-ţi explic, răspunse Zéphyrin Xirdal, şi, dealtfel, ar fi zadarnic: tot n-ai înţelege nimic.

— Eşti prea drăguţ! mulţumi domnul Lecoeur, fără să se supere.

Dar, la stăruinţele lui, finul consimţi totuşi să-i dea cîteva scurte lămuriri. Explicaţiile acestea, autorul acestei neobişnuite povestiri

---

* A priori — în latină: dinainte. Aici, cu sensul: «pentru care nimic nu era cu neputinţă, *înainte* de a fi studiat problema respectivă.

le va scurta şi mai mult, arătînd doar că, în ciuda gustului său binecunoscut pentru speculaţiile riscante, nu vrea să se pronunţe în legătură cu aceste teorii interesante, dar poate cam prea îndrăzneţe.

Pentru Zéphyrin Xirdal, materia nu-i decît o aparenţă; ea n-are existenţă reală. Xirdal pretinde că poate dovedi aceasta prin imposibilitatea de a ne imagina alcătuirea ei intimă. Chiar dacă o vom descompune în molecule, atomi, particule, va rămîne totdeauna o ultimă fracţiune pentru care problema va trebui pusă din nou, în mod integral, şi asta la infinit, pînă cînd vom admite un principiu iniţial care nu va fi materia. Acest prim principiu imaterial este energia.

Dar ce este energia? Zéphyrin Xirdal mărturiseşte că n-are habar. Omul aflîndu-se în contact cu lumea exterioară numai prin simţurile lui, iar simţurile omului fiind sensibile exclusiv la excitaţiile de ordin material, tot ce nu e materie rămîne în afara cunoaşterii lui. Dacă poate, printr-un efort al raţiunii pure, să admită existenţa unei lumi imateriale, se află totuşi în imposibilitate de a-i concepe natura, lipsindu-i termenii de comparaţie. Şi aşa va fi pînă cînd omenirea va dobîndi noi simţuri, ceea ce nu e absurd *a priori*.

Oricum ar fi energia, după Zéphyrin Xirdal, umple Universul şi oscilează veşnic între două limite: echilibrul absolut, care n-ar putea fi obţinut decît prin repartiţia ei uniformă în spaţiu, şi concentrarea absolută într-un singur punct pe care l-ar împrejmui în acest caz un vid perfect. Spaţiul fiind definit, aceste două limite sînt la fel de inaccesibile. De aci rezultă că energia imanentă se află într-o stare de cinematism perpetuu. Corpurile materiale absorbind neîncetat energia din această concentrare şi provocînd neapărat altundeva un neant relativ, materia radiază în spaţiu, pe de altă parte, energia pe care o ţine închisă în ea.

Deci, în opoziţie cu axioma clasică «Nimic nu se pierde, nimic nu se creează», Zéphyrin Xirdal proclamă că «Totul se pierde şi totul se creează». Substanţa veşnic distrusă se recompune veşnic. Fiecare din schimbările stării ei este însoţită de-o radiaţie de energie şi de o distrugere corespunzătoare de substanţă. Dacă distrugerea aceasta nu poate fi constatată cu instrumentele noastre, vina e a instrumentelor prea imperfecte, o enormă cantitate de energie fiind cuprinsă într-o particulă imponderabilă de materie, ceea ce explică, după Zéphyrin Xirdal, faptul că astrele sînt despărţite prin distanţe uluitoare faţă de mărimea lor mediocră.

Distrugerea aceasta neconstatată există totuşi. Sunetul, căldura, electricitatea, lumina sînt dovezile ei indirecte. Fenomenele acestea sînt materie radiată şi prin ele se manifestă energia eliberată, deşi

sub o formă încă grosolană şi semimaterială. Energia pură, oarecum sublimată, nu poate exista decît dincolo de hotarele lumilor materiale. Ea învăluie aceste lumi cu o *dinamosferă* într-o stare de tensiune direct proporţională cu masa lor şi cu atît mai slabă cu cît te depărtezi de suprafaţa lor. Manifestarea acestei energii şi a tendinţei sale la o condensare din ce în ce mai mare este atracţia.

Aceasta este teoria pe care Zéphyrin Xirdal i-o expuse domnului Lecoeur, care îl ascultă puţin năucit.

— Acestea spuse, încheie Zéphyrin Xirdal, ca şi cum ar fi vorbit despre lucrurile cele mai obişnuite, e de ajuns să eliberez o cantitate mică de energie şi să o îndrept spre un punct al spaţiului care îmi convine, ca să pot influenţa după voinţă un corp vecin cu acel punct, mai ales dacă corpul respectiv e de mică importanţă, cu alte cuvinte dacă nu e deţinător, el însuşi, al unei cantităţi considerabile de energie. E simplu ca bună ziua!

— Si ai mijlocul de-a elibera energia aceasta? întrebă domnul Lecoeur.

— Am mijlocul de a-i deschide un drum, îndepărtînd din faţa ei tot ceea ce e substanţă şi materie, ceea ce e cam acelaşi lucru.

— În felul acesta, exclamă domnul Lecoeur, ai putea să strici întregul mecanism ceresc!

Zéphyrin Xirdal nu păru deloc tulburat de enormitatea unei asemenea ipoteze.

— În momentul de faţă, recunoscu el cu modestă simplitate, maşina pe care am construit-o nu poate să-mi dea decît rezultate mult mai slabe. Dar ele sînt suficiente pentru a influenţa un păcătos de bolid de cîteva mii de tone.

— Aşa să fie? spuse domnul Lecoeur care începuse să fie zguduit de cele auzite. Şi unde ai de gînd să faci să-ţi cadă bolidul?

— Pe terenul meu.

— Care teren?

— Cel pe care mi-l vei cumpăra după ce voi face calculele necesare. Am să-ţi scriu în privinţa asta. Bineînţeles, pe cît posibil, am să aleg un ţinut aproape pustiu, unde pămîntul n-are valoare. Fără îndoială că s-ar putea ivi greutăţi la încheierea actului de vînzare. Nu sînt pe deplin liber în alegerea mea şi s-ar putea ca legătura cu ţara respectivă să se facă destul de greu.

— Lasă-mi mie grija asta, spuse bancherul. Doar telegraful n-a fost inventat pentru altceva. Răspund eu în privinţa actului.

Înarmat cu asigurarea aceasta şi cu cei zece mii de franci făcuţi pachet şi vîrîţi în buzunar, Zéphyrin Xirdal se reîntoarse acasă cu paşi mari, aşa cum plecase, şi, de îndată ce închise uşa, se aşeză la

masa măturată mai întîi cu dosul palmei, după obicei.

Criza de lucru era în toi.

Toată noaptea Zéphyrin Xirdal lucră cu înverşunare la calculele lui, dar, la venirea zorilor, soluţia era găsită. Determinase forţa care trebuia aplicată bolidului, orele în timpul cărora forţa trebuia aplicată, direcţiile ce trebuiau să i se dea, locul şi data căderii meteorului.

Xirdal luă imediat tocul, îi scrise domnului Lecoeur scrisoarea făgăduită, coborî s-o arunce la cutie şi se urcă din nou la el.

După ce încuie uşa, se apropie de unul din colţurile odăii unde trimisese în ajun, cu precizia lui deosebită, teancul de hîrtii care acoperiseră pînă atunci luneta. Acum trebuia făcută operaţia inversă. Xirdal îşi vîrî deci braţul sub grămada de hîrtii, şi, cu o mînă sigură, le trimise la vechiul lor loc.

Această a doua «aranjare» avu ca rezultat scoaterea la lumină a unei lădiţe negricioase, pe care Xirdal o ridică fără efort şi o duse în mijlocul încăperii, în faţa ferestrei.

Nimic deosebit în aspectul lădiţei, un simplu cub de lemn vopsit într-o culoare închisă. Înăuntru se aflau doar nişte bobine intercalate într-o serie de globuleţe de sticlă ale căror extremităţi ascuţite erau legate două cîte două prin fire de aramă din ce în ce mai subţiri. Deasupra lădiţei, în aer liber, se zărea montat pe un pivot, în focarul unui reflector metalic, un ultim globuleţ dublu fusiform, pe care nici un conductor material nu-l lega de celelalte.

Cu ajutorul unor instrumente precise, Zéphyrin Xirdal orientă reflectorul metalic exact în sensurile pe care i le indicau calculele din noaptea precedentă; apoi, constatînd că totul era în ordine, puse în partea inferioară a lădiţei un tubuleţ extrem de strălucitor. Pe cînd lucra, vorbea, după obicei, ca şi cum ar fi vrut să-şi facă admirat darul vorbirii de către un public numeros.

— Acesta, domnilor, e *xirdalium*, corp de-o sută de mii de ori mai radioactiv decît radiumul. Mărturisesc, între noi, că, dacă utilizez acest corp, o fac mai mult pentru dumneavoastră. Nu fiindcă *xirdaliumul* ar fi vătămător, dar Pămîntul radiază destulă energie ca să mai fie nevoie să-i adăugăm. E ca un grăunte de sare în apa mării. Totuşi, o mică punere în scenă nu strică deloc, după a mea părere, într-o experienţă de felul acesta.

Tot vorbind, Zéphyrin Xirdal închisese cutia şi o legase prin două cabluri de elementele unei pile electrice aflată pe-o etajeră.

— Curenţii neutri, helicoidali, domnilor, continuă el, au, firesţe, din moment ce sînt neutri, proprietatea de a respinge toate corpurile, fără excepţie, fie că sînt mai mult sau mai puţin electrizate. Pe

de altă parte, fiind helicoidali, ei iau o formă helicoidală, după cum e lesne de înțeles... Și totuși, mare noroc că m-am gîndit să-i descopăr... Toate folosesc la ceva în viață!

Odată circuitul electric închis, un bîzîit ușor se auzi în lădiță și o lumină albăstruie țîșni din globulețul montat pe pivot. Aproape imediat, globulețul începu să se rotească, mai întîi încet, apoi tot mai repede, ca să capete curînd o mișcare absolut vertiginoasă.

Zéphyrin Xirdal contemplă cîteva secunde globulețul dansînd parcă un vals nebunesc, apoi privirea lui, urmînd o direcție paralelă cu axa reflectorului metalic, se pierdu în spațiu.

La prima vedere, acțiunea aparatului nu părea să fie dovedită de nici un semn material. Dar un observator atent ar fi putut observa un fenomen care, dacă se manifesta cu discreție, era în schimb destul de ciudat. Firele de praf care pluteau în atmosferă, intrînd în contact cu marginile reflectorului metalic, păreau că nu mai pot trece de această limită și se roteau cu violență, ca și cum s-ar fi izbit de-un obstacol invizibil. În ansamblul lor, firele de praf formau un trunchi de con a cărui bază se lipea de circumferința reflectorului. La doi sau trei metri de aparat, conul acesta, format din particule impalpabile și rotindu-se ca într-un vîrtej, se transforma treptat într-un cilindru cu diametrul de cîțiva centimetri, iar cilindrul de praf persista afară,în aer liber, deși bătea un vînt destul de tăricel, pînă în momentul cînd dispărea în depărtare.

— Am onoarea să vă anunț, domnilor, că totul e în regulă, spuse Zéphyrin Xirdal, așezîndu-se pe unicul său scaun și aprinzîndu-și o pipă umplută cu măiestrie.

O jumătate de oră mai tîrziu, Xirdal opri funcționarea aparatului, pe care îl puse apoi iar în mișcare de mai multe ori, atît în ziua aceea cît și în zilele următoare, avînd grijă să îndrepte reflectorul, de fiecare dată, spre un punct puțin schimbat al spațiului. Timp de nouăsprezece zile procedă astfel, cu precizie absolută.

În a douăzecea zi, tocmai își pusese aparatul în funcțiune și-și aprinsese nelipsita pipă, cînd demonul invențiilor îi fură o dată mai mult mințile. Una din consecințele teoriei acesteia a distrugerii necontenite a materiei, teorie expusă pe scurt în fața lui Robert Lecoeur, îl copleși cu strălucirea ei. Dintr-o dată, așa cum i se întîmpla de obicei, izbutise să conceapă principiul unei pile electrice, capabilă să se regenereze de la sine, prin reacții succesive, dintre care ultima ar readuce corpurile descompuse în starea lor inițială. O asemenea pilă avea să funcționeze, firește, pînă la dispariția totală a substanțelor întrebuințate și pînă la transformarea lor integrală în energie. Practic, aceasta însemna *perpetuum mobile*.

— Ia te uită!... Ia te uită!... bîigui Zéphyrin Xirdal, emoționat.

Și începu să cugete așa cum știa el s-o facă, adică ațintindu-și asupra unui singur punct și într-un singur bloc toată forța vitală a organismului său. Gîndul astfel concentrat pe care îl îndrepta spre tainele unei probleme se asemăna cu un fascicul luminos în care ar fi reunite toate razele soarelui.

— Nici o obiecție, spuse el, în sfîrșit, exprimînd cu glas tare rezultatul efortului său interior. Trebuie să încerc imediat.

Zéphyrin Xirdal își luă pălăria, coborî în goană cele șase etaje și dădu buzna în atelierul unui umil tîmplar care se afla peste drum. În cîteva cuvinte clare și precise, îi explică meșterului ce dorea, adică un soi de roată montată pe un ax de fier și avînd pe margini douăzeci și șapte de adînciturі ale căror dimensiuni le dădu; scobiturile erau menite să primească tot atîtea recipiente, care trebuiau să rămînă verticale, cît timp suporturile lor se roteau.

După ce dădu toate lămuririle necesare și ceru să-i fie executată imediat lucrarea, Xirdal intră, cinci sute de metri mai departe, în prăvălia unui negustor de chimicale, al cărui client era. Acolo își alese cele douăzeci și șapte de recipiente, niște borcănașe pe care vînzătorul le înfășură în hîrtie groasă și le legă cu o sfoară solidă, la care ataşă un mîner.

Cînd pachetul fu gata, Zéphyrin Xirdal vru să se întoarcă acasă, dar, în ușa prăvăliei, se întîlni nas în nas cu unul din rarii lui prieteni, un bacteriolog de reală valoare. Pierdut în gînduri, Xirdal nu-l văzu pe bacteriolog, dar bacteriologul îl văzu pe Xirdal.

— Nu zău, e chiar Xirdal! făcu el, zîmbind prietenos. Asta zic și eu întîlnire!

Auzind glasul binecunoscut, Xirdal consimți să-și deschidă ochii spre lumea exterioară.

— Nu zău, spuse el ca un ecou, e Marcel Leroux!

— În persoană.

— Ce mai faci?... Știi, mă bucur grozav că te văd.

— Fac ce face un om cînd e pe cale să ia trenul. Așa cum mă vezi, cu traista asta de gît, în care am pus trei batiste și alte cîteva obiecte de toaletă, alerg spre malul mării, unde o să mă îmbăt de aer curat vreme de opt zile.

— Norocosule! spuse Zéphyrin Xirdal.

— Nu depinde decît de tine ca să fii la fel de norocos. Înghesuindu-ne un pic, am încăpea amîndoi în tren.

— Să vezi... începu Zéphyrin Xirdal.

— Doar dacă nu cumva în momentul de față te-ar reține ceva la Paris.

— Da' de unde!

— N-ai de făcut nimic deosebit?... Nici o experiență în curs?

Xirdal își răscoli cu bună-credință amintirile.

— Absolut nimic, răspunse el.

— În cazul acesta, lasă-te ispitit... Opt zile de vacanță au să-ți facă grozav de bine. Și ce-o să mai stăm de vorbă pe plajă!...

— Unde mai pui că aș putea folosi vacanța ca să lămuresc o problemă legată de mare, care mă frămîntă de mult, îl întrerupse Xirdal. O problemă legată în anumită măsură de problemele generale pe care le am în studiu. Tocmai la asta mă gîndeam, cînd te-am întîlnit, mărturisi el cu înduioșătoare sinceritate.

— Atunci mergi?

— Merg.

— La drum!... Dar cred că mai întîi ar trebui să treci pe acasă, și nu știu dacă mai ai timp...

— Inutil, răspunse Xirdal, convins. Am la mine tot ce-mi trebuie.

Și arătă cu ochiul pachetul conținînd cele douăzeci și șapte de recipiente.

— Perfect! se bucură Marcel Leroux.

Cei doi prieteni porniră cu pași mari spre gară.

— Înțelegi, dragă Leroux, cred că tensiunea superficială...

O pereche întîlnită în cale îi sili pe cei doi prieteni să se despartă unul de altul, și restul frazei se pierdu în huruitul trăsurilor. Dar asta nu-l putea supăra pe Zéphyrin Xirdal, care își continua netulburat explicațiile adresîndu-se rînd pe rînd trecătorilor, tare mirați de cuvintele lui. Oratorul nu observă, însă, și vorbi mai departe cu tărie, tăind valurile de oameni ale oceanului parizian.

Și în acest timp, pe cînd Xirdal, înflăcărat de noua lui preocupare, se îndrepta cu pași mari spre trenul care avea să-l ducă departe de oraș, pe strada Cassette, într-o cameră de la etajul șase, o lădiță negricioasă, cu aspect inofensiv, bîzîia întruna încetișor, un reflector metalic își proiecta lumina lui albăstrie, iar cilindrul de praf rotitor pătrundea mereu, țeapăn și fragil totodată, în adîncurile necunoscute ale spațiului.

Lăsat în voia lui, aparatul, pe care Zéphyrin Xirdal neglijase să-l oprească și căruia îi uitase acum pînă și existența, își continua orbește obscura și misterioasa lui activitate.

XI

ÎN CARE DEAN FORSYTH ŞI DOCTORUL HUDELSON ÎNCEARCĂ O PUTERNICĂ EMOŢIE

Acum, bolidul era pe deplin cunoscut. Cu gîndul, cel puţin, fusese cercetat. I se determinaseră orbita, viteza, volumul, masa, natura, valoarea. Nu mai pricinuia îngrijorare nimănui, deoarece, urmîndu-şi traiectoria cu o mişcare uniformă, n-avea să cadă niciodată pe Pămînt. Deci, e cît se poate de firesc faptul că opinia publică nu mai era îndreptată spre meteorul inaccesibil, care îşi pierduse misterul.

Fără îndoială, în observatoare, cîţiva astronomi mai aruncau din cînd în cînd cîte o privire grăbită spre sfera de aur care gravita pe deasupra capetelor; dar o părăseau repede, pentru a cerceta alte probleme ale spaţiului.

Pămîntul avea un al doilea satelit, şi atîta tot. Că satelitul era de fier sau de aur, nu putea să-i tulbure pe nişte savanţi pentru care lumea nu e decît o abstracţie matematică.

Regretabil însă era faptul că domnul Dean Forsyth şi doctorul Hudelson n-aveau suflete atît de curate ca ale savanţilor. Indiferenţa care sporea în jurul lor nu le calma imaginaţia înfrigurată, şi amîndoi se înverşunau ca şi mai înainte să observe bolidul — bolidul lor! — cu o înflăcărare apropiată de furie. La toate trecerile, ei se aflau la post, cu ochiul lipit de ocularul lunetei sau al telescopului, chiar şi în orele cînd meteorul nu se ridica decît cu cîteva grade deasupra orizontului.

Timpul, care se menţinea splendid, favoriza în mod regretabil mania lor, îngăduindu-le să zărească astrul rătăcitor de douăsprezece ori în douăzeci şi patru de ore. Indiferent dacă meteorul avea sau nu să cadă pe Pămînt, ciudatele lui particularităţi, care îl făceau unic şi celebru pentru totdeauna, le sporeau şi mai mult bolnăvicioasa dorinţă de a fi declaraţi fiecare în parte unicul descoperitor.

În aceste condiţii, ar fi însemnat curată nebunie să speri la împăcarea celor doi rivali, între care, dimpotrivă, stavila urii se ridica tot mai puternică. Doamna Hudelson şi Francis Gordon înţelegeau foarte bine lucrul acesta. Tînărul era aproape sigur că unchiul se va împotrivi prin toate mijloacele la căsătoria plănuită; doamna Hudelson avea şi mai puţină încredere că soţul i se va supune cînd va veni ziua cea mare. Iluzii nu-şi mai puteau face. Spre deznădejdea celor doi logodnici, spre mînia lui Miss Loo şi a lui Mitz, căsătoria părea, dacă nu compromisă, măcar amînată pentru o dată nehotărîtă şi în orice caz foarte depărtată.

Era dat totuşi ca situaţia, şi aşa destul de gravă, să se complice şi mai mult.

În seara zilei de 11 mai, Dean Forsyth care, ca de obicei, privea prin ocular, se depărtă brusc de telescop scoţînd un strigăt surd, apoi se reîntoarse după ce scrise în grabă cîteva note pe o hîrtie, se depărta din nou de telescop, ca apoi să revină iar, şi continuă jocul acesta pînă cînd bolidul dispăru la orizont.

În momentul acela, Dean Forsyth era galben ca ceara şi respira atît de greu încît Omicron, crezîndu-şi stăpînul bolnav, se repezi să-i dea ajutor. Dar Forsyth îl îndepărtă cu un gest şi, clătinîndu-se ca un om beat, se refugie în cabinetul său de lucru, unde se încuie răsucind de două ori cheia în broască.

De-atunci, Dean Forsyth nu mai fu văzut. Timp de peste treizeci de ore nu bău şi nu mîncă nimic. O singură dată, Francis reuşi să forţeze uşa, care se deschise însă foarte puţin, iar prin crăpătura ei îşi zări unchiul atît de zdrobit, atît de doborît, cu privirea atît de rătăcită, încît încremeni în prag.

— Ce doreşti? îl întrebă domnul Forsyth.

— Păi, unchiule, strigă Francis, sînt douăzeci şi patru de ore de cînd te-ai încuiat aici! Dă-mi voie măcar să-ţi aduc ceva de mîncare!

— N-am nevoie de nimic, în afară de linişte şi de calm, îi răspunse Dean Forsyth. Şi îţi cer, aşa cum ţi-aş cere un serviciu, să nu-mi mai tulburi singurătatea.

În faţa unui astfel de răspuns, rostit cu o hotărîre nestrămutată şi, în acelaşi timp, cu o blîndeţe cu care Francis nu era obişnuit, tînărul nu mai avu curaj să insiste. Dealtfel, nici n-ar fi avut cum, uşa închizîndu-se după ultimele cuvinte ale astronomului. Nepotul se retrase deci, fără să poată afla nimic.

În dimineaţa zilei de 13 mai, cu o zi înainte de ajunul căsătoriei, Francis îi vorbea pentru a douăzecea oară despre noul lui motiv de îngrijorare doamnei Hudelson, care îl asculta oftînd.

— Nu mai înţeleg nimic, spuse ea, în sfîrşit. S-ar putea crede că soţul meu şi domnul Forsyth au înnebunit de-a binelea.

— Cum, şi soţul dumneavoastră? se miră Francis. Şi cu el s-a întîmplat ceva?

— Da, mărturisi doamna Hudelson. Parcă s-ar fi vorbit amîndoi să se poarte aidoma. Criza soţului meu a început ceva mai tîrziu; asta e singura deosebire. Abia ieri dimineaţă s-a încuiat şi el în birou. De atunci nu l-a mai văzut nimeni, şi-ţi poţi închipui ce îngrijoraţi sîntem.

— Să-ţi pierzi minţile, nu alta! exclamă Francis.

— Ceea ce îmi povesteşti despre domnul Forsyth, continuă doamna Hudelson, mă face să bănuiesc că iar au descoperit amîndoi odată

ceva în legătură cu blestematul de bolid. Şi nu prevăd nimic bun, după halul în care se găsesc...

— Ah, dacă ar fi după mine! se amestecă Loo.

— Ce-ai face, surioară? întrebă Francis Gordon.

— Ce-aş face? E simplu de tot. Aş trimite afurisitul de bolid să se plimbe departe, atît de departe încît nici cele mai bune lunete să nu-l mai poată prinde.

Poate că, într-adevăr, dispariţia bolidului le-ar fi readus liniştea domnului Forsyth şi doctorului Hudelson. Cine ştie dacă odată cu dispariţia pentru vecie a meteorului invidia nu le-ar fi pierit şi ea, într-o clipă?

Dar eventualitatea aceasta nu prea părea probabilă. Bolidul avea să fie prezent în ziua căsătoriei, avea să fie prezent şi după aceea, avea să fie veşnic prezent, deoarece gravita cu regularitate constantă pe orbita lui.

— În sfîrşit, o să vedem... spuse Francis. Peste patruzeci şi opt de ore vor fi siliţi să ia o hotărîre; atunci vom şti la ce ne putem aştepta.

Reîntors în casa de pe Elisabeth Street, Francis începu să creadă altminteri — că noul incident nu va avea urmări serioase. Într-adevăr, domnul Forsyth ieşise din izolarea lui şi înghiţise tăcut o masă copioasă. Acum, istovit, ghiftuit, îndopat, dormea cu pumnii strînşi, pe cînd Omicron plecase în oraş, trimis de stăpînul său.

— L-ai văzut pe unchiu' înainte de-a adormi? o întrebă Francis pe Mitz.

— Cum te văd, drăguţule, îi răspunse ea. Doar eu i-am servit masa.

— Îi era foame?

— A mîncat ca un lup, jumări, friptură rece, cartofi, tartă cu fructe. N-a lăsat o fărîmă.

— Cum arăta?

— Destul de bine, doar că era palid ca un *sceptru*, cu ochii roşii de tot. L-am sfătuit să-şi spele ochii cu apă *buricată*. Dar nici nu m-a auzit măcar...

— N-a lăsat vorbă pentru mine?

— Nici pentru tine, nici pentru nimeni. *A mîncat fără să deschidă gura* şi s-a dus să se culce, după ce l-a trimis pe Amicron la *Whaston Standard*.

— La *Whaston Standard!* se miră Francis. Aş paria că vrea să publice vreo comunicare importantă în legătură cu lucrările lui. Şi acum iar au să înceapă polemicile în presă! Asta ne mai lipsea!

Comunicarea domnului Dean Forsyth către *Whaston Standard* Francis o citi necăjit a doua zi dimineaţă, înţelegînd că soarta găsise iar cu ce să hrănească o rivalitate şi aşa destul de potrivnică fericirii

lui. Mîhnirea îi spori şi mai mult cînd constată că cei doi rivali soseau la potou şi de data aceasta amîndoi odată. Pe cînd *Standard* publica nota domnului Dean Forsyth, *Whaston Morning* publica o notă asemănătoare, semnată de doctorul Sydney Hudelson. Lupta înverşunată în care nici unul din cei doi rivali nu izbutise să-şi asigure un cît de mic avantaj continua deci!

Aproape identice la început, notele celor doi astronomi ajungeau la concluzii cu totul deosebite. Divergenţa aceasta de păreri, care provocă imediat controverse, putea fi la urma urmei folositoare, căci îngăduia să arate care dintre cei doi rivali avea dreptate.

Odată cu Francis, întregul Whaston, şi, odată cu Whastonul, întreaga lume, căci vestea fusese răspîndită imediat prin reţeaua telegrafică şi telefonică, află neaşteptata ştire adusă la cunoştinţă de cei doi astronomi din Elisabeth Street şi din Moriss Street; comunicarea lor deveni imediat subiectul celor mai pasionate discuţii în cele două emisfere.

Noi îl lăsăm pe cititor să aprecieze dacă ştirea era cu adevărat senzaţională şi dacă emoţia publicului era justificată sau nu.

Domnul Dean Forsyth şi doctorul Hudelson începeau prin a spune că observaţiile lor neîntrerupte le îngăduiseră să remarce o perturbare de necontestat în mersul bolidului. Orbita lui, pînă atunci exact nord-sud, era acum uşor înclinată spre nord-est — sud-vest. Pe de altă parte, o modificare cu mult mai importantă fusese constatată în distanţa faţă de sol a meteorului, distanţă care era uşor, dar incontestabil, micşorată, fără ca viteza de translaţie să fi sporit. Din aceste observaţii şi din calculele care decurseseră din ele, cei doi astronomi conchideau că meteorul, în loc să urmeze o orbită veşnică, va cădea neapărat pe pămînt, într-un punct şi la o dată care puteau fi precizate de pe acum. Dacă pînă aici cei doi astronomi erau de acord, mai departe însă părerile lor nu se mai potriveau.

Pe cînd ecuaţiile savante ale unuia dintre ei îl îndemnau să afirme că în ziua de 28 iunie bolidul va cădea în extremitatea sudică a Japoniei, nişte ecuaţii la fel de savante îl obligau pe celălalt să arate că inevitabila cădere va avea loc abia la 7 iulie, într-un punct al Patagoniei.

Iată ce grozav se potrivesc părerile astronomilor. Publicul n-are decît să aleagă!

Dar, pînă una-alta, publicul nu se gîndea să aleagă. Un singur lucru îl interesa: asteroidul urma să cadă şi, odată cu el, urmau să cadă miile de miliarde care rătăceau în spaţiu. Acesta era esenţialul. Altminteri, fie că se prăbuşeau în Japonia, fie că se prăbuşeau în Patagonia sau în oricare altă parte, miliardele tot aveau să fie regăsite.

Consecinţele unui asemenea eveniment, tulburarea economică

pe care acest uriaş aflux al aurului nu se putea să n-o provoace erau discutate pretutindeni. În general, cei bogaţi erau necăjiţi gîndindu-se la devalorizarea probabilă a averii lor, iar cei săraci erau încîntaţi de perspectiva amăgitoare că se vor alege şi ei cu ceva.

Iar Francis era deznădăjduit. Ce-i păsa lui de miliarde şi de biliarde? Singurul bun pe care şi-l dorea era scumpa lui Jenny, comoară mult mai preţioasă decît bolidul şi decît ticăloasele lui bogăţii.

Tînărul alergă în Moriss Street. Dar şi acolo fusese aflată funesta veste şi i se prevedeau jalnicele urmări. O ceartă violentă şi de neîmpăcat devenise inevitabilă între cei doi smintiţi care îşi atribuiau drepturi asupra unui astru de pe cer, acum cînd, pe lîngă amorul propriu profesional, se adăuga şi interesul material.

Cît suspină Francis strîngînd mîinile doamnei Hudelson şi ale fetelor ei! Cît tropăi de mînie înflăcărata Loo! Cîte lacrimi vărsă încîntătoarea Jenny, lacrimi pe care mama, sora şi logodnicul nu le putură opri chiar cînd Francis îşi afirmă din nou nezdruncinata credinţă şi jură că va aştepta, la nevoie, pînă în ziua cînd ultimul bănuţ din cele cinci mii şapte sute optzeci şi opt de miliarde va fi cheltuit de proprietarul definitiv al fabulosului meteor. Imprudent jurămînt, care, după toate aparenţele, îl condamna să rămînă în vecii vecilor neînsurat.

XII

ÎN CARE O VEDEM PE DOAMNA ARCADIA STANFORT AŞTEPTÎND LA RÎNDUL EI, CU VIE NERĂBDARE, SI ÎN CARE DOMNUL JOHN PROTH SE DECLARĂ INCOMPETENT

În dimineaţa aceea, judecătorul John Proth stătea la fereastră, pe cînd slujnica lui, Kate, umbla de colo, colo prin cameră. Puteţi fi siguri că domnului John Proth puţin îi păsa dacă bolidul trecea sau nu pe deasupra Whastonului. Fără nici o preocupare, de orice natură ar fi fost ea, judecătorul străbătea cu privirea piaţa Constituţiei spre care dădea poarta principală a paşnicei lui locuinţe.

Dar ceea ce domnul Proth socotea lipsit de interes, pe Kate o interesa totuşi, într-o oarecare măsură.

— Va să zică e de aur, domnule? întrebă ea, oprindu-se în faţa domnului Proth.

— Aşa se pare, îi răspunse judecătorul

— Nu prea vă impresionează, domnule.

— După cum vezi, Kate.

— Şi totuşi, dacă e de aur, trebuie că valorează milioane!

— Milioane şi miliarde, Kate. Da, miliardele se plimbă pe deasupra capetelor noastre.

— Şi au să pice, domnule!

— Aşa se pare, Kate.

— Gîndiţi-vă, domnule, că n-o să mai existe nenorociţi pe pămînt!

— Au să existe tot atîţia cît sînt, Kate.

— Cum asta, domnule?...

— Ar trebui să-ţi dau prea multe explicaţii... În primul rînd, Kate, îţi poţi închipui ce însemnează un miliard?

— Un miliard este... este...

— De o mie de ori un milion.

— Atît de mult!

— Da, Kate, şi dacă ai trăi o sută de ani, tot n-ai avea timp să numeri un miliard, chiar dacă ai face asta cîte zece ore pe zi...

— E cu putinţă, domnule!...

— E sigur chiar.

Kate rămase o clipă năucită de ideea că un veac nu ţi-ar ajunge ca să numeri un miliard!... Apoi luă din nou mătura şi ştergătorul de praf şi îşi continuă munca. Dar, din cînd în cînd, se oprea adîncită în gînduri.

— Cît i-ar veni fiecăruia, domnule?

— Ce, Kate?

— Bolidul, dacă ar fi împărţit egal la toţi oamenii.

— Să socotim, Kate, răspunse domnul John Proth.

Judecătorul luă o foaie de hîrtie şi un creion.

— Admiţînd, spuse el pe cînd scria de zor cifrele, admiţînd că Pămîntul ar avea o mie cinci sute de milioane de locuitori. Ar veni... ar veni trei mii opt sute cincizeci şi nouă de franci şi douăzeci şi şapte de centime pe cap de om.

— Numai atît! şopti Kate dezamăgită.

— Numai atît! afirmă domnul John Proth, pe cînd Kate privea gînditoare spre cer.

Cînd bătrîna se hotărî să revină pe pămînt, zări, la intrarea dinspre Exeter Street, două persoane asupra cărora atrase atenţia judecătorului:

— Le vedeţi pe cele două doamne care aşteaptă acolo?!

— Da, Kate, le văd.

— Uitaţi-vă la una din ele... la cea mai înaltă... care bate din picior de nerăbdare.

— Într-adevăr, bate din picior, Kate. Dar cine e, habar n-am.

— Vai, domnule, e tînăra pe care aţi cununat-o în faţa porţii, acum două luni, fără să descalece...

— Domnişoara Arcadia Walker? întrebă John Proth.
— Acum o cheamă doamna Stanfort.
— Adevărat, ea e, recunoscu judecătorul.
— Ce-o fi căutînd aici?
— Asta nu ştiu, răspunse domnul Proth. Şi adaug că nu ţin deloc să aflu.
— O fi avînd iar nevoie de noi?
— Nu prea cred, căci bigamia e interzisă pe teritoriul Statelor Unite, spuse judecătorul, închizînd fereastra. Oricum, ţine seama că trebuie să merg la tribunal, unde judec astăzi un proces important, în legătură cu bolidul care te preocupă. Dacă doamna Stanfort mă caută, te rog să-i exprimi regretele mele...

Tot vorbind, domnul John Proth se pregăti de plecare. Cu pas liniştit, judecătorul coborî treptele, ieşi prin portiţa care dădea în Potomac Street şi dispăru în tribunalul care se afla chiar în faţa casei, pe partea cealaltă a străzii.

Kate nu se înşelase: doamna Arcadia Stanfort, aflată în dimineaţa aceea la Whaston, împreună cu Bertha, camerista ei, se plimba nerăbdătoare de colo-colo, uitîndu-se mereu în susul străzii.

Orologiul primăriei bătu ora zece.
— Şi iată că el n-a sosit încă! exclamă doamna Arcadia.
— N-o fi uitat cumva ziua întîlnirii? sugeră Bertha.
— Să uite!... şopti indignată Arcadia Stanfort.
— Dacă nu s-o fi răzgîndit... continuă Bertha.
— Răzgîndit! repetă doamna Stanfort, şi mai indignată.

Şi făcu cîţiva paşi spre Exeter Street, cu camerista după ea.
— Nu-l vezi venind? întrebă nerăbdătoare, după cîteva minute.
— Nu doamnă.
— E prea de tot!

Doamna Stanfort se reîntoarse spre piaţă.
— Nu... nimeni încă... nimeni!... repetă ea. Să mă facă să aştept... după ce ne-am înţeles... Şi totuşi astăzi este 18 mai!
— Da, doamnă.
— Iar peste cîteva minute va fi ora zece şi jumătate.
— Peste zece minute.
— Ei bine, să nu-şi închipuie că am să-mi pierd răbdarea! Voi rămîne aici toată ziua, ba mai mult încă, dacă va fi nevoie!

Personalul hotelului din piaţa Constituţiei ar fi putut remarca prezenţa tinerei femei, aşa cum remarcaseră, cu două luni înainte, nerăbdarea călăreţului care o aştepta atunci ca s-o conducă în faţa judecătorului. Dar acum toată lumea, bărbaţii, femeile, copiii, se gîndeau la cu totul altceva... la un lucru la care în tot Whastonul fără

îndoială că doamna Stanfort era singura care nu se gîndea. Toată lumea se gîndea numai la minunatul meteor, la trecerea lui pe cer, la căderea lui anunțată cu precizie — deși în zile diferite! — de cei doi astronomi din oraș. Grupurile de oameni din piața Constituției, oamenii de serviciu ieșiți în prag nici nu se sinchiseau măcar de prezența doamnei Arcadia Stanfort. Nu știm dacă, așa cum afirmă credința populară cu privire la lunatici, luna ar exercita vreo influență asupra creierului omenesc. În orice caz, putem afirma că globul nostru număra în ziua aceea un număr uluitor de «meteorici» și ei uitau să bea și să mănînce, cu gîndul la globul, valorînd miliarde, care li se plimba pe deasupra capetelor și care peste cîteva zile avea să se prăbușească pe Pămînt.

Doamna Stanfort, vădit lucru, avea alte griji.

— Tot nu-l vezi, Bertha? repetă ea, după o scurtă așteptare.

— Nu, doamnă.

În momentul acela se auziră strigăte dinspre capătul pieței. Trecătorii dădură fuga într-acolo. Cîteva sute de persoane veniseră prin străzile învecinate și, curînd, se strînse o adevărată mulțime. În același timp, ferestrele caselor se umplură de curioși.

«Iată-l!... iată-l...»

Acestea erau cuvintele care zburau din gură în gură. Și ele răspundeau atît de bine dorinței doamnei Arcadia Stanfort, încît o făcură să exclame: «În sfîrșit!...», de parcă i-ar fi fost adresate ei.

— Nu, doamnă, îi spuse camerista, nu pentru dumneavoastră strigă lumea...

Și, într-adevăr, de ce l-ar fi aclamat mulțimea tocmai pe cel așteptat de doamna Arcadia Stanfort? De ce i-ar fi remarcat sosirea?

Dealtfel, toate capetele se ridicau spre cer, toate brațele se întindeau, toate privirile se îndreptau spre partea de nord a orizontului.

Nu cumva își făcea apariția faimosul bolid? Oare localnicii se adunaseră în piață ca să-i salute trecerea?

Nu. La ora aceasta meteorul străbătea spațiul în altă emisferă. În plus, chiar dacă ar fi brăzdat spațiul deasupra orizontului, cu ochiul liber n-ar fi putut să fie zărit în plină zi.

Cui se adresau, deci, aclamațiile mulțimii?

— Un balon, doamnă!... spuse Bertha. Priviți!... Iată-l că se ivește după turla bisericii Saint-Andrew.

Coborînd domol din înaltele zone ale atmosferei, un aerostat se ivea, într-adevăr, salutat de aplauzele voioase ale mulțimii. De ce era aplaudat? Ascensiunea aceasta oferea vreun interes deosebit? Existau motive ca publicul să-i facă o asemenea primire?

Da, într-adevăr, existau...

Toate capetele se ridicau spre cer...

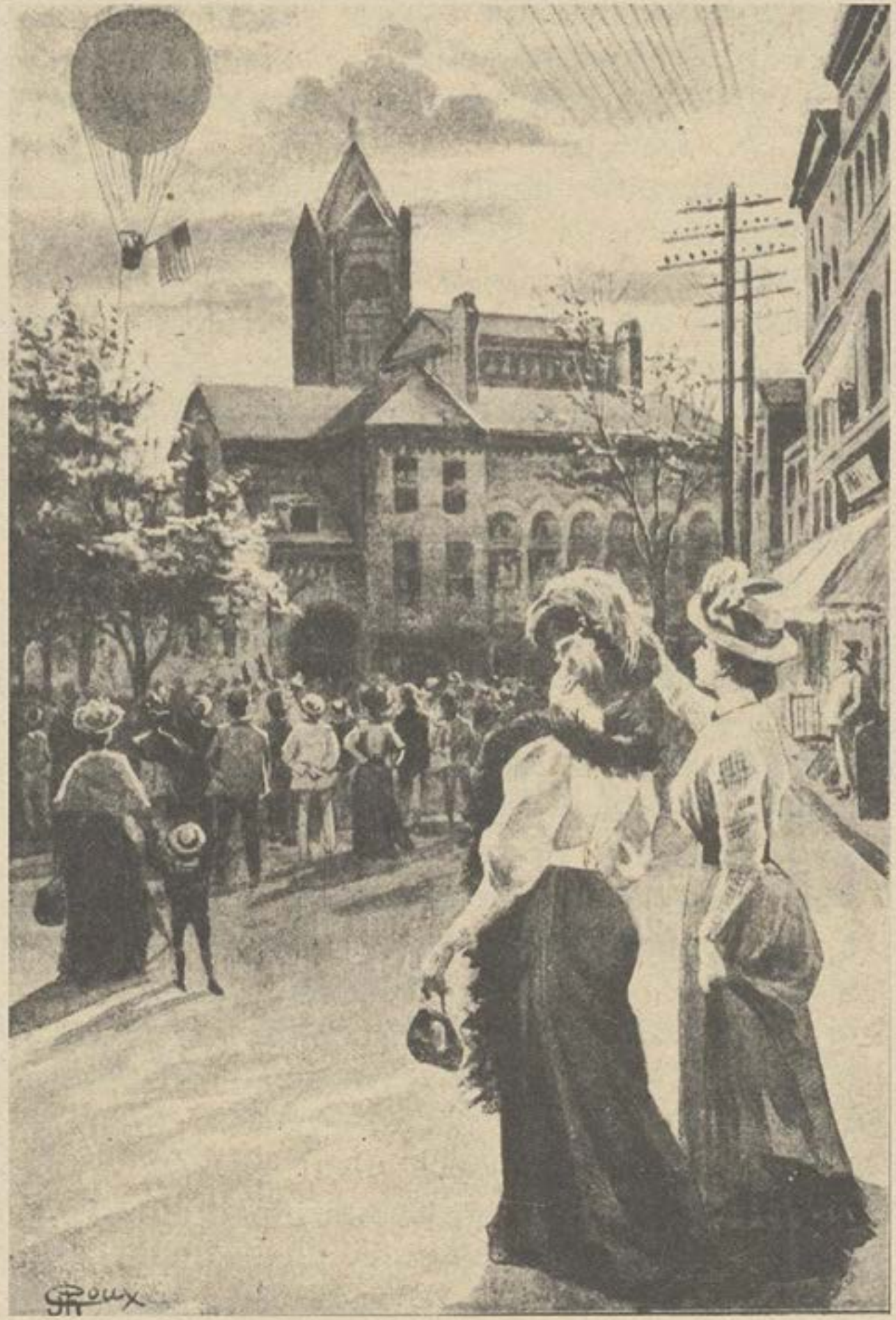

În ajun, balonul se înălțase dintr-un oraș vecin, avîndu-l la bord pe celebrul aeronaut Walter Vragg, însoțit de-un ajutor; ascensiunea urmărea să încerce o observație a bolidului în condiții mai favorabile. Iată cauza emoției mulțimii dornice să afle rezultatele originalei tentative.

Se înțelege de la sine că, atunci cînd fusese anunțată ascensiunea, Dean Forsyth, spre groaza bătrînei Mitz, ceruse și el «să ia parte»; și se înțelege, tot de la sine, că doctorul Hudelson ceruse același lucru, spre groaza la fel de mare a doamnei Hudelson. Situația era cu atît mai delicată, cu cît aeronautul nu putea să ia cu el decît un singur pasager. Din pricina aceasta se iscase o teribilă ceartă epistolară între cei doi rivali, care se bazau pe drepturi egale. Pînă la urmă și unul și celălalt fuseseră lăsați deoparte în favoarea unui al treilea personaj, pe care Walter Vragg îl prezenta drept ajutorul său, spunînd că nu se poate lipsi de el.

Acum un vînt ușor mîna aerostatul deasupra Whastonului, iar populația avea de gînd să le facă aeronauților o primire triumfală.

Împins ușor de-o adiere abia simțită, balonul își continuă coborîrea domoală și aterizează exact în mijlocul pieței Constituției. Sute de brațe prinseră imediat nacela, pe cînd Walter Vragg și ajutorul său puneau piciorul pe pămînt.

Acesta din urmă, lăsîndu-și șeful să se ocupe de anevoioasa operație a dezumflării, se îndreptă grăbit spre doamna Arcadia Stanfort. Iar cînd ajunse lîngă ea, îi spuse înclinîndu-se:

— Iată-mă, doamnă.

— La zece și treizeci și cinci, constată supărată doamna Arcadia Stanfort, arătîndu-i cu degetul cadranul orologiului municipal.

— Iar noi aveam întîlnire la zece și treizeci de minute, recunoscu noul venit, politicos; te rog să mă ierți, dar aerostatele nu se supun totdeauna dorinței noastre cu punctualitatea care ar fi de dorit.

— Deci, nu m-am înșelat. Dumneata erai în balonul acesta, împreună cu Walter Vragg?

— Eu eram.

— Vrei să-mi explici cum de-ai ajuns acolo?

— Nimic mai simplu. Mi s-a părut original să vin așa la întîlnire, și atîta tot. Am cumpărat deci, cu bani grei, un loc în nacelă, punîndu-i lui Walter Vragg condiția să mă coboare aici, la zece și jumătate fix. Cred că-i putem ierta o întîrziere de cinci minute...

— Firește, din moment ce ai sosit, îngădui doamna Arcadia Stanfort. Îmi închipui că nu ți-ai schimbat intențiile...

— Deloc.

— Tot mai ești de părere că ar fi mai cuminte să ne despărțim?

— Exact.

— Părerea mea e că nu sîntem făcuți unul pentru altul.

— Iar eu o împărtășesc pe de-a-ntregul.

— Desigur, domnule Stanfort, sînt departe de a nu-ți recunoaște calitățile...

— Și eu le apreciez pe ale dumitale la justa lor valoare.

— Oamenii se pot stima, fără să se iubească. Stima însă nu înseamnă dragoste și nu poate face să fie suportată o nepotrivire de caractere atît de mare.

— Nimic mai adevărat.

— Firește că dacă ne-am iubi!...

— Ar fi cu totul altceva...

— Dar nu ne iubim.

— Din nefericire, lucrul acesta e sigur.

— Ne-am căsătorit fără să ne cunoaștem și am avut cîteva deziluzii reciproce... A! Dacă ne-am fi făcut unul altuia vreun serviciu mai însemnat, capabil să ne miște imaginația, poate că lucrurile n-ar fi ajuns aici...

— Din nefericire, nu s-a întîmplat așa. N-ai avut prilejul să-ți sacrifici averea ca să mă salvezi de ruină.

— Dar aș fi făcut-o, domnule Stanfort. Iar dumitale nu ți-a fost dat să-mi salvezi viața, primejduindu-ți propria viață.

— N-aș fi șovăit nici o clipă, doamnă Arcadia.

— Sînt convinsă. Dar n-ai avut prilejul. Am fost străini unul pentru altul, și străini am rămas...

— Așa e, din păcate...

— Am crezut că ne potrivim la gusturi, măcar în privința călătoriilor...

— Și n-am reușit să cădem niciodată de acord încotro să pornim!

— Într-adevăr, cînd eu doream să plec spre sud, dumneata doreai să mergi spre nord.

— Iar cînd eu doream să plec spre răsărit, dumneata voiai să mergi spre apus!

— Pînă la urmă, chestiunea bolidului a umplut paharul...

— L-a umplut, într-adevăr...

— Căci tot mai ești hotărît să-l crezi pe domnul Dean Forsyth, nu-i așa?

— Sînt absolut hotărît...

— Și să pornești spre Japonia, ca să asiști la căderea meteorului?

— Da.

— Iar eu sînt hotărîtă să țin seama de părerea doctorului Hudelson.

— Și să te duci în Patagonia.

— Împăcare nu există!
— Nu.
— Ne mai rămîne deci un singur lucru de făcut...
— Unul singur!
— Să ne înfățișăm judecătorului, domnule.
— Vă urmez, doamnă.

Amîndoi, la trei pași unul de altul, dar pe aceeași linie, se îndreptară spre locuința domnului Proth, urmați la o distanță respectuoasă de camerista Bertha.

Bătrîna Kate se afla în poartă.

— Domnul Proth? întrebară domnul și doamna Stanfort.
— Nu-i acasă, le răspunse Kate.

Fețele celor doi soți exprimară o egală mîhnire.

— Și o să lipsească mult? întrebă doamna Stanfort.
— Pînă la masă, spuse Kate.
— Și la cîte ia masa?
— La unu.
— Ne vom reîntoarce la ora unu, spuseră domnul și doamna Stanfort, amîndoi odată.

Apoi plecară.

Ajunși în mijlocul pieței, unde se mai afla încă balonul lui Walter Vragg, se opriră o clipă.

— Avem două ore de așteptat, constată doamna Arcadia Stanfort.
— Două ore și un sfert, precizează Seth Stanfort.
— Ți-ar place să petrecem aceste două ore împreună?
— Dacă binevoiești să accepți...
— Ce-ai zice să facem o plimbare pe malul Potomacului?
— Tocmai voiam să-ți propun și eu...

Soțul și soția porniră spre Exeter Street, dar, după cîțiva pași, se opriră:

— Îmi îngădui să fac o remarcă? întrebă domnul Stanfort.
— Firește, răspunse doamna Arcadia.
— Constat că în clipa de față sîntem de acord. Și lucrul acesta ni se întîmplă pentru prima...
— Și pentru ultima dată! răspunse doamna Stanfort, continuîndu-și drumul.

Ca să ajungă la capătul lui Exeter Street, domnul și doamna Stanfort trebuiră să-și facă loc prin mulțimea din ce în ce mai numeroasă, adunată în jurul aerostatului. Iar dacă mulțimea aceasta nu era și mai numeroasă, dacă nu se adunaseră toți locuitorii Whastonului în piața Constituției, pricina e că un lucru și mai senzațional atrăgea în momentul acela o mare parte a interesului public.

* Proiectul R.I. – 2010 * * Colectia Jules Verne *

De cu zori, întregul oraş se îndreptase spre tribunal, în faţa căruia se formase o coadă formidabilă. Imediat ce uşile fuseseră deschise, mulţimea se năpustise zgomotoasă în sala tribunalului, care se umpluse într-o clipă. Şi numai cei care nu găsiseră loc fuseseră nevoiţi să plece. Ca o compensaţie, ghinioniştii şi întîrziaţii aceştia avuseseră parte să asiste la aterizarea lui Walter Vragg.

Dar cît de mult ar fi vrut să se înghesuie şi ei printre norocoşii care umpleau sala tribunalului, unde se judeca în momentul acela procesul cel mai senzaţional din cîte au fost sau vor fi judecate vreodată!

Firește, delirul publicului ajunsese la culme în ziua cînd observatorul din Paris adusese la cunoştinţă că bolidul,sau măcar nucleul său, era de aur pur. Şi totuşi, delirul stîrnit atunci nu se putea compara nici pe departe cu cel stîrnit pe tot întinsul pămîntului cînd domnii Dean Forsyth şi Sydney Hudelson afirmaseră categoric că asteroidul va cădea. Atunci se declaraseră nenumărate cazuri de nebunie, iar ospiciile deveniseră în cîteva zile neîncăpătoare.

Dar cu siguranţă că, dintre nebunii aceştia, cei mai înnebuniţi erau autorii emoţiei care zguduia întregul pămînt.

Pînă atunci, nici Dean Forsyth şi nici doctorul Hudelson nu se gîndiseră să devină proprietarii bolidului. Dacă ceruseră cu atîta ardoare prioritatea asupra descoperirii lui, pricina nu fusese valoarea aurului, miliardele de care nimeni n-avea să aibă parte niciodată, ci doar dorinţa de-a lega unul numele Forsyth, celălalt numele Hudelson de acest eveniment astronomic.

Situaţia se schimbase însă cu totul după ce constataseră,în noaptea de 11 spre 12 mai, abaterea ivită în traiectoria meteorului. O întrebare mai arzătoare decît toate le tulburase imediat minţile.

Cui îi va aparţine bolidul, după cădere? Ale cui vor fi trilioanele nucleului împrejmuit acum de o aureolă strălucitoare? După dispariţia aureolei — doar nu rîvnea nimeni la nişte raze impalpabile! — nucleul avea să rămînă. Şi preschimbarea lui în monezi sunătoare şi săltăreţe devenea o problemă destul de dificilă!...

Al cui o să fie?

«Al meu! strigase fără pic de şovăire Dean Forsyth, al meu care i-am semnalat primul prezenţa pe orizontul Whastonului.»

«Al meu! strigase la fel de convins doctorul Hudelson, pentru că eu sînt autorul descoperirii!»

Cei doi nesăbuiţi îşi făcuseră curînd cunoscute prin presă pretenţiile lor potrivnice şi de neîmpăcat. Timp de două zile, ziarele din Whaston îşi umpluseră coloanele cu proza furioasă a celor doi adversari. Dean Forsyth şi doctorul Hudelson îşi aruncaseră unul altuia

epitetele cele mai urîte în legătură cu bolidul inaccesibil, care părea într-adevăr că-şi rîde de ei de la o înălţime de patru sute de kilometri.

În asemenea condiţiuni se înţelege că nu mai putea fi vorba de căsătoria plănuită. De aceea, ziua de 15 mai trecu fără ca Francis şi Jenny să devină soţ şi soţie.

Şi chiar logodnici se mai puteau socoti oare? Nepotului său, care făcea o ultimă încercare, Dean Forsyth îi răspunse, cuvînt cu cuvînt:

«Îl socotesc pe doctor un ticălos şi niciodată n-am să-ţi dau consimţămîntul să te însori cu fata unui Hudelson.»

Iar cam la aceeaşi oră, numitul doctor Hudelson punea capăt vaietelor fiicei lui, strigînd următoarele:

«Unchiul lui Francis e un tîlhar şi niciodată n-am să-mi mărit fata cu nepotul unui Forsyth!»

Categoric şi fără putinţă de împotrivire.

Ascensiunea aerostatică a lui Walter Vragg dăduse un nou prilej de manifestare a urii reciproce a celor doi astronomi. În scrisorile pe care presa, dornică de scandaluri, le publicase imediat, expresiile folosite de o parte şi de alta atinseseră o violenţă de neînchipuit, lucru care, cum lesne se va recunoaşte, nu putea îmbunătăţi situaţia.

Dar ocara nu e, totuşi, o soluţie. Cînd ai o neînţelegere cu cineva, rămîne să faci ce fac toţi oamenii în asemenea cazuri, adică să te adresezi justiţiei. Procedeul acesta e cel mai nimerit şi mai sigur pentru înlăturarea neînţelegerilor.

Cei doi adversari se gîndiseră, pînă la urmă, să-l folosească.

Iată de ce, în ziua de 17 mai, o citaţie îi cerea doctorului Hudelson să se prezinte a doua zi în faţa judecătorului John Proth, citaţie trimisă de domnul Dean Forsyth; iată de ce, o citaţie identică fusese trimisă imediat de doctorul Hudelson domnului Dean Forsyth; iată de ce, în sfîrşit, în dimineaţa aceea de 18 mai, o mulţime zgomotoasă şi nerăbdătoare umpluse sala tribunalului.

Domnul Dean Forsyth şi domnul Sydney Hudelson erau prezenţi. Citaţi amîndoi de judecător, rivalii se aflau faţă în faţă.

La începutul şedinţei se trecuse în grabă peste cîteva pricini mai mărunte, iar împricinaţii care sosiseră ameninţîndu-se cu pumnii părăsiseră sala braţ la braţ, spre deplina mulţumire a domnului Proth. Va izbuti oare să-i împace şi pe cei doi adversari care urmau să i se înfăţişeze acum?

— Procesul următor, porunci el.

— Forsyth contra Hudelson şi Hudelson contra Forsyth, anunţă grefierul.

— Poftiţi mai aproape, spuse judecătorul, înălţîndu-se în jilţul lui.

Dean Forsyth şi doctorul Hudelson ieşiră din grupurile de parti-

zani care îi înconjurau. Şi se aşezară unul lîngă altul, străpungîndu-se cu privirea, încleştînd pumnii; stăteau alături, ca două tunuri încărcate pînă la gura ţevii şi pe care o scînteie le-ar fi putut face să bubuie amîndouă odată.

— Despre ce e vorba, domnilor? întrebă judecătorul Proth, care, altminteri, cunoştea foarte bine pricina.

Domnul Dean Forsyth vorbi cel dintîi.

— Am venit ca să-mi fie recunoscute drepturile...

— Şi eu, ale mele, îl întrerupse domnul Hudelson.

Se iscă imediat un duet asurzitor, în care, împotriva tuturor regulilor armoniei, se cînta în disonanţă continuă.

Domnul Proth lovi grăbit în masă cu un cuţit de fildeş, aşa cum face cu bagheta un dirijor cînd vrea să oprească o cacofonie de nesuportat.

— Vă rog, domnilor, spuse el, vorbiţi pe rînd! În ordine alfabetică, îi dau cuvîntul domnului Forsyth; domnul Hudelson va putea vorbi apoi în voie.

Deci, domnul Forsyth dădu primul lămuririle necesare, pe cînd doctorul abia izbutea să se stăpînească. Domnul Forsyth povesti cum, la 16 martie, la şapte treizeci şi şapte de minute şi douăzeci de secunde dimineaţa, aflîndu-se la observaţie în turnul său de pe Elisabeth Street, zărise un bolid străbătînd cerul de la nord la sud; arătă cum urmărise meteorul tot timpul cît cerul fusese senin şi cum, în sfîrşit, peste cîteva zile, trimisese o scrisoare Observatorului din Pittsburg ca să semnaleze descoperirea şi să-şi stabilească prioritatea.

Cînd îi veni rîndul să vorbească, doctorul Hudelson dădu, prin forţa lucrurilor, o explicaţie identică; tribunalul, după ascultarea părţilor, ar fi trebuit deci să rămînă la fel de puţin luminat ca şi înainte de pledoarii.

Dar se părea că nu e deloc aşa, căci domnul Proth nu mai ceru nici o lămurire suplimentară. Cu un gest mieros, el ceru doar să se facă linişte, şi, cînd linişte se făcu, dădu citire sentinţei pe care o redactase cît timp vorbiseră adversarii.

«Ţinînd seama, spunea sentinţa, că pe de o parte domnul Dean Forsyth declară că a descoperit un bolid care străbătea atmosfera deasupra oraşului Whaston, în ziua de 16 martie, la ora şapte treizeci şi şapte de minute şi douăzeci de secunde dimineaţa;

Ţinînd seama, pe de altă parte, că domnul Sydney Hudelson declară că a văzut acelaşi bolid, la aceeaşi oră, în acelaşi minut şi în aceeaşi secundă...»

— Da! Da! strigară partizanii doctorului, săltîndu-şi cu frenezie braţele spre cer.

— Nu! Nu! răspunseră partizanii domnului Forsyth, lovind cu picioarele în podea.

«Dat fiind că ambele reclamații se întemeiază pe o chestiune de minute și de secunde și că sînt de ordin exclusiv științific;

Dat fiind că nu există articol de lege aplicabil la prioritatea unei descoperiri astronomice;

Pe aceste temeiuri declarăm reclamațiile în afara competenței juridice și condamnăm ambele părți la plata solidară a cheltuielilor de judecată.»

Se înțelege că judecătorul nu putea să facă altfel.

Altminteri — și poate că asta era și intenția domnului Proth — cei doi reclamanți aflîndu-se cu spatele unul la altul, în poziția aceasta nu exista nici măcar temerea că se vor deda la acte de violență reciprocă. Iată un avantaj apreciabil.

Dar nici reclamanții și nici partizanii lor nu înțelegeau ca procesul să se termine astfel. Dacă domnul Proth nădăjduise să aranjeze lucrurile cu o declarație de incompetență, trebuia să renunțe la nădejdea aceasta.

Două voci dominară murmurul stîrnit de pronunțarea sentinței.

— Cer cuvîntul! strigară Dean Forsyth și doctorul Hudelson, amîndoi odată.

— Deși nu revin asupra sentinței date, răspunse judecătorul, cu glasul acela binevoitor pe care nu-l părăsea niciodată, chiar în circumstanțele cele mai grave, acord cu plăcere cuvîntul domnului Dean Forsyth și doctorului Hudelson, cu condiția să nu vorbească decît pe rînd.

Asta însemna să le ceară prea mult celor doi rivali. Și răspunseră împreună, cu egală volubilitate, cu aceleași cuvinte tari, nevrînd să rămînă nici unul mai prejos cu un cuvînt, cu o silabă măcar.

Domnul Proth își dădu seama că lucrul cel mai înțelept era să-i lase în voie, și ascultă cît putu să audă. Astfel, izbuti să înțeleagă sensul noii argumentări. Nu mai era vorba de o chestiune astronomică, ci de una de interese, privind o revendicare de proprietate. Într-un cuvînt, din moment ce bolidul urma să cadă, al cui va fi el? Al domnului Dean Forsyth? Al doctorului Hudelson?

— Al domnului Forsyth! strigară partizanii turnului

— Al doctorului Hudelson! strigară partizanii foișorului.

Domnul Proth, a cărui față de om cumsecade era luminată de un zîmbet filozofic, ceru liniște, ceea ce obținu imediat, într-atît de viu era interesul stîrnit.

— Domnilor, spuse el, îngăduiți-mi, mai întîi de toate, să vă dau un sfat. În cazul cînd bolidul ar cădea cu adevărat...

— Va cădea! repetară laolaltă partizanii domnului Dean Forsyth şi ai doctorului Hudelson.

— Fie! se învoi magistratul cu o politeţă binevoitoare, cum în America magistratura nu prea ştie să aibă. În ceea ce mă priveşte, n-am nimic împotrivă, şi nu doresc decît ca bolidul să nu-mi strivească florile din grădină.

Cîţiva oameni din public zîmbiră. Domnul Proth profită de destinderea aceasta ca să-i privească binevoitor pe cei doi reclamanţi. Vai! Zadarnică bunăvoinţă! Mai uşor ar fi fost să domolească doi tigri flămînzi decît să-i împace pe cei doi rivali de neîmpăcat.

— În acest caz, continuă magistratul pe un ton părintesc, fiind vorba de un bolid care valorează cinci mii şapte sute optzeci şi opt de miliarde, v-aş sfătui să-l împărţiţi.

— Niciodată!

Cuvîntul acesta, atît de hotărît negativ, izbucni de pretutindeni. Niciodată, nici domnul Forsyth, nici domnul Hudelson n-au să consimtă la o împărţire! Nici vorbă că şi aşa le-ar fi revenit aproape cîte trei trilioane la fiecare, dar nu există trilion care să poată birui amorul propriu.

Cu adînca lui cunoaştere a slăbiciunilor omeneşti, domnul Proth nu se miră deloc că sfatul lui, oricît de înţelept era, îi ridica împotrivă aproape întreaga asistenţă. Nu se miră, deci, şi aşteptă ca zarva să se mai potolească.

— Pentru că împăcarea e imposibilă, spuse el, de îndată ce izbuti să se facă auzit, tribunalul va da sentinţa.

La cuvintele acestea se făcu linişte deplină, ca prin farmec, şi nimeni nu îndrăzni să-l întrerupă pe domnul Proth care îi dicta cu glas liniştit grefierului:

«Tribunalul,

Ascultînd părţile în concluziile şi pledoariile lor;

Dat fiind că mărturiile depuse au egal temei de-o parte şi de alta şi că se sprijină pe aceleaşi începuturi de dovadă;

Dat fiind că din descoperirea unui meteor nu decurge în mod necesar asupra sus-numitului un drept de proprietate, că legea e mută în această privinţă, şi că, în lipsă de lege, nu există nimic analog în jurisprudenţă;

Că exercitarea acestui pretins drept de proprietate, fie el chiar întemeiat, ar putea, date fiind circumstanţele deosebite ale pricinei de faţă, să întîmpine greutăţi de neînlăturat, şi că orice sentinţă ar risca să rămînă literă moartă, ceea ce ar dăuna principiilor pe care se bazează orice societate civilizată şi ar duce la scăderea în faţa opiniei publice a justei autorităţi a faptului judecat;

Dat fiind că se cuvine, într-un caz atît de special, să se procedeze cu prudență și cu luare-aminte;

Dat fiind că judecata privește, oricare ar fi afirmațiile părților, un eveniment ipotetic și care poate foarte bine să nu aibă loc;

Că meteorul, dealtfel, poate să cadă în sînul mărilor care acoperă trei sferturi din suprafața globului;

Că, și într-un caz și în altul, reclamația ar trebui să fie ștearsă de pe rol, în urma dispariției oricărei materii litigioase.

Pe aceste temeiuri,

Amînă sentința pînă la căderea efectivă și pe deplin constantă a bolidului în cauză.»

— Punct, dictă domnul Proth, ridicîndu-se în același timp din jilț.

Judecata era încheiată.

Auditoriul rămăsese sub impresia înțeleptelor «dat fiind că» ale domnului Proth. Părea posibil, într-adevăr, ca meteorul să cadă în fundul mărilor unde ar fi trebuit să se renunțe la pescuirea lui. Pe de altă parte, la ce «greutăți de neînlăturat» făcuse aluzie judecătorul? Ce însemnau cuvintele acestea misterioase?

Totul dădea de gîndit, iar gîndirea calmează de obicei mințile prea înflăcărate.

Dar e ușor de închipuit că Dean Forsyth și doctorul Hudelson nu căzură deloc pe gînduri, căci ei, cel puțin, nu se liniștiseră deloc, ba dimpotrivă. Din două colțuri ale sălii, cei doi astronomi amatori își arătau unul altuia pumnii, vorbindu-le în același timp partizanilor respectivi.

— Nu știu cum să numesc judecata aceasta, tuna Dean Forsyth, cu o voce de stentor. E de-a dreptul nesăbuită!

— Sentința e absurdă! strigă în același timp cît îl ținea gura Sydney Hudelson.

— Să spună că bolidul meu n-o să cadă!...

— Să pună la îndoială căderea bolidului meu!...

— O să cadă acolo unde am spus!...

— I-am fixat locul căderii!...

— Și pentru că dreptatea mi-a fost refuzată...

— Mă voi duce să-mi apăr drepturile pînă la capăt, și voi pleca astă-seară chiar...

— Am să-mi susțin dreptul pînă la ultima instanță, și pornesc la drum chiar astăzi...

— În Japonia! urlă Dean Forsyth.

— În Patagonia! urlă la fel de tare doctorul Hudelson.

— Uraaa! răspunseră într-un glas cele două tabere adverse.

Cînd toată lumea ieşi în stradă, mulţimea se împărţi în două grupuri, cărora li se adăugară curioşii care nu putuseră găsi loc în sala tribunalului. Şi se iscă o zarvă de toată frumuseţea: strigăte, provocări, ameninţări ale acestor turbaţi. Şi fără îndoială că s-ar fi trecut repede la fapte, căci, vădit lucru, partizanii lui Dean Forsyth nu cereau decît să-l linşeze pe doctorul Hudelson, iar partizanii doctorului Hudelson erau dornici să-l linşeze pe Dean Forsyth, ceea ce ar fi constituit un mod ultraamerican de a încheia procesul...

Din fericire, autorităţile îşi luaseră şi ele măsurile lor de precauţie. Numeroşi poliţişti interveniră cu hotărîre, la momentul oportun, despărţindu-i pe adversari.

Imediat ce adversarii se despărţiră, mînia superficială li se spulberă ca prin farmec. Cum trebuiau totuşi să păstreze un motiv ca să facă larmă cît mai multă, încetară să strige împotriva şefului taberei adverse, dar continuară în schimb să strige pentru cel al cărui drapel îl adoptaseră.

«Trăiască Dean Forsyth!»

«Trăiască Hudelson!»

Strigătele acestea se încrucişară cu un zgomot ca de tunet. Curînd, ele se contopiră într-un singur răcnet:

«La gară!» urlau cele două grupuri, în sfîrşit de acord.

Şi, de îndată, mulţimea se rîndui de la sine în două alaiuri, care străbătură pieziş piaţa Constituţiei scăpată acum de balonul lui Walter Vragg. În fruntea unuia din alaiuri păşea mîndru Dean Forsyth, iar doctorul Hudelson se afla în fruntea celuilalt alai.

Poliţiştii îi lăsară în pace, nepăsători, căci nu se mai temeau de tulburări. Într-adevăr, nu mai exista pericolul unei ciocniri între cele două alaiuri, dintre care unul îl conducea triumfal pe Dean Forsyth la Gara de Vest, prima etapă spre San Francisco şi Japonia, iar celălalt îl însoţea, nu mai puţin triumfal pe Sydney Hudelson la Gara de Est, punctul terminus al liniei spre New York, de unde doctorul avea să se îmbarce pentru Patagonia.

Încetul cu încetul strigătele scăzură, apoi se stinseră în depărtare.

John Proth, care, din pragul porţii, se distrase privind mulţimea gălăgioasă, se gîndi atunci că era ora mesei şi se pregăti să intre în casă.

În clipa aceea se apropiară de el un domn şi o doamnă, care înaintaseră ocolind piaţa.

— O clipă, vă rog, domnule judecător, spuse gentlemanul.

— Vă stau la dispoziţie, domnule şi doamnă Stanfort, răspunse domnul Proth politicos.

— Domnule judecător, continuă Seth Stanfort, acum două luni

ne-am prezentat în fața dumneavoastră ca să ne căsătorim...

— Şi mă bucur că am putut să vă cunosc cu această ocazie, declară domnul Proth.

— Astăzi, domnule judecător, adăugă Seth Stanfort, venim în fața dumneavoastră ca să divorțăm.

Judecătorul Proth, om cu experiență, își dădu seama că nu era cazul să încerce o împăcare.

— Mă bucur şi cu prilejul acesta că vom reînnoi cunoştința, spuse el, calm.

Cei doi se înclinară.

— Fiți buni şi intrați, le propuse judecătorul.

— E neapărată nevoie? întrebă domnul Seth Stanfort, aşa cum făcuse şi cu două luni mai înainte.

Şi, tot ca acum două luni, domnul Proth îi răspunse calm:

— Deloc.

Mai multă înțelegere nici că s-ar fi putut să aibă cineva. Dealtfel, cu toate că în general nu sînt pronunțate în condiții atît de anormale, divorțurile pot fi obținute grozav de lesne în marea Republică!

Nimic nu pare mai simplu şi în această uimitoare țară a Americii, în care mai uşor te dezlegi decît te legi. În unele dintre statele ei e suficient să-ți stabileşti un domiciliu fictiv, şi nu-i deloc nevoie să te prezinți personal la divorț. Nişte agenții speciale se însărcinează să strîngă martorii şi să procure oameni de paie. În acest scop, există recrutori, dintre care unii sînt celebri.

Domnul şi doamna Stanfort n-aveau nevoie să recurgă la asemenea subterfugii. Demersurile şi îndeplinirea formalităților necesare ei le făcuseră pe adresa domiciliului real, la Richmond, în inima Virginiei. Şi dacă se aflau acum la Whaston, aceasta se datora numai toanei de a-şi desface căsătoria acolo unde o săvîrşiseră.

— Aveți actele în regulă? întrebă judecătorul.

— Iată-le pe ale mele, spuse doamna Stanfort.

— Şi pe ale mele, spuse domnul Stanfort.

Domnul Proth luă actele, le cercetă şi se asigură că erau absolut în regulă. După care se mulțumi să răspundă:

— Iată actul de divorț, gata tipărit. Rămîne doar să vă scriu numele, iar dumneavoastră să-l semnați. Dar nu ştiu dacă vom putea aici.

— Dați-mi voie să vă pun la dispoziție stilograful acesta perfecționat, interveni domnul Stanfort întinzîndu-i judecătorului obiectul numit.

— Şi cartonul acesta pe care se poate scrie perfect, adăugă doamna Stanfort, luînd din mîinile cameristei o cutie plată şi dînd-o judecătorului.

— Aveți soluție pentru orice, aprobă domnul Proth, începînd să completeze rîndurile albe ale actului imprimat.

După ce termină munca aceasta, judecătorul îi întinse tocul doamnei Stanfort.

Fără o vorbă, fără să șovăie, cu mîna sigură, ea semnă: Arcadia Walker.

Cu același sînge rece domnul Seth Stanfort semnă după ea.

Apoi fiecare dintre ei întinse, ca și cu două luni mai înainte, cîte o hîrtie de cinci sute de dolari:

— Drept onorariu, spuse din nou domnul Seth Stanfort.

— Pentru săraci, repetă doamna Arcadia Walker.

După care, fără să mai zăbovească, se înclinară amîndoi în fața judecătorului, se salutară reciproc și se depărtară fără să se uite înapoi, unul urcînd spre cartierul Wilcox, celălalt pornind în direcție opusă.

Cînd dispărură, domnul Proth intră în casă, unde masa îl aștepta cam de mult.

— Știi, Kate, ce ar trebui să-mi scriu pe firmă? o întrebă el pe bătrînă, legîndu-și șervetul la gît.

— Nu, domnule.

— Ar trebui să scriu așa: «Aici căsătoriile se fac călare și divorțurile pe jos!»

XIII

ÎN CARE, DUPĂ CUM A PREVĂZUT JUDECĂTORUL PROTH, SE VEDE IVINDU-SE UN AL TREILEA CONCURENT, URMAT DE UN AL PATRULEA

E mai bine să renunțăm la descrierea profundei mîhniri a familiei Hudelson și a deznădejdii lui Francis Gordon. Firește, acesta din urmă n-ar fi șovăit să se despartă de unchiu-său, să se lipsească de consimțămîntul lui și să-i înfrunte mînia și urmările ei inevitabile. Dar ceea ce putea face împotriva domnului Dean Forsyth, nu putea face împotriva domnului Hudelson. Zadarnic încercase doamna Hudelson să obțină consimțămîntul soțului și să-l facă să-și schimbe hotărîrea; nici rugămințile și nici mustrările ei nu-l clintiră pe încăpățînatul medic. Loo, micuța Loo însăși, se văzu respinsă fără milă, cu toate rugămințile, lingușirile și lacrimile ei neputincioase.

De acum, nu mai putea fi vorba nici măcar să se reînceapă încercările acestea, căci unchiul și tatăl, atinși definitiv de nebunie, plecaseră spre meleaguri depărtate.

Şi totuşi, cît de nesăbuită era această dublă plecare! Cît de inutil era divorţul dintre Seth Stanfort şi Arcadia Walker, pricinuit de afirmaţiile celor doi astronomi! Dacă aceste patru persoane şi-ar fi impus să chibzuiască măcar douăzeci şi patru de ore în plus, purtarea lor ar fi fost cu siguranţă alta.

Căci, într-adevăr, chiar în dimineaţa zilei următoare, ziarele din Whaston şi din alte părţi publicară, sub semnătura lui J.B.K. Lowenthal, director al Observatorului din Boston, o notă care schimba cu totul situaţia. Deloc blîndă faţă de cele două glorii whastoniene, nota, pe care o redăm mai jos *in extenso**, cuprindea următoarele:

«O comunicare făcută zilele acestea de către doi amatori din oraşul Whaston a stîrnit mare emoţie în public. E de datoria noastră să punem lucrurile la punct.

Să ni se îngăduie mai întîi să deplîngem faptul că nişte comunicări atît de grave sînt făcute cu uşurinţă, fără să fie supuse în prealabil controlului unor savanţi veritabili. Căci asemenea savanţi există. Ştiinţa lor garantată de brevete şi de diplome îşi dă roadele în multe observatoare oficiale.

Fără îndoială, e lăudabil să observi primul un corp ceresc care are bunăvoinţa să străbată cîmpul unei lunete îndreptată spre cer. Dar întîmplarea aceasta fericită nu are puterea să transforme dintr-o dată nişte simpli amatori în matematicieni de profesie. Dacă, neţinînd seama de adevărul acesta bazat pe bun-simţ, abordăm cu nesăbuinţă probleme care cer o competenţă specială, ne expunem la săvîrşirea unor erori de felul aceleia pe care avem datoria să o îndreptăm.

Este cu totul exact că bolidul de care se ocupă în momentul de faţă întreaga lume a suferit o perturbaţie. Dar domnii Forsyth şi Hudelson au făcut marea greşeală să se mulţumească doar cu o singură observaţie şi să-şi bazeze pe această dată incompletă calculele, care, altminteri, sînt false. Ţinînd seama numai de abaterea pe care au putut-o constata în seara de 11 sau în dimineaţa de 12 mai, s-ar ajunge, într-adevăr, la rezultate cu totul diferite de ale lor. Dar mai e ceva în plus. Tulburarea în mersul bolidului n-a început şi nu s-a sfîrşit la 11 mai şi nici la 12 mai. Prima perturbaţie datează din 10 mai, şi la ora actuală se mai produce încă.

Perturbaţia aceasta, sau mai degrabă perturbaţiile succesive, au avut ca rezultat, pe de o parte, să apropie bolidul de suprafaţa Pămîntului, şi, pe de altă parte, să facă să-i devieze traiectoria. La data de 17 mai, distanţa bolidului descrescuse la aproximativ 78 kilometri, iar deviaţia traiectoriei sale atingea aproape 55 minute de arc.

---

* In extenso — expresie latină: în întregime. Se foloseşte curent, cînd e vorba de reproducerea integrală a unor texte.

Această dublă modificare a stării lucrurilor interioare n-a fost realizată dintr-o dată. Ea este, dimpotrivă, totalul schimbărilor foarte mici care n-au încetat să se adauge unele după altele din ziua de zece a lunii curente.

Pînă acum a fost imposibil să se descopere motivul tulburării suferite de bolid. Nimic de pe cer nu pare de natură a o explica. Cercetările în această direcție continuă și nu ne îndoim că ele vor da un rezultat în cel mai scurt timp.

Oricum ar fi în privința aceasta, e cel puțin prematur să se anunțe căderea asteroidului și să fixeze a fortiori *data și locul căderii. Evident, dacă necunoscuta cauză care influențează bolidul va continua să acționeze în același sens, el va sfîrși prin a cădea, dar nimic nu ne îndreptățește pînă acum să afirmăm că așa va fi. În momentul de față, viteza relativă i-a crescut în mod necesar, deoarece bolidul descrie o orbită mai mică. Nu va exista deci nici o tendință de cădere, în cazul cînd forța care îl solicită va înceta de-a-i mai fi aplicată.*

În ipoteza contrară, deoarece perturbațiile constatate la fiecare trecere a bolidului sînt pînă în ziua de azi inegale, iar variațiile lor de intensitate par a nu se supune nici unei legi, nu s-ar putea, chiar prevăzîndu-se căderea, să i se precizeze nici data și nici locul.

În rezumat, concluziile noastre sînt următoarele: căderea bolidului pare probabilă; dar nu e sigură. În orice caz, nu este iminentă.

Sfătuim deci publicul să-și păstreze calmul, în fața unei eventualități care rămîne ipotetică și a cărei realizare, în plus, nu poate duce la nici un rezultat practic. Pe viitor, vom avea grijă, dealtfel, să ținem publicul la curent, prin note zilnice care vor relata zi de zi desfășurarea evenimentelor».

Or fi luat cunoștință de concluziile lui J.B.K. Lowenthal domnul Seth Stanfort și doamna Arcadia Walker? Iată un lucru despre care nu știm nimic. În ceea ce îi privește pe domnul Dean Forsyth și pe doctorul Sydney Hudelson, primul primi la Saint-Louis, în statul Missouri, iar al doilea la New York, lecția directorului Observatorului din Boston. Și se roșiră primind-o, ca și cum li s-ar fi tras palme.

Oricît de cumplită le-ar fi fost umilirea, nu le rămînea decît să se plece în fața ei. Cu un savant ca J.B.K. Lowenthal nu se discută. Domnul Forsyth și domnul Hudelson se reîntoarseră deci cu coada între picioare la Whaston, primul sacrificîndu-și biletul plătit pînă la San Francisco, celălalt lăsînd pradă lăcomiei unei companii de transporturi prețul cabinei pe care o și reținuse pînă la Buenos-Aires.

Reîntorși la domiciliile respective, se urcară nerăbdători unul în turn, celălalt în foișor. Și nu avură nevoie de mult timp ca să-și dea seama că J.B.K. Lowenthal avea dreptate, căci regăsiră cu greu bolidul, și nu la locul pe care calculele lor, hotărît inexacte, îl fixaseră.

Dean Forsyth şi doctorul Hudelson începură să resimtă curînd urmările penibilei lor erori. Ce deveniseră alaiurile care îi conduseseră în triumf la gară? Vădit lucru, publicul nu-i mai privea cu ochi buni. Cît de dureros le-a fost, după ce savuraseră din plin popularitatea, să fie deodată lipsiţi de băutura aceasta ameţitoare!

Dar un necaz şi mai mare avea să se abată curînd asupra lor. Aşa cum dăduse să se înţeleagă judecătorul Proth, un al treilea concurent li se ridica în faţă. Lucrul acesta mai întîi se zvoni, apoi, peste cîteva ore, zvonul deveni ştire oficială, trîmbiţată *urbi et orbi**.

Şi era de combătut acest al treilea concurent, care reunea în persoana lui întregul univers civilizat. Dacă Dean Forsyth şi doctorul Hudelson n-ar fi fost orbiţi de patimă, i-ar fi prevăzut încă de la bun început intervenţia. În loc să-şi intenteze reciproc un proces ridicul, ar fi trebuit să-şi spună că diversele guverne din lume se vor ocupa neapărat de miile şi de miliardele al căror aport subit putea să dezlănţuie cea mai cumplită revoluţie financiară. Raţionamentul acesta, atît de firesc şi de simplu, Dean Forsyth şi doctorul Hudelson nu-l făcuseră totuşi, iar anunţul reunirii unei conferinţe internaţionale îi lovi ca un trăsnet.

Amîndoi alergară să se informeze. Vestea era exactă. Ba chiar erau cunoscute şi numele membrilor viitoarei conferinţe care urmau să se întrunească la Washington, la o dată pe care durata călătoriei unor delegaţi o amîna, din nefericire, mai mult decît ar fi fost de dorit. Totodată, guvernele zorite de împrejurări hotărîseră ca, pînă la sosirea tuturor delegaţilor, să se ţină la Washington două întruniri pregătitoare a diverşilor diplomaţi acreditaţi pe lîngă guvernul american. Delegaţii extraordinari urmau să sosească în timp ce se ţineau întrunirile pregătitoare, în cursul cărora avea să se netezească terenul în aşa fel încît conferinţa definitiv constituită să aibă, încă de la prima şedinţă, un program bine definit.

Nu-i aci locul să înşirăm lista tuturor statelor dornice să facă parte din conferinţă. După cum am arătat, lista aceasta cuprindea întregul univers civilizat**.

Toate ambiţiile erau permise. Toate speranţele erau legitime, căci nimeni nu ştia încă unde avea să cadă meteorul, admiţînd că avea să cadă realmente.

Prima adunare pregătitoare avu loc la 25 mai la Washington. Ea începu prin rezolvarea *ne varietur**** a chestiunii Forsyth-Hudelson,

---

* Urbi et orbi — expresie latină; în traducere literală înseamnă: oraşului şi universului. Sensul curent este acum: pretutindeni.

** Jules Verne foloseşte acest prilej pentru a prezenta cititorului harta politică a vremii.

*** Ne varietur — expresie latină: ca să nu se schimbe nimic.

care nu ceru mai mult de cinci minute. Zadarnic încercară să se facă ascultați cei doi astronomi-amatori, căci fură dați afară ca niște bieți nepoftiți. E lesne de închipuit furia lor, cînd se reîntoarseră la Whaston. Dar adevărul ne silește să arătăm că acuzațiile li se pierdură în vînt. În presa care atîta vreme îi acoperise cu flori nu se găsi nici un ziar care să le ia apărarea! Vai! Ziarele se săturaseră pînă în gît de «onorabilul cetățean din Whaston», de «iscusitul astronom», de «matematicianul pe cît de strălucit pe atît de modest!» Acum schimbaseră tonul.

«Ce-au căutat la Washington aceste două paiațe?... Au fost primii care au semnalat meteorul?... Ei și?... Întîmplarea asta gratuită le dădea vreun drept?... Aveau vreun amestec în căderea lui? Zău, nici n-ar fi cazul să fie discutate niște pretenții atît de ridicule!» Iată cum se exprima de data aceasta presa. *Sic transit gloria mundi!**.

După rezolvarea primei chestiuni începură lucrările serioase.

Mai întîi, se ținură cîteva ședințe pentru întocmirea listei statelor suverane, cărora avea să li se recunoască dreptul de a participa la conferință. Multe din ele n-aveau reprezentanți acreditați la Washington. Rămînea deci să se rezolve principiul colaborării lor pînă în ziua cînd Conferința avea să-și înceapă discuția de bază. Întocmirea listei acesteia nu se făcu de la sine și discuțiile atinseră un grad de însuflețire care promitea pentru viitor. După șapte ședințe consecutive, nu se ajunsese încă la nici o concluzie, cînd, pe ziua de 1 iunie, un incident neașteptat veni să tulbure spiritele.

Așa cum făgăduise, J.B.K. Lowenthal dădea regulat, în fiecare zi, vești despre bolid, sub forma unor note scurte comunicate presei. Pînă atunci, notele lui nu cuprinseseră nimic deosebit. Se mulțumiseră să informeze lumea că mersul meteorului continua să sufere schimbări foarte mici, al căror total făcea căderea din ce în ce mai probabilă, fără a da totuși posibilitatea de a o considera ca sigură.

Dar nota publicată la 1 iunie era cu totul diferită de cele precedente. Tulburarea bolidului s-ar fi putut crede că e contagioasă, într-atît de tulburat se arătă la rîndul său J.B.K. Lowenthal.

«*Nu fără o reală emoție*, spunea el în ziua aceea, *aducem la cunoștința publicului ciudatele fenomene cărora le-am fost martor, faptele care tind nici mai mult nici mai puțin decît să nimicească bazele științei astronomice, adică ale științei însăși, căci cunoștințele omenești formează un tot ale cărui părți sînt legate între ele. Dar, oricît de inexplicate și de inexplicabile ar fi aceste fenomene, nu putem să nu le recunoaștem caracterul de certitudine absolută.*

---

* Sic transit gloria mundi — expresie latină: astfel trece gloria lumii

* Proiectul R.I. – 2010 * * Colectia Jules Verne *

Comunicările noastre anterioare au informat publicul că mersul bolidului din Whaston a suferit perturbații succesive și neîntrerupte, a căror cauză și lege au fost cu neputință de aflat pînă acum. Lucrul acesta însă era cît se poate de nefiresc. Astronomul, într-adevăr, citește pe cer ca într-o carte, și, de obicei, prevede tot ce se petrece acolo sau măcar întrevede rezultatele faptului petrecut. Așa, de pildă, eclipsele anunțate cu sute de ani înainte au loc în secunda fixată, supunîndu-se parcă ordinului ființei pieritoare a cărei prețiință le-a văzut în negurile viitorului și care, în clipa cînd prezicerea i se realizează, își doarme de mult somnul veșnic.

Totuși, dacă perturbațiile observate pînă acum nu erau normale, în schimb nu contraziceau datele științei, iar dacă ne rămînea necunoscută cauza lor, puteam să învinovățim imperfecția metodelor noastre de cercetare.

Astăzi însă nu mai este așa. De alaltăieri, 30 mai, mersul bolidului a suferit noi abateri în contradicție absolută cu cele mai temeinice cunoștințe teoretice pe care le avem. Aceasta înseamnă că trebuie să renunțăm la speranța de-a le găsi vreodată explicații satisfăcătoare; principiile care aveau putere de axiome și pe care se întemeiau calculele noastre nu mai sînt aplicabile în cazul de față.

Pînă și cel mai puțin priceput dintre astronomi a putut să observe cu ușurință că în a doua trecere din după-amiaza zilei de 30 mai bolidul, în loc să-și continue apropierea de Pămînt, neîntreruptă de la 10 mai, s-a depărtat, dimpotrivă, în mod simțitor. Pe de altă parte, înclinarea orbitei lui, care de douăzeci de zile tindea să devină din ce în ce mai mult nord-est-sud-vest, a încetat dintr-o dată să se mai accentueze.

Fenomenul acesta brusc cuprindea și el ceva de neînțeles; dar ieri, 31 mai, la a patra trecere după răsăritul soarelui, am fost obligați să constatăm că orbita meteorului redevenise aproape exact nord-sud, pe cînd distanța față de Pămînt rămăsese, din ajun, neschimbată.

Aceasta e situația actuală. Știința e neputincioasă în fața unor fapte care par atît de incoerente, dacă în Univers poate exista ceva incoerent.

În prima noastră notă am spus că, deși căderea era încă nesigură, trebuia să fie socotită cel puțin probabilă. Acum nu mai îndrăznim să fim atît de afirmativi și preferăm să ne mărginim la modesta mărturisire a ignoranței noastre.»

Dacă un anarhist ar fi aruncat o bombă în mijlocul celei de-a opta adunări pregătitoare, bomba tot n-ar fi izbutit să întreacă efectul notei lui J.B.K. Lowenthal. Ziarele care o reproduceau, însoțită de comentarii pline cu semne de exclamare, erau smulse din mîinile vînzătorilor. Întreaga după-amiază se pierdu în discuții și în schimburi

de păreri destul de nervoase, spre marea pagubă a laborioaselor lucrări ale Conferinței.

În zilele următoare, lucrurile se agravară și mai mult. Notele lui J.B.K. Lowenthal se succedară, într-adevăr, unele mai uimitoare decît altele. În mijlocul baletului atît de minunat orînduit al astrelor, bolidul părea că dansează un adevărat cancan, o fantezie de unul singur, fără regulă și măsură. Orbita lui cînd se înclina cu trei grade spre est, cînd se redresa cu patru grade spre vest. Dacă, la vreuna din treceri, părea că se apropie puțin de Pămînt, la trecerea următoare se afla cu cîțiva kilometri mai departe. Să înnebunești, nu alta!

Nebunia aceasta cuprindea încetul cu încetul Conferința Internațională. Nesiguri pe utilitatea practică a discuțiilor, diplomații lucrau alene și fără voința hotărîtă de-a ajunge la un rezultat.

Timpul trecea totuși. Din feluritele puncte ale globului delegații tuturor națiunilor se îndreptau grăbiți spre America și spre Washington. Mulți dintre ei sosiseră; curînd, numărul lor devenise suficient pentru constituirea legală a Conferinței, fără să mai fie așteptați colegii care trebuiau să vină de la distanțe mai mari. Aveau să înceapă oare discutarea unei probleme căreia nici măcar primul punct nu-i fusese clarificat?

Membrii adunării pregătitoare se ambiționară, și, printr-o muncă îndîrjită, izbutiră, în opt ședințe suplimentare, să catalogheze statele ai căror delegați urmau să fie admiși la ședințe. Se fixă un număr de cincizeci și două de state, dintre care douăzeci și șase din Europa, șase din Asia, patru din Africa și șaptesprezece regate ereditare, douăzeci și două de republici și șase principate. Aceste cincizeci și două de imperii, monarhii, republici și principate, fie prin ele însele, fie prin statele vasale și prin coloniile lor, erau deci recunoscute ca singurele proprietare ale globului de aur.

Dealtfel, era și timpul ca adunările pregătitoare să ajungă la această concluzie. Delegații celor cincizeci și două de state admise să participe la deliberări se aflau în marea lor majoritate la Washington sau soseau zilnic.

Conferința Internațională se reuni deci, pentru prima oară, în ziua de 10 iunie, la orele două după-amiază, sub președinția delegatului cel mai în vîrstă, care se nimeri să fie domnul Soliès, profesor de oceanografie și delegat al principatului Monaco. Conferința trecu imediat la constituirea biroului definitiv.

La primul scrutin, președinția îi fu atribuită, în semn de respect pentru țara-gazdă, domnului Harvey, jurisconsult eminent și reprezentant al Statelor Unite. Vicepreședinția fu ceva mai disputată. Ea îi reveni pînă la urmă Rusiei, în persoana domnului Saratoff. Apoi fură

aleşi ca secretari delegatul francez, delegatul englez şi delegatul japonez.

După îndeplinirea formalităţilor acestora, preşedintele rosti o cuvîntare foarte curtenitoare şi foarte aplaudată; apoi anunţă că se va trece la alegerea a trei subcomisii care vor avea sarcina să caute cea mai bună metodă de lucru din întreitul punct de vedere demografic, financiar şi juridic.

Tocmai începuse votarea, cînd un uşier se îndreptă spre fotoliul prezidenţial şi-i înmînă domnului Harvey o telegramă.

Domnul Harvey începu să citească telegrama; dar pe măsură ce o citea, faţa lui exprima o uimire crescîndă. După o clipă de gîndire, preşedintele ridică totuşi, dispreţuitor, din umeri, ceea ce nu-l împiedică, după o altă clipă de gîndire, să agite clopoţelul ca să atragă atenţia colegilor săi.

Cînd se făcu tăcere, domnul Harvey spuse:

— Domnilor, cred că e de datoria mea să vă aduc la cunoştinţă că am primit în momentul acesta o telegramă. Nu mă îndoiesc cîtuşi de puţin că e trimisă de vreun nebun. Dar mi se pare mai corect să v-o citesc. Telegrama, altminteri nesemnată, e concepută astfel:

«*Domnule Preşedinte,*

Am onoarea să informez Conferinţa Internaţională că bolidul, care trebuia să constituie obiectul discuţiilor ei, nu este res nullius*, *dat fiind că e proprietatea mea personală.*

Conferinţa Internaţională n-are deci nici un temei să existe, şi, dacă persistă în sensul acesta, lucrările ei sînt dinainte nule şi neavenite.

Prin voinţa mea, bolidul se apropie de Pămînt; iar de căzut va cădea pe proprietatea mea, deci mie îmi aparţine.»

— Telegrama nu e semnată? întrebă delegatul englez.

— Nu.

— În aceste condiţii, nu e cazul s-o luăm în seamă, declară reprezentantul imperiului german.

— Aceasta e şi părerea mea, aprobă preşedintele; cred că răspund sentimentului unanim al colegilor, clasînd pur şi simplu documentul în arhivele Conferinţei... Sînteţi de aceeaşi părere, domnilor?... Nimeni nu e împotrivă? Atunci, şedinţa continuă...

---

* Res nullius — lucrul nimănui, ceea ce nu este proprietatea nimănui.

XIV

ÎN CARE VĂDUVA THIBAUT, AMESTECÎNDU-SE PROSTEȘTE ÎN CELE MAI SUPERIOARE PROBLEME DE MECANICĂ CEREASCĂ, ÎI PRICINUIEȘTE MARI GRIJI BANCHERULUI ROBERT LECOEUR

Mințile luminate susțin că progresul va duce la dispariția treptată a slujbelor care aproape că nu cer muncă, dar sînt, în schimb, gras plătite. Să le credem pe cuvînt. În orice caz, exista cel puțin o asemenea slujbă pe vremea cînd se petreceau ciudatele evenimente povestite aici.

Această slujbă o avea văduva Thibaut,fostă măcelăreasă, care făcea curățenie în casa lui Zéphyrin Xirdal.

Toată munca văduvei Thibaut consta, într-adevăr, numai din curățitul odăii acestui savant dezechilibrat. Și cum mobilierul odăii era redus la cea mai simplă expresie, întreținerea curățeniei nu putea fi socotită drept o a treisprezecea ispravă a lui Hercule. Restul locuinței aproape că n-o privea pe văduva Thibaut. În a doua odaie, mai ales, îi fusese interzis cu desăvîrșire să atingă, sub orice motiv, vrafurile de hîrtii care zăceau pretutindeni, iar măturatul trebuia să se limiteze doar la un mic pătrat central, unde podeaua rămăsese goală.

Văduva Thibaut, mare iubitoare a ordinei și a curățeniei, suferea văzînd haosul care înconjura pătratul de podea, aflat ca o insuliță în mijlocul oceanului, și dorea cu înflăcărare să facă măcar o dată curățenie generală. Într-o zi,aflîndu-se singură în casă, îndrăznise să-și satisfacă dorința. Dar Zéphyrin Xirdal, reîntors pe neașteptate, se înfuriase atîta, fața lui de obicei blîndă exprimase o asemenea ferocitate, încît văduva Thibaut rămăsese vreme de opt zile în prada unui tremur nervos. De atunci, nu mai încercase nici cea mai mică incursiune pe teritoriul scos de sub jurisdicția ei.

Din multiplele opreliști care stăvileau avîntul însușirilor ei profesionale, rezulta că văduva Thibaut aproape că nu mai avea nimic de făcut. Altminteri, asta n-o împiedica să-și petreacă zilnic cîte două ore la boierul ei — așa îi spunea ea lui Zéphyrin Xirdal, cu o politețe pe care o socotea rafinată — consacrîndu-și șapte sferturi de oră unei conversații, sau mai exact unui monolog de bun-gust.

La numeroasele ei calități, văduva Thibaut adăuga, într-adevăr, o uimitoare ușurință de-a vorbi. Unii susțineau că era o gură-spartă fără pereche. Dar asta numai din rea-voință. Văduvei îi plăcea să vorbească, și atîta tot.

Și nu-și chinuia cine știe cît mintea. În genere, tema primelor ei discursuri era distincția familiei care o număra printre membrii săi.

Deschizînd apoi capitolul nenorocirilor proprii, văduva explica datorită căror împrejurări nefericite o măcelăreasă poate fi transformată în slujnică. Faptul că povestea aceasta sfîşietoare era cunoscută şi răscunoscută n-avea nici o importanţă. Văduva Thibaut o povestea mereu, cu egală plăcere. După ce epuiza şi subiectul acesta, începea să vorbească despre feluritele persoane la care lucrase. Cu obiceiurile, părerile şi felul de a fi al acestor persoane, ea compara părerile, felul de-a fi şi obiceiurile lui Zéphyrin Xirdal, distribuind cu imparţialitate dezaprobările şi laudele.

Zéphyrin Xirdal, fără să-i răspundă vreodată, dovedea o răbdare de neclintit. E drept că, pierdut în gînduri cum era, nu-i auzea trăncăneala. Şi lucrul acesta, la urma urmei, îi scădea mult meritul. Oricum, însă, lucrurile mergeau aşa de ani de zile, ea vorbind mereu, el neascultînd-o niciodată, şi amîndoi, de fapt, foarte mulţumiţi unul de altul.

La 30 mai, văduva Thibaut făcu ceea ce făcea de obicei în fiecare zi, adică intră la nouă dimineaţa în locuinţa lui Zéphyrin Xirdal. Savantul plecase în ajun cu prietenul său Marcel Leroux, şi locuinţa era goală.

Văduva Thibaut nu se miră prea mult. O lungă serie de plecări anterioare făceau ca dispariţiile acestea neaşteptate să i se pară normale. Plictisită doar de faptul că n-avea cine s-o asculte, începu curăţenia, ca de obicei.

Un obiect ciudat, un fel de lădiţă negricioasă, micşora simţitor suprafaţa legitimă a pătratului de podea rezervat pentru mătură. Ce-o mai fi şi asta? Hotărîtă să nu îngăduie o asemenea încălcare a drepturilor proprii, văduva Thibaut deplasă obiectul fără să şovăie, apoi îşi continuă liniştită munca.

Fiind niţeluş surdă, văduva nu auzi bîzîitul uşor care ieşea din lădiţă, iar lumina albăstrie a reflectorului metalic, atît de slabă, scăpă de asemenea privirii ei distrate. Totuşi, la un moment dat, un lucru ciudat îi atrase atenţia: cum tocmai trecea prin faţa reflectorului metalic, un brînci irezistibil o făcu să cadă pe podea. Seara, cînd se dezbrăcă, văduva avu surpriza să constate că o vînătaie cît toate zilele, aproape neagră, îi împodobea şoldul drept; faptul acesta i se păru deosebit de ciudat, căci de căzut căzuse pe partea stîngă. Cum, din întîmplare, nu se mai apropiase de axa reflectorului, fenomenul se produsese o singură dată; iată de ce văduva nu se gîndi să facă nici cea mai mică legătură între căderea ei şi lădiţa mişcată cu atîta curaj. Îşi spuse că pesemne călcase strîmb, şi nu se mai gîndi la accident.

Pătrunsă de sentimentul datoriei, văduva Thibaut nu uită, după ce termină măturatul, să pună lădiţa la loc. Şi trebuie să recunoaştem că îşi dădu toată silinţa, căznindu-se s-o aşeze exact aşa cum o găsise. Dacă nu izbuti decît într-o măsură, trebuie s-o scuzăm, căci nu din-

adins îndreptă ea cilindrul vîrtejului de pulbere într-o direcție oarecum diferită de direcția anterioară.

În zilele următoare, văduva Thibaut procedă la fel. De ce și-ar fi schimbat niște obiceiuri atît de virtuoase și de lăudabile?

Mai trebuie să recunoaștem însă că, datorită obișnuinței, lădița negricioasă își pierdu încetul cu încetul în ochii văduvei mult din importanța pe care o avusese și că văduva, după măturatul zilnic, se îngriji tot mai puțin s-o repună exact în poziția de la început. Firește, văduva Thibaut nu uită să ducă lădița în fața ferestrei, fiindcă acolo îi plăcuse domnului Xirdal s-o așeze, dar reflectorul metalic își deschidea acum orificiul în direcții din ce în ce mai variate. Într-o zi își proiecta cilindrul ceva mai la dreapta, în altă zi ceva mai la stînga... Văduva Thibaut n-avea intenții rele și nu bănuia ce zbucium cumplit îi pricinuia lui J.B.K. Lowenthal colaborarea ei. Ba chiar, o dată, răsturnînd din nebăgare de seamă reflectorul, nu văzu nici un neajuns în faptul că îi îndrepta bătaia direct spre tavan.

Astfel, îndreptat spre zenit, își regăsi Zéphyrin Xirdal aparatul, cînd se reîntoarse acasă, în ziua de 10 iunie, pe la vremea prînzului.

Xirdal își petrecuse vacanța la mare, într-un mod cît se poate de plăcut; și poate că și-ar mai fi prelungit-o dacă, la douăsprezece zile după ce sosise acolo, n-ar fi avut ciudata fantezie să-și pună rufe curate. Toana aceasta îl împinse să-și desfacă pachetul, în care găsi, spre marea lui mirare, douăzeci și șapte de borcănașe cu gura largă. Zéphyrin Xirdal căscă ochii mari. Ce căutau aici cele douăzeci și șapte de borcane? Dar, curînd, lanțul amintirilor se legă și îi reveniră în minte planurile pilei electrice, atît de pasionante și atît de complet uitate.

După ce își trase, drept pedeapsă, cîțiva pumni, Xirdal se grăbi să-și împacheteze la loc cele douăzeci și șapte de recipiente și, părăsindu-și prietenul, sări într-un tren care îl readuse direct la Paris.

S-ar fi putut întîmpla ca, pe drum, Zéphyrin Xirdal să uite motivul urgent care îl readucea acasă. Și asta n-ar fi fost deloc extraordinar. Dar un incident îi reîmprospătă memoria, de cum puse piciorul pe peronul gării Saint-Lazare.

Legase cu atîta grijă pachetul cu cele douăzeci și șapte de recipiente, încît hîrtia se desfăcu tocmai atunci și-și goli pe asfalt conținutul, care se spărsese făcînd un zgomot cumplit. Două sute de persoane se întoarseră, crezînd că e vorba de-un atentat anarhist. Dar nu-l văzură decît pe Zéphyrin Xirdal, care își privea năuc paguba.

Nenorocirea avu însă avantajul să-i reamintească stăpînului răposatelor borcane scopul pentru care sosise la Paris. Înainte de-a ajunge acasă, Xirdal trecu deci pe la negustorul de produse chimice și cumpără alte douăzeci și șapte de recipiente nou-nouțe; apoi se abătu și pe la

tîmplar, unde armătura comandată îl aştepta zadarnic, de zece zile.

Împovărat cu aceste pachete şi arzînd de nerăbdare să-şi reînceapă experienţele, Xirdal deschise uşa, grăbit. Dar rămase încremenit în prag cînd dădu cu ochii de aparatul al cărui reflector se căsca spre zenit.

Pe Zéphyrin Xirdal îl năpădiră imediat amintirile. Şi-l tulburară atît de puternic încît mîinile i se muiară lăsînd să scape povara. Aceasta, supunîndu-se imediat legilor gravităţii, nu şovăi să pornească direct spre centrul Pămîntului. Şi nici vorbă că ar fi ajuns la destinaţie, dacă, din nefericire, n-ar fi fost oprite de podea, unde armătura de lemn se frînse în două, iar cele douăzeci şi şapte de recipiente se sparseră cu mare zgomot. Iată,deci, cincizeci şi patru de borcane sparte în mai puţin de o oră. Cu un asemenea ritm, n-ar fi trebuit prea mult ca Zéphyrin Xirdal să-şi lichideze contul de la bancă!

Dar iscusitul spărgător de sticlă nici nu-şi dădu măcar seama ce prăpăd făcuse. Încremenit în pragul uşii,el îşi privea gînditor aparatul.

«Asta e isprava văduvei Thibaut», îşi spuse Xirdal, hotărîndu-se să intre. Şi, firește, cuvintele lui dovedeau cît de bine ştia să ghicească adevărul.

Cînd ridică privirea, descoperi în tavan şi deasupra tavanului, în acoperiş, o mică gaură, situată exact în axa reflectorului metalic, în centrul căruia becul continua să se învîrtească nebuneşte. Gaura, prin care ar fi putut să încapă un creion, avea marginile atît de precise încît părea făcută cu burghiul.

Un zîmbet încreţi colţurile gurii lui Zéphyrin Xirdal; savantul începea să se distreze.

— Da... da... şopti el.

Totuşi, trebuia să intervină. Aplecîndu-se peste aparat, îi întrerupse funcţionarea. Bîzîitul încetă imediat, lumina albăstruie se stinse, becul redeveni, încetul cu încetul, nemişcat.

— Da... da..., repetă Zéphyrin Xirdal, frumoase lucruri trebuie că s-au mai întîmplat!

Cu o mînă grăbită, rupse apoi banderolele ziarelor îngrămădite pe masă şi citi rîzînd din toată inima notele prin care J.B.K. Lowenthal aducea la cunoştinţa întregii lumi ciudatele fantezii ale bolidului din Whaston.

Dar citirea altor articole îl făcu, dimpotrivă, să se încrunte. Ce însemna Conferinţa aceasta Internaţională, a cărei primă şedinţă, urmînd după adunările pregătitoare, era anunţată chiar pentru ziua aceea? Cum adică să fie stabilită proprietatea bolidului? Nu-i aparţinea de drept celui care îl atrăgea spre Pămînt şi fără de care ar fi continuat în vecii vecilor să străbată spaţiul?

Zéphyrin Xirdal își aminti însă că nimeni nu cunoștea intervenția lui. Trebuia deci să anunțe Conferința Internațională, pînă cînd nu apuca să-și prăpădească vremea cu lucrări sterile de la bun început.

Împingînd cu piciorul cioburile celor douăzeci și șapte de recipiente, Xirdal alergă pînă la poșta cea mai apropiată, de unde expedie telegrama pe care domnul Harvey avea s-o citească de la înălțimea fotoliului prezidențial. Și nu e nimeni de vină dacă, datorită unei scăpări, neobișnuită la un om atît de puțin distrat, uită să semneze.

După trimiterea telegramei, Xirdal se reîntoarse acasă, se informă dintr-o revistă științifică despre mersul neregulat al meteorului, apoi, dezgropîndu-și pentru a doua oară luneta, făcu o nouă și excelentă observație care îi servi ca bază pentru noile calcule.

La miezul nopții, cînd totul era perfect pregătit, Xirdal își puse din nou aparatul în funcțiune și revărsă în spațiu energia radiantă cu intensitatea și în direcția cuvenită; apoi, o jumătate de oră mai tîrziu, după ce opri aparatul, se culcă liniștit și dormi somn adînc.

Zéphyrin Xirdal își urmărea de două zile experiența, și tocmai oprise funcționarea aparatului, pentru a treia oară în după-amiaza aceea, cînd cineva bătu la ușă. Ducîndu-se să deschidă, se pomeni nas în nas cu bancherul Robert Lecoeur.

— În sfîrșit! Iată-te! strigă acesta, pășind peste prag.

— După cum vezi, spuse Zéphyrin Xirdal.

— Din fericire! răspunse domnul Lecoeur. Căci e a nu stiu cîta oară cînd urc de pomană cele șase etaje, pînă la tine. Unde naiba ai fost?

— Am lipsit cîteva zile, spuse Xirdal, roșindu-se fără voia lui.

— Ai lipsit!... strigă domnul Lecoeur, indignat. Ai lipsit!... Dar e îngrozitor!... Să neliniștești oamenii în halul ăsta!...

Zéphyrin Xirdal își privi mirat nașul. Sigur, știa că ține la el. Dar chiar atît de mult!...

— Nu zău, unchiule, dar ce putea să te supere? întrebă el.

— Ce putea să mă supere? repetă bancherul. Nu știi, nenorocitule, că toată averea mea se sprijină pe capul tău...

— Nu înțeleg, făcu Zéphyrin Xirdal așezîndu-se pe masă și oferindu-i oaspetelui singurul scaun din încăpere.

— Cînd ai venit să-mi împărtășești planurile tale fantastice, urmă domnul Lecoeur, mărturisesc că m-ai convins...

— Păi sigur!... aprobă Xirdal.

— Am mizat deci pe șansa ta și am început să joc din plin, la bursă, în scădere.

— În scădere?

— Da, am început să vînd.

— Ce?

— Mine de aur. Îți dai seama că,dacă bolidul cade, minele vor scădea, și...

— Vor scădea! Înțeleg din ce în ce mai puțin, îl întrerupse Xirdal. Nu văd ce influență poate avea drăcovenia mea asupra nivelului unei mine de aur.

— Asupra unei mine, sigur că n-are, recunoscu domnul Lecoeur. Dar asupra acțiunilor ei, e cu totul altceva.

— Fie, acceptă Xirdal, fără să mai stăruie. Ai vîndut deci acțiuni ale minelor de aur. Asta nu-i prea grav. Înseamnă doar că ai acțiunile...

— Ba, dimpotrivă, n-am nici una.

— De! făcu Zéphyrin, năucit. Să vinzi ceea ce n-ai, cere multă dibăcie. Eu n-aș fi în stare...

— Operația asta se cheamă speculație la termen, dragă Zéphyrin, explică bancherul. Cînd va trebui să livrez acțiunile, le voi cumpăra, și atîta tot.

— Atunci, ce cîștigi?... Să vinzi ca să cumperi nu prea pare ingenios, la prima vedere.

— Te înșeli, căci în momentul acela acțiunile minelor vor fi mai ieftine.

— Și de ce vor fi mai ieftine?

— Pentru că bolidul va arunca în circulație mai mult aur decît conține întregul Pămînt la ora actuală. Valoarea aurului va scădea, deci, cel puțin la jumătate; iată de ce acțiunile minelor de aur nu vor mai prețui aproape nimic. Acum ai înțeles?

— Firește, făcu Xirdal, fără convingere.

— La început, continuă bancherul, mă bucuram că am avut încredere în tine. Tulburările observate în mersul bolidului, căderea lui anunțată ca sigură au provocat o primă scădere de douăzeci și cinci la sută asupra minelor. Entuziasmat, convins că scăderea se va accentua enorm, mi-am sporit poziția în proporții considerabile.

— Adică?

— Adică am vîndut o cantitate de mine de aur cu mult mai mare.

— Tot fără să le ai?...

— Se înțelege... Îți închipui deci spaima mea, cînd am văzut ce se petrece: tu ai dispărut, bolidul s-a oprit din căderea lui și a luat-o razna prin cele patru colțuri ale cerului. Iar ca rezultat: acțiunile minelor au început să urce, și eu pierd sume enorme... Ce să cred despre toate astea?

Zéphyrin Xirdal își privi curios nașul. Niciodată nu-l văzuse atît de zguduit.

— Nu prea ți-am înțeles bine combinația, spuse el, în sfîrșit. Toate poveștile astea sînt prea grele pentru mine. Totuși, mi se pare că am

înțeles că te-ai bucura dacă ai vedea bolidul căzînd. Ei bine, fii liniştit! O să cadă!

— Îmi făgăduieşti?

— Îți făgăduiesc.

— Sigur?

— Sigur... Dar dumneata mi-ai cumpărat terenul, după cum ne-am înțeles?

— Firește, răspunse domnul Lecoeur. Totul e în regulă. Am actele de proprietate în buzunar.

— Atunci e bine, aprobă Zéphyrin Xirdal. Ba pot chiar să-ți anunț că experiența mea va fi terminată la 5 iulie. În ziua aceea părăsesc Parisul şi plec în întîmpinarea bolidului.

— Care va cădea?

— Care va cădea.

— Am să merg cu tine! strigă domnul Lecoeur, entuziasmat.

— Dacă vrei!... spuse Zéphyrin Xirdal.

Fie din pricina răspunderii față de Robert Lecoeur, fie numai datorită interesului ştiințific, care îl captivase iar în întregime, fapt e că o influență favorabilă îl împiedică pe Xirdal să mai facă noi nerozii.

Experiența începută fu urmărită metodic, şi misteriosul aparat bîzîi, pînă la 5 iulie, de peste patrusprezece ori în douăzeci de ore.

Din timp în timp, Zéphyrin Xirdal făcea cîte o observație astronomică asupra meteorului. Astfel putu să-şi dea seama că totul mergea exact cum prevăzuse.

În dimineața zilei de 5 iulie, îşi îndreptă pentru ultima dată obiectivul spre cer.

— Gata, spuse el apoi; acum îl pot lăsa în pace.

Şi începu imediat să-şi facă bagajele.

Mai întîi luă aparatul cu cîteva becuri de schimb şi o lunetă. Le înveli cu multă îndemînare şi, ca să le ferească de accidentele posibile în călătorie, le adăposti în cutii de protecție. Apoi veni rîndul bagajelor personale.

O problemă serioasă i se ivi de cum făcu primul pas. In ce să-şi împacheteze lucrurile pe care voia să le ia? Într-un cufăr? Zéphyrin Xirdal nu avusese niciodată un cufăr. Atunci într-o valiză?...

După multă gîndire, îşi aminti că trebuia să aibă o valiză. Şi dovadă că o avea într-adevăr e faptul că o găsi după îndelungate cercetări, în fundul unei cămări, unde se înghesuiau o mulțime de rămăşițe ale vieții lui casnice, în mijlocul cărora nici cel mai savant anticar nu s-ar mai fi putut descurca.

Valiza aceasta, pe care Zéphyrin Xirdal o scoase la lumină, fusese odinioară îmbrăcată în pînză. Faptul părea sigur, căci cîteva zdrențe

de pînză mai rămăseseră încă lipite pe scheletul ei de carton. Cît despre curele, existența lor anterioară era probabilă, dar nu sigură, căci nu mai lăsase nici o urmă acum.

Zéphyrin Xirdal desfăcu valiza în mijlocul camerei și stătu multă vreme pe gînduri în fața ei. Ce să pună în ea?

«Numai lucruri absolut trebuitoare, își spuse el. Trebuie, deci, lucrat metodic și operată o selecție rațională.»

În virtutea principiului acestuia, puse mai întîi în valiză trei articole de încălțăminte. Avea să regrete mai tîrziu că, printr-o nefericită întîmplare, dintre aceste trei obiecte, unul era o gheată cu nasturi, altul un pantof cu șireturi, iar al treilea un papuc. Dar, pînă una-alta, nepotrivirea lor n-avea nici o importanță, iar o parte a valizei se și umplu. Asta era cel mai important!

După împachetarea încălțămintei, Zéphyrin Xirdal, frînt de oboseală, își șterse fruntea, după care începu iar să chibzuiască.

Rezultatul reflecțiilor sale îl făcu să-și dea oarecum seama de nepriceperea lui în arta de a împacheta. Iată de ce, spunîndu-și că nu va ajunge la nimic bun prin metoda clasică, hotărî să se încreadă în inspirație.

Își vîrî deci mîinile pînă în coate prin sertare și în maldărul de haine care îi reprezenta garderoba. Peste cîteva clipe, un talmeș-balmeș de obiecte umplu una din despărțiturile valizei. Poate că despărțitura cealaltă rămăsese goală, dar Zéphyrin Xirdal habar n-avea. Și fu nevoit să-și îndese lucrurile cu călcîiul, pînă cînd izbuti să le facă loc.

Valiza fu apoi legată cu o funie zdravănă, printr-o serie de noduri atît de complicate încît autorul lor cu siguranță că n-avea să le mai poată dezlega. Apoi Xirdal își contemplă opera cu o satisfacție destul de vanitoasă.

Mai rămînea acum să se ducă la gară. Dar, oricît de neîntrecut ar fi fost cînd era vorba de mers pe jos, Xirdal nici nu se putea gîndi măcar să-și care aparatul, luneta și valiza. Supărător lucru!

Pînă la urmă, ar fi descoperit pesemne că există și trăsuri la Paris. Dar fu scutit de efortul acesta intelectual: în prag se ivi domnul Robert Lecoeur.

— Ești gata, Zéphyrin? îl întrebă el.

— Doar vezi că te așteptam, răspunse cu nevinovăție Xirdal, care uitase că bancherul trebuia să meargă cu el.

— Atunci, la drum, spuse domnul Lecoeur. Cîte colete ai?

— Trei: aparatul, luneta și valiza.

— Dă-mi mie unul și ia-le tu pe celelalte două. Trăsura mea ne așteaptă jos.

— Ce idee bună! admiră Xirdal, închizînd ușa în urma lui.

XV

ÎN CARE J.B.K. LOWENTHAL ÎL ARATĂ PE CÎȘTIGĂTORUL LOZULUI CEL MARE

De cînd săvîrșiseră eroarea dată pe față în mod public de către J.B.K. Lowenthal, și după eșecul umilitor al tentativei lor pe lîngă Conferința Internațională, viața nu mai era deloc veselă pentru domnul Dean Forsyth și pentru doctorul Sydney Hudelson. Uitați, trecuți în rîndul cetățenilor fără importanță și neglijabili, cei doi astronomi-amatori îndurau cu greu indiferența publicului, după ce cunoscuseră beția gloriei.

În convorbirile cu ultimii lor partizani, se ridicau amîndoi cu violență împotriva orbirii mulțimii și-și apărau cauza cu mare spor de argumente. Dacă săvîrșiseră o greșeală, era drept oare să pătimească atîta de pe urma ei? Severul lor critic, savantul J.B.K. Lowenthal însuși, nu se înșelase și el și nu se văzuse silit, la urma urmei, să-și declare neputința? Ce concluzie trebuia trasă, dacă nu că bolidul lor era excepțional, anormal? În aceste condiții, o eroare nu era cît se poate de firească și de scuzabilă?

— Sigur! aprobau ultimii partizani.

Cît despre Conferința Internațională, se putea oare închipui ceva mai nedrept decît refuzul ei de a face dreptate? Că lua măsuri pentru salvarea ordinei financiare a lumii, fie! Dar cum îndrăznea să nege drepturile celui care descoperise meteorul? Bolidul n-ar fi rămas oare necunoscut, iar dacă avea să cadă pînă la urmă pe Pămînt, căderea lui ar fi fost oare prevăzută, fără descoperitorul care îl semnalase atenției universale?

— Și descoperitorul acesta sînt eu! afirma cu energie Dean Forsyth.

— Sînt eu! afirma la rîndul lui doctorul Sydney Hudelson, cu egală energie.

— Sigur! aprobau din nou ultimii partizani.

Oricîtă mîngîiere le-ar fi adus celor doi astronomi aprobarea aceasta, ea nu putea înlocui aclamațiile entuziaste ale mulțimii. Totuși, fiindcă era materialmente imposibil să-i convingă pe toți trecătorii, unul cîte unul, cei doi astronomi-amatori se vedeau siliți să se mulțumească doar cu modesta tămîiere a cîtorva admiratori.

Necazurile îndurate nu le potoleau înflăcărarea, ba dimpotrivă. Cu cît li se contestau mai mult drepturile asupra bolidului, cu atît ei se înverșunau să și le revendice; cu cît pretențiile lor păreau că sînt din ce în ce mai puțin luate în serios, cu atît fiecare dintre ei se încăpățîna să-și afirme calitatea de proprietar unic și exclusiv.

Într-o asemenea stare de spirit, împăcarea ar fi fost imposibilă.

De aceea nimeni nu se mai gîndea la ea. Ba, mai mult chiar, fiecare zi îi despărţea tot mai mult pe cei doi nefericiţi logodnici.

Domnii Forsyth şi Hudelson îşi anunţau cu glas tare intenţia de a se împotrivi pînă la ultima suflare jafului a căror victimă se socotea fiecare din ei; şi spuneau, de asemenea, că vor apela la cele mai înalte instanţe judiciare. Ar fi fost un spectacol minunat! Domnul Forsyth de o parte, doctorul Hudelson, de cealaltă parte, şi, împotriva lor, restul lumii. Avea să fie un proces grandios... dacă izbuteau, totuşi, să găsească tribunalul competent.

Pînă una-alta cei doi foşti prieteni se transformaseră în adversari plini de ură şi nu mai ieşeau din casă. Feroci şi singuratici, îşi petreceau viaţa pe platforma turnului sau a foişorului. De acolo aveau putinţa să supravegheze meteorul care le răpise bunul simţ şi să se asigure, de cîteva ori pe zi, că îşi trasa mai departe curba luminoasă în adîncurile firmamentului. Şi nu coborau decît arareori de la înălţimea unde, cel puţin, erau feriţi de restul familiei, a cărei ostilitate declarată adăuga o amărăciune în plus la amărăciunile de care se socoteau copleşiţi.

Francis Gordon, reţinut de mii de amintiri din copilărie, nu părăsise casa din Elisabeth Street, dar nu mai vorbea cu unchiul său. Prînzeau sau cinau fără să rostească un cuvînt măcar. Nici Mitz nu mai descleşta gura, şi cum nu mai făcea să se audă savurosul ei fel de a vorbi, casa părea tristă şi tăcută ca o mînăstire.

Nici la doctorul Hudelson raporturile familiare nu erau mai plăcute. Loo mîrîia întruna, cu toate privirile rugătoare ale tatălui ei; Jenny plîngea neîncetat, cu toate încercările de încurajare ale doamnei Hudelson. Iar aceasta din urmă se mulţumea doar să ofteze, sperînd că timpul va găsi leac pentru o situaţie pe cît de ridiculă pe atît de neplăcută.

Doamna Hudelson avea dreptate, căci timpul, după cum se spune, le rînduieşte pe toate. Trebuie să recunoaştem însă că de data aceasta timpul nu părea prea grăbit să îmbunătăţească situaţia celor două familii. Dacă domnul Dean Forsyth şi doctorul Hudelson nu rămîneau nepăsători faţă de dezaprobarea familiei, în schimb ea nu-i mîhnea atîta cît i-ar fi mîhnit altădată.

Ideea lor fixă le servea drept pavăză împotriva oricărei emoţii care nu era în legătură cu bolidul. Bolidul!... Lui îi dăruiau toată dragostea inimii, toate gîndurile creierului, toate aspiraţiile fiinţei lor!

Cu cîtă patimă citeau notele zilnice ale lui J.B.K. Lowenthal şi dările de seamă ale şedinţelor Conferinţei Internaţionale! Acolo se aflau duşmanii lor comuni, şi împotriva acestora se uniseră, în sfîrşit, într-o ură egală şi asemănătoare.

De aceea, se bucuraseră din plin aflînd cîte greutăți avuseseră de întîmpinat adunările pregătitoare și se bucurară și mai mult cînd aflară cît de încet, pe ce căi întortocheate, Conferința Internațională, definitiv constituită, se îndrepta spre un acord, care rămînea problematic și nesigur. Ca să folosim o expresie obișnuită, «existau greutăți» la Washington.

De la a doua ședință, Conferința Internațională lăsă impresia că nu-și va duce ușor la capăt importantele ei lucrări. Cu tot studiul aprofundat făcut în subcomisii, înțelegerea păru, de la bun început, foarte greu de realizat.

Prima propunere clară care se ivi fu aceea de a recunoaște ca proprietară a bolidului țara care îl va primi din cer. Aceasta însemna ca problema să fie transformată într-o loterie cu un singur loz, și ce loz!

Propunerea, făcută de Rusia și susținută de Anglia și China, țări cu teritorii vaste, provocă ceea ce se numește în stil parlamentar «opinii diverse». Celelalte state se arătară nehotărîte. Ședința trebui să fie suspendată. Avură loc consfătuiri și intrigi de culoar. Pînă la urmă, ca să nu se ajungă la un vot supărător, moțiunea de amînare pe care o propuse Elveția reuni majoritatea aprobărilor.

Soluția aceasta nu mai avea să fie discutată, deci, decît în cazul cînd ar fi fost imposibil să se ajungă la o împăcare echitabilă.

Dar, într-un asemenea domeniu, cum să capeți noțiunea a ceea ce este echitabil și a ceea ce nu este? Iată o problemă cît se poate de dificilă. Fără ca din discuții să reiasă o părere precisă în această privință, Conferința Internațională ținu zadarnic numeroase ședințe, dintre care unele atît de furtunoase încît domnul Harvey trebui să părăsească fotoliul prezidențial.

Dacă gestul acesta fusese suficient pînă una-alta ca să potolească fierberea adunării, avea să fie totdeauna așa? Judecînd după înflăcărarea spiritelor, după violența cuvintelor schimbate, nu s-ar fi putut crede. Într-adevăr, enervarea generală devenise atît de mare încît se putea presupune că va veni o zi cînd va fi nevoie să se recurgă la forța armată, ceea ce ar fi păgubit considerabil prestigiul statelor suverane reprezentate în Conferință.

Totuși, un asemenea scandal era de așteptat. Nu exista nici un motiv ca nebunia să se calmeze. Dimpotrivă, ea părea că va spori din zi în zi, pentru că din zi în zi, după notele zilnice ale lui J.B.K. Lowenthal, căderea bolidului trebuia considerată ca din ce în ce mai probabilă.

După vreo zece comunicări foarte emoționante, care arătau totodată și uluitorul dans al meteorului și desperarea observatorului său, acesta păru că-și revine în fire. Pe neașteptate, în noaptea de 11 spre 12 iunie, savantul își regăsi liniștea sufletească, văzînd că meteorul,

încetinindu-şi hoinărelile fanteziste, era din nou solicitat de-o forţă regulată şi constantă, care, deşi necunoscută, nu se mai opunea datelor raţiunii. Din clipa aceea J.B.K. Lowenthal, făgăduindu-şi să afle mai tîrziu cauza care făcuse ca meteorul să fie timp de şase zile lovit parcă de nebunie, revenise la seninătatea firească matematicianului.

Datorită lui, universul află imediat de această reîntoarcere la normal, şi, din ziua aceea, notele zilnice ale savantului înregistrară o perturbaţie lentă a meteorului, a cărui orbită reîncepuse să se încline spre nord-est-sud-vest şi a cărui distanţă faţă de Pămînt se micşora potrivit unei progresii căreia J.B.K. Lowenthal nu izbutise, totuşi, să-i determine legea. Probabilitatea căderii devenea deci din ce în ce mai mare. Dacă nu era încă o certitudine, tindea să fie din zi în zi.

Conferinţa Internaţională avea deci un motiv puternic să grăbească terminarea lucrărilor.

Savantul director al Observatorului din Boston, în ultimele lui note eşalonate între 5 şi 14 iulie, se arăta şi mai îndrăzneţ în pronosticuri. Şi anunţa în acelaşi timp, din ce în ce mai făţiş, că o modificare nouă şi foarte importantă survenise în mersul bolidului, şi că, după cît se părea, publicul avea să fie curînd informat asupra consecinţelor care trebuiau să urmeze în urma modificării acesteia.

Dar, exact în ziua de 14 iulie, Conferinţa Internaţională ajunse la un impas. Deoarece toate combinaţiile discutate fuseseră rînd pe rînd respinse, acum nu mai exista nici un material de discuţie. Delegaţii se priveau jenaţi. Din ce punct de vedere ar fi putut relua o problemă discutată pe toate feţele fără nici un rezultat?

Împărţirea miliardelor meteorice între toate statele, proporţional cu suprafaţa lor teritorială, fusese respinsă încă din primele şedinţe. Şi, totuşi, soluţia aceasta respecta dreptatea despre care se afirma că e căutată, căci naţiunile cu suprafaţă mare aveau mai multe nevoi şi consimţirea la împărţire ar fi însemnat pentru ele o sacrificare a şanselor lor mai mari, lucru care ar fi meritat o compensaţie. Dar asta nu împiedicase ca pînă la urmă propunerea să fie respinsă, datorită împotrivirii dîrze a statelor cu populaţie mai densă.

Acestea din urmă propuseră imediat ca împărţirea să se facă nu după numărul kilometrilor pătraţi, ci după numărul locuitorilor. Sistemul, care părea şi el întrucîtva echitabil, căci se întemeia pe marele principiu al egalităţii de drepturi între oameni, fu combătut de mai multe alte ţări cu populaţie rară. Preşedintele Harvey, partizan convins al doctrinei Monroe*, nu putu decît să se alăture unei păreri

* J. Monroe (1758—1831), om politic american, a fost preşedinte al S.U.A. între anii 1817—1825. Doctrina Monroe a stat la baza politicii izolaţioniste a S.U.A.

exprimate de două republici ale Americii, şi influenţa lui decise voturile. Douăzeci de abţineri şi nouăsprezece voturi contra făcură ca balanţa să se plece spre partea care nega.

Delegaţii cîtorva ţări cu situaţie financiară proastă, şi despre care e bine să nu dăm mai multe amănunte, sugerară atunci că ar fi mai echitabil să se împartă aurul căzut din cer în aşa fel încît soarta tuturor locuitorilor Pămîntului să fie pe cît posibil echilibrată. Se obiectă imediat că sistemul acesta ar constitui un îndemn la trîndăvie şi ar duce la o repartiţie atît de complicată încît ar trebui considerată ca practic irealizabilă. Aceasta nu-i împiedică însă pe alţi oratori să complice şi mai mult lucrurile, susţinînd, pe calea amendamentelor, că ar fi bine să se ţină seama de trei factori: suprafaţa, populaţia şi bogăţia, atribuindu-se fiecăruia dintre ei un coeficient echitabil.

Dreptatea! Delegaţii aveau veşnic pe buze cuvîntul acesta. Dar cum pesemne că nu îl aveau şi în inimă, şi cum nădăjduiau ca trecerea timpului să le aducă vreun avantaj, refuzară toate soluţiile propuse.

Votul avu loc în ziua de 14 iulie; după ce se termină, delegaţii se priviră jenaţi; nu mai aveau în faţă nici o perspectivă.

A doua zi, 15 iulie, dimineaţa, avu loc un eveniment în stare să discrediteze lucrările Conferinţei Internaţionale şi să-i compromită definitiv succesul, căci dacă fusese posibilă discutarea modurilor de împărţire a aurului, cîtă vreme nu fusese cunoscut locul de cădere a bolidului, mai putea continua discuţia acum, cînd neştiinţa în această privinţă luase sfîrşit? Mai era cu putinţă să i se ceară împărţirea, după tragerea loteriei, celui care cîştigase lozul cel mare?

În orice caz era sigur că o asemenea împărţire nu se mai putea face prin bună înţelegere. Niciodată ţara favorizată de soartă n-avea să consimtă la ea de bună voie. De acum înainte, niciodată n-avea să mai fie văzut intrînd la şedinţe şi participînd la lucrările Conferinţei Internaţionale domnul de Schnack, delegat al Groenlandei, fericitul cîştigător căruia, în nota sa zilnică, J.B.K. Lowenthal îi atribuia în dimineaţa aceea miliardele rătăcitoare.

«*De zece zile încoace*, scria savantul director al Observatorului din Boston, *am vorbit de mai multe ori despre o schimbare importantă survenită în mersul meteorului. Revenim asupra ei astăzi cu mai multă precizie, căci timpul scurs m-a convins de caracterul definitiv al acestei schimbări, iar calculele mi-au îngăduit să-i determin consecinţele.*

Schimbarea constă numai şi numai în faptul că, de la 15 iulie, forţa care solicita meteorul a încetat să se manifeste. Începînd din ziua aceea, n-a mai fost constatată nici cea mai slabă deviere a orbitei; bolidul nu s-a mai apropiat de Pămînt decît în măsura strict impusă de condiţiile

în care se mișcă. Astăzi,el se află la o distanță de aproximativ cincizeci de kilometri.

Dacă influența care se exercita asupra bolidului ar fi dispărut cu cîteva zile mai înainte, acesta ar fi putut, datorită forței centrifuge, să se depărteze de planeta noastră pînă la o distanță apropiată de distanța lui primordială. De acum înainte, însă, e cu totul altfel. Viteza meteorului, redusă de frecarea cu straturile mai dense ale atmosferei, este suficientă exact atîta cît să-l mențină pe traiectoria lui actuală. Și s-ar menține veșnic acolo, dacă ceea ce îi cauzează încetinirea, adică rezistența aerului, ar fi suprimată. Dar cum cauza aceasta e permanentă, se poate considera ca sigur că bolidul va cădea.

Ceva mai mult încă: rezistența aerului fiind un fenomen perfect studiat și cunoscut, e posibil să se traseze încă de pe acum curba de cădere a meteorului. Sub rezerva unor complicații ivite pe neașteptate, a căror ipoteză trebuie luată în seamă din pricina faptelor petrecute anterior, avem în prezent posibilitatea să afirmăm următoarele:

1. Bolidul va cădea.

2. Căderea va avea loc la 19 august, între orele două noaptea și unsprezece dimineața.

3. Ea va avea loc pe o rază de zece kilometri în jurul orașului Upernivik, capitala Groenlandei.»

Dacă bancherul Robert Lecoeur ar fi putut să citească nota aceasta a lui J.B.K. Lowenthal, ar fi avut motive să fie mulțumit. Într-adevăr, imediat ce se răspîndi vestea, urmă o prăbușire a cursurilor acțiunilor la toate bursele din lume, iar acțiunile întreprinderilor aurifere din vechiul și din noul continent scăzură cu patru cincimi din valoarea lor.

XVI

ÎN CARE SE VEDE CUM O MULȚIME DE CURIOȘI FOLOSESC PRILEJUL DE A MERGE ÎN GROENLANDA, CA SĂ ASISTE LA CĂDEREA EXTRAORDINARULUI METEOR

În ziua de 27 iulie, dimineața, o mare mulțime de oameni asistau la plecarea steamerului *Mozik* care urma să părăsească Charlestonul, marele port al Carolinei de Sud. De cîteva zile numărul curioșilor dornici să plece în Groenlanda era atît de mare, încît nu mai exista nici o cabină liberă la bordul navei de o mie cinci sute de tone, deși ea nu era singura care pornea spre destinația pomenită. Numeroase alte vase de diferite naționalități se pregăteau și ele să navigheze pe Atlantic

pînă la Strîmtoarea lui Davis şi Marea lui Baffin, dincolo de limitele Cercului Polar Arctic.

Afluenţa aceasta nu trebuie să ne mire, dată fiind starea de surescitare în care se aflau spiritele după răsunătoarea comunicare a lui J.B.K. Lowenthal.

Savantul nu putea să se fi înşelat. După ce-i certase cu atîta asprime pe domnii Forsyth şi Hudelson, J.B.K. Lowenthal nu s-ar fi expus să primească şi el aceleaşi mustrări. În împrejurări atît de excepţionale, a vorbi cu uşurinţă ar fi fost de neiertat şi-ar fi stîrnit indignarea publică. Savantul ştia prea bine lucrul acesta.

Concluziile lui trebuiau deci socotite ca sigure. Bolidul nu avea să cadă nici în regiunile de neatins ale Polului, nici în străfundurile oceanului, de unde nici un efort omenesc nu l-ar mai fi putut scoate, ci avea să se prăbuşească pe pămîntul Groenlandei.

Ţinutul acesta întins, dependent odinioară de Danemarca şi căruia îi fusese acordată independenţa cu cîţiva ani înaintea apariţiei meteorului, fusese ales de soartă în pofida tuturor celorlalte state ale universului.

Şi e cu adevărat imens ţinutul acesta, despre care nu s-ar putea spune dacă e un continent sau o insulă. Ar fi fost deci posibil ca sfera de aur să cadă foarte departe de litoral, la sute de leghe spre interior, iar dificultăţile de-a ajunge la ea să fie, în acest caz, destul de mari. Se înţelege de la sine însă că dificultăţile ar fi fost învinse, că gerurile arctice şi viscolele ar fi fost înfruntate şi că, la nevoie, oamenii ar fi mers pînă la Pol în urmărirea miilor de miliarde plouate din cer.

Din fericire, însă, nimeni nu se vedea silit să facă asemenea eforturi, iar locul căderii putuse fi indicat cu precizie. Groenlanda era suficientă pentru toată lumea şi nimeni nu-şi dorea gloria prea rece a lui Parry, a lui Nansen, sau a altor navigatori care străbătuseră latitudinile nordice.

Dacă cititorul s-ar fi aflat pe *Mozik*, în mijlocul sutelor de pasageri, printre care se numărau şi cîteva femei, ar fi remarcat cinci călători cunoscuţi. Prezenţa lor, sau măcar prezenţa a patru dintre ei, nu l-ar fi mirat deloc.

Cititorul l-ar fi recunoscut pe Dean Forsyth, care, însoţit de Omicron, naviga departe de Elisabeth Street; şi l-ar fi recunoscut, de asemenea, pe Sydney Hudelson, care îşi părăsise foişorul din Moriss Street.

Imediat ce companiile de transport organizaseră călătoriile spre Groenlanda, cei doi rivali nu şovăiseră să-şi ia bilete dus şi întors. La nevoie, ar fi armat fiecare dintre ei cîte o navă cu destinaţia Upernivik. Firește, nu aveau intenţia să pună mîna pe blocul de aur, să şi-l

însuşească şi să-l ducă la Whaston. Totuşi ţineau neapărat să fie de faţă la căderea lui.

Şi cine ştie dacă, la urma urmei, guvernul Groenlandei, intrat în posesia bolidului, nu le-ar fi atribuit o parte din miliardele picate din cer?...

Se înţelege de la sine că la bordul lui *Mozik* domnul Forsyth şi doctorul avuseseră toată grija să nu-şi ia cabine învecinate. În decursul călătoriei, ca şi la Whaston, nu voiau să aibă nimic a face unul cu altul.

Doamna Hudelson nu se împotrivise la plecarea soţului ei, după cum nici bătrîna Mitz nu-l sfătuise pe domnul Forsyth să nu plece în călătorie. Dar doctorul fusese încolţit de rugămintea atît de stăruitoare din partea fiicei lui mai mari, încît, pînă la urmă, fiindcă o mîhnise prin încăpăţînare şi acum se simţea îmboldit spre slăbiciune şi îngăduinţă, consimţi pînă la urmă să o ia cu el. Fiica îşi însoţea deci tatăl.

Dar Jenny stăruise atîta fiindcă avea un scop. Despărţită de Francis Gordon după scenele violente care duseseră la ruptura definitivă dintre cele două familii, tînăra bănuia că logodnicul ei îşi va însoţi unchiul. În cazul acesta, ar fi însemnat o mare fericire pentru cei doi logodnici să se ştie unul lîngă altul, fără să mai punem la socoteală că prilejurile de a-şi vorbi şi de a se întîlni nu le-ar fi lipsit în decursul călătoriei.

Şi iată că Jenny nu greşise judecînd astfel. Francis Gordon se hotărîse într-adevăr să-şi însoţească unchiul. Nici vorbă, în lipsa doctorului, Francis nu şi-ar fi îngăduit să treacă peste voinţa lui şi să viziteze casa din Moriss Street. Era mai bine deci să pornească şi el în călătorie, aşa cum făcea şi Omicron, ca să poată interveni, la nevoie, între cei doi adversari şi să profite de orice împrejurare care ar fi putut schimba într-un fel jalnica situaţie a lucrurilor. Poate că încordarea avea să slăbească de la sine după căderea bolidului, fie pentru că aurul devenea proprietatea Groenlandei, fie pentru că s-ar fi putut pierde în adîncurile Oceanului Arctic. La urma urmei, J.B.K. Lowenthal era şi el om. si deci putea să greşească. Nu se afla Groenlanda între două mări? Dacă s-ar fi ivit o simplă deviaţie provocată de vreo schimbare atmosferică, ţinta atîtor dorinţi ar fi scăpat lăcomiei omeneşti.

Un personaj pe care deznodămîntul acesta l-ar fi nemulţumit profund era domnul Ewald de Schnack, delegatul Groenlandei la Conferinţa Internaţională, aflat şi el printre pasagerii lui *Mozik*. Ţara lui avea să devină pur şi simplu statul cel mai bogat din lume. Ca să adăposteasscă atîtea trilioane, vistieria avea să fie şi neîncăpătoare!

Fericită ţara în care impozitele de orice fel n-aveau să mai existe, iar sărăcia avea să fie alungată! Dată fiind chibzuinţa scandinavilor, fără doar şi poate că enorma grămadă de aur nu s-ar fi cheltuit decît

cu extremă prudență. Se putea deci nădăjdui că piața monetară n-avea să fie prea tulburată de ploaia aceasta cu care Jupiter a scăldat-o pe Danae*, dacă e să credem povestirile mitologice.

Domnul de Schnack avea să fie eroul bordului. Personalitatea domnului Dean Forsyth și a doctorului Hudelson pălea în fața celei a reprezentantului Groenlandei. De aceea cei doi rivali îl învăluiau într-o ură comună pe reprezentantul statului care nu le lăsa nici o părticică — măcar o părticică de glorie — pentru nemuritoarea lor descoperire.

Drumul pe apă de la Charleston pînă în capitala Groenlandei poate fi apreciat la trei mii trei sute de mile, adică la peste șase mii de kilometri, și avea să dureze cincisprezece zile, socotind și oprirea la Boston, unde *Mozik* trebuia să se reaprovizioneze cu cărbuni. Cît despre hrană, nava luase alimente pentru mai multe luni, așa cum făcuseră și celelalte vase cu aceeași destinație, căci, datorită marelui număr de curioși, ar fi fost imposibil să li se asigure pasagerilor existența la Upernivik.

Mozik navigă mai întîi spre nord, de-a lungul coastei răsăritene a Statelor Unite. Iar a doua zi după plecare, lăsînd în urmă Capul Hatteras, punctul extrem al Carolinei de Nord, se îndreptă spre larg.

În luna iulie, cerul e în general senin pe meleagurile acestea ale Atlanticului și, atîta timp cît briza sufla dinspre vest, steamerul, adăpostit de coastă, plutea pe o mare calmă. Dar uneori, din nefericire, vîntul bătea din larg, și atunci ruliul și tangajul își produceau efectele obișnuite!

Dacă domnul de Schnack avea o inimă solidă, de trilionar, nu tot așa stăteau lucrurile cu Dean Forsyth și cu doctorul Hudelson.

Ei își făceau debutul în navigație și-și plăteau din plin tributul către zeul Neptun. Dar nu regretau nici o clipă că porniseră într-o asemenea aventură.

E inutil să spunem că de neplăcerile lor, care îi făceau neputincioși, profitau cei doi logodnici. Nici Francis și nici Jenny nu sufereau de rău de mare și-și recîștigau timpul pierdut, pe cînd tatăl și unchiul se văitau jalnic sub loviturile respingătoare ale perfidei Amfitrite. Cei doi tineri nu se despărțeau decît pentru a-și îngriji bolnavii. Totuși își împărțeau munca aceasta cu oarecare șiretenie: pe cînd Jenny îl consola pe domnul Dean Forsyth, Francis Gordon îi ridica moralul doctorului Hudelson.

Cînd oceanul era mai puțin agitat, Jenny și Francis îi scoteau din cabine pe cei doi nefericiți astronomi și-i duceau la aer, pe punte,

---

* Danae — în mitologia greacă, fiica lui Acrisios, regele Argosului, căreia Zeus i s-a arătat sub forma unei ploi de aur.

unde se aşezau fiecare pe cîte un scaun cu fundul de trestie, nu prea departe unul de altul, avînd grijă să micşoreze treptat distanţa dintre ei.

— Cum te mai simţi? întreba Jenny întinzînd o pătură peste picioarele domnului Forsyth.

— Rău de tot, ofta bolnavul fără să ştie măcar cu cine vorbea.

— Cum mai merge, domnule Hudelson? îl întreba Francis pe doctor, aşezîndu-i pernuţele şi vorbindu-i prietenos, de parcă n-ar fi fost niciodată alungat din casa de pe Moriss Street.

Cei doi rivali rămîneau acolo cîteva ore, dîndu-şi seama doar vag de vecinătatea lor. Ca să se mai învioreze puţin, trebuia ca domnul de Schnack să treacă pe lîngă ei, ţinîndu-se solid pe picioare, sigur de sine ca un marinar căruia puţin îi păsa de furtună, şi înălţîndu-şi fruntea ca un om care nu are decît vise de aur şi vede totul în aur. Atunci un fulger stins pîlpîia în ochii domnilor Forsyth şi Hudelson. Bieţii astronomi mai găseau puterea să îngaime pentru ei înşişi ocări pline de duşmănie,

— Jefuitorul ăsta de bolizi! şoptea domnul Forsyth.

— Hoţul ăsta de meteori! şoptea domnul Hudelson.

Dar domnului de Schnack putin îi păsa : el nu binevoia nici măcar să le remarce prezenţa pe bord. Umbla dispreţuitor de colo-colo, cu îndrăzneala unui om care va găsi în ţara lui mai mult aur decît ar fi fost nevoie ca să plătească de zece ori datoria publică a întregii omeniri.

Totuşi, navigaţia continua în condiţii destul de bune. Şi nici vorbă că şi alte nave, plecate din porturile de pe coasta de est, urcau spre nord îndreptîndu-se spre Strîmtoarea lui Davis, pe cînd altele, avînd aceeaşi destinaţie, traversau în momentul acela Atlanticul.

Mozik trecu prin faţa New Yorkului fără să se oprească, şi, ţinînd direcţia nord-est, îşi continuă drumul spre Boston. În dimineaţa zilei de 30 iulie ancoră în faţa capitalei acesteia a statului Massachusetts. O zi avea să fie de ajuns pentru umplerea magaziilor cu provizii, căci în Groenlanda nu se putea găsi combustibilul necesar.

Dacă traversarea fusese destul de blîndă, în schimb majoritatea pasagerilor suferiseră cumplit de rău de mare. Cinci sau şase dintre ei socotiră că le ajunge şi atîta şi, renunţînd la restul călătoriei, debarcară la Boston. Firește că printre ei nu se afla nici domnul Dean Forsyth şi nici doctorul Hudelson. Aceştia, chiar dacă ar fi simţit că li se apropie sfîrşitul sub loviturile ruliului şi ale tangajului, ţineau morţiş să-şi dea ultima suflare în faţa meteorului, ţinta pasionatei lor dorinţe.

Debarcarea celor cîtorva pasageri mai puţin rezistenţi lăsară libere cîteva cabine de pe *Mozik*. Şi se găsiră imediat în Boston amatori pentru ele.

Printre aceştia putea fi văzut un bărbat chipeş, venit printre primii să se asigure dacă există cabine libere. Bărbatul acesta era Seth Stanfort, soţul Arcadiei Walker, însurat şi apoi divorţat, după cum se ştie, de către judecătorul Proth, din Whaston.

După despărţirea de la care trecuseră peste două luni, domnul Seth Stanfort se reîntorsese la Boston. Stăpînit mereu de patima călătoriilor, şi dat fiind că nota lui J.B.K. Lowenthal îl silise să nu mai plece spre Japonia, Seth Stanfort vizitase principalele oraşe ale Canadei: Québec, Toronto, Montréal, Ottawa. Căuta oare să-şi uite fosta soţie?! Aceasta părea puţin probabil. Cei doi soţi se plăcuseră la început, apoi nu se mai plăcuseră. Un divorţ, la fel de original ca şi căsătoria lor, îi despărţise. Totul se sfîrşise. Fără îndoială că n-aveau să se mai revadă niciodată, sau dacă se revedeau,poate că n-aveau să mai se recunoască.

Domnul Seth Stanfort tocmai sosise din Toronto, capitala Canadei, cînd aflase senzaţionala comunicare a lui J.B.K. Lowenthal. Chiar dacă bolidul ar fi urmat să cadă la cîteva mii de leghe, în ţinuturile cele mai depărtate ale Asiei sau ale Africii, Seth Stanfort ar fi făcut orice ca să ajungă la locul căderii. Şi nu pentru că fenomenul acesta meteoric l-ar fi interesat peste măsură, dar să asişti la un spectacol care nu va avea decît un număr destul de restrîns de spectatori, să vezi ceea ce milioane de oameni n-au să vadă putea ispiti un gentleman aventuros, mare amator de deplasări, şi căruia averea îi îngăduia cele mai fanteziste călătorii.

În plus, nici nu era măcar vorba de mers pînă la capătul pămîntului. Scena acestei feerii astronomice se afla în vecinătatea Canadei.

Domnul Seth Stanfort luase deci primul tren care pleca spre Québec; de acolo, se urcase în cel ce gonea spre Boston, prin cîmpiile Dominionului şi ale Noii-Anglii.

La patruzeci şi opt de ore după îmbarcarea acestui gentleman, *Mozik*, navigînd tot pe lîngă ţărm, trecu prin faţa oraşului Portsmouth, apoi prin faţa Portlandului, nu departe de semafoarele capabile poate să dea veşti noi despre bolidul care se zărea acum cu ochiul liber cînd cerul era senin.

Dar semafoarele rămaseră mute, şi nici cel din Halifax nu se arătă mai vorbăreţ, cînd steamerul trecu prin apele acestui mare port din Noua-Scoţie.

Cît regretară călătorii că golful lui Fundy, aflat între Noua-Scoţie şi Noul-Brunswick, n-avea ieşire nici spre est şi nici spre nord! Căci n-ar mai fi avut de îndurat furtuna care îi asaltă pînă la Cap Breton. Mulţi dintre ei erau bolnavi, iar printre aceştia, cu toate îngrijirile lui Jenny şi ale lui Francis, se aflau şi domnul Forsyth şi domnul Hudelson.

Comandantului i se făcu milă de pasagerii care se simţeau atît de

rău şi pătrunse în golful Saint-Laurent, ca să iasă în larg prin strîmtoarea Belle-Ile, la adăpostul litoralului Terra-Novei. Apoi porni spre coasta occidentală a Groenlandei, traversînd Strîmtoarea lui Davis în toată lărgimea ei. Astfel, pasagerii avură parte de-o călătorie mai liniştită.

În dimineaţa zilei de 7 august, fu semnalat Capul Confort. Ţărmul groenlandez se termină ceva mai spre răsărit, la Capul Farewel, unde vin să se spargă talazurile Atlanticului septentrional. Şi cu cîtă furie se sparg, o ştiu prea bine curajoşii pescari din Terra-Nova şi din Islanda!

Din fericire, n-a fost nevoie ca steamerul să urce de-a lungul coastei de est a Groenlandei, care e aproape inabordabilă şi nu oferă nici un loc de ancorat navelor. Acolo, furtuna biciuieşte din plin ţărmul. Iar în Strîmtoarea lui Davis, dimpotrivă, nu lipsesc adăposturile. Fie în fundul fiordurilor, fie în dosul insulelor, poţi găsi lesne un refugiu şi, în afara zilelor cînd vîntul de sud bate direct, navigaţia poate fi făcută în condiţii favorabile.

Traversarea continuă, într-adevăr, fără ca pasagerii să aibă de ce să se plîngă.

Partea aceasta a coastei groenlandeze, de la Capul Farewel pînă la insula Disko, este în general mărginită de faleze formate din stînci primitive, foarte înalte, care opresc vînturile din larg. Chiar în timpul perioadei de iarnă, litoralul e mai puţin lovit de gheţarii pe care curenţii Polului îi aduc din Oceanul Boreal.

În aceste condiţii, *Mozik* îşi roti elicea rapidă în apele Golfului Gilbert. Apoi opri cîteva ore la Godhavn unde bucătarul vasului putu să procure o însemnată cantitate de peşte proaspăt, căci populaţia Groenlandei îşi scoate din mare hrana ei de bază. Apoi trecu, pe rînd, prin faţa porturilor Holsteinborg şi Christianshaab. Tîrguşoarele acestea, dintre care ultimul e ascuns în fundul Golfului Disko, sînt atît de închise în zidurile lor de stîncă, încît abia le poţi bănui existenţa Ele formează adăposturi folositoare pentru numeroşii pescari care brăzdează Golful lui Davis în urmărirea balenelor, a narvalilor, a morselor şi a focilor, urcîndu-se uneori pînă la limita Mării lui Baffin.

Insula Disko, unde steamerul ajunse de cu zori în ziua de 9 august, este cea mai importantă dintre insulele ale căror coaste se înalţă în lungul litoralului groenlandez. Insula aceasta, cu faleze bazaltice, are o capitală, Godhavn, clădită pe coasta sudică şi compusă nu din case de piatră, ci din case de lemn, cu pereţi de bîrne abia cojite şi unse cu un strat gros de gudron ca să împiedice pătrunderea aerului. Francis Gordon şi Seth Stanfort, în calitatea lor de pasageri cărora meteorul nu le fura minţile, putură să admire tîrguşorul acesta negricios, colorat

ici-colo cu roşul acoperişurilor şi al ferestrelor. Cum trebuia să fie traiul iarna, în climatul acesta? Tare s-ar fi mirat dacă ar fi auzit că se aseamănă întru totul cu traiul familiilor din Stockholm sau din Copenhaga. Unele case, deşi mobilate sumar, sînt destul de confortabile: au salon, sufragerie şi chiar bibliotecă. «Înalta societate», dacă ne putem exprima aşa, daneză de origină, iubeşte cartea. Stăpînirea e reprezentată printr-un delegat al guvernului, a cărui reşedinţă se află la Upernivik.

După ce lăsă în urmă insula Disko, *Mozik* ancoră în portul acestui oraş, la 10 august, pe la orele şase seara.

XVII

ÎN CARE MINUNATUL BOLID ŞI UN PASAGER DE PE «MOZIK» ÎNTÎLNESC UNUL GLOBUL PĂMÎNTESC, CELĂLALT, UN PASAGER DE PE «OREGON»

Groenlanda însemnează «Ţara Verde». Dar numele de «Ţara Albă» i s-ar fi potrivit mai bine pămîntului acesta troienit de zăpezi. Dar pesemne că nu şi-a primit numele decît printr-o glumă a naşului său, un anume Erik-cel-Roşu, navigator din secolul X, şi care probabil era tot atît de roşu pe cît e Groenlanda de verde. Poate că, la urma urmei, scandinavul nădăjduia să-şi hotărască compatrioţii să vină să colonizeze acest ţinut verde al Nordului. Dar n-a izbutit. Oamenii nu s-au lăsat ispitiţi de numele lui atrăgător, iar astăzi populaţia groenlandeză nu depăşeşte zece mii de locuitori, cu băştinaşi cu tot.

Nu există ţară pe lume mai puţin făcută să primească un bolid în valoare de cinci mii şapte sute optzeci şi nouă de miliarde, decît e Groenlanda. Gîndul acesta fără doar şi poate că-l aveau mulţi dintre pasagerii pe care curiozitatea îi adusese la Upernivik. Nu i-ar fi venit oare la fel de uşor bolidului să cadă cu cîteva sute de mile mai la sud, pe întinsele cîmpii ale Canadei sau ale Statelor Unite, unde ar fi fost mai lesne de regăsit?... Dar el alesese pentru evenimentul acesta memorabil un ţinut dintre cele mai greu de străbătut şi dintre cele mai inospitaliere!

La drept vorbind, nu era primul care făcea aşa. Nu mai căzuseră şi alţi bolizi în Groenlanda? În insula Disko n-a găsit oare Nordenskiold trei blocuri de fier de cîte optzeci de tone fiecare, foarte probabil meteoriţi, aflaţi acum în muzeul din Stockholm?

Din fericire, dacă J.B.K. Lowenthal nu-şi greşise calculele, bolidul

trebuia să cadă într-o regiune destul de abordabilă şi în cursul lunii august care ridică temperatura deasupra punctului de îngheţ. În epoca aceasta a anului, solul poate justifica, pe alocuri, ironica denumire de «Ţară Verde» dată acestei fîşii din Noul Continent. În grădini cresc cîteva legume şi unele graminee, pe cînd mai spre interior botanistul nu va găsi decît muşchi şi licheni. Pe litoral, după topirea gheţurilor, se ivesc păşuni, ceea ce îngăduie întreţinerea cîtorva animale. Fireşte, nu pot fi număraţi cu sutele nici boii şi nici vacile aflate acolo, dar pot fi văzute găini şi capre uimitor de rezistente, fără să mai punem la socoteală renii şi marele număr de cîini.

Dar după cel mult două sau trei luni de vară, revine iarna cu nopţile ei nesfîrşite, cu asprii ei curenţi atmosferici porniţi din regiunile polare şi cu înspăimîntătoarele ei furtuni. Peste carapacea care acoperă solul zboară, de colo-colo, un soi de pulbere cenuşie, numită pulbere de gheaţă, acea *cryokonită* plină de plantele microscopice ale căror prime probe le-a cules Nordenskiold.

Dar faptul că meteorul n-avea să cadă în interiorul insulei nu însemna neapărat că posesiunea lui îi era asigurată Groenlandei.

Upernivik nu numai că nu se află la ţărmul mării, dar e înconjurat din toate părţile de apă. E o insulă în mijlocul unui numeros arhipelag de insuliţe semănate în lungul litoralului. Iar insula aceasta, care n-are nici zece leghe de jur împrejur, oferea, trebuie să recunoaştem, o ţintă destul de îngustă pentru ghiuleaua aeriană. Dacă bolidul nu cădea cu precizie matematică, însemna să treacă pe lîngă ţintă şi apele Mării lui Baffin să-l înghită pentru vecie. Iar marea e adîncă în aceste regiuni nordice unde sonda atinge fundul la o mie sau la două mii de metri. Încearcă să pescuieşti în acest abis un corp greu de nouă sute de mii de tone!...

O asemenea eventualitate îl preocupa din plin pe domnul de Schnack. şi el îi mărturisise de cîteva ori cît e de neliniştit lui Seth Stanfort, cu care se împrietenise în decursul călătoriei. Dar primejdia nu putea fi evitată, împotriva ei nu se putea face nimic şi nu rămînea decît să fie privite cu încredere calculele savantului J.B.K. Lowenthal.

Nenorocirea de care se temea domnul de Schnack, Francis Gordon şi Jenny Hudelson ar fi socotit-o, dimpotrivă, cea mai fericită soluţie. Dacă dispărea bolidul, cei de care le depindea fericirea n-ar mai fi avut ce să revendice, nici măcar cinstea de a-i da numele. Şi asta ar fi însemnat un mare pas spre împăcarea multdorită.

E îndoielnic însă că felul de a privi lucrurile al celor doi tineri ar fi fost împărtăşit de numeroşii pasageri de pe *Mozik*, cît şi de cei aflaţi pe cele aproximativ zece vase ale tuturor naţiunilor, ancorate atunci la Upernivik. Pasagerii ţineau să vadă ceva, căci pentru asta veniseră.

Şi nu întunericul avea să se împotrivească satisfacerii dorinţei lor, căci timp de douăzeci şi patru de zile, din care jumătate înainte şi jumătate după solstiţiul de vară, soarele nici nu răsare şi nici nu apune la această latitudine. Existau deci cele mai mari şanse să fie văzută limpede calea spre meteor, dacă, aşa cum susţinea J.B.K. Lowenthal, soarta avea să-l aducă în împrejurimile oraşului.

A doua zi după sosirea vasului, o mulţime formată din oameni cît se poate de feluriţi se răspîndi în jurul celor cîtorva căsuţe de lemn din Upernivik, dintre care cea mai înaltă purta drapelul Groenlandei, alb cu o cruce roşie. Niciodată groenlandezii şi groenlandezele nu văzuseră atîta lume pe meleagurile lor depărtate.

Sînt oameni destul de curioşi groenlandezii aceştia, mai ales pe coasta apuseană. De statură măruntă sau mijlocie, laţi în spate, viguroşi, cu picioare scurte, cu mîini şi cu încheieturi fine, cu pielea albgălbuie, cu faţa lată şi turtită, aproape fără nas, cu ochi negri şi uşor oblici, cu părul negru şi aspru care le cade pe faţă, ei seamănă întrucîtva cu focile, de la care au împrumutat înfăţişarea blîndă şi stratul de grăsime care îi apără împotriva frigului. Veşmintele sînt aceleaşi pentru ambele sexe: cizme, pantaloni, *amaut* sau glugă; totuşi, femeile, graţioase şi vesele în tinereţe, îşi împodobesc părul cu diademe, se îmbracă cu stofe moderne şi se gătesc cu panglici multicolore. Moda tatuajului, odinioară atît de răspîndită, a dispărut sub influenţa misionarilor, dar populaţia şi-a păstrat patima pentru cînt şi dans, care sînt singurele ei distracţii. Ca băutură, groenlandezii au apa; ca hrană, carnea de focă şi cîinii comestibili, peştii şi algele. Tristă viaţă, în definitiv, viaţa aceasta a groenlandezilor!

Sosirea atîtor străini în insula Upernivik pricinui mare uimire printre cele cîteva sute de băştinaşi care locuiesc pe insulă; şi cînd aflară motivul vizitei, uimirea nu le scăzu. Ba dimpotrivă. Bieţii oameni ştiau să preţuiască valoarea aurului. Dar pomana nu avea să fie a lor. Dacă miliardele cădeau pe pămîntul lor, n-aveau să-şi umple buzunarele cu ele, deşi nu de buzunare duc lipsă veşmintele groenlandeze, care, din motive lesne de înţeles, nu seamănă cu cele ale polinezienilor. Miliardele aveau să meargă să se îngroape în vistieria statului, de unde, după obicei, n-aveau să mai fie văzute ieşind în vecii vecilor. Totuşi «afacerea» îi interesa pe băştinaşi. Cine ştie dacă n-avea să iasă din ea vreun cîştig şi pentru bieţii locuitori ai Groenlandei?

Oricum, era timpul să se ajungă la deznodămîntul acestei «afaceri».

Dacă ar mai fi sosit şi alte steamere, portul Upernivikului n-ar mai fi putut să le cuprindă. Pe de altă parte, luna august era în toi şi vasele nu pot zăbovi prea mult la o latitudine atît de ridicată. Septembrie însemnează iarnă, căci aduce gheţurile din strîmtorile şi din canale-

* Proiectul R.I. – 2010 * * Colectia Jules Verne *

le Nordului, iar Marea lui Baffin devine curînd impracticabilă. Atunci trebuie să fugi, să te depărtezi de aceste meleaguri, să laşi în urmă Capul Farewel, dacă nu vrei să fii prins în capcană pe şapte sau opt luni de iernile aspre ale Oceanului Arctic.

În orele de aşteptare, turiştii mai îndrăzneţi făceau plimbări îndelungate prin insulă. Solul stîncos, aproape neted, avînd doar cîteva movile în partea mijlocie, e potrivit pentru plimbările pe jos. Ici, colo se întind cîmpii, unde, peste un covor de muşchi şi de ierburi mai mult galbene decît verzi, se înalţă arbuştii care nu vor deveni niciodată arbori, cîţiva din mestecenii piperniciţi care mai cresc după a şaizeci şi doua paralelă.

Cerul era în general ceţos, şi cel mai adesea norii mari şi joşi îl străbăteau împinşi de briza dinspre răsărit. Temperatura nu trecea de zece grade. De aceea pasagerii erau bucuroşi să regăsească pe bordul navelor un confort pe care statul nu l-ar fi putut oferi şi o hrană pe care n-ar fi găsit-o nici la Goldhavn, nici în oricare altă localitate de pe litoral.

Trecuseră cinci zile de la sosirea lui *Mozik*, cînd, în dimineaţa de 16 august, o ultimă navă fu semnalată în larg de Upernivik. Era un steamer, care luneca printre insulele şi insuliţele arhipelagului ca să vină să ancoreze. În vîrful catargului mare flutura pavilionul cu cincizeci şi una de stele al Statelor Unite.

Nici o îndoială că steamerul aducea un nou lot de curioşi pe scena marelui eveniment meteorologic, nişte întîrziaţi care, altminteri, nu soseau deloc cu întîrziere, căci globul de aur mai gravita încă în atmosferă.

Pe la orele unsprezece dimineaţa, steamerul *Oregon* ancoră în mijlocul flotilei. O luntre se desprinse imediat şi aduse la ţărm un pasager, fără doar şi poate mult mai grăbit decît tovarăşii lui de drum.

După cum se află imediat, pasagerul era unul din astronomii observatorului din Boston, un anume Wharf, care se duse la şeful guvernămîntului. Acesta îl anunţă imediat pe domnul de Schnack, şi delegatul se îndreptă spre căsuţa pe acoperişul căreia flutura drapelul naţional.

Se iscă o mare nelinişte. Nu cumva, din întîmplare, bolidul avea să-i părăsească pe toţi şi «s-o şteargă englezeşte» spre alte meleaguri cereşti, aşa cum dorea Francis Gordon?

Dar oamenii se liniştiră curînd. Calculele îl duseseră pe J.B.K. Lowenthal la rezultate exacte, iar domnul Wharf făcuse călătoria numai ca să asiste la căderea bolidului, cu titlul de reprezentant al şefului său ierarhic.

Era în ziua de 16 august. Mai urmau să treacă deci încă de trei ori cîte douăzeci şi patru de ore pînă la căderea bolidului pe pămîntul groenlandez.

«Dacă nu s-o duce cumva la fund»... își spunea Francis Gordon, singurul dealtfel care gîndea așa și nutrea o asemenea speranță.

Dar cum aveau să se termine lucrurile avea să se știe abia peste trei zile. Trei zile nu însemnează de obicei mare lucru, dar cîteodată însemnează mult, mai ales în Groenlanda, unde am păcătui afirmînd că există prea multe distracții. Oamenii se plictiseau deci, și un căscat molipsitor strîmba fălcile turiștilor care n-aveau ce face.

Unul din cei cărora nu li se părea că timpul trece prea încet era domnul Seth Stanfort. *Globe-trotter** hotărît, alergînd bucuros oriunde era de văzut ceva mai deosebit, Stanfort era obișnuit cu singurătatea și știa, cum se spune, «să-și țină singur tovărășie».

Și totuși numai și numai în folosul lui — căci așa e viața — îi era hărăzit să scape de neplăcuta monotonie a acestor ultime zile de așteptare.

Domnul Seth Stanfort se plimba pe plajă ca să asiste la debarcarea pasagerilor de pe *Oregon*, cînd se opri deodată la vederea unei doamne care se cobora dintr-o barcă.

Nevenindu-i să-și creadă ochilor, Seth Stanfort se apropie de noua sosită și, cu un glas care exprima surpriza, dar și plăcerea, spuse:

— Doamna Arcadia Walker, dacă nu mă înșel?

— Domnul Stanfort! răspunse pasagera.

— Nu mă așteptam deloc, doamnă Arcadia, să vă revăd pe insula aceasta depărtată.

— Nici eu, domnule Stanfort.

— Cum o mai duceți, doamnă Arcadia?

— Cît se poate de bine, domnule Stanfort. Dar dumneavoastră?

— Foarte bine, foarte bine!

Și fără alte formalități, începură să vorbească așa cum fac prietenii vechi atunci cînd întîmplarea îi aduce față în față.

Doamna Arcadia Walker întrebă mai întîi, ridicînd mîna spre cer:

— N-a căzut?

— Nu, fiți liniștită, n-a căzut încă; dar nici nu mai are mult pînă cade.

— Deci, am să fiu de față! se bucură doamna Arcadia Walker.

— Ca și mine, răspunse domnul Seth Stanfort.

Hotărît lucru, erau două persoane foarte distinse, doi oameni de lume, ca să nu spunem doi vechi prieteni, aduși amîndoi de aceeași curiozitate pe plaja din Upernivik.

Și, la urma urmei, de ce-ar fi fost altfel? Sigur, doamna Arcadia Walker nu-și găsise idealul în Seth Stanfort, dar poate că idealul acesta

---

* Globe-trotter — expresie engleză: călător în jurul lumii.

nu exista, din moment ce nu-l întîlnise nicăieri. Niciodată scînteia numită în romane «dragoste la prima vedere» nu se ivise în fața ei; și, în lipsa acestei scîntei de basm, nimeni nu-i cîștigase inima, drept răsplată a cine știe cărui serviciu de mare însemnătate. În urma experienței făcută cinstit, căsătoria nu-i fusese pe plac nici ei, nici domnului Seth Stanfort; dar pe cîtă vreme ea nutrea multă simpatie față de bărbatul care avusese delicatețea să renunțe la a-i mai fi soț, el păstra despre fosta lui soție amintirea unei ființe inteligente, originale, devenită cu desăvîrșire perfectă din clipa cînd se despărțiseră.

Se despărțiseră fără reproșuri, fără învinuiri. Domnul Seth Stanfort călătorise într-o parte; doamna Arcadia în altă parte. Fantezia îi unea pe amîndoi în insula aceasta groenlandeză. De ce s-ar fi prefăcut că nu se cunosc? Există lucru mai vulgar decît să te lași în prada convenienței, și încă a celor mai prostești convenienței? După ce schimbară primele cuvinte, domnul Seth Stanfort se puse la dispoziția doamnei Arcadia Walker, care acceptă foarte bucuroasă serviciile domnului Seth Stanfort; și nu mai vorbiră decît despre fenomenul meteorologic al cărui deznodămînt era atît de apropiat.

Cu cît timpul se scurgea, cu atît o nervozitate crescîndă îi tulbura pe curioșii reuniți aici și mai ales pe principalii interesați, printre care trebuiau socotiți în primul rînd, în afară de Groenlanda, domnul Dean Forsyth și doctorul Sydney Hudelson, din moment ce ei înșiși își atribuiau această calitate.

«Numai de-ar cădea pe insulă!» se gîndeau domnii Forsyth și Hudelson.

«Și nu alături», se gîndea șeful guvernului groenlandez.

«Dar nu pe capetele noastre!» adăugau în sinea lor cîțiva fricoși.

Prea aproape sau prea departe, iată, într-adevăr, cele două motive de neliniște.

16 și 17 august trecură fără nici un incident. Din nefericire, vremea se stricase și temperatura începuse să scadă simțitor. Poate că iarna avea de gînd să înceapă mai devreme decît de obicei. Munții de pe litoral se și acoperiseră cu zăpadă, și, cînd vîntul sutla dinspre ei, era atît de rece, atît de pătrunzător, încît pasagerii trebuiau să rămînă la adăpost în saloanele navelor. Nici vorbă, deci, să-și prelungească șederea la asemenea latitudini; după satisfacerea curiozității, turiștii aveau să plece bucuroși spre sud.

Singuri, poate, numai cei doi rivali, încăpățînîndu-se să-și valorifice ceea ce numeau drepturile lor, ar mai fi dorit să rămînă lîngă comoară. Din partea unor asemenea turbați te puteai aștepta la orice, și Francis Gordon, gîndindu-se la scumpa lui Jenny, întrezărea cu groază perspectiva unei iernări prelungite la Upernivik.

În noaptea de 17 spre 18 august, o adevărată furtună se abătu peste arhipelag. Cu douăzeci de ore mai înainte, astronomul din Boston izbutise să facă o observație a bolidului a cărui viteză descreștea întruna Dar furtuna era atît de puternică încît te-ai fi putut întreba dacă n-o să tîrască bolidul cu ea.

În ziua de 18 august, furtuna nu se potoli deloc, și primele ore ale dimineții fură atît de frămîntate încît căpitanii navelor aflate în port se simțiră foarte îngrijorați.

Totuși, pe la mijlocul nopții de 18 spre 19 august, furtuna se potoli vizibil. Pe la cinci dimineața, pasagerii profitară de vremea oarecum mai prielnică și debarcară pe uscat. Căci 19 august era data fixată pentru căderea bolidului.

Era și timpul. Pe la șapte se auzi o bubuitură înfundată, dar atît de puternică încît insula se zgudui din temelii.

Cîteva clipe mai tîrziu, un băștinaș venea în goană la casa ocupată de domnul de Schnack. Băștinașul aducea vestea cea mare.

Bolidul căzuse în nord-vestul insulei Upernivik.

XVIII

ÎN CARE, PENTRU A AJUNGE LA BOLID, DOMNUL DE SCHNACK ȘI NUMEROȘII SĂI COMPLICI COMIT DELICTELE DE ÎNCĂLCARE A PROPRIETĂȚII ȘI DE SPARGERE

Și îndată începu năvala.

Răspîndită într-o clipă, știrea puse pe foc turiștii și populația groenlandeză, navele din port fură părăsite de echipaje, și un adevărat torent omenesc se năpusti în direcția indicată de mesagerul băștinaș.

Dacă atenția tuturor n-ar fi fost atît de absorbită numai de meteor, oamenii ar fi putut observa, exact în clipa aceea, un fapt greu de explicat. Supunîndu-se parcă unui semnal misterios, unul din vasele ancorate în port, un steamer al cărui coș revărsa fum încă din zorii zilei, ridică ancora și porni cu toată viteza în larg. Era o navă cu forme alungite, un vas de viteză după cît părea. În cîteva minute, nava dispăru după faleză.

O asemenea purtare avea de ce să mire. Oare nava venise pînă la Upernivik ca să-l părăsească tocmai în clipa cînd era ceva de văzut? Dar graba tuturor era atît de mare încît nimeni nu-i observă plecarea, destul de ciudată totuși.

Să alerge cît mai repede cu putință, iată unica preocupare a mulțimii în care se aflau și cîteva femei și chiar copii. Înaintau toți în dezordine, împingîndu-se unul pe altul. Cu toate acestea, exista printre ei măcar

un singur om care își păstrase întregul calm. În calitatea lui de *globe-trotter* călit, pe care nimic nu mai putea să-l emoționeze, domnul Seth Stanfort își păstra, în mijlocul tulburării generale, atitudinea lui ușor disprețuitoare. Ba chiar — fie dintr-un rafinament de politețe, fie din alt sentiment — începuse prin a întoarce spatele spre direcția urmată de ceilalți, ca s-o întîmpine pe doamna Arcadia Walker și să-i ofere s-o însoțească. La urma urmei, nu era firesc, date fiind relațiile lor de prietenie, să meargă împreună la descoperirea bolidului?

— În sfîrșit, a căzut, domnule Stanfort! iată primele cuvinte pe care i le spuse Arcadia Walker.

— În sfîrșit, a căzut! răspunse Stanfort.

— În sfîrșit, a căzut! repetase și mai repeta încă întreaga mulțime, îndreptîndu-se spre punctul nord-vestic al insulei.

Cinci persoane izbutiseră să se mențină în fruntea celorlalți. Primul dintre ei era domnul Ewald de Schnack, delegat al Groenlandei la Conferința Internațională, căruia chiar și cei mai nerăbdători îi făcuseră loc politicoși.

În spațiul devenit astfel liber, doi turiști se strecuraseră imediat, și domnii Dean Forsyth și Hudelson mergeau acum în frunte, însoțiți cu fidelitate de Francis și de Jenny. Tinerii își continuau schimbarea rolurilor, începută pe bordul lui *Mozik*. Jenny mergea lîngă domnul Dean Forsyth, pe cînd Francis Gordon îl copleșea cu grija pe doctorul Sydney Hudelson. Atenția lor nu era totdeauna bine primită, trebuie să recunoaștem, dar, de data aceasta, cei doi rivali erau atît de tulburați încît nici nu-și observau măcar prezența reciprocă. Nici vorbă deci să se împotrivească vicleșugului celor doi tineri care mergeau alături de ei, unul lîngă altul.

— Delegatul va fi primul care va lua în posesie bolidul, bombăni domnul Forsyth.

— Și va pune mîna pe el, adăugă doctorul Hudelson, crezînd că-i răspunde lui Francis Gordon.

— Dar asta n-o să împiedice recunoașterea drepturilor mele! spuse domnul Dean Forsyth, crezînd că se adresează lui Jenny.

— Nu, sigur! aprobă domnul Sydney Hudelson, care se gîndea la drepturile lui.

Spre marea satisfacție a fiicei și a nepotului, se părea că cei doi adversari își uitaseră cu adevărat dușmănia și își uniseră ura împotriva dușmanului comun.

Datorită unei întîmplări fericite, starea atmosferică se schimbase cu totul. Furtuna încetase, pe măsură ce vîntul se abătea spre sud. Iar soarele, deși se ridicase abia cu cîteva grade deasupra orizontului, strălucea totuși printre ultimii nori subțiați de razele lui. Nici ploaie.

nici vînt, o vreme senină, un spațiu liniștit, o temperatură de opt, nouă grade deasupra lui zero.

Între port și punctul nord-vestic al insulei era o distanță de-o leghe care trebuia străbătută pe jos, căci la Upernivik nu se găsea nici un fel de vehicul. Altminteri, se putea merge destul de ușor, pe un teren neted, de natură stîncoasă, al cărui relief nu se ridica mai vizibil decît în centru și în vecinătatea litoralului unde se înălțau cîteva faleze înalte.

Și tocmai dincolo de aceste faleze căzuse bolidul. Din port, nu putea fi zărit.

Localnicul care adusese primul vestea cea mare servea drept ghid. Era urmat îndeaproape de domnul de Schnack, de domnii Forsyth și Hudelson, de Jenny și Francis, urmați ei înșiși de Omicron, de astronomul din Boston și de toată ceata turiștilor.

Ceva mai în urmă, domnul Seth Stanfort venea împreună cu doamna Arcadia Walker. Cei doi foști soți cunoșteau și ei ruptura arhicunoscută dintre cele două familii, iar confidențele lui Francis, cu care domnul Seth Stanfort se împrietenise întrucîtva în timpul călătoriei, îl puseseră pe acesta din urmă la curent cu urmările rupturii.

— Poate că au să se împace, spuse doamna Arcadia Walker, aflînd și ea cum stăteau lucrurile.

— Ar fi de dorit, aprobă Seth Stanfort.

— Sigur, spuse Arcadia, și toate au să meargă cît se poate de bine. Vedeți, domnule Stanfort, cîteva greutăți, un pic de neliniște nu e rău să existe înaintea nunții! Căsătoriile făcute prea ușor riscă să se desfacă la fel de ușor! Nu sînteți de aceeași părere?

— Ba da, doamnă Arcadia. Iar căsătoria noastră e o dovadă. În cinci minute... călare... doar cît să ne dăm mîna...

— Ca să ne-o dăm iar, după șase săptămîni — dar nouă înșine și reciproc de data aceasta — îl întrerupse doamna Arcadia Walker, zîmbind. Ei bine, dacă Francis Gordon și Miss Jenny Hudelson nu se căsătoresc călare, în schimb sînt mai siguri că vor găsi fericirea.

Inutil să spunem că, în mijlocul mulțimii de curioși, domnul Seth Stanfort și doamna Arcadia Walker erau pesemne singurii, dacă îi lăsăm la o parte pe cei doi logodnici, care nu se gîndeau în clipa aceea la meteor, care nu vorbeau despre el, ci filozofau, așa cum ar fi făcut probabil și domnul John Proth, a cărui față plină de voioșie și de blîndețe le fusese readusă în minte de cele cîteva cuvinte rostite.

Acum călcau toți, întins, pe un platou semănat cu arbuști piperniciți, din care își luau zborul numeroase păsări, mai speriate decît fuseseră vreodată în preajma Upernivikului.

Într-o jumătate de oră, trei sferturi de leghe fură străbătute. Mai

rămăseseră o mie de metri pînă la bolidul care se ascundea privirilor după o ridicătură a falezei. Acolo avea să fie găsit, după spusele ghidului groenlandez, iar localnicul acesta nu putea să se înşele. În timp ce lucra pămîntul, văzuse perfect lumina orbitoare a meteorului şi auzise bufnitura căderii, pe care o mai auziseră şi mulţi alţii, deşi aflaţi mai departe.

Un fapt de necrezut pentru ţinutul acela îi sili pe turişti să se odihnească o clipă: era cald. Da, oricît de necrezut ar putea să pară, turiştii îşi ştergeau frunţile de parcă s-ar fi aflat într-o ţară cu o climă mai temperată. Oare mersul rapid îi încălzise în asemenea hal? Fără doar şi poate că mersul îşi avea partea lui de contribuţie, dar temperatura aerului, în mod sigur, tindea şi ea spre urcare.

În locul acela, învecinat cu punctul nord-vestic al insulei, termometrul ar fi arătat cu siguranţă o diferenţă de cîteva grade faţă de Upernivik. Ba chiar, pe măsură ce oamenii se apropiau de ţintă, căldura părea să sporească tot mai mult.

— Căderea meteorului să fi modificat clima arhipelagului? întrebă rîzînd domnul Stanfort.

— Ar fi o mare fericire pentru groenlandezi! îi răspunse pe acelaşi ton doamna Arcadia.

— Pesemne că blocul de aur, încins de frecarea cu straturile atmosferice, mai e încă incandescent, explică astronomul din Boston; iar căldura lui se simte pînă aici.

— Atunci va trebui să aşteptăm pînă se răceşte? făcu domnul Stanfort.

«S-ar fi răcit mai repede dacă se nimerea să cadă în afara insulei», îşi spuse în gînd Francis Gordon, revenind la ideea lui favorită.

Şi lui îi era cald, dar nu era singurul care să simtă aceasta. Domnul de Schnack, domnul Wharf transpirau şi ei; transpira întreaga mulţime, pînă şi groenlandezii, care nu mai pomeniseră asemenea sărbătoare.

După ce se odihniră un timp, porniră iar la drum. Încă cinci sute de metri şi, la cotul falezei, meteorul avea să apară în toată orbitoarea lui splendoare.

Din nefericire, după două sute de paşi, domnul de Schnack, care mergea în frunte, trebui să se oprească din nou; iar în urma lui domnii Forsyth şi Hudelson, şi după ei toată mulţimea fură obligaţi să facă acelaşi lucru. De data aceasta nu căldura îi forţa să poposească, ci un obstacol neaşteptat, cel mai neaşteptat dintre obstacolele la care s-ar fi putut aştepta cineva într-un asemenea loc.

Făcut din stîlpi traversaţi de trei şiruri de sîrmă, un gard, îndoindu-se într-o curbă interminabilă, ducea la dreapta şi la stînga, pe litoral, şi

oprea trecerea din toate părțile. Din loc în loc, niște stîlpi mai înalți decît ceilalți purtau pe ei tăblițe pe care se afla repetată o aceeași inscripție, în englezește, în franțuzește și în daneză. Domnul de Schnack în fața căruia se afla tocmai una din tăblițe, citi uimit: «Proprietate particulară. Trecerea oprită».

O proprietate particulară prin meleagurile acestea depărtate, iată un lucru neobișnuit! Pe coastele însorite ale Mediteranei sau pe țărmurile ceva mai cețoase ale oceanului, e de înțeles să-ți cauți un loc de odihnă. Dar aici, pe țărmul Oceanului Înghețat!... Ce putea face cu terenul acesta sterp și stîncos originalul proprietar?

În orice caz, asta nu-l privea pe domnul de Schnack. Absurdă sau nu, o proprietate particulară îi stăvilea drumul, și stavila aceasta morală îi stinse brusc elanul. Un delegat oficial respectă în mod firesc principiile care stau la baza societății, iar inviolabilitatea domiciliului e o axiomă universal recunoscută.

Axioma respectivă, proprietarul avusese dealtfel grijă s-o reamintească celor care s-ar simți ispitiți s-o uite. «Intrarea oprită», spuneau tăblițele scrise în trei limbi.

Domnul de Schnack era buimăcit. Să rămînă acolo, i s-ar fi părut de neîndurat. Dar, pe de altă parte, să violeze proprietatea altuia în ciuda tuturor legilor divine și umane!...

Din coada coloanei se auziră murmure care sporiră clipă de clipă și ajunseră în fruntea coloanei. Cei din ultimele rînduri, necunoscînd pricina, protestau cu toată puterea nerăbdării lor împotriva opririi acesteia. Aflînd despre ce e vorba, tot ei nu se declarară satisfăcuți, și nemulțumirea lor spori treptat pînă cînd se stîrni o zarvă generală în mijlocul căreia toată lumea vorbea odată.

Aveau să rămînă veșnic în fața gardului? După ce străbătuseră mii de mile ca să ajungă pînă aici, să se lase opriți prosteste de un căpătîi de sîrmă păcătoasă? Doar nu putea proprietarul terenului să aibă pretenția nesăbuită de-a se socoti și proprietarul meteorului! N-avea, deci, nici un drept să le oprească trecerea. Și dealtfel, dacă le refuza dreptul de trecere, era simplu: n-aveau decît să și-l ia singuri.

Să fi fost domnul de Schnack zguduit de torentul acesta de argumente tari? Fapt e că principiile începură să i se clatine. Chiar în fața lui, legată cu o sforicică, se afla o portiță. Cu ajutorul unui briceag, domnul de Schnack tăie sforicica și, fără să-i dea prin gînd că această adevărată spargere îl transforma într-un spărgător de rînd, pătrunse pe teritoriul interzis.

Restul mulțimii se revărsă pe urmele lui, unii intrînd pe portiță, alții sărind peste gardul de sîrmă. În cîteva clipe, peste trei mii de persoane erau cît pe-aci să năpădească «proprietatea particulară».

Mulțimea agitată, zgomotoasă discuta cu însuflețire incidentul acesta neașteptat.

Dar, deodată, se făcu tăcere, ca prin farmec.

La o sută de metri de gard se ivise brusc o cabană de scînduri, ascunsă pînă atunci de o moviliță, și ușa cabanei se deschise făcînd loc unui personaj cu o înfățișare nespus de ciudată. Iar personajul li se adresă cotropitorilor:

— Ei, voi de colo, le strigă el în franțuzește, cu glas aspru, nu vă jenați! Simțiți-vă ca acasă!

Domnul de Schnack înțelegea limba franceză. Iată de ce se opri locului. Iar după el se opriră și turiștii, care, dintr-o singură mișcare, își întoarseră toți odată cele trei mii de fețe curioase spre ciudatul personaj care li se adresase.

XIX

ÎN CARE LUI ZÉPHYRIN XIRDAL ÎI DEVINE DIN CE ÎN CE MAI NESUFERIT BOLIDUL. SI CELE CE MAI URMEAZĂ

Dacă Zéphyrin Xirdal ar fi fost singur, ar fi putut ajunge la destinație fără buclucuri prea mari? Poate că da, căci totul e cu putință pe lume. Mai prudent însă ar fi fost să pariem că nu.

Dar n-a existat prilej pentru un asemenea pariu, căci steaua lui cea bună l-a dat în paza unui Mentor*, al cărui spirit practic neutraliza fantezia excesivă a acestui original. Zéphyrin Xirdal nu cunoscu deci greutățile unei călătorii, în fond destul de complicată, dar pe care domnul Robert Lecoeur izbuti s-o facă mai simplă decît o plimbare prin împrejurimi.

La Havre, unde expresul îi adusese în cîteva ore, cei doi călători se urcară îndată pe bordul unui superb steamer, care ridică imediat ancora, fără să mai aștepte alți pasageri.

Într-adevăr, *Atlantic* nu era un pachebot, ci un iaht de cinci sau șase sute de tone, armat de domnul Robert Lecoeur numai pentru ei doi. Dată fiind importanța intereselor aflate în joc, bancherul socotise util să aibă la dispoziție un mijloc de comunicație cu universul civilizat. Enormele beneficii pe care le și încasase din speculațiile asupra minelor de aur îi îngăduiau cele mai îndrăznețe cheltuieli; bancherul își

---

* Mentor — în poemele homerice («Odiseia»), prietenul lui Ulise și educatorul fiului acestuia, Telemac. Numele său a devenit simbolul sfătuitorului sigur și plin de experiență.

asigurase plăcerea de-a folosi nava aceasta, aleasă printre alte numeroase nave, în Anglia.

Atlantic, fantezie a unui lord multimilionar, fusese construit în vederea atingerii celor mai mari viteze. Cu formele lui fine şi alungite, iahtul putea, împins de cei patru mii de cai ai maşinilor lui, să atingă şi chiar să depăşească douăzeci de noduri. Alegerea domnului Lecoeur fusese dictată de particularitatea aceasta care, la nevoie, ar fi putut însemna un avantaj preţios.

Zéphyrin Xirdal nu se miră deloc că are la ordinele lui o asemenea navă. E adevărat că poate nici nu observase amănuntul acesta. În orice caz, se urcă pe punte şi se instală în cabina lui, fără să facă nici cea mai mică observaţie.

Distanţa între Havre şi Upernivik e cam de-o sută de leghe marine, pe care *Atlantic*, mergînd cu toată viteza,ar fi putut să le străbată în şase zile. Dar domnul Lecoeur nu se grăbea deloc şi, cum avea la dispoziţie douăsprezece zile pentru efectuarea călătoriei, iahtul ajunse în faţa Upernivikului abia în seara zilei de 18 iulie.

În aceste douăsprezece zile, Zéphyrin Xirdal abia dacă îşi descleştă dinţii. La mesele care îi puneau, firește, faţă în faţă, domnul Lecoeur se căzni de nenumărate ori să aducă vorba despre scopul călătoriei lor, dar nu izbuti să capete nici un răspuns. Zadarnic îi pomenea de meteor, căci Zéphyrin părea că-l uitase şi nici o licărire de inteligenţă nu sclipea în ochii lui şterşi.

Pînă una-alta, Xirdal privea «înlăuntru» şi căuta soluţia altei probleme. Care? Lucrul acesta nu ţinea să-l spună. Dar pesemne că, într-un fel oarecare, problema avea o legătură cu marea, căci Xirdal îşi petrecea zilele privind valurile fie dinaintea, fie din urma navei. Poate că n-am risca prea mult dacă am presupune că urmărea în gînd cercetările asupra tensiunii superficiale, despre care, mai înainte, le pomenise ceva trecătorilor, crezînd că vorbeşte cu prietenul său Marcel Leroux. Poate chiar că deducţiile făcute atunci nu erau străine de unele invenţii cu care avea să uimească mai apoi lumea.

A doua zi după sosirea la Upernivik, domnul Lecoeur, care începea să-şi piardă răbdarea, încercă să-i trezească atenţia finului său, punîndu-i sub ochi aparatul, fără învelişul ocrotitor. Calculase bine, şi metoda se dovedi radicală. Zărindu-şi aparatul, Zéphyrin Xirdal se scutură de parcă s-ar fi trezit dintr-un vis şi începu să privească în preajmă cu ochii hotărîţi şi lucizi, ca în zilele lui mari.

— Unde ne aflăm? întrebă el.

— La Upernivik, răspunse domnul Lecoeur.

— Şi terenul meu?

— Mergem imediat acolo.

De fapt, nu era tocmai aşa. Mai întîi, trebuiau să treacă pe la Biarn Haldorsen, şef al Inspectoratului Nordului, a cărui locuinţă o găsiră uşor după drapelul care fîlfîia pe acoperiş. Odată schimbate formulele de politeţe, începură discuţiile de afaceri, cu ajutorul unui tîlmaci tocmit de prevăzătorul Lecoeur.

O primă dificultate se ivi imediat. Nu că domnul Biarn Haldorsen ar fi încercat să conteste actele de proprietate care îi erau înfăţişate; dar interpretarea lor nu era clară. Potrivit actelor acestora, făcute după toate rînduielile şi prevăzute cu toate semnăturile şi peceţile oficiale, guvernul groenlandez, reprezentat prin agentul său diplomatic la Copenhaga, îi ceda domnului Zéphyrin Xirdal o suprafaţă de nouă kilometri pătraţi, cuprinsă în patru loturi egale, de cîte trei kilometri fiecare, orientate după punctele cardinale şi tăindu-se în unghiuri drepte la o aceeaşi distanţă de un punct central situat la 72°51' 30" latitudine nord şi 55°35' 18" longitudine vest, totul la preţul de cinci sute kroneri kilometrul pătrat, adică, în total, la ceva mai mult de şase mii de franci.

Domnul Biarn Haldorsen n-ar fi avut nimic împotrivă, dar trebuia cunoscută mai întîi amplasarea punctului central. Firește, mai auzise el vorbindu-se despre latitudine şi longitudine şi ştia că asemenea lucruri există. Dar ştiinţa lui Biarn Haldorsen se mărginea cam la atît. Că latitudinea ar fi un animal sau o plantă, că longitudinea ar fi un mineral sau o mobilă i se părea la fel de posibil şi se ferea să arate vreo preferinţă.

Zéphyrin Xirdal completă în cîteva cuvinte cunoştinţele cosmografice ale şefului Inspectoratului Nordului şi îndreptă ce era greşit în ele. Se oferi apoi să facă el însuşi, cu ajutorul instrumentelor de pe *Atlantic*, observaţiile şi calculele necesare. Căpitanul unei nave daneze, aflată actualmente în port, putea dealtfel să controleze rezultatele, spre încredinţarea deplină a excelenţei sale domnul Biarn Haldorsen.

Aşa se şi hotărî.

În două zile, Zéphyrin Xirdal îşi termină lucrarea, căreia căpitanul danez nu putu decît să-i confirme exactitatea desăvîrşită; dar atunci se ivi a doua dificultate.

Punctul de pe suprafaţa terestră, avînd drept coordonate 72°51'30" latitudine nord şi 55°35'18" longitudine vest, se afla situat în plină mare, cam la două sute cincizeci de metri nord de insula Upernivik.

Domnul Lecoeur, adînc mîhnit de descoperirea aceasta, îl certă groaznic pe Zéphyrin. Ce mai puteau face? Veniseră aşadar pînă la capătul lumii ca să privească prosteşte cum va cădea bolidul în apă! Se putea închipui atîta neglijenţă? Cum de putuse Zéphyrin Xirdal — un savant! — să comită o eroare atît de grosolană?

Explicația erorii era cît se poate de simplă. Zéphyrin Xirdal habar n-avea că «Upernivik» însemnează nu numai un tîrguşor, dar şi o insulă! După ce determinase, din punct de vedere matematic, locul de cădere al bolidului, se călăuzise după o hartă păcătoasă, găsită într-un atlas şcolar, pe care o scoase dintr-unul din numeroasele lui buzunare şi o puse sub ochii bancherului înfuriat. Harta arăta într-adevăr că punctul de pe glob situat la 72°51'30" latitudine nord şi 55°35'18" longitudine vest se afla lîngă tîrguşorul Upernivik, dar uita să arate că tîrguşorul acesta, împins cu mult curaj pe uscat, era, dimpotrivă, situat pe o insulă cu acelaşi nume, aflată în imediata apropiere a ţărmului. Fără să mai caute în altă parte, Zéphyrin Xirdal crezuse pe cuvînt o hartă cam prea aproximativă.

De ar servi aceasta drept lecţie! Iar pe cititorii povestirii noastre de i-ar îndemna la studiul atent al geografiei şi de i-ar face, mai ales, să nu uite că Upernivik e o insulă! Căci faptul acesta le-ar putea fi de folos într-o bună zi, cînd ar avea de pus mîna pe vreun bolid de cinci mii şapte sute optzeci şi opt de miliarde!...

Dar, deocamdată, tocmai el încurca lucrurile în legătură cu bolidul din Whaston.

Dacă terenul ar fi putut măcar să fie trasat ceva mai la sud, înşelătoria ar fi fost de folos în cazul unei devieri a meteorului. Dar Zéphyrin Xirdal făcuse imprudenţa de a-i completa educaţia excelenţei sale Biarn Haldorsen şi de-a accepta un control care acum îl stingherea, iar modesta falsificare nu mai era cu putinţă. Trebuia, cu orice preţ, să accepte situaţia aşa cum era şi să ia în primire un teren situat parte pe apă, parte pe uscat.

Limita sudică a părţii terestre, cea mai interesantă din amîndouă, se afla, în ultimă analiză, la o mie două sute cincizeci şi unu de metri de ţărmul nordic al Upernivikului; iar cum lungimea ei de trei kilometri depăşea lăţimea insulei în locul acela, urma că limitele de est şi de vest trebuiau să fie trasate în plin ocean. Zéphyrin Xirdal primi deci, în realitate, cam două sute şaptezeci şi două de hectare, în locul celor nouă kilometri pătraţi cumpăraţi şi plătiţi, ceea ce scăzu cu mult avantajele operaţiei acesteia imobiliare. Cu alte cuvinte, făcuse o afacere proastă.

Ba, în privinţa căderii bolidului, ea devenea chiar cît se poate de proastă. Punctul ţintit cu atîta iscusinţă de Zéphyrin Xirdal se afla în mare! Firește, Xirdal admisese posibilitatea unei devieri, fiindcă îşi «luase spaţiu» pe o mie cinci sute de metri în toate direcţiile din jurul acestui punct. Dar încotro avea să se producă devierea? Iată ce nu ştia. Dacă se putea prea bine ca meteorul să cadă în porţiunea restrînsă care rămînea în posesia lui, n-ar fi fost deloc exclus să se întîmple şi

altfel. De aici, marea uimire a domnului Lecoeur.

— Ce-o să faci acum? îşi întrebă el finul.

Acesta îşi ridică braţele spre cer, vrînd să arate astfel că nu ştie.

— Trebuie, totuşi, să faci ceva, continuă domnul Lecoeur, mînios. Trebuie să ne scoţi din impas.

Zéphyrin Xirdal cugetă o clipă.

— Primul lucru de făcut, spuse el în sfîrşit, e să îngrădim terenul şi să clădim acolo o baracă destul de încăpătoare ca să ne adăpostească. După asta, am să văd...

Domnul Lecoeur porni imediat la lucru. În opt zile, marinarii de pe *Atlantic*, ajutaţi de cîţiva groenlandezi atraşi de plata bună care li se oferea, ridicară o îngrăditură de sîrmă, ale cărei capete se pierdeau în mare, şi clădiră o baracă de scînduri în care fură aduse numai lucrurile absolut trebuitoare.

La 26 iulie, cu trei săptămîni înainte de ziua hotărîtă pentru căderea bolidului, Zéphyrin Xirdal îşi începu şi el munca. După ce făcu cîteva observaţii asupra meteorului în sferele înalte ale atmosferei, trecu în sferele înalte ale matematicilor. Noile calcule nu putură însă decît să-i dovedească încă o dată perfecţiunea calculelor anterioare. Nu săvîrşise nici o eroare. Nu se produsese nici o deviaţie. Bolidul urma să cadă exact pe locul prevăzut, adică la 72°51′ 30″ latitudine nord şi 55°35′ 18″ longitudine vest.

— Deci, în mare! făcu domnul Lecoeur, neputîndu-şi ascunde bine furia.

— În mare, firește, spuse cu seninătate Xirdal, care, ca un adevărat matematician, nu simţea decît adînca satisfacţie constatînd precizia superioară a calculelor sale.

Dar, aproape imediat, i se ivi şi cealaltă latură a problemei.

— Drace!... făcu el, schimbînd tonul şi privindu-şi naşul cu un aer nehotărît.

Acesta încercă să-şi păstreze calmul.

— Zău, Zéphyrin, începu el binevoitor, de parcă i-ar fi vorbit unui copil, doar n-o să rămînem cu mîinile în sîn! S-a făcut o greşeală; trebuie s-o reparăm. Dacă ai fost tu în stare să aduci bolidul de pe cer, e o joacă să-l faci să devieze cu cîteva sute de metri...

— Aşa crezi! răspunse Zéphyrin Xirdal, clătinînd din cap. Cînd actionam asupra meteorului, el se afla la patru sute de kilometri. La distanţa aceasta, atracţia terestră însemna atît pe puţin, încît cantitatea de energie trimisă de mine pe una din feţele lui era capabilă să provoace o ruptură apreciabilă a echilibrului. Dar acum e cu totul altfel. Bolidul se află mai aproape, iar atracţia terestră îl solicită cu atîta forţă încît un plus sau un minus nu poate schimba mare lucru.

Pe de altă parte, dacă viteza absolută a bolidului s-a micşorat, în schimb viteza lui angulară a sporit. Acum trece ca fulgerul în poziţia cea mai favorabilă şi n-ai timp să acţionezi asupra lui.

— Atunci nu poţi să faci nimic? stărui domnul Lecoeur, muşcîndu-şi buzele ca să nu izbucnească.

— N-am spus asta, îl corectă Zéphyrin Xirdal. Dar e foarte greu. Putem încerca, totuşi, bineînţeles...

Şi încercă, într-adevăr, cu atîta stăruinţă, încît la 17 august socoti ca sigur succesul încercării. Bolidul, deviat definitiv, trebuie să cadă în plin pe uscat, la vreo cincizeci de metri de ţărm, distanţă suficientă pentru a înlătura orice primejdie.

Din nefericire, în zilele următoare, furtuna violentă, care scutură atît de puternic navele ancorate în rada din Upernivik, mătura toată suprafaţa insulei şi Xirdal se temu pe drept cuvînt ca traiectoria bolidului să nu fie schimbată de o deplasare a aerului atît de furioasă.

După cum se ştie, furtuna se potoli în noaptea de 18 spre 19, dar Xirdal şi Lecoeur nu se bucurară de răgazul pe care li-l lăsa natura dezlănţuită. Aşteptarea evenimentului nu le îngădui nici o clipă de odihnă. După ce văzură soarele apunînd, cam pe la zece şi jumătate seara, îl văzură apoi răsărind, după nici trei ore, pe un cer aproape în întregime senin.

Căderea avu loc exact la ora anunţată de Zéphyrin Xirdal. La şase, cincizeci şi şapte de minute, treizeci şi cinci de secunde, o lumină orbitoare spintecă spaţiul în regiunea de nord, orbindu-i aproape pe domnul Lecoeur şi pe finul său, care, de o oră, cercetau orizontul din pragul uşii. Aproape în acelaşi timp se auzi un zgomot înăbuşit, iar pămîntul se zgudui sub o lovitură formidabilă.

Meteorul căzuse.

Cînd Zéphyrin Xirdal şi domnul Lecoeur îşi regăsiră vederea, primul lucru pe care îl văzură fu blocul de aur, la cinci sute de metri distanţă.

— Arde, bîigui domnul Lecoeur puternic emoţionat.

— Da, răspunse Zéphyrin Xirdal, incapabil să rostească alt cuvînt.

Încetul cu încetul îşi regăsiră totuşi calmul şi-şi dădură seama exact de aceea ce vedeau.

Bolidul se afla, într-adevăr, în stare de incandescenţă. Temperatura lui probabil că depăşea o mie de grade, apropiindu-l de punctul de topire. Compoziţia şi natura lui poroasă se vedea acum clar, şi pe bună dreptate observatorul din Greenwich îl comparase cu un burete. Traversîndu-i suprafaţa, căreia răcirea datorită radierii îi întuneca puţin culoarea, o infinitate de canale permiteau privirii să pătrundă în interior, unde metalul era de-un roşu aprins. Împărţite, curbate

şi recurbate în mii de meandre, canalele acestea formau un număr imens de alveole, din care aerul încins ţîşnea şuierînd.

Deşi bolidul se turtise puternic în cădere, forma sferică i se mai distingea încă. Partea de sus rămăsese încă destul de perfect rotunjită, pe cînd cea de jos, strîmbată, strivită, îmbrăţişa strîns neregularităţile terenului.

— Dar... o să alunece în mare! strigă domnul Lecoeur după cîteva clipe.

Xirdal tăcu.

— Ai spus că o să cadă la cincizeci de metri de ţărm!

— Se află la zece, căci trebuie ţinut seama şi de demi-diametrul lui.

— Zece nu însemnează cincizeci.

— L-o fi deviat furtuna.

Cei doi nu mai schimbară alte cuvinte şi priviră îndelung şi tăcuţi sfera.

Pe bună dreptate era domnul Lecoeur atît de neliniştit. Bolidul căzuse la zece metri de capătul falezei, pe solul povîrnit care unea capătul acesta de restul insulei; iar cum raza lui era de cincizeci şi cinci de metri, aşa cum pe drept afirmase observatorul din Greenwich, însemna că se afla înclinat cu patruzeci şi cinci de metri deasupra vidului. Uriaşă masă de metal, muiată de căldură şi proiectată astfel strîmb, cursese, ca să spunem aşa, în lungul falezei verticale şi atîrna jalnic pînă aproape de suprafaţa mării. Dar cealaltă parte, literalmente întipărită în stîncă, reţinea întregul bolid deasupra oceanului.

Sigur, dacă nu cădea, însemna că e în echilibru. Totuşi, echilibrul acesta părea cu totul instabil şi se vedea cît de colo că o mişcare cît de slabă ar fi fost de ajuns să arunce în ocean nepreţuita comoară. Odată pornită pe pantă, nimic în lume n-ar mai fi putut s-o oprească, şi ar fi alunecat atunci de-a dreptul în apa care ar fi înghiţit-o.

«Iată un motiv în plus ca să ne grăbim, se gîndi deodată domnul Lecoeur, revenindu-şi în fire. E o nebunie să-ţi pierzi vremea admirînd ca un neghiob şi să-ţi păgubeşti astfel interesele.»

Şi trecînd, fără să mai piardă o clipă, în dosul cabanei, bancherul înalţă drapelul francez în vîrful unui catarg destul de înalt ca să poată fi zărit de pe vasele ancorate în faţa Upernivikului. Se ştie că semnalul acesta fusese văzut şi înţeles. *Atlantic* pornise imediat în larg, spre postul telegrafic cel mai apropiat, de unde trebuia să trimită, pe adresa Băncii Robert Lecoeur, strada Drouot, Paris, o telegramă redactată într-un limbaj convenţional, care, după traducere, avea să însemneze în limbaj obişnuit: «Bolid căzut. Vindeţi.»

La Paris, cei ce urmau să primească telegrama trebuiau să se grăbească să execute ordinul şi aceasta avea să-i aducă încă un imens

profit domnului Lecoeur, care lucra la sigur. Cînd căderea avea să fie cunoscută, fără îndoială că acțiunile minelor aveau să sufere o nouă și mare scădere. Domnul Lecoeur putea să-și răscumpere acțiunile în condiții excelente. Zău, așa, afacerea era bine ticluită, orice s-ar fi întîmplat, iar domnul Lecoeur nu se putea să nu încaseze un număr respectabil de milioane!...

Insensibil la toate aceste interese vulgare, Zéphyrin Xirdal era pierdut în contemplare, cînd o zarvă de glasuri îi lovi auzul. Întorcîndu-se, el văzu mulțimea de turiști care, cu domnul de Schnack în frunte, îndrăznise să-i încalce proprietatea. Iată un lucru de neîngăduit! Pe Xirdal, care cumpărase terenul ca să fie stăpîn, îl înfurie atîta obrăznicie.

Cu pași repezi el porni în întîmpinarea năvălitorilor.

Delegatul Groenlandei îl scuti de jumătate din drum.

— Cum se face, domnule, spuse Xirdal oprindu-se în fața lui, cum se face că ați intrat aici? N-ați văzut tăblițele?

— Iertați-mă, domnule, îi răspunse politicos domnul de Schnack, le-am văzut perfect, dar ne-am gîndit că e scuzabil să încălcăm, date fiind împrejurările acestea excepționale, regulele general admise.

— Împrejurări excepționale? întrebă cu nevinovăție Xirdal. Care împrejurări excepționale?

Domnul de Schnack se miră, și pe bună dreptate.

— Care împrejurări excepționale?... repetă el. Oare trebuie eu să vă aduc la cunoștință, domnule, că bolidul din Whaston a căzut pe insula aceasta?

— Asta o știu foarte bine, declară Xirdal. Dar ce găsiți că este excepțional? Căderea unui bolid e un fapt cît se poate de banal.

— Dar nu cînd bolidul e de aur.

— De aur sau de altceva, un bolid e tot un bolid.

— Domnii și doamnele aflați aici de față sînt cu totul de altă părere, replică domnul de Schnack, arătînd mulțimea turiștilor dintre care cei mai mulți nu înțelegeau o iotă din cele discutate. Au venit toți aici special ca să asiste la căderea bolidului din Whaston. Recunoașteți că ar fi fost tare greu, după o asemenea călătorie, să fie opriți de un gard de sîrmă.

— Adevărat, recunoscu Xirdal pornit pe împăcare.

Lucrurile se aflau deci pe un drum bun, cînd domnul de Schnack făcu imprudența să adauge:

— În ceea ce mă privește, eu cu atît mai puțin nu mă puteam opri în fața gardului dumneavoastră, cu cît el se împotrivea îndeplinirii misiunii oficiale cu care sînt învestit.

— În ce constă misiunea aceasta?

— Să iau în stăpînire bolidul în numele Groenlandei, al cărei reprezentant sînt aici.

Xirdal tresări.

— Să luați în stăpînire bolidul!... strigă el. Dar sînteți nebun, domnule!

— Nu văd de ce, se împotrivi domnul de Schnack, pe un ton înțepat. Bolidul a căzut pe teritoriul Groenlandei. Aparține deci statului groenlandez, fiindcă nu e al nimănui altuia.

— Cîte cuvinte, atîtea greșeli, protestă Zéphyrin Xirdal, din ce în ce mai mînios. Mai întîi, bolidul n-a căzut pe teritoriul Groenlandei, ci pe teritoriul meu, dat fiind că Groenlanda mi l-a vîndut în toată regula, pe bani buni. Apoi, bolidul e al cuiva, și anume al meu.

— Al dumneavoastră?

— Firește. Al meu.

— Cu ce drept?

— Cu toate drepturile posibile, dragă domnule. Fără mine, bolidul ar mai gravita încă în spațiu, unde, oricît de reprezentant ai fi dumneata, cu greu te-ai putea duce să-l iei. Cum să nu fie al meu, din moment ce se află la mine și eu l-am făcut să cadă aici?

— Ce-ați spus?... stărui domnul de Schnack.

— Am spus că eu l-am făcut să cadă. Dealtfel, am avut grijă să anunț lucrul acesta Conferinței Internaționale, reunită, pare-se, la Washington. Presupun că telegrama mea a întrerupt lucrările.

Domnul de Schnack îl privea pe Zéphyrin Xirdal, neștiind ce să creadă: avea în față un farsor, sau un nebun?

— Domnule, răspunse el, și eu fac parte din Conferința Internațională și pot să vă afirm că ea își continua lucrările cînd am plecat din Washington. Pe de altă parte, vă mai pot informa că nu știu nimic de telegrama despre care vorbiți.

Domnul de Schnack spunea adevărul. Fiind cam tare de ureche, el nu auzise o iotă din telegrama citită, așa cum se obișnuiește în orice adunare care se respectă, în mijlocul zarvei infernale a discuțiilor particulare.

— Asta nu însemnează că n-am trimis-o, afirmă Zéphyrin Xirdal, care începuse să se aprindă. Faptul că a sosit sau nu la destinație nu-mi schimbă cu nimic drepturile.

— Drepturile dumneavoastră?... făcu domnul de Schnack, pe care discuția îl enerva, de asemenea. Îndrăzniți să ridicați în mod serios vreo pretenție asupra bolidului?

— Te pomenești că ar trebui să-mi fie rușine! rîse Xirdal batjocoritor.

— Un bolid de șase trilioane de franci!

— Ei, și?... Chiar dacă ar valora trei sute de mii de milioane de

miliarde de bilioane de trilioane, asta nu l-ar împiedica să fie tot al meu.

— Al dumneavoastră!... Glumiți, pesemne... Un singur om să aibă mai mult aur decît întreaga omenire! Asta ar fi de neîngăduit.

— Nu știu dacă ar fi sau n-ar fi de îngăduit, strigă Zéphyrin Xirdal, înfuriat de-a binelea. Nu știu decît că bolidul este al meu.

— Asta o să vedem noi, încheie domnul de Schnack cu un ton sec. Pînă una-alta, dați-ne voie să ne continuăm drumul.

Spunînd acestea, delegatul își atinse ușor borul pălăriei, și, la un semn al lui, ghidul localnic porni iar. Domnul de Schnack îl urmă, iar cei trei mii de turiști îl urmară pe domnul de Schnack.

Zéphyrin Xirdal, înțepenit pe lungile lui picioare, privi cum trece mulțimea care părea că nici nu-l vede măcar... Era adînc indignat. Să intre fără voie pe terenul lui și să se poarte ca într-o țară cucerită! Să-i conteste drepturile! Asta întrecea orice măsură!

Totuși, nu putea să facă nimic împotriva atîtor oameni. Iată de ce, după trecerea ultimului străin, se mulțumi să bată în retragere spre cabană. Dar, dacă era învins, nu era convins, și, pe drum,își dădu frîu liber mîniei.

— Dezgustător... o, dezgustător! repeta el întruna, mișcînd brațele ca un semafor.

Între timp, mulțimea se grăbea în urma ghidului. Acesta se opri în sfîrșit la punctul extrem al insulei. Mai departe nu se putea merge.

Domnul de Schnack și domnul Wharf ajunseră imediat lîngă el. Apoi veniră domnii Forsyth și Hudelson, Francis și Jenny, Omicron, domnul Seth Stanfort și doamna Arcadia Walker, și, în sfîrșit, întreaga mulțime a curioșilor pe care flotila îi revărsase pe țărmul acesta al Mării lui Baffin.

Da, nu se putea merge mai departe. Da, era cu neputință de mers mai departe. Căldura, devenită de nesuportat, n-ar fi îngăduit nici un pas mai mult.

Dealtfel, ar fi fost și inutil. La mai puțin de patru sute de metri se vedea sfera de aur și toată lumea putea s-o admire, așa cum o admiraseră cu un ceas înainte Zéphyrin Xirdal și domnul Lecoeur. Acum nu mai radia, ca pe vremea cînd își trasa orbita în spațiu, dar strălucea atît de tare încît te dureau ochii privind-o. De fapt, pe cît fusese de neatins cînd străbătuse cerul, era și acum, cînd se afla pe pămînt.

În locul acela, litoralul forma un fel de stîncă rotundă, căreia localnicii îi spun *unalek* (în limba lor). Aplecată spre larg, stînca se termina cu o faleză verticală, aflată la vreo treizeci de metri deasupra nivelului mării. Bolidul căzuse pe marginea acestui platou. Cîțiva metri doar mai la dreapta, și ar fi fost înghițit de adîncurile în care se înfunda piciorul falezei.

— Da, nu se putu împiedica să spună Francis Gordon, dacă pica doar cu douăzeci de paşi mai încolo, se ducea la fund...

— De unde n-ar fi fost uşor de scos, termină doamna Arcadia Walker.

— Domnul de Schnack încă nu-l are, le atrase atenţia Seth Stanfort. O să aibă de furcă guvernul groenlandez pînă să-l ia în stăpînire.

Într-adevăr, dar avea să-l ia într-o bună zi. Era o chestiune de răbdare, pur şi simplu. Doar să aştepte răcirea, care, în preajma iernii arctice, nu putea să dureze prea mult.

Dean Forsyth şi Sydney Hudelson stăteau acolo, încremeniţi, hipnotizaţi, ca să spunem aşa, la vederea masei de aur care le ardea ochii. Încercaseră amîndoi să înainteze, şi trebuiseră amîndoi să dea înapoi, la fel ca şi nerăbdătorul Omicron, care fusese cît pe-aci să fie transformat în friptură. La distanţa aceasta de patru sute de metri, temperatura atingea cincizeci de grade centigrade, iar căldura degajată de meteor făcea aerul de nerespirat.

— Dar... oricum... e aici... Se află pe insulă... Nu e în fundul mării... Nu e pierdut pentru lume... E în mîinile norocoasei Groenlande... Răbdare... acum trebuie numai răbdare...

Iată ce repetau curioşii opriţi locului de căldura înăbuşitoare, la cotul acela al falezei.

Da, răbdare... Dar cît timp? Bolidul n-avea cumva să reziste o lună, sau chiar două, la răcire? Asemenea mase metalice, ajunse la o temperatură atît de ridicată, pot să rămînă multă vreme încinse. S-a mai văzut asta la meteori cu volum infinit mai mic.

Trecuseră trei ore, dar nimeni nu se gîndi să plece. Vroiau să aştepte pînă ce devenea posibilă apropierea de bolid? Dar aceasta n-avea să se întîmple nici mîine, şi nici poimîine. Dacă nu-şi stabileau acolo tabăra şi nu-şi aduceau hrană, trebuiau să se întoarcă la nave.

— Domnule Stanfort, spuse Arcadia Walker, credeţi că în cîteva ore bolidul acesta incandescent s-ar putea răci?

— Nici în cîteva ore, nici în cîteva zile, doamnă Walker.

— Atunci am să mă reîntorc pe bordul *Oregonului*, şi-am să revin mai tîrziu.

— Aveţi perfectă dreptate, răspunse Seth Stanfort, şi, urmîndu-vă exemplul, am să pornesc şi eu spre *Mozik*. Cred că e ora mesei.

Iată cel mai cuminte lucru de făcut. Dar la lucrul acesta cuminte degeaba îi îndemnară Francis Gordon şi Jenny pe domnii Forsyth şi Hudelson. Degeaba plecă încet, încet întreaga mulţime. Degeaba domnul de Schnack, rămas ultimul, se hotărî şi el să se pornească spre port. Cei doi maniaci se încăpăţînaseră să rămînă singuri, faţă în faţă cu meteorul lor.

— Hai, papa, nu vii? întrebă pentru a zecea oară Jenny, pe la orele două după-amiază.

Drept răspuns, doctorul Hudelson făcu vreo zece paşi înainte. Dar fu silit să se dea înapoi, cu mare grabă. I se părea că nimerise în faţa unui cuptor încins. Domnul Forsyth, care se repezise după el, trebui să bată în retragere, cu aceeaşi grabă.

— Unchiule, încercă şi Francis Gordon, unchiule, şi dumneata, domnule Hudelson, e vremea să ne reîntoarcem pe bord... Ce naiba, doar bolidul n-o să mai fugă! Chiar dacă îl mîncăm cu ochii, tot flămînzi rămînem.

Zadarnice eforturi. Abia seara, zdrobiţi de oboseală şi morţi de foame, domnul Forsyth şi domnul Hudelson se resemnară să plece, cu gînd să revină a doua zi.

Şi reveniră, într-adevăr, de cu zori, dar ca să găsească acolo cincizeci de oameni înarmaţi — toate forţele groenlandeze — care asigurau serviciul de ordine în jurul preţiosului meteor.

Împotriva cui lua stăpînirea asemenea măsuri? Împotriva lui Zéphyrin Xirdal? În cazul acesta, cincizeci de oameni erau prea mulţi. Unde mai pui că bolidul se apăra şi singur destul de bine. Căldura lui de nesuportat îi ţinea la distanţă respectuoasă pe cei mai îndrăzneţi. Din ajun abia dacă te puteai apropia cu un metru mai mult. În ritmul acesta, ar fi trebuit să treacă luni şi luni pînă cînd domnul de Schnack să poată pune efectiv stăpînire pe bolid în numele Groenlandei.

Dar ce-are a face? Comoara era păzită. Cînd e vorba de cinci mii şapte sute optzeci şi opt de miliarde, e bine să fii cît mai prudent.

La rugămintea domnului de Schnack, una din navele aflate în port plecase să aducă la cunoştinţă lumii întregi, pe calea telegrafului, vestea cea mare. Peste patruzeci şi opt de ore, vestea avea deci să fie cunoscută pretutindeni. Lucrul acesta putea stingheri oare planurile domnului Lecoeur? Deloc. Plecarea *Atlanticului* avusese loc cu douăzeci şi patru de ore mai înainte, iar viteza iahtului fiind cu mult superioară, bancherul dispunea de-un avans de treizeci şi şase de ore, răstimp suficient ca să-şi ducă la bun sfîrşit speculaţiile financiare.

Dacă stăpînirea groenlandeză se simţea liniştită datorită prezenţei celor cincizeci de paznici, pesemne că se simţi şi mai liniştită în după-amiaza aceleiaşi zile, constatînd că şaptezeci de oameni păzeau acum meteorul.

Pe la amiază, un crucişător ancorase în faţa Upernivikului. Pe catargul lui flutura pavilionul Statelor Unite ale Americii. De îndată ce ancora atinsese fundul, crucişătorul debarcase douăzeci de oameni, care, sub comanda unui miciman, stăteau acum în preajma bolidului.

Cînd află despre sporirea aceasta a serviciului de pază, domnul de

Schnack încercă simțăminte contradictorii. Pe de o parte, era mulțumit să vadă prețiosul bolid păzit cu atîta rîvnă, dar, pe de altă parte, debarcarea aceasta a unor marinari americani înarmați, pe teritoriul groenlandez, îi pricinuia serioase neliniști. Micimanul, căruia îi mărturisi cît era de neliniștit, nu putu să-i dea nici o lămurire. Se supunea unor ordine superioare și nu căuta să înțeleagă mai mult.

Domnul de Schnack se hotărî deci să-și ducă jalba, a doua zi, pe bordul crucișătorului; dar, cînd vru să-și pună planul în aplicare, se pomeni în fața unei duble probleme.

În decursul nopții, un al doilea crucișător, acesta englez, sosise și el. Comandantul, aflînd despre căderea meteorului, debarcase, urmînd pilda colegului american, douăzeci de marinari care, sub comanda unui al doilea miciman, se îndreptaseră în pas alergător spre nord-vestul insulei.

Domnul de Schnack rămase năuc. Ce însemnau toate acestea? Și, pe măsură ce timpul trecea, se năuci și mai tare. După-amiază fu semnalat un al treilea crucișător, cu pavilion tricolor, și, două ore mai tîrziu, douăzeci de marinari francezi, sub comanda unui aspirant, porniră și ei să facă de pază în preajma bolidului.

Hotărît lucru, situația se încorda. Și lucrurile n-aveau să rămînă aici. În noaptea de 21 spre 22, apăru un al patrulea crucișător, rus. Apoi, în ziua de 22, sosiră, unul după altul, un vas japonez, unul italian și unul german. A doua zi, 23, un crucișător argentinian și unul spaniol sosiră cu puțin înaintea unui crucișător chilian, urmat îndeaproape de alte două vase, unul portughez și altul olandez.

La 25 august, șaisprezece vase de război, în mijlocul cărora *Atlantic* ancorase discret, formau în fața Upernivikului o escadră internațională cum nu mai pomeniseră încă meleagurile acestea nordice. Și fiindcă fiecare din ele debarcase cîte douăzeci de oameni sub conducerea unui ofițer, trei sute douăzeci de marinari și șaisprezece ofițeri de toate naționalitățile călcau acum în picioare un pămînt pe care cei cincizeci de soldați groenlandezi, cu tot curajul lor, nu l-ar mai fi putut apăra.

Fiecare vas aducea seria lui de știri, iar știrile acestea, judecînd după efectul lor, pesemne că nu erau prea mulțumitoare. Dacă la Washington era adevărat că mai exista Conferința Internațională, la fel de adevărat era că ea își mai continua ședințele numai de formă.

Acum diplomația avea cuvîntul... pînă ce, după cum se șoptea, au să-l aibă tunurile. Guvernele discutau de zor, și cu destulă asprime în glas.

Pe măsură se soseau navele, veștile deveneau tot mai neliniștitoare. Nu se știa nimic precis, dar printre ofițerii și oamenii echipajelor circu-

lau tot felul de zvonuri iar relațiile dintre diversele trupe de ocupație deveneau tot mai încordate.

Dacă comandorul american îl invitase la început la masă pe colegul său englez, și dacă acesta, întorcîndu-i politețea, profitase de ocazie ca să trimită un salut prietenesc comandantului crucișătorului francez, acum se terminaseră amabilitățile acestea internaționale. Fiecare rămînea cantonat la el acasă, așteptînd să afle, ca să știe cum să se poarte, dincotro va sufla vîntul, ale cărui prime adieri păreau că prevestesc furtuna.

În acest timp Zéphyrin Xirdal nu voia deloc să dea înapoi. Îi împuiase urechile domnului Lecoeur cu protestele lui și bancherul încerca zadarnic să facă apel la bunul lui simț.

— Ar trebui să înțelegi, dragă Zéphyrin, îi spunea el, că domnul de Schnack are dreptate și că e imposibil să-i lase unei singure ființe o sumă atît de uriașă. E, deci, firesc să intervină. Dar lasă-mă pe mine să aranjez lucrurile. După ce au să se potolească primele emoții, am să intervin și eu, și cred că e cu neputință să nu se țină seama, într-o largă măsură, de dreptatea cauzei noastre. Am să obțin ceva, fără doar și poate.

— Ceva! strigă Xirdal. Puțin îmi pasă mie de cevaul dumitale. Ce-mi trebuie mie aurul? Am eu nevoie de el?

— Atunci, îi spunea domnul Lecoeur, de ce te mînii atîta?

— Pentru că bolidul e al meu. Și mă revoltă că vor să mi-l ia. N-aș putea să rabd...

— Ce se poate face împotriva întregului glob, bietul meu Zéphyrin?

— Dacă aș fi știut, aș fi făcut. Dar ai puțină răbdare!... Cînd ticălosul de delegat și-a arătat pretenția de a-mi lua bolidul, totul era dezgustător. Ce să mai zic astăzi!... Acum, cîte țări, atîția tîlhari. Fără să mai pun la socoteală că au să se sfîșie între ei, după cum se-aude... Al naibii să fiu dacă n-ar fi fost mai bine să fi lăsat bolidul acolo unde se afla! Dar mi-a venit chef să-l dau jos. Experiența mi s-a părut interesantă... Dacă aș fi știut!.,. Niște păcătoși, care n-au un ban în buzunar, au să se bată acum pentru miliarde!... Poți să spui ce vrei, dar e din ce în ce mai dezgustător!

Xirdal nu mai știa altceva.

Dar greșea, în orice caz, mîniindu-se împotriva domnului de Schnack. Nefericitul delegat, ca să folosim o expresie familiară, se afla și el la mare ananghie. Cotropirea teritoriului groenlandez nu-i spunea nimic bun, iar uluitoarea bogăție a republicii i se părea că stă pe temelii tare șubrede. Ce să facă, totuși? Putea să-i arunce în mare, cu cei cincizeci de oameni ai lui, pe cei trei sute douăzeci de marinari străini și să bombardeze, să torpileze sau să scufunde cei șaisprezece masto-

donți cuirasați care îl înconjurau? Nu, vădit lucru, nu putea. Dar ceea ce putea, sau măcar ceea ce trebuia, era să protesteze în numele țării sale împotriva violării teritoriului național.

Într-o bună zi, cînd cei doi comandanți, englez și francez, coborîseră pe uscat în calitate de simpli curioși, domnul de Schnack folosi prilejul ca să le ceară explicații și să facă intervenții oficioase, a căror moderație diplomatică nu era deloc lipsită de tărie.

Comandorul englez îi răspunse. Domnul de Schnack, spunea el în esență, se neliniștea degeaba. Comandanții navelor aflate în port se conformau pur și simplu ordinelor Amiralităților respective. Nu aveau atribuția nici să discute, nici să interpreteze ordinele acestea, ci numai să le execute. Se presupunea, totuși, că debarcarea internațională n-avea alt scop decît menținerea ordinei față de atîta mulțime de curioși, mulțime destul de mare, dar care, fără doar și poate, se bănuise că va fi și mai mare. Pentru rest, domnul de Schnack să fie liniștit. Problema era în studiu, și drepturile fiecăruia vor fi respectate.

— Exact, aprobă comandantul francez.

— Din moment ce toate drepturile vor fi respectate, am să pot și eu să mi le apăr pe ale mele, strigă pe neașteptate un personaj, intervenind pe nepusă masă în discuție.

— Cu cine am onoarea? întrebă comandorul,

— Sînt Dean Forsyth, astronom din Whaston, adevăratul tată și proprietar legitim al bolidului, răspunse personajul dîndu-și importanță, pe cînd domnul de Schnack înălță ușor din umeri.

— A! Foarte bine! rosti comandorul. Vă cunosc perfect după nume, domnule Forsyth... Sigur, dacă aveți drepturi, de ce să nu fie respectate?...

— Drepturi!... strigă în clipa aceea un al doilea personaj. Atunci ce să mai spun eu despre drepturile mele? Oare nu eu și numai eu, doctor Sydney Hudelson, am semnalat cel dintîi meteorul?

— Dumneata?!... protestă Dean Forsyth, întorcîndu-se de parcă l-ar fi muşcat o viperă.

— Eu!

— Un doctoraș de mahala pretinde o asemenea descoperire!

— Tot atîta cît și un nepriceput ca dumneata.

— Un palavragiu, care nu știe nici măcar prin care parte a lunetei să se uite!

— Un lăudăros care n-a văzut în viața lui un telescop!

— Nepriceput, eu!...

— Doctoraș, eu!...

— Dar nu chiar atît de nepriceput încît să nu pot demasca un impostor.

— Nu atît de doctoraş încît să nu-i pot închide gura unui tîlhar.

— E prea mult! strigă cu glas sufocat domnul Dean Forsyth, ieşindu-şi cu totul din fire. Ia seama, domnule!

Cei doi rivali, cu pumnii strînşi şi cu privirile furioase, se ameninţau prin gesturi, şi scena s-ar fi terminat probabil rău dacă Francis şi Jenny n-ar fi alergat să-i despartă.

— Unchiule!... strigă Francis stăpînindu-l cu o mînă puternică pe domnul Dean Forsyth.

— Tată!... Te rog... Tată!... se rugă Jenny, plîngînd.

— Cine sînt cei doi turbaţi? îl întrebă pe Seth Stanfort, aflat lîngă el din întîmplare, Zéphyrin Xirdal, care, de la oarecare distanţă, privea această scenă tragicomică,

În călătorie, protocolul monden e lăsat lesne la o parte. Domnul Seth Stanfort răspunse simplu întrebării pe care necunoscutul i-o pusese la fel de simplu:

— Ai auzit cumva de domnul Dean Forsyth şi de doctorul Sydney Hudelson?

— Cei doi astronomi amatori din Whaston?

— Exact.

— Cei care au descoperit bolidul căzut aici?

— Chiar ei.

— Şi pentru ce se ceartă aşa?

— Nu se înţeleg asupra dreptului de prioritate a descoperirii.

Zéphyrin Xirdal înălţă dispreţuitor din umeri.

— Frumoasă afacere! spuse el.

— Şi cer amîndoi dreptul de prioritate asupra bolidului, continuă domnul Seth Stanfort.

— Fiindcă l-au văzut, din întîmplare, pe cer?

— Chiar aşa.

— Ce neobrăzare! se miră Zéphyrin Xirdal. Dar tînărul şi tînăra ce amestec au în toate astea?

Binevoitor, domnul Seth Stanfort îi expuse situaţia. Povesti datorită căror împrejurări cei doi logodnici trebuiseră să renunţe la căsătoria plănuită, şi cum, drept urmare a unei invidii absurde, o ură înverşunată despărţise cele două familii şi le frînsese calda şi mişcătoarea dragoste.

Xirdal părea tulburat. Îi privea, ca pe nişte fenomene, pe domnul Dean Forsyth reţinut de Francis Gordon şi pe Sydney Hudelson oprit de braţele plăpînde ale fiicei sale.

Cînd domnul Seth Stanfort îşi încheie povestirea, Zéphyrin Xirdal, fără să-i mulţumească măcar, strigă:

— De data asta, e prea de tot! şi se depărtă cu paşi mari. Calm, povestitorul îl urmări cu privirea, apoi nu se mai gîndi la el şi se re-

întoarse lîngă doamna Arcadia Walker, lăsată singură numai cît ținuse scurtul dialog redat mai sus.

Dar Zéphyrin Xirdal își ieșise cu totul din fire. Cu o mînă brutală, el deschise ușa barăcii.

— Unchiule, strigă apoi către Lecoeur, care tresări auzindu-l, îți spun că e prea de tot!

— Ce s-a întîmplat? întrebă Lecoeur.

— Bolidul! Tot blestematul de bolid!

— Ce-a făcut bolidul?

— E pe cale să distrugă pămîntul, pur și simplu. Nu i se mai pot socoti relele. Nu s-a mulțumit doar să-i transforme pe toți oamenii ăștia în tîlhari, ci riscă să reverse foc și sînge asupra lumii, semănînd pretutindeni discordia și războiul. Și asta încă nu e tot. Acum, iată că a început să despartă logodnicii! Du-te s-o vezi pe biata fată, unchiule, și-ai să mă înțelegi. Ar face și o piatră să-i plîngă de milă. Zău, e prea de tot!

— Care logodnici? Despre ce fată vorbești? Ce mai e și năzbîtia asta? întrebă Lecoeur, buimăcit.

Dar Zéphyrin Xirdal nu binevoi să-i explice.

— Da, e prea de tot, strigă el furios. Dar n-o să mai meargă așa! O să-i împac eu, și încă zdravăn!

— Ce prostie vrei să mai faci, Zéphyrin?

— Exact ce trebuie: am să arunc bolidul în apă!

Domnul Lecoeur sări în picioare. Obrajii îi păliseră din pricina emoției puternice, care îi paraliza inima. Nu se gîndea nici o clipă că Xirdal vorbea împins de mînie și că n-ar fi fost în stare să-și ducă la îndeplinire amenințările. Știa cît poate. De la el trebuia să se aștepte la orice.

— Asta n-ai s-o faci, Zéphyrin! strigă domnul Lecoeur.

— Ba, dimpotrivă, am s-o fac. Nimic nu mă poate împiedica. M-am săturat, și-am să încep chiar acum...

— Dar nu te gîndești, nenorocitule...

Lecoeur se întrerupse brusc. O idee de geniu, orbitoare și rapidă ca fulgerul, îi străbătu creierul. Cîteva clipe îi fură de ajuns acestui mare strateg al bătăliilor financiare să cumpănească lucrurile.

— La urma urmelor... șopti el.

Încă un efort de gîndire îi arătă cît de minunat îi era planul. Și, adresîndu-i-se lui Zéphyrin Xirdal, îi spuse direct, ca un om grăbit pentru care minutele prețuiesc cît orele:

— N-am să te contrazic mai mult. Vrei să arunci bolidul în mare? Fie! Dar n-ai putea să-mi dai un răgaz de cîteva zile?

— Sînt nevoit să ți-l dau, îi răspunse Xirdal. Trebuie să-mi modific

aparatul în vederea noilor operații pe care i le cer. Modificările au să-mi ia vreo cinci sau șase zile.

— Deci, îmi dai răgaz pînă la 3 septembrie?

— Da.

— Foarte bine, spuse domnul Lecoeur, care ieși și se îndreptă cu pași grăbiți spre Upernivik, pe cînd nepotul său își începea munca.

Fără să mai piardă timp, Lecoeur se urcă pe bordul *Atlanticului*, al cărui coș începu să reverse imediat valuri de fum negru. Peste două ore, după ce armatorul coborîse în port, *Atlanticul* gonea cu toată viteza și dispărea în zare.

Ca toate lucrurile geniale, planul domnului Lecoeur era de-o sublimă simplitate.

Din cele două soluții: să-și denunțe trupelor internaționale finul și să-l pună în imposibilitate de-a mai face ceva, sau să lase lucrurile să-și urmeze cursul, Lecoeur o alesese pe cea de-a doua.

În primul caz, putea să conteze pe recunoștința guvernelor interesate. Fără doar și poate că i s-ar fi rezervat o parte din comoara salvată prin intervenția lui. Dar ce parte? Probabil mică de tot, și micșorată și mai mult, ca urmare a scăderii valorii aurului, pe care un asemenea aflux de metal nu se putea să n-o provoace.

Dacă, dimpotrivă, tăcea, putea pe de-o parte să distrugă din față toate nenorocirile pe care blestemata cantitate de aur le purta în ea, urmînd să le reverse ca pe un torent nimicitor peste întregul pămînt; iar pe de altă parte, își evita neplăcerile personale și-și asigura, în schimb, mari avantaje. Singurul cunoscător al unui asemenea secret în cinci zile putea ușor să-l folosească pentru sine. Nu trebuia decît să trimită prin *Atlantic* o nouă telegramă, în care, după descifrare, cei din strada Drouot aveau să citească: «Eveniment senzațional de neînlăturat. Cumpărați mine în cantitate nelimitată.»

Ordinul avea să fie ușor de executat. Căderea bolidului era sigur cunoscută la ora aceea, iar acțiunile minelor de aur nu mai valorau aproape nimic. Fără îndoială că erau oferite pe nimica toată... Ce lovitură, dimpotrivă, cînd se va afla sfîrșitul aventurii! Cu ce viteză se vor urca atunci acțiunile la vechiul lor curs, spre marele profit al fericitului cumpărător!

Trebuie să spunem de la bun început că domnul Lecoeur văzuse clar. Telegrama sosi în strada Drouot, și, la Bursă, în aceeași zi, i se executară cu exactitate instrucțiunile. Banca Lecoeur cumpără cu bani gheață și la termen toate acțiunile minelor de aur care îi fură oferite, iar a doua zi făcu același lucru.

Ce recoltă izbuti să strîngă în aceste două zile! Mine mai puțin importante, cu cîteva centime acțiunea, mine odinioară înfloritoare

căzute la doi sau trei franci, mine de mîna întîi ajunse la zece sau doisprezece franci! Agenții bancherului le cumpărară pe toate.

După patruzeci și opt de ore, zvonul despre cumpărările acestea începu să circule prin diversele Burse ale lumii și pricinui oarecare emoție. Banca Lecoeur, firmă serioasă, binecunoscută pentru priceperea ei în afaceri, nu poate să lucreze ușuratic, aruncîndu-se orbește asupra unei anumite categorii de valori. Pesemne că se ascunde ceva în manevra aceasta! Așa gîndiră toți, și cursul acțiunilor miniere se urcă simțitor.

Dar era prea tîrziu. Lovitura fusese dată. Domnul Robert Lecoeur pusese mîna pe jumătate din producția de aur a lumii.

În timp ce la Paris se petreceau toate acestea, Zéphyrin Xirdal folosea pentru modificarea aparatului accesoriile pe care avusese grijă să și le ia la plecare. În interior, legă nenumărate fire încrucișîndu-le în circuite complicate. La exterior, adăugă niște lămpi cu o formă ciudată, în centrul a două noi reflectoare. La data fixată, 3 septembrie, totul era terminat și Zéphyrin Xirdal se declară gata să înceapă.

Prezența nașului său îi asigura în mod excepțional un auditoriu veritabil. Avea un prilej unic să-și arate talentele oratorice. Și nu voia să-l piardă.

— Aparatul meu, spuse el închizînd circuitul electric, n-are nimic misterios sau diabolic. Nu e decît un simplu organ de transformare. Primește electricitatea în forma ei obișnuită și o redă sub o formă superioară, descoperită de mine. Lampa pe care o vezi colo, și care începe să se rotească nebunește, e aceea care mi-a folosit la atragerea bolidului. Cu ajutorul reflectorului în centrul căreia e pusă, ea trimite în spațiu un curent de-o natură specială, căruia eu îi spun curent neutru helicoidal. După cum arată și numele, curentul se învîrtește ca o elice. Pe de altă parte, are proprietatea de-a respinge cu putere orice corp material cu care vine în contact. Cele două vîrtejuri helicoidale, luate laolaltă, formează un cilindru gol, din care aerul, ca și orice altă materie, e scos, în așa fel încît în interiorul cilindrului nu mai există *nimic*. Înțelegi, unchiule, valoarea cuvîntului acesta: *NIMIC?* Îți închipui că, pretutindeni, în infinitul spațiului, există *ceva*, și că cilindrul meu invizibil, care se înșurubează în atmosferă, este, pentru o clipă, singurul punct al Universului în care nu există NIMIC? O clipă foarte scurtă, mai scurtă decît durata unui fulger. Punctul acesta unic, în care domnește *vidul absolut*, e un mijloc de scurgere artificial, prin care scapă în valuri strînse indestructibila energie pe care globul pămîntesc o ține încătușată și condensată în lanțurile grele ale substanței. Rolul meu s-a mărginit deci la înlăturarea unui obstacol.

Domnul Lecoeur, cît se poate de atent, își concentrase toată atenția ca să poată urmări această curioasă expunere.

— Singurul lucru mai delicat, continuă Zéphyrin Xirdal, e reglarea lungimii de undă a curentului neutru helicoidal. Dacă atinge obiectul pe care vrei să-l influenţezi, el îl respinge în loc să-l atragă. Trebuie deci să-l limitez la o oarecare distanţă de obiect, dar cît mai aproape de el, în aşa fel încît energia eliberată să iradieze în imediata lui vecinătate.

— Dar, ca să arunci bolidul în mare, trebuie să-l împingi şi nu să-l atragi, observă Lecoeur.

— Da şi nu, răspunse Zéphyrin Xirdal. Urmăreşte-mă atent, unchiule. Cunosc distanţa precisă care ne desparte de bolid. Distanţa aceasta măsoară exact cinci sute unsprezece metri şi patruzeci şi opt de centimetri. Reglez tăria curentului meu ţinînd seama de ea.

Tot vorbind, Xirdal manevra un reostat intercalat în circuit între sursa electrică şi aparat.

— Iată că s-a făcut, continuă el. Acum curentul se strînge la mai puţin de trei centimetri de bolid, spre convexitatea lui de nord-est. Energia eliberată îl înconjoară deci pe partea aceasta cu o iradiaţie intensă. Dar numai atîta n-ar fi de ajuns, totuşi, ca să urnească o asemenea masă atît de aderentă la sol. De aceea, din motive de prevedere, voi folosi alte două mijloace accesorii.

Xirdal vîrî mîna în interiorul aparatului. Imediat una din cele două lămpi începu să pîrîie cu furie.

— Observi, unchiule, comentă Xirdal, că lampa aceasta nu se învîrteşte cum se învîrteşte cealaltă. Şi ştii de ce? Fiindcă efectul ei este de o cu totul altă natură. Efluviile pe care le emite sînt speciale. Le vom numi, dacă vrei, curenţi neutri rectilinii, ca să-i deosebim de ceilalţi. Lungimea acestor curenţi rectilinii n-are nevoie să fie reglată. Ei s-ar duce, invizibil, la infinit, dacă nu i-aş proiecta pe convexitatea de sud-vest a meteorului care îi opreşte. Nu te sfătuiesc să te aşezi în faţa lor. Te-ar cotonogi rău, cum spun oamenii atinşi de sportmanie, de unde firește că s-a format şi cuvîntul sportman. Dar să revenim la oile noastre. Ce sînt curenţii rectilinii? Nimic altceva, ca şi cei helicoidali, şi altmineri ca oricare curent electric, de orice natură ar fi el, ca sunetul, căldura, lumina însăşi, decît un transport de atomi materiali pe ultima treaptă de simplificare. O să-ţi faci o idee despre micimea acestor atomi cînd îţi voi spune că în clipa de faţă ei izbesc suprafaţa blocului de aur în care se încrustează în număr de şapte sute cincizeci de milioane pe secundă. E deci un adevărat bombardament, în care lipsa de greutate a proiectilelor e compensată prin infinitatea numărului şi a vitezei. Şi adăugînd această împingere la atracţia exercitată de cealaltă faţă, se poate obţine un rezultat satisfăcător.

— Bolidul nu se mişcă, totuşi, obiectă Lecoeur.

— Se va mişca, spuse calm Zéphyrin Xirdal. Ai puţină răbdare. În plus, iată ce va grăbi lucrurile: cu acest al treilea reflector trimit alte obuze atomice îndreptate, acestea, nu asupra bolidului însuşi, ci asupra terenului care îl suportă în partea dinspre mare. Ai să vezi cum terenul se dezagregă treptat şi cum, din pricina greutăţii, bolidul va începe să alunece pe pantă.

Zéphyrin Xirdal îşi vîrî din nou mîna în aparat. O a treia lampă începu şi ea să pîrîie.

— Uită-te cu atenţie, unchiule, spuse el. Cred că o să ne distrăm bine.

XX

CARE POATE FI CITIT CU REGRET, DAR PE CARE RESPECTUL FAŢĂ DE ADEVĂRUL ISTORIC L-A SILIT PE AUTOR SĂ-L SCRIE, AŞA CUM ÎL VOR ÎNREGISTRA ÎNTR-O BUNĂ ZI ANALELE ASTRONOMICE

Strigătele individuale se contopiră într-un singur strigăt, şi un fel de răcnet formidabil ţîşni din mulţime, la prima tresărire a blocului de aur.

Toate privirile se îndreptară spre acelaşi punct. Ce se întîmpla? Fuseseră oare prada unei halucinaţii? Sau se mişcase, cu adevărat, meteorul? În cazul acesta, care era cauza? Nu cumva solul ceda încetul cu încetul, din care pricină comoara putea să se prăvălească pînă la urmă în adîncul oceanului?

— Ar fi un deznodămînt neobişnuit al evenimentului acesta care a pus în mişcare întreaga lume, observă doamna Arcadia Walker.

— Dar un deznodămînt care poate că n-ar fi cel mai rău, răspunse domnul Seth Stanfort.

— Care ar fi cel mai bun, adăugă Francis Gordon.

Nu, nu se înşelaseră. Bolidul continua să alunece treptat spre mare. Se vedea clar că terenul ceda, încetul cu încetul. Dacă mişcarea aceasta nu era stăvilită, sfera de aur avea să alunece pînă la marginea platoului şi să fie înghiţită de adîncurile oceanului.

Toţi cei de faţă erau uluiţi; iar în uluirea lor se amesteca un pic de dispreţ pentru solul acesta nevrednic de-o povară atît de minunată. Ce păcat că bolidul căzuse aici şi nu pe faleza bazaltică, de neclintit, a litoralului groenlandez, unde miile de miliarde n-ar fi riscat să fie pierdute pe veci pentru lăcomia omenească!

Da, meteorul aluneca. Şi poate că nu mai era decît o chestiune de ore,

ba mai puțin, o chestiune de minute, dacă platoul se prăbușea brusc sub enorma lui greutate.

În mijlocul tuturor strigătelor provocate de apropierea unei asemenea nenorociri, ce răcnet de groază scosese domnul de Schnack! Adio, unic prilej de a-ți face țara miliardară! Adio, perspectivă de a-i îmbogăți pe toți cetățenii Groenlandei!

Cît despre Dean Forsyth și despre doctorul Hudelson, puteai crede că au să-și piardă mințile. Își întindeau amîndoi brațele, disperați. Strigau după ajutor, ca și cum ar fi fost posibil să li se răspundă la chemare.

O mișcare mai vizibilă a bolidului îi făcu să-și piardă complet mințile. Fără să mai țină seama de pericol, rupînd rîndul de paznici, doctorul Hudelson se năpusti spre sfera de aur.

Dar nu putu să ajungă prea departe. Înăbușit de atmosfera încinsă, se clătină deodată, după o sută de pași, și căzu grămadă la pămînt.

Dean Forsyth ar fi trebuit să se simtă mulțumit; desființarea aceasta a rivalului suprima definitiv orice pretenții la întîietate. Dar, înainte de a fi un astronom pătimaș, Dean Forsyth era un om cumsecade, și tăria emoției îi readuse adevărata lui fire. Ura nefirească îi dispăru ca un vis rău care piere la deșteptare și nu-i mai rămase în suflet decît amintirea zilelor de odinioară. De aceea, fără să se gîndească măcar, ca împins de un gest reflex, domnul Dean Forsyth — lăudat fie pentru fapta lui — în loc să se bucure de moartea unui adversar, se repezi curajos să-și salveze vechiul prieten aflat în primejdie.

Dar puterile nu puteau să-i fie la înălțimea curajului. Abia izbutise să ajungă lîngă doctorul Hudelson, abia izbutise să-l tragă cîțiva metri mai înapoi, că se prăbuși el însuși neînsuflețit, sufocat de căldura aceea înăbușitoare.

Din fericire Francis Gordon se repezise în urma lui, iar Seth Stanfort nu șovăise să-l urmeze. Iar lucrul acesta pesemne că n-o lăsase indiferentă pe Arcadia Walker...

— Seth!... Seth!... strigă ea, instinctiv, înspăimîntată parcă de pericolul care îi pîndea fostul soț.

Francis Gordon și Seth Stanfort, urmați de cîțiva spectatori mai curajoși, trebuiră să se tîrască pe sol, să se apropie punîndu-și batista la gură, într-atît de irespirabil era aerul. În sfîrșit, ajunseră lîngă Dean Forsyth și lîngă doctorul Hudelson. Îi ridicară și-i traseră dincolo de limita pe care nu era îngăduit s-o treci dacă nu voiai să fii pîrjolit pînă la mărunțaie.

Din fericire, cele două victime ale propriei lor imprudențe fuseseră salvate la timp. Grație îngrijirilor primite imediat, își reveniră în fire, dar vai! numai ca să vadă cum li se năruiau speranțele.

Bolidul continua să alunece încet, fie prin propria lui mişcare pe platoul înclinat, fie pentru că suprafaţa solului se prăbuşea treptat sub greutatea lui. Centrul de greutate i se apropia de punctul dincolo de care faleza se înfunda vertical în apă.

Se auziră de pretutindeni strigăte care vădeau emoţia mulţimii. Oamenii se foiau de colo-colo, fără să-şi dea seama de ce. Unii, printre care şi Arcadia Walker, porniră în goană spre mare, ca nu cumva să piardă vreun amănunt al catastrofei.

Totuşi, se mai ivi o clipă de speranţă. Sfera de aur rămase nemişcată!

Dar n-a fost decît o clipă. Deodată, se auzi un trosnet înfiorător... Stînca cedase şi meteorul se prăbuşea în ocean.

Dacă ecourile litoralului n-au repetat uriaşul strigăt al mulţimii, pricina e că strigătul acesta a fost imediat acoperit de bubuiturile unei explozii mai puternice decît bubuiturile unui tunet. În acelaşi timp, un talaz aerian mătură suprafaţa insulei, şi toţi spectatorii, fără nici o excepţie, se pomeniră trîntiţi la pămînt.

Bolidul explodase. Apa, pătrunzînd prin milioanele de pori ai suprafeţei nenumăratelor alveole ale acestui burete de aur, se vaporizase subit la contactul cu metalul incandescent, şi meteorul sărise în aer ca un cazan supraîncins. Acum, fărîmele lui recădeau ca o jerbă în valuri, în mijlocul unor şuierături asurzitoare.

Apa oceanului fu răscolită de violenţa exploziei. Un talaz uriaş porni să ia cu asalt litoralul şi căzu acolo cu o furie de nestăpînit. Îngroziţi, imprudenţii care se apropiaseră de ţărm o luară la fugă, căznindu-se să ajungă în vîrful pantei.

Dar nu toţi aveau să mai ajungă sus. Îmbrîncită cu laşitate de cîţiva dintre ei, pe care spaima îi preschimbase în fiare, doamna Arcadia Walker fu prinsă şi răsturnată la pămînt. Şi avea să fie tîrîtă în ocean la reîntoarcerea spre plajă a vîrtejului de apă.

Dar Seth Stanfort veghea. Aproape fără speranţe că o va putea salva, riscîndu-şi viaţa pentru ea, Seth alergă s-o salveze în asemenea condiţii încît puteau fi socotite două victime în loc de una...

Iată însă că Seth Stanfort izbuti să ajungă lîngă ea şi, prinzîndu-se de o stîncă, putu să reziste vîltorii monstruoase. Numeroşi turişti alergară imediat în ajutorul lor şi-i aduseră înapoi. Erau salvaţi.

Dacă Seth Stanfort nu-şi pierduse cunoştinţa, în schimb Arcadia Walker era neînsufleţită. Dar îngrijirile imediate o readuseră la viaţă şi primele cuvinte ea le adresă fostului soţ:

— Din moment ce trebuia să fiu salvată, era firesc să mă salvezi dumneata, îi spuse ea, strîngîndu-i mîna şi privindu-l cu cea mai caldă recunoştinţă.

Mai puţin norocos decît Arcadia Walker, minunatul bolid nu scă-

pase de trista lui soartă! Rămăşiţele lui, pierdute pentru totdeauna pentru oameni, zăceau acum în adîncul oceanului. Şi chiar dacă ar fi fost cu putinţă, în urma unor eforturi nemaipomenite, să scoţi un asemenea bloc din străfundurile apelor, acum trebuia să se renunţe la speranţa aceasta. Căci miile de ţăndări ale globului spart de explozie se împrăştiaseră în larg. Domnul de Schnack, domnul Dean Forsyth şi doctorul Hudelson căutară zadarnic o fărîmă cît de mică pe litoral. Dispăruseră cu totul, pînă la ultima centimă, cele cinci mii şapte sute optzeci şi opt de miliarde. Din extraordinarul meteor nu mai rămăsese nici urmă.

XXI

ULTIMUL CAPITOL, CARE CUPRINDE EPILOGUL ACESTEI POVESTIRI ŞI ÎN CARE ULTIMUL CUVÎNT ÎL ARE DOMNUL JOHN PROTH, JUDECĂTOR LA WHASTON

Din moment ce-şi satisfăcuse curiozitatea, mulţimii de curioşi nu-i mai rămînea decît să plece.

Dar şi-o satisfăcuse? Asta nu e sigur. Preţuia oare deznodămîntul cît oboseala şi cheltuielile unei asemenea călătorii? Să vezi meteorul fără să te poţi apropia de el la mai puţin de patru sute de metri nu prea însemna mare lucru. Şi totuşi oamenii trebuiau să se mulţumească şi cu atît.

Puteau să spere cel puţin că într-o bună zi îşi vor lua revanşa? O să mai reapară vreodată la orizontul nostru un bolid de aur?... Nu. Asemenea aventură nu se întîmplă de două ori. Fără îndoială, or mai fi existînd în spaţiu şi alte astre de aur plutitor, dar şansa de a intra în cercul atracţiei terestre aste atît de slabă încît nici nu trebuie luată în seamă.

De fapt, e mai bine aşa. Şase trilioane de aur azvîrlite în circulaţie ar deprecia peste măsură metalul acesta, josnic pentru unii — care nu-l au — dar atît de preţios după spusele celorlalţi! Nu trebuie regretată deci pierderea bolidului, care, nemulţumindu-se numai să tulbure mersul financiar al lumii, ar fi dezlănţuit poate un război pe întreaga suprafaţă a Pămîntului.

Totuşi, cei interesaţi aveau dreptate să socotească deznodămîntul acesta ca o decepţie. Cu cîtă mîhnire merseră Dean Forsyth şi doctorul Hudelson să contemple locul unde explodase bolidul! Le venea greu să se reîntoarcă fără să aducă măcar o fărîmă din aurul ceresc. Nici

măcar atîta cît să-şi facă un ac de cravată sau o pereche de butoni, nici măcar un grăunte să-l păstreze ca amintire, admiţînd că domnul de Schnack nu l-ar fi cerut pentru ţara lui.

În durerea lor comună cei doi rivali pierduseră pînă şi amintirea trecătoarei rivalităţi. Putea să fie altfel? Era cu putinţă ca doctorul Hudelson să mai păstreze supărarea faţă de cel care, cu atîta mărinimie, înfruntase moartea ca să-l salveze? Şi, pe de altă parte, nu e omenesc să fii cu totul devotat celui pentru care era să-ţi pierzi viaţa? Dispariţia bolidului adusese împăcarea. La ce bun să se certe pentru un meteor care nu mai exista?

La toate acestea se gîndeau oare cei doi foşti adversari, aveau oare conştiinţa neantului generozităţii lor tardive, pe cînd se copleşeau cu dovezile de mărinimie plimbîndu-se la braţ, în primul pătrar al lunii de miere a prieteniei lor reîmprospătate?

— E o mare nenorocire pierderea *bolidului Forsyth*, spunea doctorul Hudelson.

— A *bolidului Hudelson*, îl corecta Dean Forsyth. Căci al dumitale era, dragă prietene, numai al dumitale.

— Ba deloc, protesta doctorul. Observaţia dumitale, dragă prietene, a precedat-o pe a mea.

— Ba a urmat-o, dragă prietene.

— Da' de unde! Lipsa de precizie a scrisorii mele către observatorul din Cincinatti ar putea fi o dovadă. În loc să scriu, ca dumneata, de la ce oră pînă la ce oră, am scris între cutare oră şi cutare oră. E cu totul altceva!...

Şi nu voia să se lase excelentul doctor, dar nici Dean Forsyth nu se lăsa deloc. De aici, noi discuţii, din fericire neprimejdioase.

Împinsă pînă la un asemenea punct, întorsătura aceasta înduioşătoare avea ceva comic în ea. Dar unul care nu se gîndea deloc să rîdă era Francis Gordon, redevenit oficial logodnic al scumpei lui Jenny. Cei doi tineri profitau cît puteau mai bine, după trecerea furtunii, de zilele senine şi îşi răscumpărau conştiincios orele pierdute.

Navele de război şi pacheboturile ancorate în portul Upernivik ridicară ancorele în dimineaţa de 4 septembrie, pornind spre sud. Dintre toţi curioşii care, timp de cîteva zile, însufleţiseră insula aceasta a regiunilor arctice, nu mai rămase decît domnul Robert Lecoeur şi pseudo-nepotul lui, obligaţi să aştepte reîntoarcerea *Atlanticului*. Iahtul nu reveni decît a doua zi. Domnul Lecoeur şi Zéphyrin Xirdal se îmbarcară imediat. Se săturaseră de şederea aceasta suplimentară de douăzeci şi patru de ore în insula Upernivik.

Cabana lor de scînduri fiind distrusă într-adevăr de talazul care urmase după explozia bolidului, cei doi îşi petrecură noaptea în aer

liber, în cele mai jalnice condiții. Marea nu se mulțumise numai să le dărîme locuința, dar îi mai și muiase pînă la oase. Abia zvîntați de soarele palid al ținuturilor polare, domnul Lecoeur și Zéphyrin Xirdal n-aveau nici măcar o pătură ca să se apere de frig în timpul orelor de întuneric. Totul pierise în dezastru, pînă și cel mai neînsemnat lucru, pînă și valiza și instrumentele lui Zéphyrin Xirdal. Pierise credincioasa lunetă cu care observase de atîtea ori meteorul. Pierise, de asemenea, aparatul care atrăsese meteorul pe pămînt înainte de a-l împinge în fundul Oceanului.

Domnul Lecoeur nu se putea consola de pierderea unui aparat atît de minunat. Xirdal, dimpotrivă, nu făcea decît să rîdă de el. Dacă făcuse un aparat, nimic nu-l împiedica să mai facă încă unul, și mai puternic și mai bun.

Firește că ar fi putut. În privința aceasta nu există nici o îndoială. Din nefericire, însă, nu se mai gîndi la aparat. Nașul său îi bătu zadarnic capul să se înhame la lucru. Xirdal îl amîna mereu, de azi pe mîine, pînă într-o bună zi cînd, ajuns la adînci bătrînețe, luă secretul cu el în mormînt.

Trebuie deci să ne resemnăm: minunatul aparat e pierdut pe veci pentru omenire, iar principiul lui va rămîne veșnic necunoscut atîta vreme cît un nou Zéphyrin Xirdal nu se va mai naște pe lume.

De fapt, Xirdal se reîntorcea din Groenlanda mai sărac decît plecase. Fără să mai socotim instrumentele și bogata lui garderobă, lăsase acolo un teren imens, cu atît mai greu de revîndut cu cît cea mai mare parte a proprietății se afla sub apă.

Iar nașul său, dimpotrivă, adunase o mulțime de milioane în călătoria aceasta! Milioanele avea să le găsească la reîntoarcere, în strada Drouot; iată originea fabuloasei averi care avea să facă din Banca Lecoeur una din cele mai puternice instituții financiare.

E adevărat că Zéphyrin Xirdal nu fusese străin de sporirea puterii acesteia colosale. Iar Lecoeur, care știa acum de ce-i în stare, îl folosi din plin. Toate invențiile ieșite din creierul genial al lui Xirdal, Banca le exploata din punct de vedere practic. Și n-avu de ce să se plîngă. În lipsa aurului din cer, Banca strînse în tezaurul ei o mare parte a aurului de pe pămînt.

Firește, domnul Lecoeur nu era un Shylock*. Din averea care i se datora lui, Zéphyrin Xirdal ar fi putut să-și ia partea, și încă partea cea mai mare dacă ar fi vrut. Dar cînd venea vorba despre asta, Xirdal îl privea în așa fel, încît prefera să tacă. Bani? Aur? Ce să facă cu ei? Nu dorea decît să ridice din cînd în cînd micile sume, suficiente pentru

* Personajul principal al piesei «Negustătorul din Veneția» de W. Shakespeare, tipul cămătarului înrăit.

modestele lui nevoi. Pînă la sfîrşitul vieţii lui, Xirdal a continuat să vină pe jos să-şi vadă în acest scop «unchiul» şi bancherul, şi niciodată n-a acceptat nici să se mute de la etajul şase din strada Cassette, nici să se despartă de văduva Thibaut, fostă măcelăreasă, care a rămas pînă la capăt slujnica lui vorbăreaţă.

La şapte zile după telegrama pe care domnul Lecoeur o trimisese corespondentului său din Paris, pierderea definitivă a bolidului fu cunoscută în întreaga lume. Crucişătorul francez plecat din Upernivik transmisese de la primul post semaforic vestea care, cu o rapiditate extraordinară, se răspîndise în întregul univers.

Dacă emoţia a fost mare, cum uşor putem bănui, în schimb se potoli destul de repede şi de la sine. Oamenii se aflau în faţa unui fapt împlinit şi cel mai sănătos lucru era să nu se mai gîndească la el. Curînd, grijile personale îi copleşiră din nou şi încetară să se mai gîndească la mesagerul ceresc care avusese parte de un sfîrşit jalnic, ba, s-ar putea spune, chiar puţin ridicol.

Cînd *Mozik* ancoră, la 18 septembrie, în portul Charleston, aproape că nu se mai vorbea despre meteor.

În afara pasagerilor cu care plecase, *Mozik* debarca la întoarcere un pasager nou: doamna Arcadia Walker, hotărîtă să-şi manifeste mai îndelung recunoştinţa faţă de fostul ei soţ, se grăbise să se instaleze în cabina lăsată liberă de domnul de Schnack.

Din Carolina de Sud pînă în Virginia nu-i o distanţă prea mare, şi, altminteri, sînt destule căi ferate în Statele Unite. A doua zi, 19 septembrie, domnul Dean Forsyth, Francis şi Omicron, pe de o parte, Sydney Hudelson şi fiica lui, pe de altă parte, se reîntorceau, primii la turnul din Elisabeth Street, ceilalţi la foişorul din Moriss Street.

Acolo erau aşteptaţi cu nerăbdare. Doamna Hudelson şi fiica ei Loo se aflau în gara din Whaston, ca şi respectabila Mitz, cînd trenul de Charleston îi aduse pe călători. Şi, într-adevăr, aceştia nu putură fi decît adînc mişcaţi de primirea făcută. Francis Gordon îşi îmbrăţişa viitoarea soacră şi Dean Forsyth strînse din toată inima mîna doamnei Hudelson, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Ba chiar nici nu s-ar fi pomenit de zilele grele dacă Loo, oarecum neliniştită, n-ar fi ţinut să scape de orice grijă.

— În sfîrşit, s-a terminat, nu-i aşa? strigă ea, aruncîndu-se de gîtul domnului Forsyth.

Da, se terminase, şi se terminase cu bine. Dovadă că, la 30 septembrie, clopotele bisericii Saint-Andrew îşi răspîndiră dangătele pe deasupra oraşului virginian. În faţa unei asistenţe alese, formată din rudele, prietenii celor două familii şi notabilităţile oraşului, preotul O'Garth celebră căsătoria lui Francis Gordon cu Jenny Hudelson,

ajunşi cu bine în port după atîta drum şi atîtea necazuri.

Nici vorbă că Loo era de faţă la ceremonie, cu titlul de domnişoară de onoare, încîntătoare în rochia ei nouă, gata de patru luni de zile. Şi chiar Mitz se afla acolo, rîzînd şi plîngînd totodată de fericirea «dragului» ei. Niciodată nu fusese atît de *amuţionată*, spunea ea oricui voia s-o asculte.

Aproape la aceeaşi oră, o altă căsătorie avea loc, dar cu mai puţină pompă. De data aceasta, Seth Stanfort şi Arcadia Walker nu se duseră la judecătorul Proth nici pe cal, nici pe jos şi nici în balon. Nu, stăteau unul lîngă altul, într-o trăsură confortabilă. Şi,braţ la braţ, pătrunseră pentru prima oară în casă, pentru a-şi prezenta în condiţii mai puţin fanteziste actele lor în regulă.

Judecătorul îşi îndeplini slujba recăsătorindu-i pe cei doi foşti soţi, despărţiţi printr-un divorţ de cîteva săptămîni; apoi se înclină galant în faţa lor.

— Mulţumesc, domnule Proth, spuse doamna Arcadia.

— Şi adio, adăugă domnul Seth Stanfort.

— Adio, domnule şi doamnă Stanfort, răspunse John Proth, plecînd imediat să-şi vadă de florile din grădină.

Dar un gînd îl tulbura pe vrednicul filozof. La a treia stropire, mîna lui inactivă încetă să mai răspîndească ploaia binefăcătoare peste muşcatele însetate.

— Adio?... îşi spuse el, oprindu-se gînditor în mijlocul aleei. Poate că ar fi fost mai bine dacă le spuneam la revedere...

CUPRINS

INDIILE NEGRE

I Două scrisori contradictorii 5
II La drum ! 11
III Subsolul Regatului Unit 15
IV Mina Dochart 21
V Familia Ford 29
VI Cîteva fenomene inexplicabile 37
VII O experiență a lui Simon Ford 40
VIII O explozie de dinamită 48
IX Noua Aberfoyle 51
X Dus și întors 53
XI Doamnele de foc 59
XII Isprăvile lui Jack Ryan 64
XIII Coal-city 72
XIV Suspendat de un fir 77
XV Nell la *cottage* 84
XVI Pe scara oscilantă 92
XVII Un răsărit de soare 97
XVIII De la lacul Lomond la lacul Katrine 105
XIX O ultimă amenințare 113
XX «Penitentul» 122
XXI Căsătoria lui Nell 127
XXII Legenda bătrînului Silfax 132

I În care judecătorul John Proth îndeplineşte una din cele mai plăcute îndatoriri ale funcţiei sale înainte de a se reîntoarce în grădină. · · · · · · · · · · · 134

II Care îl introduce pe cititor în casa lui Dean Forsyth şi îi face cunoştinţă cu nepotul lui, Francis Gordon, şi cu bona lui, Mitz. · · · · · · · · · · · · · · · · 143

III În care este vorba despre doctorul Sydney Hudelson, despre soţia sa, doamna Flora Hudelson, şi despre domnişoarele Jenny şi Loo, cele două fiice ale lor. 151

IV Cum două scrisori trimise, una la observatorul din Pittsburg, alta la observatorul din Cincinatti, au fost clasate la dosarul bolizilor. · · · · · · · · · · · · 158

V În care, deşi au cercetat cu toată rîvna, domnul Dean Forsyth şi doctorul Hudelson nu află decît din ziare veşti despre meteorul lor. · · · · · · · · · · · · · · 160

VI Care cuprinde unele variaţii mai mult sau mai puţin fanteziste despre meteori în general, şi în special despre bolidul a cărui descoperire şi-o dispută domnii Forsyth şi Hudelson. · · · · · · · · · · · · · · 166

VII În care o vom vedea pe doamna Hudelson adînc mîhnită de atitudinea doctorului şi o vom auzi pe Mitz certîndu-şi stăpînul cu toată asprimea. · · · 173

VIII În care polemicile presei agravează situaţia, şi care se termină printr-o constatare la fel de sigură pe cît de neaşteptată. · · · · · · · · · · · · · · · · · · 181

IX În care ziarele, publicul, Dean Forsyth şi doctorul Hudelson fac o orgie de matematici. · · · · · · · 189

X În care lui Zéphyrin Xirdal îi vine o idee, ba chiar două. · 194

XI În care Dean Forsyth şi doctorul Hudelson încearcă o puternică emoţie. · · · · · · · · · · · · · · · · · 208

XII În care o vedem pe doamna Arcadia Stanfort aşteptînd la rîndul ei, cu vie nerăbdare, şi în care John Proth se declară incompetent. · · · · · · · · · · · 212

XIII În care, după cum a prevăzut judecătorul Proth, se vede ivindu-se un al treilea concurent, urmat de un al patrulea. 228

XIV În care văduva Thibaut, amestecîndu-se prosteşte în cele mai superioare probleme de mecanică cerească, îi pricinuieşte mari griji bancherului Robert Lecœur. 236

XV În care J.B.K. Lowenthal îl arată pe cîştigătorul lozului cel mare. 244

XVI În care se vede cum o mulţime de curioşi folosesc prilejul acesta pentru a merge în Groenlanda ca să asiste la căderea extraordinarului meteor. 249

XVII În care minunatul bolid şi un pasager de pe «Mozik» întîlnesc unul globul pămîntesc, celălalt, un pasager de pe «Oregon». 256

XVIII În care, pentru a ajunge la bolid, domnul de Schnack şi numeroşii săi complici comit delictele de încălcare a proprietăţii şi de spargere. 262

XIX În care lui Zéphyrin Xirdal îi devine din ce în ce mai nesuferit bolidul, şi cele ce mai urmează. 267

XX Care poate fi citit cu regret, dar pe care respectul faţă de adevărul istoric l-a silit pe autor să-l scrie, aşa cum îl vor înregistra într-o bună zi analele astronomice. 287

XXI Ultimul capitol, care cuprinde epilogul acestei povestiri şi în care ultimul cuvînt îl are domnul John Proth, judecător la Whaston. 291

* Proiectul R.I. – 2010 * * Colectia Jules Verne *

În Editura Ion Creangă au mai apărut:

E. Averoff-Tossizza
PĂDUREA BUCURIEI

K. Bulîciov
FETIȚA DE PE TERRA

E. Kästner
SECRETUL CELOR DOUĂ LOTTE

U. Scotti Berni
LOGODNICA LUI PINOCCHIO

J. Spiry
HEIDI, FETIȚA MUNȚILOR

M. Carême
CHEIȚA FERMECATĂ

Proiect RI
2010

JULES VERNE 19

Colecția Editurii Ion Creangă

LECTOR : E. ȘIȘMANIAN
TEHNOREDACTOR : FLORICA PREDA

BUN DE TIPAR 30.IV.1979. APĂRUT 1979.
TIRAJ 130 000 EX. LEGATE.
COLI DE TIPAR 19.
ANUL EDIȚIILOR ANTERIOARE : INDIILE NEGRE — TRADUCERE INEDITĂ „GOANA DUPĂ METEOR" — 1963.

TIPARUL EXECUTAT SUB COMANDA 90 055
LA COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"
PIAȚA SCÎNTEII NR. 1, BUCUREȘTI
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

JULES VERNE

1. O CĂLĂTORIE SPRE CENTRUL PĂMÎNTULUI
2. OCOLUL PĂMÎNTULUI ÎN OPTZECI DE ZILE
3. CINCI SĂPTĂMÎNI ÎN BALON
4. STEAUA SUDULUI
5. CĂPITANUL HATTERAS
6. ŞCOALA ROBINSONILOR. RAZA VERDE
7. DOCTORUL OX
8. DOI ANI DE VACANTĂ
9. UN BILET DE LOTERIE. FARUL DE LA CAPĂTUL LUMII
10. UIMITOAREA AVENTURĂ A MISIUNII BARSAC
11. CELE 500 MILIOANE ALE BEGUMEI. ŞARPELE DE MARE
12. VULCANUL DE AUR
13. 20 000 DE LEGHE SUB MĂRI
14. DE LA PĂMÎNT LA LUNĂ. ÎN JURUL LUMII
15. UIMITOARELE PERIPEŢII ALE JUPÎNULUI ANTIFER
16. INSULA CU ELICE
17. BURSE DE CĂLĂTORIE
18. CASA CU ABURI
19. INDIILE NEGRE. GOANA DUPĂ METEOR
20. INSULA MISTERIOASĂ (voL. I)
21. INSULA MISTERIOASĂ (voL. II)
22. MINUNATUL ORINOCO
23. CASTELUL DIN CARPAŢI. ÎNTÎMPLĂRI NEOBIŞNUITE
24. ŢINUTUL BLĂNURILOR (voL. I)
25. ŢINUTUL BLĂNURILOR (voL. II)
26. CĂPITAN LA CINCISPREZECE ANI
27. 800 LEGHE PE AMAZON
28. COPIII CĂPITANULUI GRANT (voL. I)
29. COPIII CĂPITANULUI GRANT (voL. II)
30. TESTAMENTUL UNUI EXCENTRIC
31. ROBUR CUCERITORUL. STĂPÎNUL LUMII
32. CLOVIS DARDENTOR. SECRETUL LUI WILHELM STORITZ
33. AGENJIA THOMPSON
34. HECTOR SERVADAC
35. UN ORAŞ PLUTITOR. SPĂRGĂTORII BLOCADEI. INVAZIA MĂRII
36. PILOTUL DE PE DUNĂRE
37. SATUL AERIAN. ÎNCHIPUIRILE LUI JEAN MARIE CABIDOULIN
38. PRICHINDEL
39. CESAR CASCABEL
40. CLAUDIUS BOMBARNAC. KERABAN ÎNCĂPĂŢÎNATUL

EDITURA ION CREANGĂ

Proiectul RI - Jules Verne 2010